

ספר במדבר

תוכן העניינים

iv	Introduction
1	פרשת במדבר
19	פרשת נשא
42	פרשת בהעלתך
63	פרשת שלח לך
79	פרשת קורח
94	פרשת חקת
108	פרשת בלק
125	פרשת פינחס
146	פרשת מטות
161	פרשת מסעי
177	פרשת דברים
178	הפטרות
178	הפטרות במדבר
179	הפטרות נשא
182	הפטרות בהעלתך
184	הפטרות שלח לך
186	הפטרות קורח
188	הפטרות חקת
191	הפטרות בלק
193	הפטרות פינחס
195	הפטרות מטות
197	הפטרות מסעי
200	מפטיר לשבת ראש חודש
200	הפטרות שבת ראש חודש
203	הפטרות שבת מחר חודש

Introduction

This ḥumash is intended primarily for learning *Shnayim Mikra veEchad Targum*, but to be versatile enough to be usable in a synagogue. To that end, it includes multiple texts used as the "Targum" — Targum Onkelos itself, the commentary of Rashi, and a translation into English. For Haftarot, special Maftir portions, and Shabbat Minḥa readings, only Hebrew and English are printed, since these sections are included for ease of use in synagogues rather than for study use.

The text of the Torah itself is from the *Mikra al pi Masorah* project. The text was selected for its open licensing, extensive source documentation, and accuracy in presenting the masoretic text. The text of Targum is the Wikisource Targum, which is based on Yemenite texts (particularly the 1901 edition of the Taj). It was selected for its accurate vocalization. The English translation is the 1917 JPS translation, and text of Rashi is from the Metzudah edition. All these texts were retrieved from Sefaria. Data for aliya divisions, haftarot, and lengths of parshiyot was pulled from Hebcal. Information on which special *Maftir* and *Haftarot* can occur on which Sabbaths is from the Koren Shabbat Chumash.

This text has minimal notations about various textual differences in the Masoretic text of the Torah. For information where this text varies from others, see the notes of the *Mikra al pi Masorah* project, or notes in *Minḥat Shai*. The *Mikra al pi Masorah* project also has information in its notes about variations in customs about where to divide aliyot. Kamatz Katan is indicated with a special symbol for the text of the Torah, but not in the text of the Targum.

I hope this text will be helpful to those who use it.

<p>AND THE LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after the were come out of the land of Egypt, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל י"י עִם מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מִמִּצְרָיִם מִצְרַיִם לְאָמֹר:</p>	<p>במדבר</p>
<p>'Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, every male, by their polls;</p>	<p>שָׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עַבְדְּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגִלְגָּלָתָם:</p>	<p>2</p>
<p>from twenty years old and upward, all that are able to go forth to war in Israel: ye shall number them by their hosts, even thou and Aaron.</p>	<p>מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמִעֵלָּה כָּל־יָצָא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצָבָאָתָם אֹתָהּ וְאֹתָרָן:</p>	<p>3</p>
<p>And with you there shall be a man of every tribe, every one head of his fathers' house.</p>	<p>וְאַתֶּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית־אֲבֹתָיו הוּא:</p>	<p>4</p>
<p>And these are the names of the men that shall stand with you: of Reuben, Elizur the son of Shedeur.</p>	<p>וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמְדוּ אִתְּכֶם לְרֹאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>נ"ו</p>
<p>Of Simeon, Shelumiel the son of Zurishaddai.</p>	<p>לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדָי:</p>	<p>6</p>
<p>Of Judah, Nahshon the son of Amminadab.</p>	<p>לְיְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>	<p>7</p>
<p>Of Issachar, Nethanel the son of Zuar.</p>	<p>לְיִשָּׁשָׁכָר נֶתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר:</p>	<p>8</p>
<p>Of Zebulun, Eliab the son of Helon.</p>	<p>לְזִבְּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֶלֶן:</p>	<p>9</p>
<p>Of the children of Joseph: of Ephraim, Elishama the son of Ammihud; of Manasseh, Gamaliel the son of Pedahzur.</p>	<p>לְבְנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָה בֶּן־עַמִּיהוּד לְמָנַשֶׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָחצוּר:</p>	<p>10</p>
<p>Of Benjamin, Abidan the son of Gideon.</p>	<p>לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:</p>	<p>11</p>

- (1) וידבר. במדבר סיני באחד לחדש. מתוך חיצותן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממזרים מנאן וכשנפלו צעגל מנאן לידע מנין הנומרים כשצא להשרות שכינתו עליהן מנאן. באחד בניסן הוקם המשכן ובאחד באייר מנאס: (2) למשפחתם. דע מנין כל שצט ושצט: לבית אבתם. מי שצצו משצט אחד ואמו משצט אחר יקום על שצט אצו (צ"צ קט, 3): לגלגלתם. על ידי שקלים צקע לגלגולת: (3) כל יצא צבא. מגיד שאין יוצא צבא פחות מכן עשרים: (4) ואתכם יהיו. כשתפקדו אותם יהיו עמכם נשיא כל שצט ושצט:

- 12 Of Dan, Ahiezer the son of Ammishaddai. לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי: לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:
- 13 Of Asher, Pagiel the son of Ochran. לְאָשֶׁר פַּגִּיעַל בֶּן-עֶכְרָן: לְאָשֶׁר פַּגִּיעַל בֶּר עֶכְרָן:
- 14 Of Gad, Eliasaph the son of Deuel. לְגָד אֶלְיָסָף בֶּן-דְּעוּאֵל: לְגָד אֶלְיָסָף בֶּר דְּעוּאֵל:
- 15 Of Naphtali, Ahira the son of Enan. לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן: לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּר עֵינָן:
- 16 These were the elect of the congregation, the princes of the tribes of their fathers; they were the heads of the thousands of Israel. אֵלֶּה (כ' קריאי) [ק' קרואי] רְבֵרְבֵי שְׁבִטֵי מַעֲרַעֵי כְנַשְׁתָּא רִאשֵׁי אֲלֵפִיָּא דִּישְׂרָאֵל אֲנֹנִי: הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת אֲבוֹתָם רִאשֵׁי אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם:
- 17 And Moses and Aaron took these men that are pointed out by name. וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נָקְבוּ בְשֵׁמֹת: (בספרי ספרד ואשכנז בשמות) וַדְּבַר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יָת גּוֹבְרִיָּא הָאֲלִין דְּאַתְפְּרִישׁוּ בְשֵׁמָהֶן:
- 18 And they assembled all the congregation together on the first day of the second month, and they declared their pedigrees after their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, by their polls. וְאֵת כָּל-הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּתְּלָדּוּ עַל-מִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה לְגַלְגֻּלָּתָם: וַיָּתְּ כָל כְּנַשְׁתָּא כְּנִשׁוּ בְּחַד לִירְחָא תַנְיָנָא וְאַתְנַחְסוּ עַל זְרַעֲיָתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָתָהוֹן בְּמִנְזָן שְׁמָהֶן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וּלְעֵילָא לְגוֹלְגֻלְתָּהוֹן:
- 19 As the LORD commanded Moses, so did he number them in the wilderness of Sinai. כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם בְּמִדְבַּר סִינַי: (ס) כְּמָא דְפִקִּיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה וַיִּמְנְנִין בְּמִדְבַּרָא דְסִינַי:
- 20 And the children of Reuben, Israel's first-born, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war; וַיַּחֲיוּ בְנֵי-רְאוּבֵן בְּכָר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגוֹלְגֻלָּתָם כָּל-זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֹצֵא צָבָא: וַיַּחֲיוּ בְנֵי רְאוּבֵן בְּכָרָא דִּישְׂרָאֵל תּוֹלְדָתָהוֹן לְזַרְעֵיתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָתָהוֹן בְּמִנְזָן שְׁמָהֶן לְגוֹלְגֻלְתָּהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:
- 21 those that were numbered of them, of the tribe of Reuben, were forty and six thousand and five hundred. פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן שְׁשָׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ) מִנְיָהֶוֹן לְשִׁבְטָא דְרְאוּבֵן אַרְבַּעִין וְשֵׁשָׁא אֲלֵפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:

(16) אלה קרואי העדה. הנקראים לכל דבר חשיבות שזעדה:
 (17) האנשים האלה. את שנים עשר נשיאים הללו: אשר נקבו. לו כאן בשמות:
 (18) ויתלדו על משפחותם. הצילו ספרי יחוסיהם ועידי חוקת לידתם כל אחד ואחד להתייחס על השצט:

22	Of the children of Simeon, their generations, by their families, by their fathers' houses, those that were numbered thereof, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקָדָיו בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגֻלְגֻלָּתָם כָּל-זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלְיָא כָּל יָצֵא צָבָא:	לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקָדָיו בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגֻלְגֻלָּתָם כָּל-זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלְיָא כָּל יָצֵא צָבָא:	22
23	those that were numbered of them, of the tribe of Simeon, were fifty and nine thousand and three hundred.	מִנִּיָּהוֹן לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן חֲמִשִּׁין וְתִשְׁעָא אֲלָפִין וְתַלְתָּ מֵאָה:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה שִׁמְעוֹן תִּשְׁעָה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (פ)	23
24	Of the children of Gad, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיֵן שְׁמֵהוֹן מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלְיָא כָּל נָפִיק חִילָא:	לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלְיָא כָּל יָצֵא צָבָא:	24
25	those that were numbered of them, of the tribe of Gad, were forty and five thousand six hundred and fifty.	מִנִּיָּהוֹן לְשִׁבְטָא דְגָד אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה וְחֲמִשִּׁין:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה גָד חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֲלָף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים: (פ)	25
26	Of the children of Judah, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיֵן שְׁמֵהוֹן מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלְיָא כָּל נָפִיק חִילָא:	לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלְיָא כָּל יָצֵא צָבָא:	26
27	those that were numbered of them, of the tribe of Judah, were threescore and fourteen thousand and six hundred.	מִנִּיָּהוֹן לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה שְׁבַעִין וְאַרְבָּעָא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה אַרְבָּעָה וְשִׁבְעִים אֲלָף וּשְׁשׁ מֵאוֹת: (פ)	27
28	Of the children of Issachar, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיֵן שְׁמֵהוֹן מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלְיָא כָּל נָפִיק חִילָא:	לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלְיָא כָּל יָצֵא צָבָא:	28
29	those that were numbered of them, of the tribe of Issachar, were fifty and four thousand and four hundred.	מִנִּיָּהוֹן לְשִׁבְטָא דִּישָּׁשְׁכָר חֲמִשִּׁין וְאַרְבָּעָא אֲלָפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה יִשָּׁשְׁכָר אַרְבָּעָה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	29
30	Of the children of Zebulun, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיֵן שְׁמֵהוֹן מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלְיָא כָּל נָפִיק חִילָא:	לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלְיָא כָּל יָצֵא צָבָא:	30

- 31 those that were numbered of them, of the tribe of Zebulun, were fifty and seven thousand and four hundred.
- Of the children of Joseph, namely, of the children of Ephraim, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;
- 32
- 33 those that were numbered of them, of the tribe of Ephraim, were forty thousand and five hundred.
- Of the children of Manasseh, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;
- 34
- 35 those that were numbered of them, of the tribe of Manasseh, were thirty and two thousand and two hundred.
- Of the children of Benjamin, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;
- 36
- 37 those that were numbered of them, of the tribe of Benjamin, were thirty and five thousand and four hundred.
- Of the children of Dan, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;
- 38
- 39 those that were numbered of them, of the tribe of Dan, were threescore and two thousand and seven hundred.
- פְּקָדֵיהֶם לַמִּטָּה זְבוּלֻן מִנִּיחֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֻן חֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)
- לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֵיהוֹן לְזִרְעֵיהוֹן לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן שְׁמֹנֶה עָשָׂר וְעַד כָּל יֹצֵא צָבָא:
- פְּקָדֵיהֶם לַמִּטָּה אֶפְרַיִם אַרְבָּעִין וְחֲמִישׁ אֶלְפִין וְחֲמִישׁ מֵאוֹת: (פ)
- לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֵיהֶם לְזִרְעֵיהֶם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עָשָׂר וְעַד כָּל יֹצֵא צָבָא:
- מִנִּיחֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה תִּלְתִּין וְתַרְיִן אֶלְפִין וּמֵאוֹתָן:
- לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֵיהֶם לְזִרְעֵיהֶם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עָשָׂר וְעַד כָּל יֹצֵא צָבָא:
- מִנִּיחֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן תִּלְתִּין וְחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)
- לְבִנֵי דָן תּוֹלְדֵיהֶם לְזִרְעֵיהֶם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עָשָׂר וְעַד כָּל יֹצֵא צָבָא:
- מִנִּיחֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְדָן שְׁתֵּין וְתַרְיִן אֶלְפִין וּשְׁבַע מֵאוֹת: (פ)

<p>40 Of the children of Asher, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָהוּן לְיִרְשֵׁיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיַן שְׁמֵהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>40 לְבִנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>41 those that were numbered of them, of the tribe of Asher, were forty and one thousand and five hundred.</p>	<p>מִנִּיְהוֹן לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר אַרְבַּעִין וְחָד אֶלְפִין וְחַמִּישׁ מֵאָה:</p>	<p>41 פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה אָשֶׁר אֶחָד וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וְחַמֶּשֶׁ מֵאוֹת: (פ)</p>
<p>42 Of the children of Naphtali, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָהוּן לְיִרְשֵׁיתָהוּן בְּמִנְיַן שְׁמֵהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>42 בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>43 those that were numbered of them, of the tribe of Naphtali, were fifty and three thousand and four hundred.</p>	<p>מִנִּיְהוֹן לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי חֲמִשִּׁין וְתֵלְתָא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מֵאָה:</p>	<p>43 פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה נַפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה וְחַמִּישִׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)</p>
<p>44 These are those that were numbered, which Moses and Aaron numbered, and the princes of Israel, being twelve men; they were each one for his fathers' house.</p>	<p>אֵלֶּין מִנִּינְיָא דְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עֶשְׂרִי גִיבְרִין גִּיבְרָא חַד לְבֵית אֲבֹתָהוּן הֵו:</p>	<p>44 אֵלֶּה הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עֶשְׂרִי אִישׁ אִישׁ־אֶחָד לְבֵית־אֲבֹתָיו הָיוּ:</p>
<p>45 And all those that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war in Israel;</p>	<p>וְהָיוּ כָּל מִנְיַן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל:</p>	<p>45 וַיְהִיו כָּל־פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה כָּל־יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:</p>
<p>46 even all those that were numbered were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.</p>	<p>וְהָיוּ כָּל מִנְיַנְיָא שִׁית מֵאָה וְתֵלְתָא אֶלְפִין וְחַמִּישׁ מֵאָה וְחַמֶּשֶׁ מֵאוֹת וְחַמִּישִׁים:</p>	<p>46 וַיְהִיו כָּל־הַפְּקֻדִים שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וְחַמֶּשֶׁ מֵאוֹת וְחַמִּישִׁים:</p>
<p>47 But the Levites after the tribe of their fathers were not numbered among them.</p>	<p>וְלֵוִיָּאֵי לְשִׁבְטָא דְאַבְרָהָם לֹא אַתְּמַנְיָאוּ בְּיִיְהוֹן:</p>	<p>47 וְתַלְוִיָּם לְמִטָּה אֲבֹתָם לֹא הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹכָם: (פ)</p>
<p>48 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>48 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>49 'Howbeit the tribe of Levi thou shalt not number, neither shalt thou take the sum of them among the children of Israel;</p>	<p>בְּרַם יֵת שְׁבְטָא דְלֵוִי לֹא תִמְנִי וְיֵת חוּשְׁבָנָהוּן לֹא תִקְבִּיל בְּגוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>49 אַךְ אֶת־מִטָּה לֹוִי לֹא תִפְקֹד וְאֶת־רֹאשָׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>

- 50 but appoint thou the Levites over the tabernacle of the testimony, and over all the furniture thereof, and over all that belongeth to it; they shall bear the tabernacle, and all the furniture thereof; and they shall minister unto it, and shall encamp round about the tabernacle.
- 51 And when the tabernacle setteth forward, the Levites shall take it down; and when the tabernacle is to be pitched, the Levites shall set it up; and the common man that draweth nigh shall be put to death.
- 52 And the children of Israel shall pitch their tents, every man with his own camp, and every man with his own standard, according to their hosts.
- 53 But the Levites shall pitch round about the tabernacle of the testimony, that there be no wrath upon the congregation of the children of Israel; and the Levites shall keep the charge of the tabernacle of the testimony.'
- 54 Thus did the children of Israel; according to all that the LORD commanded Moses, so did they.
- II And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:
- 2 'The children of Israel shall pitch by their fathers' houses; every man with his own standard, according to the ensigns; a good way off shall they pitch round about the tent of meeting.
- וְאֹתָהּ תִּפְקֹד אֶת־הַלְוִיִּם עַל־מִשְׁכַּן הָעֵדוּת וְעַל כָּל־כֵּלָיו וְעַל כָּל־אֶשְׁר־לוֹ הַמָּוָה יִשְׂאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְהֵם יִשְׁתָּהוּ וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יִחַנּוּ:
- וּבְנִסְעַת הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבַחֲנֹת הַמִּשְׁכָּן יָקִימוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהָזָר הַקָּרֵב יוּמָת:
- וְיִחַנּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל־מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל־דָּגְלוֹ לְצַבָּאתָם:
- וְהַלְוִיִּם יִחַנּוּ סָבִיב לַמִּשְׁכָּן הָעֵדוּת וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף עַד־תֵּבַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׁמְרוּ הַלְוִיִּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן הָעֵדוּת:
- וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:
- אִישׁ עַל־דָּגְלוֹ בְּאֹתוֹת לְבֵית אֲבֹתָם יִחַנּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִזֶּגֶד סָבִיב לְאַהֲל־מוֹעֵד יִחַנּוּ:
- גָּבֵר עַל טַקְסִיָּה בְּאֹתוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן יִשְׁרוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִקְּבִיל סְחוּר סְחוּר לַמִּשְׁכָּן זְמָנָא יִשְׁרוֹן:

(49) אך את מטה לוי לא תפקד. כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לצדו. דבר אחר כפה הקצ"ה שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אמר אל יהיו אלו בכלל לפי שהם שלי שלא טעו בעגל:

(50) ואתה הפקד את הלויים. כתרגומו מני לשון מני שררה על דבר שהוא ממונה עליו כמו (אסתר ב, ג) ויפקד המלך פקידים:

(51) יורידו אותו. כתרגומו יפקדו כשצאין ליסע במדבר ממסע למסע היו מפקדן אותו מהקמתו ונושאים אותו עד מקום אשר ישכון שם העני ויחננו שם ומקימין אותו: והזר הקרב. לעבודתם זו: יומת. זידי שמים (סנהדרין פד, ח):

(52) ואיש על דגלו. כמו שהדגלים סדורים בספר זה שלשה שצמים לכל דגל:

(53) ולא יהיה קצף. אם תעשה כמזמתי לא יהיה קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהיה קצף כמו שמצינו במעשה קרח (במדבר יז, יא) כי ילא הקצף וגו':

<p>Now those that pitch on the east side toward the sunrising shall be they of the standard of the camp of Judah, according to their hosts; the prince of the children of Judah being Nahshon the son of Amminadab,</p>	<p>וַהֲחִנּוּם קִדְמָה מִזְרְחָה דָּגֹל מַחֲנֵה יְהוּדָה לְצַבְאָתָם וְנָשִׂא לִבְנֵי יְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן-עַמִּינָדָב:</p>	<p>3</p>
<p>and his host, and those that were numbered of them, threescore and fourteen thousand and six hundred;</p>	<p>וַיִּצְבְּאוּ וּפָקְדֵיהֶם אַרְבַּעַה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת:</p>	<p>4</p>
<p>and those that pitch next unto him shall be the tribe of Issachar; the prince of the children of Issachar being Nethanel the son of Zuar,</p>	<p>וַהֲחִנּוּם עָלָיו מִטֶּה יִשְׁשָׁכָר וְנָשִׂא לִבְנֵי יִשְׁשָׁכָר נֶתַנְאֵל בֶּן-צִוְעָר:</p>	<p>5</p>
<p>and his host, even those that were numbered thereof, fifty and four thousand and four hundred;</p>	<p>וַיִּצְבְּאוּ וּפָקְדֵיו אַרְבַּעַה וּחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:</p>	<p>6</p>
<p>and the tribe of Zebulun; the prince of the children of Zebulun being Eliab the son of Helon,</p>	<p>מִטֶּה זְבוּלֹן וְנָשִׂא לִבְנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן-חֵלֹן:</p>	<p>7</p>
<p>and his host, and those that were numbered thereof, fifty and seven thousand and four hundred;</p>	<p>וַיִּצְבְּאוּ וּפָקְדֵיו שְׁבַעַה וּחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:</p>	<p>8</p>
<p>all that were numbered of the camp of Judah being a hundred thousand and fourscore thousand and six thousand and four hundred, according to their hosts; they shall set forth first.</p>	<p>כָּל-הַפָּקְדִים לְמַחֲנֵה יְהוּדָה מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וּשְׁשֵׁת-אֲלָפִים וְאַרְבַּע- מֵאוֹת לְצַבְאָתָם רִאשְׁנָה יֵסְעוּ: (ס)</p>	<p>9</p>
<p>On the south side shall be the standard of the camp of Reuben according to their hosts; the prince of the children of Reuben being Elizur the son of Shedeur,</p>	<p>דָּגֹל מַחֲנֵה רְאוּבֵן תִּימָנָה לְצַבְאָתָם וְנָשִׂא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצֹר בֶּן-שִׁדְיָאוֹר:</p>	<p>10</p>
<p>and his host, and those that were numbered thereof, forty and six thousand and five hundred;</p>	<p>וַיִּצְבְּאוּ וּפָקְדֵיו שְׁשָׁה וְאַרְבַּעִים אֶלֶף וּחֲמִשׁ מֵאוֹת:</p>	<p>11</p>

(2) באחת. כל דגל יהיה לו אות מפה נצוה חלוייה צו נצו של זה לא כנצבו של זה נצב כל אחד כגוון אצו הקצועה נחשן ומתחן כן יכיר כל אחד את דגלו (תנחומא במדבר יז). דבר אחר באותות לבית אצותם באות שמכר להם יעקב אציהם כשנשאוהו ממזרים שנאמר (בראשית ג, יז) ויעשו בניו לו כן כאשר צוה יהודה ויששכר וזבולן ישאוהו מן המזרח וראובן ושמעון וגד מן המזרח וכו' כדאיתא בתנחומא בפרשה זו: מנגד. מרחוק מיל כמו שנאמר ביהושע (יהושע ג, ז) אך רחוק יהיה ביניכם וביניו כאלפים אמה שיוכלו לראות משה ואהרן ובניו והלויים חוגים בסמוך לו (תנחומא שם ט):

(3) קדמה. לפניו הקרויה קדם ואיוו וזו מורחית והמערב קרוי אחר:

(9) ראשונה יסעו. כשראין הענן מסתלק חוקעין הכהנים בחזונו ונוסע מחנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכין כדרך חנייתם הלויים והעגלות באמצע דגל יהודה במזרח ושל ראובן בדרום ושל אפרים במערב ושל דן בצפון:

12	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Simeon; the prince of the children of Simeon being Shelumiel the son of Zurishaddai,	וְהַחֲנוּם עָלָיו מִטָּה שְׁמֵעוֹן וְנָשִׂיא לְבִנֵּי שְׁמֵעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צֻרִישָׁדָי:	12
13	and his host, and those that were numbered of them, fifty and nine thousand and three hundred;	וּצָבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם תִּשְׁעָה וְחִלִּיָּה וּמִנִּיחֵהוֹן חֲמִשִּׁין וְחֲמֵשָׁא אֲלָפִין וְתֵלֶת מֵאוֹת:	13
14	and the tribe of Gad; the prince of the children of Gad being Eliasaph the son of Reuel,	וּמִטָּה גָד וְנָשִׂיא לְבִנֵּי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן-רְעוּאֵל:	14
15	and his host, even those that were numbered of them, forty and five thousand and six hundred and fifty;	וּצָבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבָּעִים אֲלָף וָשֵׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:	15
16	all that were numbered of the camp of Reuben being a hundred thousand and fifty and one thousand and four hundred and fifty, according to their hosts; and they shall set forth second.	כָּל-הַפְּקָדִים לַמַּחֲנֶה רְאוּבֵן מֵאוֹת אֲלָף וְאַחַד וְחֲמִשִּׁין וְחָד אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁין לַחִלִּיָּהוֹן בְּתַנְיִתָּא נְטָלִין: לַצְבָּאתָם וְשָׁנִים יִסְעוּ: (ס)	16
17	Then the tent of meeting, with the camp of the Levites, shall set forward in the midst of the camps; as they encamp, so shall they set forward, every man in his place, by their standards.	וְנָסַע אֹהֶל-מוֹעֵד מִחֲנֶה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֶת כַּאֲשֶׁר יִחַנּוּ כֵן יִסְעוּ אִישׁ עַל-יָדוֹ לְדֹגְלֵיהֶם: (ס)	17
18	On the west side shall be the standard of the camp of Ephraim according to their hosts; the prince of the children of Ephraim being Elishama the son of Ammihud,	דָּגַל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם לַצְבָּאתָם יִמָּה וְנָשִׂיא לְבִנֵּי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָה בֶּן-עַמִּיהוּד:	18
19	and his host, and those that were numbered of them, forty thousand and five hundred;	וּצָבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֲלָף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת:	19
20	and next unto him shall be the tribe of Manasseh; the prince of the children of Manasseh being Gamaliel the son of Pedahzur,	וְעָלָיו מִטָּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂיא לְבִנֵּי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהצֹר:	20
21	and his host, and those that were numbered of them, thirty and two thousand and two hundred;	וּצָבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אֲלָף וּמֵאוֹתָם:	21
22	and the tribe of Benjamin; the prince of the children of Benjamin being Abidan the son of Gideon,	וּמִטָּה בִּנְיָמִן וְנָשִׂיא לְבִנֵּי בִנְיָמִן אַבִּידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	22

(17) ונסע אהל מועד. לאחר שני דגלים הללו: כאשר יחנו כן יסעו. כמו שפירשתי הליכתו כחנייתו כל דגל מהלך לרוח הקדושה לו (שס יז): על ידו. על מקומו ואין לשון יד זו ממשמעו רוח של נדו קרוי על ידו הסמוכה לו לכל הושטת ידו. אינשו"ן איש"א צלע":
(20) ועליו. כתרומתו ודסקיניו עליו:

23	and his host, and those that were numbered of them, thirty and five thousand and four hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וַחֲלִיָּהּ וּמִנִּיחֹהוּן תְּלָתִין וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מֵאָה:	23
24	all that were numbered of the camp of Ephraim being a hundred thousand and eight thousand and a hundred, according to their hosts; and they shall set forth third.	כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה אֶפְרַיִם מֵאָה וַחֲמִנִיָּא אֶלְפִין וּמֵאָה לְחִלִּיהוֹן בְּתִלְיִתָּא נְטָלִין: קָל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה אֶפְרַיִם מֵאָה וַחֲמִנִיָּא אֶלְפִין וּמֵאָה לְחִלִּיהוֹן וּשְׁמֹנֶת־אֶלְפִים וּמֵאָה לְצִבְאָתָם וּשְׁלֹשִׁים יָסֻעוּ: (ס)	24
25	On the north side shall be the standard of the camp of Dan according to their hosts; the prince of the children of Dan being Ahiezer the son of Ammishaddai,	דָּגֹל מַחֲנֵה דָן צִפְנָה לְצִבְאָתָם וְנִשְׂאֵל לְבִנֵּי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי: טִיקֶס מִשְׁרִית דָּן צִפְנָה לְחִלִּיהוֹן וְרִבְא לְבִנֵּי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	25
26	and his host, and those that were numbered of them, threescore and two thousand and seven hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וַחֲלִיָּהּ וּמִנִּיחֹהוּן שְׁתֵּין וַחֲרִין אֶלְפִין וְשִׁבְעַת מֵאָה:	26
27	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Asher; the prince of the children of Asher being Pagiel the son of Ochran,	וַחֲחִנִּים עָלָיו מִטָּה אֲשֶׁר וְנִשְׂאֵל לְבִנֵּי אֲשֶׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עֶכְרָן: וְדָשְׁרֹן סְמִיכִין עֲלוֹהֵי שִׁבְטָא דְאֲשֶׁר וְרִבְא לְבִנֵּי אֲשֶׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עֶכְרָן:	27
28	and his host, and those that were numbered of them, forty and one thousand and five hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַחַד וַחֲלִיָּהּ וּמִנִּיחֹהוּן אַרְבַּעִין וַחֲדָא אֶלְפִין וַחֲמִישַׁת מֵאָה:	28
29	and the tribe of Naphtali; the prince of the children of Naphtali being Ahira the son of Enan,	וּמִטָּה נַפְתָּלִי וְנִשְׂאֵל לְבִנֵּי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן־עֵינָן: וְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי וְרִבְא לְבִנֵּי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן־עֵינָן:	29
30	and his host, and those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲלִיָּהּ וּמִנִּיחֹהוּן חֲמִשִּׁין וַחֲמִישִׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: וַחֲתָלְתָא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מֵאָה:	30
31	all that were numbered of the camp of Dan being a hundred thousand and fifty and seven thousand and six hundred; they shall set forth hindmost by their standards.'	כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה דָן מֵאָה וַחֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֶלְפִין וְשִׁית מֵאָה בְּתִרְיָתָא נְטָלִין לְטַקְסִיהוֹן: קָל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה דָן מֵאָה וַחֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֶלְפִין וְשִׁשׁ מֵאוֹת לְאַחֲרָנָה יָסֻעוּ לְדֹגְלֵיהֶם: (פ)	31
32	These are they that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses; all that were numbered of the camps according to their hosts were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֵה לְצִבְאָתָם שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֶלְפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: אֵלֶּין מִנִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָהוֹן כָּל מִנִּי מִשְׁרִיתָא לְחִלִּיהוֹן שִׁית מֵאָה וַחֲתָלְתָא אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה וַחֲמִשִּׁין:	32

33	But the Levites were not numbered among the children of Israel; as the LORD commanded Moses.	וְהַלְוִיִּם לֹא הִתְפַּקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	33
34	Thus did the children of Israel: according to all that the LORD commanded Moses, so they pitched by their standards, and so they set forward, each one according to its families, and according to its fathers' houses.	וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כִּן־חָנּוּ לְדֹגְלֵיהֶם וְכִן נָסְעוּ אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל־בֵּית אֲבֹתָיו: (פ)	34
III	Now these are the generations of Aaron and Moses in the day that the LORD spoke with Moses in mount Sinai.	וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דִּבְרַר יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי:	רביעי
2	And these are the names of the sons of Aaron: Nadab the first-born, and Abihu, Eleazar, and Ithamar.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־אַהֲרֹן הַבְּכֹר ׀ נָדָב וְאַבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר:	2
3	These are the names of the sons of Aaron, the priests that were anointed, whom he consecrated to minister in the priest's office.	אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים הַמְּשָׁחִים אֲשֶׁר־מָלֵא יָדָם לְכַהֵן:	3
4	And Nadab and Abihu died before the LORD, when they offered strange fire before the LORD, in the wilderness of Sinai, and they had no children; and Eleazar and Ithamar ministered in the priest's office in the presence of Aaron their father.	וַיָּמָת נָדָב וְאַבִּיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בְּהִקְרָבָם אֵשׁ זָרָה לִפְנֵי יְהוָה בְּמִדְבַּר סִינַי וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיַּכֵּהוּ אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר עַל־פְּנֵי אַהֲרֹן אֲבִיהֶם: (פ)	4
5	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמֵלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר: לֵאמֹר:	5
6	'Bring the tribe of Levi near, and set them before Aaron the priest, that they may minister unto him.	הִקְרַב אֶת־מִטֵּה לֵוִי וְהֶעֱמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְיִשְׁמְשׁוּן יְתִיָּה:	6

- (1) ואלה תולדות אהרן ומשה. ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה מלמד שכל המלמד את בן חצירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (סנהדרין יט, ז): ביום דבר ה' את משה. נעשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגבורה:
- (4) על פני אהרן. בחייו (צמ"ר, כו):
- (6) ושרתו אותו. ומהו השירות ושמרו את משמרתו לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרז זר כמו שנאמר (צמדצר יח, א) אתה ובניך וצית אצריך אתך תשאו את עון המקדש והלוים הללו מסייעין אותם זו היא השירות:

- 7 And they shall keep his charge, and the charge of the whole congregation before the tent of meeting, to do the service of the tabernacle.
- 8 And they shall keep all the furniture of the tent of meeting, and the charge of the children of Israel, to do the service of the tabernacle.
- 9 And thou shalt give the Levites unto Aaron and to his sons; they are wholly given unto him from the children of Israel.
- 10 And thou shalt appoint Aaron and his sons, that they may keep their priesthood; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'
- 11 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 12 'And I, behold, I have taken the Levites from among the children of Israel instead of every first-born that openeth the womb among the children of Israel; and the Levites shall be Mine;
- 13 for all the first-born are Mine: on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I hallowed unto Me all the first-born in Israel, both man and beast, Mine they shall be: I am the LORD.'
- 14 And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, saying:
- וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמְרָתוֹ וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־הָעֵדָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:
- וְשָׁמְרוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:
- וְנָתַתִּיהָ אֶת־הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לֹא מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי חִלּוּיִם:
- כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הַקִּדְשָׁתִי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי וְהָיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי לֵאמֹר:
- וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
- וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

(7) ושמרו את משמרתו. כל מגוי שהאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת ככל המקרא ובלשון משנה כמו ששמרו צנצנת ותרש והלא אין משמרת ומשמרתך שזה (מגילה יג, ז) וכן משמרות כהונה ולויה:

(8) ואת משמרת בני ישראל. שכולן היו זקוקין לזרכי המקדש אלא שהלויים צאים תחתיהם בשליחותם לפיכך לוקחים מהם המעשרות שזכרן שנאמר (להלן יח, לא) כי שכן הוא לכם חלק עבודתכם:

(9) נתונם המה לו. לעזרה: מאת בני ישראל. כמו מתוך בני ישראל כלומר משאר כל העדה נצדלו לכך צגזרת המקום והוא נתנם לו שנאמר (שם ח, יט) ואתנה את הלויים נתונים וגו':

(10) ואת אהרן ואת בניו תפקד. לשון פקידות ואינו לשון מניין: ושמרו את כהנתם. קצלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים:

(12) ואני הנה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי בהן: מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אותם לשירות שלי על ידי הצבורות זכיתי בהם ולקחתים תמורתם לפי שהיתה העבודה בצבורות וכשחטאו בעגל נפסלו והלויים שלא עזרו עבודת אלילים נצחרו תחתיהם (מדרש אגדה):

15	'Number the children of Levi by their fathers' houses, by their families; every male from a month old and upward shalt thou number them.'	פָּקַד אֶת־בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה תִּפְקְדֵם:	מִנִּי יֵת בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְזִרְעֵיהֶן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּן יָרְחָא וְלַעִילָא תִמְנִינֵן:
16	And Moses numbered them according to the word of the LORD, as he was commanded.	וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה:	וּמִנָּא יִתְהוֹן מֹשֶׁה עַל מִימְרָא דִּי כְמָא דְאַתְּפִקֵּד:
17	And these were the sons of Levi by their names: Gershon, and Kohath, and Merari.	וַיְהִי־וְאֵלֶּה בְּנֵי־לֵוִי בְּשֵׁמֹתָם גֵּרְשׁוֹן וְקָהָת וּמֶרָרִי:	וְהָיוּ אֵלֶּין בְּנֵי לֵוִי בְּשִׁמְהֵיהֶן גֵּרְשׁוֹן וְקָהָת וּמֶרָרִי:
18	And these are the names of the sons of Gershon by their families: Libni and Shimei.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן לְמִשְׁפַּחָתָם לְבָנִי וְשִׁמְעִי:	וְאֵלֶּין שְׁמֹת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְזִרְעֵיהֶן לְבָנִי וְשִׁמְעִי:
19	And the sons of Kohath by their families: Amram and Izhar, Hebron and Uzziel.	וּבְנֵי קָהָת לְמִשְׁפַּחָתָם עֲמָרָם וִיצְחָר חֶבְרוֹן וְעִזִּיאֵל:	וּבְנֵי קָהָת לְזִרְעֵיהֶן עֲמָרָם וִיצְחָר חֶבְרוֹן וְעִזִּיאֵל:
20	And the sons of Merari by their families: Mahli and Mushi. These are the families of the Levites according to their fathers' houses.	וּבְנֵי מֶרָרִי לְמִשְׁפַּחָתָם מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַלֵּוִי לְבֵית אֲבֹתָם:	וּבְנֵי מֶרָרִי לְזִרְעֵיהֶן מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּין אֲנֹן זִרְעֵית לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָהוֹן:
21	Of Gershon was the family of the Libnites, and the family of the Shimeites; these are the families of the Gershonites.	לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלְבִּנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי:	לְגֵרְשׁוֹן זִרְעֵית לְבָנִי וְזִרְעֵית שִׁמְעִי אֵלֶּין אֲנֹן זִרְעֵית גֵּרְשׁוֹן:
22	Those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, even those that were numbered of them were seven thousand and five hundred.	פָּקְדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה תִּפְקְדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	מִמְנֵיהֶן בְּמִנְן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּן יָרְחָא וְלַעִילָא מִמְנֵיהֶן שִׁבְעָא אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:
23	The families of the Gershonites were to pitch behind the tabernacle westward;	מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ יָמָה:	זִרְעֵית גֵּרְשׁוֹן אַחֲרֵי מִשְׁכְּנָא יִשְׁרוֹן מַעְרְבָא:
24	the prince of the fathers' house of the Gershonites being Eliasaph the son of Lael,	וַיִּשָּׂא בֵּית־אָב לְגֵרְשֹׁנִי אֱלִיסָפָר בֶּן־לָאֵל:	וְרַב בֵּית בָּא לְבֵית גֵּרְשׁוֹן אֱלִיסָפָר בֶּר לָאֵל:

(15) מבין חדש ומעלה. משיא מכלל נפלים הוא נמנה ליכרא שומר משמרת הקדש. אמר רבי יהודה צרבי שלום למוד הוא אותו השצט להיות נמנה מן הצטן שנאמר (להלן כו, נט) אשר ילדה אותה ללוי צמרים עם כניסתה צפחה מצרים ילדה אותה ונמנית נפשות שכשאתה מונה חשבונם לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת והיא השלימה את המנין (תנחומא במדבר טז):

(16) על פי ד'. אמר משה לפני הקד"ה היאך אני נכנס למוך אהלים לדעת מנין יונקיהם אמר לו הקד"ה עשה אתה שלך ואני אעשה שלי הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו וצת קול יוצאת מן האהל ואומרת כך וכן תינוקות יש צהאל זה לכן נאמר על פי ה' (שם):

(21) לגרשון משפחת הלבני. כלומר לגרשון היו הפקודים משפחת הלבני ומשפחת השמעי פקודיהם כך וכך:

- 25 and the charge of the sons of Gershon in the tent of meeting the tabernacle, and the Tent, the covering thereof, and the screen for the door of the tent of meeting,
- 25 וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן בְּאֹהֶל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל מִכְסֵּהוּ וּמִסֹּד פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
- 26 and the hangings of the court, and the screen for the door of the court—which is by the tabernacle, and by the altar, round about—and the cords of it, even whatsoever pertaineth to the service thereof.
- 26 וְקַלְעֵי הַחֹצֵר וְאֶת־מִסְדֵּי פֶתַח הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מִיתָרָיו לְכֹל עֲבֹדָתוֹ: (ס)
- 27 And of Kohath was the family of the Amramites, and the family of the Izharites, and the family of the Hebronites, and the family of the Uzzielites; these are the families of the Kohathites:
- 27 וּלְקַהַת מִשְׁפַּחַת הָעַמְרָמִי וּמִשְׁפַּחַת הַיִּזְחָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֻזִּיאֵלִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַקַּהֲתִי:
- 28 according to the number of all the males, from a month old and upward, eight thousand and six hundred, keepers of the charge of the sanctuary.
- 28 בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעְלָה שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּשְׁשׁ מֵאוֹת שְׁמָרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:
- 29 The families of the sons of Kohath were to pitch on the side of the tabernacle southward;
- 29 מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־קַהַת יַחְנוּ עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן תִּמְנָנָה:
- 30 the prince of the fathers' house of the families of the Kohathites being Elizaphan the son of Uzziel,
- 30 וַנִּשְׂאֵא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת הַקַּהֲתִי אֱלִיזָפָן בֶּן־עֻזִּיאֵל:
- 31 and their charge the ark, and the table, and the candlestick, and the altars, and the vessels of the sanctuary wherewith the priests minister, and the screen, and all that pertaineth to the service thereof;
- 31 וּמִשְׁמֶרֶתָם הָאָרֹן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמִּנְחָה וְהַמִּזְבְּחֹת וְכָל־הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָּהֶם וְהַמִּסְדֵּי וְכָל עֲבֹדָתוֹ:
- 32 Eleazar the son of Aaron the priest being prince of the princes of the Levites, and having the oversight of them that keep the charge of the sanctuary.
- 32 וַנִּשְׂאֵא נְשִׂאֵי הַלֵּוִי אֱלֶעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן חֹכֵן פְּקֻדֹת שְׁמָרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:

(25) המשכן. יריעות המחתונות: והאהל. יריעות עזים העשויות לגג: מכסהו. עורות חילים ותחשים:

ומסך פתח. הוא הוילון:

(26) ואת מיתריו. של משכן והאהל ולא של חצר:

(29) משפחת בני קהת יחנו וגר תימנה. וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה (לעיל ז, י) אוי לרשע ואוי לשכנו לכן לקו מהם דתן ואבירם ומאחיס ותחשים איש עם קרח ועדתו שנמשכו עמם במחלוקתם (תנחומא במדבר יב):

(31) והמסך. היא הפרכת שאף היא קרויה (שמות מ, כא) (פרכת) המסך:

- 33 Of Merari was the family of the Mahlites, and the family of the Mushites; these are the families of Merari.
- 34 And those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, were six thousand and two hundred;
- 35 the prince of the fathers' house of the families of Merari being Zuriel the son of Abihail; they were to pitch on the side of the tabernacle northward;
- 36 the appointed charge of the sons of Merari being the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof, and all the instruments thereof, and all that pertaineth to the service thereof;
- 37 and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords.
- 38 And those that were to pitch before the tabernacle eastward, before the tent of meeting toward the sunrising, were Moses, and Aaron and his sons, keeping the charge of the sanctuary, even the charge for the children of Israel; and the common man that drew nigh was to be put to death.
- 39 All that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron numbered at the commandment of the LORD, by their families, all the males from a month old and upward, were twenty and two thousand.
- לְמֶרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי לְמֶרָרִי זִרְעִית מַחֲלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם זִרְעִית מֶרָרִי: מִשְׁפַּחַת מֶרָרִי:
- וּפְקֻדֵיהֶם בְּמִסְפָּר כָּל-זָכָר מִבֶּן יָרֵחָא וְלַעִילָא שֶׁתָּא אֶלְפִין וּמֵאָתַיִם:
- וְנִשְׂיָא בֵּית-אָב לְמִשְׁפַּחַת מֶרָרִי צוּרִיָּאל בֶּן-אֲבִיחַיִל עַל יַרְדֵּי הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ צָפֹנָה:
- וּפְקֻדַּת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מֶרָרִי קָרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאֲדָנָיו וְכָל-כֵּלָיו וְכָל עֲבֹדָתוֹ:
- וְעַמֻּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאֲדָנֵיהֶם וַיִּתְּדֵתָם וַיִּמְתְּרֵיהֶם:
- וְדָשֶׁרֶן קֶדֶם מִשְׁכָּנָא קְדוּמָא קֶדֶם מִשְׁכָּן זִמְנָא מִדְּנִחָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנֵיהֶם נֹטְרִין מִטְּרָתָא דְקוּדְשָׁא לְמִטְרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְחִילּוּנֵי דִיקָרָב יִתְקַטִּיל:
- וְהַחֲנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד וּמִזְרְחָה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנֵיהֶם שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזֶּה הַקָּרָב יוּמָת:
- כָּל-פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקֵד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פִּי יְהוָה לְמִשְׁפַּחַתָּם כָּל-זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וְמַעְלָה שָׁנִים וְעֹשְׂרִים אֶלְפִי: (ס)

(32) ונשיא נשיאי הלוי. ממנה על כלס ועל מה היא נשיאות: פקודת שומרי משמרת הקודש. על ידו היה פקודת כולס:

(38) משה ואהרן ובניו. וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולן ונחמן טוב לזדיק טוב לשכנו לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה שנאמר (תהלים ס, ט) יהודה מחוקקי (דה"א יב, לג) ומצני יששכר יודעי צינה וגו' מאתים ראשי סנהדראות ומזבולן (שופטים ה, יד) מושכים בשצט סופר (תנחומא סס):

(39) אשר פקד משה ואהרן. נקוד על ואהרן לומר שלא היה צמנין הלויים (זכורות ד, א): שנים ועשרים אלף. וצפרטן אתה מואל שלש מאות יחרים צני גרשון שצעת אלפים וחמש מאות. צני קהת שמונת אלפים ושש

<p>And the LORD said unto Moses: 40 'Number all the first-born males of the children of Israel from a month old and upward, and take the number of their names.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה מְנֵה כָּל בְּכוֹרֵיא דְּכוֹרֵיא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּר יָרְחָא וְלַעִילָא וְקַבִּיל יֵת חֹשֶׁבֶן שְׁמֵהֶון:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְקֹד כָּל־בְּכוֹר זָכָר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה וְשָׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֹתָם:</p>
<p>And thou shalt take the Levites 41 for Me, even the LORD, instead of all the first-born among the children of Israel; and the cattle of the Levites instead of all the firstlings among the cattle of the children of Israel.'</p>	<p>וְתִקְרִיב יֵת לַיהוָה קִדְמֵי אֲנִי יְיָ חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵת בְּעִירָא דְּלִינְאֵי חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא בְּבְעִירָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְלָקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבִהֶמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And Moses numbered, as the 42 LORD commanded him, all the first-born among the children of Israel.</p>	<p>וּמִנָּה מֹשֶׁה כְּמָא דְּפִקִּיד יְיָ יְתִיה יֵת כָּל בּוֹכְרָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת־כָּל־בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And all the first-born males 43 according to the number of names, from a month old and upward, of those that were numbered of them, were twenty and two thousand two hundred and threescore and thirteen.</p>	<p>וַחֲוֹ כָּל בְּכוֹרֵיא דְּכוֹרֵיא בְּמִנְיֵן שְׁמֵהֶון מִבֶּר יָרְחָא וְלַעִילָא לְמִנְיַנְהֶון עֶשְׂרִין וּתְרִין אַלְפִין וּמֵאתָן וּשְׁבַעִין וּתְלָתָא:</p>	<p>וַיְהִי כָל־בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה לְפָקְדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אַלְף שְׁלֹשָׁה וּשְׁבַעִים וּמֵאתָיִם: (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto 44 Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>'Take the Levites instead of all the 45 first-born among the children of Israel, and the cattle of the Levites instead of their cattle; and the Levites shall be Mine, even the LORD'S.</p>	<p>קִרְיב יֵת לַיהוָה חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵת בְּעִירָא דְּלִינְאֵי חֶלֶף בְּעִירָהֶון וַיְהִי מִשְׁמִשִּׁין קִדְמֵי לַיהוָה אֲנִי יְיָ:</p>	<p>קַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־ בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־ בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֵמָתָם וְהָיוּ־לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה:</p>
<p>And as for the redemption of the 46 two hundred and three score and thirteen of the first-born of the children of Israel, that are over and above the number of the Levites,</p>	<p>וְיֵת פּוֹדֶקֶן מֵאתָן וּשְׁבַעִין וּתְלָתָא דִּיתִירִין עַל לַיהוָה מִבְּכוֹרֵיא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשְּׁבַעִים וְהַמֵּאתָיִם הָעֹדְפִים עַל־הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>

מאות. בני מררי ששת אלפים ומאתים. ולמה לא כללן עם השאר ויפדו את הזכורות ולא יהיו זקוקים השלשה ושבעים ומאתים זכורות העודפים על המנין לפדיון אמרו רבותינו זממם זכורות (ה, א) אותן שלש מאות לזכוריים היו וזים שיקיעו עמם מן הפדיון:

(40) פקד כל בכור זכר וגו' מבין חדש ומעלה. משיא מכלל ספק נפלים:

(45) ואת בהמת הלויים וגו'. לא פדו בהמות הלויים את זכורי בהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריהם ושה אחד של זן לוי פטר כמה פטרי חמוריים של ישראל מדע שהרי מנה העודפים באדם ולא מנה העודפים בבהמה (שם ד, 3):

(46) ואת פדויי השלשה וגו'. ואת הזכורות הנריכין להפדות בהם אלו השלשה ושבעים ומאתים העודפים בהם ויתרים על הלויים מהם תקח חמשת שקלים לגלגלת כך יהיה מכירתו של יוסף עשרים כסף שהיה זכורה של רחל (צ"ר

	<p>47 וְלִקְחֹתָ חֲמִשָּׁת חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים לַגִּלְגָּלֶת בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל:</p>	<p>47 thou shalt take five shekels apiece by the poll; after the shekel of the sanctuary shalt thou take them—the shekel is twenty gerahs.</p>
	<p>48 וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדוּיֵי הָעֲדֻפִּים בָּהֶם:</p>	<p>48 And thou shalt give the money wherewith they that remain over of them are redeemed unto Aaron and to his sons.’</p>
	<p>49 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם מֵאֵת הָעֲדֻפִּים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּם:</p>	<p>49 And Moses took the redemption-money from them that were over and above them that were redeemed by the Levites;</p>
	<p>50 מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת־הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשָׁשִׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַלֶּף בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:</p>	<p>50 from the first-born of the children of Israel took he the money: a thousand three hundred and threescore and five shekels, after the shekel of the sanctuary.</p>
	<p>51 וַיֵּתֵן מֹשֶׁה אֶת־כֶּסֶף הַפְּדִיִּים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוְּהָ יְהוָה אֶת־ מֹשֶׁה: (פ)</p>	<p>51 And Moses gave the redemption-money unto Aaron and to his sons, according to the word of the LORD, as the LORD commanded Moses.</p>
IV	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־ אַהֲרֹן לֵאמֹר:</p>	<p>IV And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:</p>
	<p>2 נָשֵׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קֹהַת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפַּחֲתָם לְבֵית אֲבֹתָם:</p>	<p>2 ‘Take the sum of the sons of Kohath from among the sons of Levi, by their families, by their fathers’ houses,</p>
	<p>3 מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנָה וְיָמָעָלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל־ דָּאֲמִי לַחִילָא לְמַעַבְדַּ בְּיָדָהּ בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>	<p>3 from thirty years old and upward even until fifty years old, all that enter upon the service, to do work in the tent of meeting.</p>
	<p>4 זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי־קֹהַת בְּאַהֲלֵ מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים:</p>	<p>4 This is the service of the sons of Kohath in the tent of meeting, about the most holy things:</p>

פד, יח):

(49) העדפים על פדויי הלויים. על אותן שפדו הלויים בגופן:

(50) חמשה וששים ושלש מאות וארלף. כך סכום ההשכון חמשת שקלים לגלגלת למאחיס בזכורות אלף שקל לשבעים בזכורות שלש מאות וחמשים שקל לשלש בזכורות חמשה עשר שקל אמר כיצד אעשה בזכור שאומר לו מן חמשת השקלים יאמר לי אני מפדויי הלוים מה עשה הציא שנים ועשרין אלף פתקין וכתב עליהן בן לוי ומאחיס ושבעים ושלשה פתקין כתב עליהן ה' שקלים בללן ונתמן בקלפי אמר להן בואו וטלו פתקיכם לפי הגורל (במדרש רבה ד, י. סנהדרין יז, א):

(2) נשא את ראש וגו'. מנה מהם את הראויין לעבודת משא והן מבין שלשים ועד בן חמשים שנה והפחות משלשים לא נתמלאו כחן מכאן אמרו (אבות ה, כא) בן שלשים לבסוף והיותו על בן חמשים כחן מכחיש מעשה:

<p>when the camp setteth forward, 5 Aaron shall go in, and his sons, and they shall take down the veil of the screen, and cover the ark of the testimony with it;</p>	<p>וּבָא אֶהָרָן וּבָנָיו בְּנִסָּע הַמַּחֲנֶה וְהוֹרְדוּ אֶת פָּרְכָת הַמִּסְכָּה וְכִסּוּ-בָהּ אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת:</p>	<p>וּבָא אֶהָרָן וּבָנָיו בְּנִסָּע הַמַּחֲנֶה וְהוֹרְדוּ אֶת פָּרְכָת הַמִּסְכָּה וְכִסּוּ-בָהּ אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת:</p>
<p>and shall put thereon a covering 6 of sealskin, and shall spread over it a cloth all of blue, and shall set the staves thereof.</p>	<p>וַיִּתְּנוּ עָלָוּהָ חֹפֶאֶה דְּמִשְׁדָּה סָגוּנָא וַיִּפְרֹסוּ לְבוֹשׁ גָּמִיר תְּכֵלֵת מְלֵעִילָא וַיִּשּׂוּן אֲרִיחֹהִי:</p>	<p>וַנִּתְּנוּ עָלָיו כֶּסוּי עוֹר תַּחֲשׁ וּפָרָשׁוֹ בְּגַד-כָּלִיל תְּכֵלֶת מִלְמַעְלָה וּשְׁמוֹ בְּדִי:</p>
<p>And upon the table of 7 showbread they shall spread a cloth of blue, and put thereon the dishes, and the pans, and the bowls, and the jars wherewith to pour out; and the continual bread shall remain thereon.</p>	<p>וְעַל פֶּתִיחַ דְּלַחִים אִפְיָא יִפְרֹסוּ לְבוֹשׁ תְּכֵלֵת וַיִּתְּנוּ עָלָוּהָ יָת מִגְסֵיָא וַיִּתְּ בִּזְכֵיָא וַיִּתְּ מְכִילָתָא וַיִּתְּ קְסוֹת נְסוּכָא וְלַחְמָא תְּדִירָא עָלָוּהָ יְהִי:</p>	<p>וְעַל שְׁלֹתֵן הַפָּנִים יִפְרֹשׁוּ בְּגַד תְּכֵלֶת וַנִּתְּנוּ עָלָיו אֶת- הַקְּעֻרֹת וְאֶת-הַכַּפֹּת וְאֶת- הַמִּנְקִיֹּת וְאֶת קְשׁוֹת הַנְּסֹךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה:</p>
<p>And they shall spread upon them 8 a cloth of scarlet, and cover the same with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.</p>	<p>וַיִּפְרֹסוּ עָלֵיהֶן לְבוֹשׁ צִבְעַ זָּהָב וַיִּכְסּוּ וַיִּתִּיב בְּחֹפֶאֶה דְּמִשְׁדָּה סָגוּנָא וַיִּשּׂוּן יָת אֲרִיחֹהִי:</p>	<p>וּפָרָשׁוֹ עָלֵיהֶם בְּגַד תוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וּשְׁמוֹ אֶת-בְּדִי:</p>
<p>And they shall take a cloth of 9 blue, and cover the candlestick of the light, and its lamps, and its tongs, and its snuffdishes, and all the oil vessels thereof, wherewith they minister unto it.</p>	<p>וַיִּסְבּוּ לְבוֹשׁ תְּכֵלֵת וַיִּכְסּוּ יָת מְנִרְתָּא דְּאִנְהוֹרֵי וַיִּתְּ בּוֹצִינְהָא וַיִּתְּ צִיבְתָּהָא וַיִּתְּ מַחְתֵּיתָהָא וַיִּתְּ כָּל מְנִי שְׁמוֹשָׁה דִּישְׁמֹשׁוֹן לָהּ בְּהוֹן:</p>	<p>וְלָקְחוּ בְּגַד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֶת- מְנִרְתַּת הַמָּאוֹר וְאֶת-נִרְתֵּיהָ וְאֶת-מִלְקָחֶיהָ וְאֶת-מַחְתֵּיתֶיהָ וְאֶת כָּל-כְּלֵי שְׁמֹנֶה אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ-לָהּ בָּהֶם:</p>
<p>And they shall put it and all the 10 vessels thereof within a covering of sealskin, and shall put it upon a bar.</p>	<p>וַיִּתְּנוּ יָתָהּ וַיִּתְּ כָּל מְנִיָּהָ לְחֹפֶאֶה דְּמִשְׁדָּה סָגוּנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:</p>	<p>וַנִּתְּנוּ אֹתָהּ וְאֶת-כָּל-כְּלֵיָהּ אֶל-מִכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עַל-הַמּוֹט:</p>
<p>And upon the golden altar they 11 shall spread a cloth of blue, and cover it with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.</p>	<p>וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יִפְרֹשׁוּ בְּגַד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וּשְׁמוֹ אֶת-בְּדִי:</p>	<p>וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יִפְרֹשׁוּ בְּגַד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וּשְׁמוֹ אֶת-בְּדִי:</p>

(4) קדש הקדשים. המקודש שכולל הארון והשלחן והמזורה והמזבחות והפרוכת וכלי שרת:

(5) ובא אהרן ובניו וגו'. יכניסו כל כלי וכלי לגרמקו המפורש לו צפרשה זו ולא יטרכו הלויים בני קהת אלא לשאת: בנסוע המחנה. כשהעני מסתלק הם יודעין שיסעו:

(7) קערות וכפות קשות ומנקיות. כזר פירשמי צמלאכת המשכן (שמות כה, כט): הנסך. הכסוי לשון מסך. (שם) אשר יוסך זהם:

(9) מלקחיה. כמין צנת שמושך זה את הפתילה לכלל צד שירצה: מחתתיה. כמין כף קטנה ושוליה פשוטין ולא סגולגלים ואין לה מחיצה לפנים אלא מזדיה וחומה זה את דשן הנרות כשמתביצין: נרתיה. לוצי"ש צלע"ו שנותנים בהן השמן והפתילות:

(10) אל מכסה עור תחש. כמין מרזוף (כלים לז):

- 12 And they shall take all the vessels of ministry, wherewith they minister in the sanctuary, and put them in a cloth of blue, and cover them with a covering of sealskin, and shall put them on a bar.
- 13 And they shall take away the ashes from the altar, and spread a purple cloth thereon.
- 14 And they shall put upon it all the vessels thereof, wherewith they minister about it, the fire-pans, the flesh-hooks, and the shovels, and the basins, all the vessels of the altar; and they shall spread upon it a covering of sealskin, and set the staves thereof.
- 15 And when Aaron and his sons have made an end of covering the holy furniture, and all the holy vessels, as the camp is to set forward—after that, the sons of Kohath shall come to bear them; but they shall not touch the holy things, lest they die. These things are the burden of the sons of Kohath in the tent of meeting.
- 16 And the charge of Eleazar the son of Aaron the priest shall be the oil for the light, and the sweet incense, and the continual meal-offering, and the anointing oil: he shall have the charge of all the tabernacle, and of all that therein is, whether it be the sanctuary, or the furniture thereof.⁷
- 17 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:
- 18 ⁷Cut ye not off the tribe of the families of the Kohathites from among the Levites;
- וְלָקְחוּ אֶת-כָּל-כְּלֵי הַשֵּׁרֶת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּבָם בַּקֹּדֶשׁ וַיִּתְּנוּ אֶל-בִּגְד תְּכֵלֶת וַיְכַסּוּ אוֹתָם בַּמִּכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַיִּתְּנוּ עַל-הַמּוֹט:
- וְדָשְׁנוּ אֶת-הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׁוּ עָלָיו בִּגְד אֲרָגָמָן:
- וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת-כָּל-כְּלָיו אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ עָלָיו בָּהֶם אֶת-הַמַּחְתָּה וְאֶת-הַמִּזְלָגֹת וְאֶת-הַמִּזְרָקֹת כָּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׁוּ עָלָיו כִּסְוֵי עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ בִדְיוֹ:
- וְכָלֹה אֶהְרֹן וּבָנָיו לְכַסֹּת אֶת-הַקֹּדֶשׁ וְאֶת-כָּל-כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בַּנֶּסֶע הַמִּטְהַר וְאַחֲרָיו כֵּן יָבֹאוּ בְנֵי-קָהָת לִשְׂאֵת וְלֹא-יָגֻעוּ אֶל-הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ אֵלֶּה מִשָּׂא בְנֵי-קָהָת בְּאֵהָל מוֹעֵד:
- וְדָמְסִיר לְאַלְעָזָר בֶּר אֶהְרֹן כֹּהֵנָא מִשָּׁחָ דְּאִנְהִירוּתָא וּקְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָא וּמִנְחָתָא תְּדִירָא וּמִשָּׁחָ דְּרִבּוּתָא מִסֶּרֶת כָּל מִשְׁכָּנָא וְכָל דְּבִיָּה בְּקוֹדֶשָׁא וּבִמְנוּחָיו:
- וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:
- אַל-תִּכְרְיֵתוּ אֶת-שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקָּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם:
- לֹא תִשְׁיִצוּן יֵת שִׁיבַט זְרַעִית קָהָת מִגּוֹ לִיָּאִי:

(12) את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקדש. צמח המשכן שהוא קדש והן כלי הקטרת שמשרתין צהם צמזח הפנימי:

(13) ודשנו את המזבח. מנחת הנחשת: ודשנו. יטלו את הדשן מעליו: ופרשו עליו בגד ארגמן. ואש שירדה מן השמים רצוצה תחת הבגד כארי צשעת המסעות (יומא כא, 3) ואינה שורפתו שהיו כופין עליה פסכת של נחשת (עירובין קד):

(14) מחתה. שבהן חותים גחלים לתרומת הדשן שעשויה כמין מחבת שאין לה אלא שלש מחיצות ומלפניה שואצת את הגחלים: מזלגות. ננוריות שלנחשת שבהן מכין צאצרים שעל המזבח להפכן כדי שיתעכלו יפה ומהר: יעים. הם מגרפות וצלע"ו וידיל"והן של נחשת ובהן מכבדין את הדשן מעל המזבח:

(15) לכסת את הקדש. הארון והמזבח: ואת כל כלי הקדש. המנורה וכלי שרת: ומתו. שאם יגעו חייבין מיחה צידי שמים:

19	but thus do unto them, that they may live, and not die, when they approach unto the most holy things: Aaron and his sons shall go in, and appoint them every one to his service and to his burden;	וְזָאתוּ עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמָתוּ בַּגִּשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים אֲהֲרֹן וּבָנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־מִשְׁאָו:	וְדָא עֲבִידוּ לְהוֹן וְיִיחֹן וְלֹא יָמוּתוּן בְּמִקְרָבָהוֹן לְקוֹדֶשׁ קוֹדְשִׁיא אֲהֲרֹן וּבְגוּדֵי יִיעֲלוּן וַיִּמְנֹן יְתָהוֹן גָּבֵר גָּבֵר עַל פּוֹלְחָנִיהָ לְמַטְוִלִיהָ:
20	but they shall not go in to see the holy things as they are being covered, lest they die.'	וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת כְּבֻלַּע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְנָמָתוּ: (פ)	וְלֹא יִיעֲלוּן לְמַחְזֵי כֹד מְכַסֵּן יָת מְנֵי קוֹדֶשָׁא וְלֹא יָמוּתוּן:
The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22 on page 178. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftarah on page 203.			
21	And the LORD spoke unto Moses saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לַמִּימָר: לְאָמַר:	נשא
22	'Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers' houses, by their families;	נָשָׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם:	22
23	from thirty years old and upward until fifty years old shalt thou number them: all that enter in to wait upon the service, to do service in the tent of meeting.	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְמַעְלָה עַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנִים תִּמְנֵי יְתָהוֹן כָּל דֹּאֲתֵי לְחִילָא חִילָא לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	23
24	This is the service of the families of the Gershonites, in serving and in bearing burdens:	זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לַעֲבֹד וּלְמַשָּׂא:	24
25	they shall bear the curtains of the tabernacle, and the tent of meeting, its covering, and the covering of sealskin that is above upon it, and the screen for the door of the tent of meeting;	וְנָשָׂאוּ אֶת־יְרִיעֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֹּהוּ וּמִכְסֵּה הַתֶּחָשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	25
26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the gate of the court, which is by the tabernacle and by the altar round about, and their cords, and all the instruments of their service, and whatsoever there may be to do with them, therein shall they serve.	וְאֶת קַלְעֵי הַחֲצֵר וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח שַׁעַר הַחֲצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מִיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כָּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעָבְדוּ:	26

(18) אל תכרייתו. אל תגורמו להם שימותו:

(20) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש. למוך נרתק שלו כמו שפירשתי למעלה צפרשה זו ופרשו עליו בגד פלוני וכסו אותם במכסה פלוני וצלוע שלו הוא כסויו:

(22) נשא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שצויתך על בני קהת לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה:

(25) את יריעת המשכן. עשר הממטות: ואת אהל מועד. יריעות עזים העשויות לאהל עליו: מכסהו. עורות אילים מאדמים: מסך פתח. וילון המזרחי:

27	At the commandment of Aaron and his sons shall be all the service of the sons of the Gershonites, in all their burden, and in all their service; and ye shall appoint unto them in charge all their burden.	עַל־פִּי אֶהְרֹן וּבָנָיו תַּחֲזֶה כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי לְכָל־מְשָׁאֵם וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת אֶת כָּל־מְשָׁאֵם:	27
28	This is the service of the families of the sons of the Gershonites in the tent of meeting; and their charge shall be under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּמִשְׁמֶרֶתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אֶהְרֹן הַכֹּהֵן: (ס)	28
29	As for the sons of Merari, thou shalt number them by their families, by their fathers' houses;	בְּנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית־אֲבֹתָם תִּפְקֹד אֹתָם:	ישראל
30	from thirty years old and upward even unto fifty years old shalt thou number them, every one that entereth upon the service, to do the work of the tent of meeting.	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנָה וְעַד־חֲמִשִּׁין שָׁנָה תִּפְקְדֵם כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֶהֱל מוֹעֵד:	30
31	And this is the charge of their burden, according to all their service in the tent of meeting: the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof;	וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מְשָׁאֵם לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֶהֱל מוֹעֵד קִרְיֵי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאַדְרָגָיו:	31
32	and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords, even all their appurtenance, and all that pertaineth to their service; and by name ye shall appoint the instruments of the charge of their burden.	וְעַמֻּדֵי הַחֲצֵר סָבִיב וְאַדְרָגָתָם וִיתְדֹתָם וּמִיתְרֵיהֶם לְכָל־פְּלִיָּהֶם וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּבִשְׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת־כָּל־מִשְׁמֶרֶת מְשָׁאֵם:	32
33	This is the service of the families of the sons of Merari, according to all their service, in the tent of meeting, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֵרָרִי לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֶהֱל מוֹעֵד בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אֶהְרֹן הַכֹּהֵן:	ע"כ צמול
34	And Moses and Aaron and the princes of the congregation numbered the sons of the Kohathites by their families, and by their fathers' houses,	וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאֵי הָעֵדָה אֶת־בְּנֵי הַקְּהָתִי לְמִשְׁפַּחְתָּם וּלְבֵית אֲבֹתָם:	34

(26) אשר על המשכן. כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככים ומגייס על המשכן ועל מזבח הנחשת סביב:
 ואת כל אשר יעשה להם. כתרומתו וית כל דיחמסר להון לצני גרשון:
 (27) על פי אהרן ובניו. ואיזה מהזנים ממונה עליהם זיד איתמר בן אהרן הכהן:
 (32) ויתדלת ומיתריהם. של עמודים שהרי יתדות ומיתרי הקלעים צמאל בני גרשון היו ויתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תגזיהם הרוח ויתדות ומיתרים היו לעמודים סביב לתלות צהם הקלעים צפפתם העליונה צלונסות וקונדסין כמו ששנויה צמלאת המשכן (פ"ה):

35	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting.	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַד חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יָבֹא לְעִבְדָּה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל־דָּאֲתִי לְחִילָא לְפִוְלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:
36	And those that were numbered of them by their families were two thousand seven hundred and fifty.	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם אֲלָפִים שֶׁבַע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:	וַהֲיוּ מִנִּגְיָהוֹן לְזִרְעֵיהֶוֹן תְּרִין אֲלָפִין שֶׁבַע מֵאָה וְחֲמִשִּׁין:
37	These are they that were numbered of the families of the Kohathites, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses. .	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (ס)	אֵלִין מִנִּגְי זִרְעֵית קָהַת כָּל דְּפָלַח בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא דְּמֹנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:
38	And those that were numbered of the sons of Gershon, by their families, and by their fathers' houses,	וּפְקוּדֵי בְנֵי גֶרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:	וּמִנִּגְי בְּנֵי גֶרְשׁוֹן לְזִרְעֵיהֶוֹן וּלְבֵית אֲבֹתָהוֹן:
39	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַד חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יָבֹא לְעִבְדָּה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל־דָּאֲתִי לְחִילָא לְפִוְלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:
40	even those that were numbered of them, by their families, by their fathers' houses, were two thousand and six hundred and thirty.	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם אֲלָפִים וּשְׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:	וַהֲיוּ מִנִּגְיָהוֹן לְזִרְעֵיהֶוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן תְּרִין אֲלָפִין וּשְׁשִׁית מֵאָה וּתְלָתִין:
41	These are they that were numbered of the families of the sons of Gershon, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי גֶרְשׁוֹן כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה:	אֵלִין מִנִּגְי זִרְעֵית בְּנֵי גֶרְשׁוֹן כָּל דְּפָלַח בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא דְּמֹנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי:
42	And those that were numbered of the families of the sons of Merari, by their families, by their fathers' houses,	וּפְקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי מֶרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם:	וּמִנִּגְי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי לְזִרְעֵיהֶוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן:
43	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַד חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יָבֹא לְעִבְדָּה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל־דָּאֲתִי לְחִילָא לְפִוְלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:

- 44 even those that were numbered of them by their families, were three thousand and two hundred. וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחָתָם וַתְּהִי מִנְיַתָּהוֹן לְזִרְעֵיהֶוּן שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּמֵאתַיִם: תִּלְתָּא אֲלָפִין וּמֵאתָן:
- 45 These are they that were numbered of the families of the sons of Merari, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses. אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי מֶרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִצְוַת דְּבַר יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי מֶרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִצְוַת דְּבַר יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה:
- 46 All those that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron and the princes of Israel numbered, by their families, and by their fathers' houses, כָּל-הַפְּקָדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחָתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם: כָּל מִנְיַנָּא דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנִרְבְּרֵי יִשְׂרָאֵל יֵת לְיוֹנָי לְזִרְעֵיהֶוּן וּלְבֵית אֲבֹתָהוֹן:
- 47 from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered in to do the work of service, and the work of bearing burdens in the tent of meeting, מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁין שָׁנָה כָּל-הָאִישׁ לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבָדָה וְעֲבֹדַת מִשָּׂא בָאֵהָל מוֹעֵד: מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁין שָׁנָה כָּל-הָאִישׁ לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבָדָה וְעֲבֹדַת מִשָּׂא בָאֵהָל מוֹעֵד:
- 48 even those that were numbered of them, were eight thousand and five hundred and fourscore. וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וַחֲמִישׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים: וַתְּהִי מִנְיַתָּהוֹן תְּמִנָּא אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה וַתְּמִנָן:
- 49 According to the commandment of the LORD they were appointed by the hand of Moses, every one to his service, and to his burden; they were also numbered, as the LORD commanded Moses. עַל-פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בְּיַד-מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל-עֲבֹדָתוֹ וְעַל-מִשָּׁאוֹ וּפְקֻדֵּיו אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (פ) עַל-פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בְּיַד-מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל-עֲבֹדָתוֹ וְעַל-מִשָּׁאוֹ וּפְקֻדֵּיו אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:
- V And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:
- 2 'Command the children of Israel, that they put out of the camp every leper, and every one that hath an issue, and whosoever is unclean by the dead; צוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁלַחוּ מִן-הַמַּחֲנֶה כָּל-דֹּסֵגִיר וְכָל-דְּדָאִיב וְכָל-דְּמִסָּאב לְשִׁמִּי נַפְשָׁא: צוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁלַחוּ מִן-הַמַּחֲנֶה כָּל-דֹּסֵגִיר וְכָל-דְּדָאִיב וְכָל-דְּמִסָּאב לְשִׁמִּי נַפְשָׁא:

(47) עבודת עבודה. הוא השיר צמללים וכנורות שהיא עצודה לעצודה אחרת (ערכין יא, א): ועבודת משא. כמשמעו:

(49) ופקדיו אשר צוה ה' את משה. ואותן הפקודים היו צמזמה מן שלשים שנה ועד בן חמשים: (2) צו את בני ישראל וגו'. פרשה זו נאמרה ציום שהוקם המשכן ושמנה פרשיות נאמרו צו ציום כדאיחא צמסכת גיטין צפרק הנזקין (ס, א-צ): וישלחו מן המחנה. שלש מחנות היו שם צשעת חנייתן. תוך הקלעים היא מחנה שכניה. חניית הלויים סביב כמו שפורש צפרש צמד צר סיני (לעיל א, ג) היא מחנה לויה. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל. הצרוע נשלח חוץ לכולן. הצו מותר במחנה ישראל ומשולח מן השמים. וטמא לנפש מותר אף צשל לויה ואינו משולח אלא משל שכניה. וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות צמסכת

- 3 both male and female shall ye put out, without the camp shall ye put them; that they defile not their camp, in the midst whereof I dwell.³
- 4 And the children of Israel did so, and put them out without the camp; as the LORD spoke unto Moses, so did the children of Israel.
- 5 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 6 Speak unto the children of Israel: When a man or woman shall commit any sin that men commit, to commit a trespass against the LORD, and that soul be guilty;
- 7 then they shall confess their sin which they have done; and he shall make restitution for his guilt in full, and add unto it the fifth part thereof, and give it unto him in respect of whom he hath been guilty.
- 8 But if the man have no kinsman to whom restitution may be made for the guilt, the restitution for guilt which is made shall be the LORD'S, even the priest's; besides the ram of the atonement, whereby atonement shall be made for him.
- 3 מִזְכָּר עַד-נִקְבָּה תִשְׁלְחוּ אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תִשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת-מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם:
- 4 וַיַּעֲשׂוּ-בֶן יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בֶּן יִשְׂרָאֵל: (פ)
- 5 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- 6 דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ-אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכֹּל חַטָּאת הָאֵלֶּם לְמַעַל מַעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא:
- 7 וְהִתְוַדּוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יֹסֵף עָלָיו וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשָׁם לוֹ:
- 8 וְאִם-אֵין לְאִישׁ גָּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוֹשֵׁב לִיהוָה לְכֹהֵן מִלִּבְד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:
- 8 וְאִם-אֵין לְאִישׁ גָּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוֹשֵׁב לִיהוָה לְכֹהֵן מִלִּבְד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:

פסחים (טו, א-ב): טמא לנפש. דמסאז לטמי נפשא דאנשא אומר אני שהוא לשון ענמות אדם בלשון ארמי והרבה יש בצבראשית רבה (י, א, כח, ב, עה, א, ועוד) אדריאנוס שחיק טמא שחיק ענמות:

(6) למעל מעל בד. הריחור וכחז כאן פרשת גזול ונשבע על שקר היא האמורה בפרשת ויקרא (ה, כא) ומעלה מעל כה' וכחש בעמיתו וגו' ונשנית כאן בשביל שני דברים שנתחדשו זה האחד שכתבו והתודו לומר שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שידה דדבר והשני על גזל הגר שהוא ניתן לכהנים (ספרי נשא ב):

(7) את אשמו בראשו. הוא הקרן שנשבע עליו (ב"ק קי, א): לאשר אשם לו. למי שנתחייב לו (כתובות יט):

(8) ואם אין לאיש גאל. שמת המוצע שהשציעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו. כשנמלך זה להתודות על עונו ואמר רבותינו (ספרי נשא ד, ב"ק קט, א) וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים או בן או צא או אח או שאר בשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב אלא זה הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן והחומש (ב"ק קי, א): לה' הכהן. קנאו השם ונתנו לכהן שצאיתו משמר (ספרי נשא ד, ב"ק קט, ב): מלבד איל הכפרים. האמור בויקרא (ה, כה) שהוא צריך להציא:

- 9 And every heave-offering of all the holy things of the children of Israel, which they present unto the priest, shall be his. וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשִׁי וְכָל אֶפְרָשִׁיתָא לְכָל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַפֶּהֱן לֹו יְהוָה: קֹדֶשִׁיא דְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל דִּיקְרִבּוּן לְכַהֲנָא דִּילֵיהּ יְהִי:
- 10 And every man's hallowed things shall be his: whatsoever any man giveth the priest, it shall be his. וְאִישׁ אֶת-קֹדֶשָׁיו לֹו יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר-יִתֵּן לַפֶּהֱן לֹו יְהוָה: (פ) דִּילֵיהּ יְהִי גִבֵּר דִּיתִין לְכַהֲנָא דִּילֵיהּ יְהִי:
- 11 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר: לְאֹמַר:
- 12 Speak unto the children of Israel, and say unto them: If any man's wife go aside, and act unfaithfully against him, דִּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי-תִשָּׁטֵה אִשְׁתּוֹ וּמַעַלָה בּוֹ מַעַל: מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן גִּבֵּר אָרִי תִסְטִי אֶתְתִּיהּ וְתִשְׁקַר בֵּיהּ שְׁקַר:
- 13 and a man lie with her carnally, and it be hid from the eyes of her husband, she being defiled secretly, and there be no witness against her, neither she be taken in the act; וְשָׁכַב אִישׁ אֶתְהּ שְׁכֶבֶת-זָרָע וְנִעְלָם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתָּרָה וְהָיָא נִטְמָאָה וְעַד אֵין בָּהּ וְהָיָא לֹא נִתְפָּשָׁה: וַיִּשְׁכַּב גִּבֵּר יְתָהּ שְׁכֶבֶת זָרָעָא וְיְהִי מְכֻסָּא מֵעֵינֵי בַעְלָהּ וּמִטְמָרָא וְהָיָא מְסֻבָּא וְסֻהֵיד לִית בָּהּ וְהָיָא לֹא אֶתְאַחַדְתָּ:
- 14 and the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be defiled; or if the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be not defiled; וְעָבַר עָלָיו רוּחַ-קִנְיָאָה וְקִנְיָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָא נִטְמָאָה אוֹ-עָבַר עָלָיו רוּחַ-קִנְיָאָה וְקִנְיָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָא לֹא נִטְמָאָה: וַיַּעֲבֵר עָלֹוּהּ רוּחַ קִנְיָאָה וַיִּקְנֵי יְתָהּ אֶתְתִּיהּ וְהָיָא מְסֻבָּא אוֹ עָבַר עָלֹוּהּ רוּחַ קִנְיָאָה וַיִּקְנֵי יְתָהּ אֶתְתִּיהּ וְהָיָא לֹא מְסֻבָּא:

(9) וכל תרומה וגו'. אמר רבי ישמעאל וכי תרומה מקריבין לכהן והלא הוא המחזר אחריה לבית הגרנות ומה תלמוד לומר אשר יקריבו לכהן אלו הזכורים שנאמר בהם (שמות כג, יט) תצא צית ה' אלהיך ואיני יודע מה יעשה בהם תלמוד לומר לכהן לו יהיה צא הכחוש ולימד על הזכורים שהיו נחנני לכהן (ספרי נשא ה):

(10) ואיש את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יצואו ויטלוס בזרוע תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים (שם ו) ועוד מדרשים הרבה דרשו זו בספרי. ומדרש אגדה (תנחומא ראה י) ואיש את קדשיו לו יהיו מי שמעבד מעשרותיו ואינו נותן לו יהיו המעשרות סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשר שהיתה למודה לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות הראויות לו: לו יהיה. ממון הרבה (זכרות סג, א):

(12) איש איש כי תשטה אשתו. מה כחוז למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אתה מעבד מתנות הכהן חייך שמתכרך לצא אצלו להציא לו את הסוטה (שם): איש איש. ללמדך שמועלת בשמים באיש מלחמה של מעלה ואישה מלמטה (תנחומא נשא ה): כי תשטה אשתו. שנו רבותינו (שם) אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתיב זו (משלי ו, לב) נואף אשה חסר לב. ופשוטו של מקרא כי תשטה חט מדרכי נגיעות ותחשד בעיניו כמו (שם ד, טו) שטה מעליו ועבור (שם ז, כה) אל ישט אל דרכיה לזך: ומעלה בו מעל. ומהו המעל:

(13) ושכב איש אתה. איש פרט לקטן ומי שאינו איש (סוטה כח. תנחומא נשא ו. ספרי ז): אתה שכבת זרע. שכיבתה פוסלת אותה ואין שכיבת אחותה פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו (יצמות נה. תנחומא שם): ונעלם מעיני אישה. פרט לסומא הא אם היה רואה ומעמם (ס"א ומעלים) אין המים בודקין אותה (סוטה כז. ספרי ז. תנחומא ז): ונסתרה. שיעור שתרצה לטומאת ציאה: ועד אין בה. הא אם יש בה אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא היתה שוטה (סוטה ב, לב, ז, א): ועד אין בה. בטומאה אצל יש עדים לסתירה (שם ב, א): נתפשח. נאנסה כמו (דברים כב, כח) ותפשח ושכב עמה (ספרי ז):

- 15 then shall the man bring his wife unto the priest, and shall bring her offering for her, the tenth part of an ephah of barley meal; he shall pour no oil upon it, nor put frankincense thereon; for it is a meal-offering of jealousy, a meal-offering of memorial, bringing iniquity to remembrance.
- 16 And the priest shall bring her near, and set her before the LORD.
- 17 And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water.
- 18 And the priest shall set the woman before the LORD, and let the hair of the woman's head go loose, and put the meal-offering of memorial in her hands, which is the meal-offering of jealousy; and the priest shall have in his hand the water of bitterness that causeth the curse.
- וַיָּבִיֵא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶל־הַכֹּהֵן וַיְהִי־אֶת־קֶרְבְּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירֶת הָאֵיפָה קֶמַח שְׁעָרִים לֹא־יִצֶק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן עָלָיו לִבְנָה כִּי־מִנְחַת קִנְאָת הוּא מִנְחַת זִכְרוֹן מִזִּכְרֹת עֲוֹן:
- וַיִּקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וַיַּעֲמֶדָהּ לִפְנֵי יְהוָה:
- וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיֵּם קְדָשִׁים בְּכַל־יָחָרֶשׁ וּמִן־הַעֲפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקֶרֶקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמַּיִם:
- וַיַּעֲמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וַיַּפְרֵעַ אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכְרוֹן מִנְחַת קִנְאָת הוּא וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים:
- וַיָּבִיֵא גִוְבָרָא יֵת אֶתְתִּיהָ לֹת כְּהֵנָא וַיָּבִיֵא יֵת קֹרְבָנָהּ עֲלֶיהָ חֵד מִן עֲשָׂרָא בִתְלַת סֵאִין קֶמַח שְׁעָרִין לֹא יִרִיק עֲלֹהֵי מִשְׁחָא וְלֹא יִתֵּן עֲלֹהֵי לְבוֹנָתָא אֲרִי מִנְחַת קִנְאָתָא הוּא מִנְחַת דְּוִכְרָנָא מִדְּכָרֶת חֻבִּין:
- וַיִּקְרִיב יֵתָה כְּהֵנָא וַיִּקְיָמָנָה קֶדָם יי:
- וַיֹּסֵב כְּהֵנָא מִי כִיּוֹר בְּמָאן דְּחֶסֶף וּמִן עֲפָרָא דִּיהִי בְּאִיסוּרֵי מִשְׁכָּנָא יֹסֵב כְּהֵנָא וַיִּתֵּן לְמִיָּא:
- וַיִּקִּים כְּהֵנָא יֵת אֶתְתָּא קֶדָם יי וַיַּפְרֵעַ יֵת רִישָׁא דְּאֶתְתָּא וַיִּתֵּן עַל יָדָהּא יֵת מִנְחַת דְּכְרָנָא מִנְחַת קִנְאָתָא הִיא וּבִידָא דְּכְהֵנָא יִהְיוֹן מִיָּא מְרִירָא מְלֻטְטָא:

(14) ועבר עליו. קודם לסמירה: רוח קנאה וקנא. פירשו רבותינו (סוטה ג, א) לשון התראה שמתרה צה אל תסתרי עם איש פלוני: והיא נשמאה או עבר עליו וגו'. כלומר הוא התרה צה ועצרה על התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לאו:

(15) קמח. שלא יהא מסלת (ספרי נשא ח): שעורים. ולא חטים היא עשמה מעשה צהמה וקרבנה מאכל צהמה (סוטה טו, ב. ספרי טו, ב). לא יצק עליו שמן. שלא יהא קרבנה מהודר שהשמן קרוי אור והיא עשמה צהשך (סוטה טו, א. תנחומא נשא ג). ולא יתן עליו לבנה. שהאמהות נקראות לבונה שנאמר (שיר ד, ו) אל גבעת הלבונה והיא פירשה מדרכיהן (סוטה ה. תנחומא טו, ב). כי מנחת קנאת הוא. הקמח הזה. קמח לשון זכר: מנחת קנאת. מעוררת עליה שמי קנאות המקום וקנאת הצעל (ספרי ח):

(17) מים קדשים. שקדשו כזכור (שם י. כתובות עב. סוטה טו, ב) לפי שנעשה הכיור מנחת מראות הנוצאות וזו פירשה מדרכיהן שהיו נבעלות לבעליהן צמנרים תחת החפוח וזו קלקלה לאחר תצדק צו (תנחומא פקודי ט): בכלי חרש. היא השקתה את הנואף יין משוצה כזוסות משוצחים לפיכך תשמה מים המרים צמקידה בזויה של חרס (סוטה ז):

(18) והעמיד הכהן וגו'. והלא כבר נאמר והעמידה לפני ה' אלא מסייעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה ומטרף דעתה ותודה (שם ח, א): ופרע. סותר את קליעת שיערה כדי לצוותה מכאן לצנות ישראל שגלוי הראש גנאי להן (שם יד. כתובות עב, א. ספרי): לפני ה'. צשער נקנור הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים (ספרי. סוטה ז, א): ונתן על כפיה. ליגעה אולי מטרף דעתה ותודה ולא ימחה שם המיוחד על המים (שם יד, א): המרים. על שם סופן שהם מרים לה (ספרי נשא יא): המאדרים. המסתרים אותה מן העולם לשון (יחזקאל כה, כד) סילון ממאיר ולא יתכן לפרש מים ארורים שהרי קדושים הן ולא ארורים כתב הכתוב אלא מאררים את אחרים ואף אונקלוס לא תרגם ליטיא אלא מלטיא שמראות קללה בגופה של זו:

- 19 And the priest shall cause her to swear, and shall say unto the woman: 'If no man have lain with thee, and if thou hast not gone aside to uncleanness, being under thy husband, be thou free from this water of bitterness that causeth the curse;
- 20 but if thou hast gone aside, being under thy husband, and if thou be defiled, and some man have lain with thee besides thy husband—
- 21 then the priest shall cause the woman to swear with the oath of cursing, and the priest shall say unto the woman—the LORD make thee a curse and an oath among thy people, when the LORD doth make thy thigh to fall away, and thy belly to swell;
- 22 and this water that causeth the curse shall go into thy bowels, and make thy belly to swell, and thy thigh to fall away'; and the woman shall say: 'Amen, Amen.'
- 23 And the priest shall write these curses in a scroll, and he shall blot them out into the water of bitterness.
- 24 And he shall make the woman drink the water of bitterness that causeth the curse; and the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter.
- וְהַשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל-הָאִשָּׁה אִם-לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ וְאִם-לֹא שָׁטִית טְמֵאָה תַּחַת אִישְׁךָ הִנְקִי מִמִּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה:
- וְאִתְּ כִּי שָׁטִית תַּחַת אִישְׁךָ וְכִי נִטְמָאת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת-שָׁכְבְּתָו מִבְּלַעַד־י אִישְׁךָ:
- וְהַשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת-הָאִשָּׁה בְּשִׁבְעַת הָאֵלֶּה וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה אוֹתְךָ לָאֵלֶּה וּלְשִׁבְעָה בְּתוֹךְ עַמְּךָ בְּתַת יְהוָה אֶת-יָרְכְךָ נִפְלֹת וְאֶת-בִּטְנְךָ צָבָה:
- וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעֲיֶךָ לְצָבוֹת בֶּטֶן וּלְנֶפֶל יֶרֶךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן:
- וְכָתַב אֶת-הָאֱלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בְּסֶפֶר וּמָחָה אֶל-מִי הַמָּרִים:
- וְהִשְׁקָה אֶת-הָאִשָּׁה אֶת-מִי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים וּבָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים:
- וַיֹּמַר יְתָה כֹהֵנָּה יְתָ אֶתְתָּא וַיִּמַּר לְאִשָּׁה לְאֶתְתָּא וַיִּתֵּן יְיָ יְתִידֶךָ לְלֹשׁ וּלְמֹמִי בְּגוֹ עַמִּיךָ בְּדִיתִין יְיָ יְתָ יֶרֶךְךָ מִסִּיא וַיִּתְּ מַעַכִּי נִפְיָחִין:
- וַיַּעַרְיֵא יְתָ אֶתְתָּא יְתָ מִיָּא מְלִטְטִיא הָאֵלִין בְּמַעַכִּי לְאַפְחָא מַעֲיָן וּלְאַמְסָאָה יֶרֶךְ וַתִּמַּר אֶתְתָּא אָמֵן אָמֵן:
- וַיִּכְתֹּב יְתָ לְטִיָּא הָאֵלִין כֹּהֵנָּה בְּסֶפֶר וַיִּמְחֹק לְמִיָּא מְרִירִיא:
- וַיִּשְׁקִי יְתָ אֶתְתָּא יְתָ מִיָּא מְרִירִיא מְלִטְטִיא וַיַּעֲלוֹן בָּהּ מִיָּא מְלִטְטִיא לְלֹשׁ:

(19) והשביע וגו'. ומה היא השבועה אם לא שכב הנקי הא אם שכב חנקי (ס"א לא חנקי) שמכלל לאו אתה שומע הן אלא שמצוה לפתוח צדיני נפשות תחלה לזכות:

(20) ואת כי שטית. כי משמש כלשון אם:

(21) בשבעת האלה. שבועה של קללה: יתן ה' אותך לאלה וגו'. שיהיו הכל מקללין בך יצאך כדרך שצא לפלוגית: ולשבעה. שיהיו הכל נשבעין בך לא יארע לי כדרך שאירע לפלוגית וכן הוא אומר (ישעיה סה, טו) והנחתם שמכם לשבועה לזכירי שהנדיקים נשבעים צפורענותן של רשעים וכן לענין הזכרה (זכרשית יב, ג) ונזכרו וגו' (שם מה, כ) כך יזכר ישראל לאמר (סוטה יח. שבוטות כד): את ירכך. צקללה הקדים ירך לבטן לפי שזה התחילה צעצירה תחלה: צבה. כמרגומו נפוחה:

(22) לצבבות בשן. כמו להצבות בטן זהו שמוש פתח שהלמד נקודה זו וכן (שמות יג, כא) לנחותם הדך (דברים א, לג) לראותם כדרך אשר תלכו זה וכן לנפיל ירך להנפיל ירך שהמים מנבים את הצטון ומפילים את הירך: לצבבות בשן ולנפל ירך. צטנו וירכו של דועל או אינו אלא של נבעלת כשהוא אומר את ירכך נופלת ואת בטנך נבעת וזה הרי של נבעלת אמור (סוטה כח, א): אמן אמן. קבלת שבועה אמן על האלה אמן על השבועה אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה שומרת יבם וכנוסה (שם יח, א):

(24) והשקה את האשה. אין זה סדר המעשה שהרי בתחלה הקריב מנחתה אלא הכתוב מצטרף שכשישקנה יצאו

- 25 And the priest shall take the meal-offering of jealousy out of the woman's hand, and shall wave the meal-offering before the LORD, and bring it unto the altar.
- 25 וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקְּנָאִת וְהִגִּיף אֶת-הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל-הַמִּזְבֵּחַ:
- 26 And the priest shall take a handful of the meal-offering, as the memorial-part thereof, and make it smoke upon the altar, and afterward shall make the woman drink the water.
- 26 וְקִמֹּץ הַכֹּהֵן מִן-הַמִּנְחָה אֶת-אֶזְרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַהּ וְאַחֲרַיִךְ יִשְׁקָה אֶת-הָאִשָּׁה אֶת-הַמַּיִם:
- 27 And when he hath made her drink the water, then it shall come to pass, if she be defiled, and have acted unfaithfully against her husband, that the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter, and her belly shall swell, and her thigh shall fall away; and the woman shall be a curse among her people.
- 27 וְהִשְׁקָה אֶת-הַמַּיִם וְהִיְתָה אִם-נִשְׁמָאָה וְתִמְעַל מֵעַל בְּאִשְׁהָ וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמַרִּים וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יִרְכָה וְהִיְתָה הָאִשָּׁה לְאֵלָה בְּקֶרֶב עַמָּהּ:
- 28 And if the woman be not defiled, but be clean; then she shall be cleared, and shall conceive seed.
- 28 וְאִם-לֹא נִשְׁמָאָה הָאִשָּׁה וְיִטְהַרָה הִוא וְנִקְתָה וְנִזְרְעָה זָרַע:
- 29 This is the law of jealousy, when a wife, being under her husband, goeth aside, and is defiled;
- 29 זֹאת תֹּוֹרַת הַקְּנָאִת אֲשֶׁר תִּשְׁטָה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁה וְנִשְׁמָאָה:
- 30 or when the spirit of jealousy cometh upon a man, and he be jealous over his wife; then shall he set the woman before the LORD, and the priest shall execute upon her all this law.
- 30 אֹו אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קְנָאָה וְקִנָּא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהַעֲמִיד אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֶת-כָּל-הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

זה למרים לפי שנאמר בטן וירך מגין לשאר כל הגוף תלמוד לומר וצאו זה צבולה אם כן מה תלמוד לומר בטן וירך לפי שהן התחילו צעזערה תחלה לפיכך התחיל מהם הפורענות (שם ח, ז): למרים. להיות לה רעים ומרים: (25) והנהיך. מוליך ומציא מעלה ומוריד ואף היא מניפה עמו שידה למעלה מידו של כהן (שם יט, א): והקריב אותה. זו היא הגשטה בקרן דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות (שם יד, ז):

(26) אזכרתה. הוא הקומץ שעל ידי הקטרתו המנחה צאה לזכרון לגבוה (ספרי נשא יז):

(27) והשקה את המים. לרצות שאם אמרה איני שותה לאחר שנמחקה המגלה מערערין אותה ומשקין אותה צעל כרחם אלא אם כן אמרה טמאה אני (סוטה כז): וצבתה בשגה וגו'. אף על פי שצבולה הזכיר ירך תחלה המים אינן צודקין אלא כדרך כניסתן זה: והיתה האשה לאלה. כמו שפירשתי שיהיו הכל אלין זה: בקרב עמה. הפרש יש צין אדם המתנוול במקום שניכר לאדם המתנוול במקום שאינו ניכר (ספרי יד):

(28) ואם לא נשמאה האשה. צטירה זו: וטהורה היא. ממקום אחר: ונקתה. ממים המאריסים ולא עוד אלא ונזרעה זרע אם היתה יולדת בצער תלד בריוח אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים (שם יט. סוטה כו, א):

(30) או איש. כמו (שמות כא, לו) או נודע כלומר אם איש קנאי הוא לנכך והעמיד את האשה:

- 31 וְנָקָה הָאִישׁ מֵעֵוֹן וְהָאִשָּׁה וְהָיָה זָכָא גּוֹבֵרָא מְחֻבֵּין
31 וְהָיָה תִּשָּׂא אֶת-עֲוֹנָהּ: (פ)
וְהָיָה תִּשָּׂא אֶת-עֲוֹנָהּ: חֻבָּה:
- VI וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵהוּ:
VI וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵהוּ:
לְאָמֹר:
- 2 דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ מִלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
2 אֱלֹהֵם אִישׁ אֶת-אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא וְתִמַּר לְהוֹן גִּבֹּר אוֹ אֶתָּא
לְגִדֹּר גִּדֹּר נָזִיר לְהַזִּיר אֲדִי יִפְרִישׁ לְמַדֵּר גִּדֹּר
לְיִהוָה: נָזִירוֹ לְמַדֵּר קָדָם יְיָ:
- 3 מִיַּיִן וְשִׁכָּר נָזִיר חֲמֹץ יֵינִי מִחֲמַר חֲדָת וְעֵתִיק יִזֵּר חָל
3 וְחֲמֹץ שִׁכָּר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל-דִּחְמַר חֲדָת וְחָל דִּחְמַר
מִשְׁרֵת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה עֵתִיק לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל מִתְרֹת
וְעֲנָבִים לֶחִים וְיִבְשִׁים לֹא עֲנָבִין לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִין
יִאֲכָל: רְטִיבִין וְיִבְשִׁין לֹא יִכּוּל:
- 4 כָּל יְמֵי נְזִירוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן תִּינֹן מִחֲרָצִים וְעַד-זֶג
4 כָּל יְמֵי נְזִירוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׁה מִגֶּפֶן תִּינֹן מִחֲרָצִים וְעַד-זֶג
לֹא יִאֲכָל: מִפְּרִיָּהוּ וְעַד עֲצוּרִין לֹא יִכּוּל:
- 5 כָּל-יְמֵי גִדֹּר נְזִירוֹ תֵּעַר לֹא-יַעֲבֹר עַל-רֹאשׁוֹ עַד-מְלֹאֶת
5 כָּל-יְמֵי גִדֹּר נְזִירוֹ תֵּעַר לֹא-יַעֲבֹר עַל-רֹאשׁוֹ עַד-מְלֹאֶת
הַיָּמָם אֲשֶׁר-יִזִּיר לְיִהוָה מִשְׁלֵם יוֹמָא דְנָזִיר קָדָם יְיָ
קֹדֶשׁ יִהְיֶה גִדֹּל פֶּרַע שְׁעַר רִישִׁיהָ:
- 6 כָּל-יְמֵי תִזְיָרוֹ לְיִהוָה עַל-נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא:
6 כָּל יוֹמִין דְנָזִיר קָדָם יְיָ עַל-נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא:
נִפְשָׁת מֵיָּתָא לֹא יֵיעוֹל:
- 7 לֹא-יִבְיֹא וְלֹא-יִמָּוֵל וְלֹא-יִחַח וְלֹא-יִשְׁתַּחֲוֶה לֹא-יִשְׁתַּמָּא לָהֶם בְּמָתָם כִּי
7 לֹא-יִבְיֹא וְלֹא-יִמָּוֵל וְלֹא-יִחַח וְלֹא-יִשְׁתַּחֲוֶה לֹא-יִשְׁתַּמָּא לָהֶם בְּמָתָם כִּי
נָזִיר אֱלֹהֵיוֹ עַל-רֹאשׁוֹ: לְהוֹן בְּמֹתְהוֹן אֲדִי נָזִיר דְּאֱלֹהֵיהּ עַל רִישִׁיהָ:

(31) ונקמה האיש מעון. אם בדקה המים אל ידאג לומר חצתי במיתתה נקי הוא מן העונש. דבר אחר משיקנה תהא אללו צהיתר ונקמה מעון שהסוטה אסורה לבעלה (ספרי כא):

(2) כי יפלא. יפיריש למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלולה יזיר עצמו מן היין שהוא מציא לידי ניאוף (סוטה ב, א): נדר נזיר. אין נזירה בכל מקום אלא פרישה אף כאן שפירש מן היין: להזיר לה. להבדיל עצמו מן היין לשם שמים (נדרים ט, ב. ספרי כב):

(3) מיין ושכר. כתרומתו מחמיר חדת ועתיק שהיין משכר כשהוא יסן: וכל משרת. לשון נזיעה במים או בכל משקה וכלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו וסממנים (שבת יז, ב) נזיר ששרה פתו ביין (נזיר לד, ב):

(4) חרצנים. הם הגרעינים: זג. הם הקליפות שמבחוץ שהחרצנים בתוכן כענבל בזוג (ספרי כד. נזיר סט):

(5) קדש יהיה. השער שלו לגדל הפרע של שער ראשו (ספרי): פרע. נקוד פתח קטן (סגול) לפי שהוא דבוק לשער ראשו פרע של שער ופירוש של פרע גידול של שער וכן (ויקרא כא, י) את ראשו לא יפרע ואין קרוי פרע פחות מל' יום:

- 8 כל ימי נזרו קדש הוא כל יומי נזריה קדש קדש יי: ליהוה:
- 8 All the days of his Naziriteship he is holy unto the LORD.
- 9 וכי ימות מת עליו בפתע פתאם וטמא ראש נזרו וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו:
- 9 And if any man die very suddenly beside him, and he defile his consecrated head, then he shall shave his head in the day of his cleansing, on the seventh day shall he shave it.
- 10 וביום השמיני יבא שתי תרים או שני בני יונה אל הכהן אל-פתח אהל מועד:
- 10 And on the eighth day he shall bring two turtledoves, or two young pigeons, to the priest, to the door of the tent of meeting.
- 11 ועשה חלתן אחד לחטאת ואחד לעלה וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וקדש את-ראשו ביום ההוא:
- 11 And the priest shall prepare one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, and make atonement for him, for that he sinned by reason of the dead; and he shall hallow his head that same day.
- 12 והזיר ליהנות את-ימי נזרו והביא כבש בן-שנתו לאשם והימים הראשנים יפלו כי טמא נזרו:
- 12 And he shall consecrate unto the LORD the days of his Naziriteship, and shall bring a he-lamb of the first year for a guilt-offering; but the former days shall be void, because his consecration was defiled.
- 13 וזאת תורת הנזיר ביום מלאת ימי נזרו יביא אלו אל-פתח אהל מועד:
- 13 And this is the law of the Nazirite, when the days of his consecration are fulfilled: he shall abring it unto the door of the tent of meeting;
- 14 והקריב את-קרבנו ליהוה כבש בן-שנתו תמים אחד לעלה וכבשה אחת בת שנתה תמימה לחטאת ואיל-אחד תמים לשלמים:
- 14 and he shall present his offering unto the LORD, one he-lamb of the first year without blemish for a burnt-offering, and one ewe-lamb of the first year without blemish for a sin-offering, and one ram without blemish for peace-offerings,

(8) כל ימי נזרו קדוש הוא. זו קדושת הגוף (ספרי כז) מליטמא למתים:

(9) פתע. זה אונס: פתאם. זה שוגג (ספרי כח) ויש אומרים פתע פתאום דבר אחד הוא מקרה של פתאום: וכי ימות מת עליו. צאכל שהוא צו: ביום טהרתו. ציום הזייתו או אינו אלא צשמיני שהוא טהור לגמרי תלמוד לומר ציום השביעי אי שביעי יכול אפילו לא הזה תלמוד לומר ציום טהרתו (שס):

(10) וביום השמיני יבא שתי תרים. להוציא את השביעי או אינו אלא להוציא את השביעי קצב זמן לקרצין וקצב זמן למקריצין מה קרצין הכשיר שמיני ומשמיני והלאה (ויקרא כב, כז) אף מקריצין שמיני ומשמיני והלאה (ספרי כט):

(11) מאשר חטא על הנפש. שלא נזהר מטומאת המת רצי אלעזר הקפדן שזיער עצמו מן היין (שס ל): וקדש את ראשו. לחזור ולהתחיל מנין נזירותו (שס):

(12) והזיר לה' את ימי נזרו. יחזור וימנה נזירותו כצתלה: והימים הראשונים יפלו. לא יעלו מן המנין:

(13) יביא אותו. יביא את עצמו וזה אחד משלשה אחים שהיה רבי ישמעאל דורש כן כיולא צו (ויקרא כב, כז) (טו) והשאו אותם עין אשמה את עצמם כיולא צו (דברים לז, ו) ויקצור אותו בגי הוא קצר את עצמו (ספרי לב):

15	and a basket of unleavened bread, cakes of fine flour mingled with oil, and unleavened wafers spread with oil, and their meal-offering, and their drink-offerings.	<p>וְסֵל מִצֹּת סֵלֹת חֹלֶת
בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצֹּת
מִשְׁחִים בַּשֶּׁמֶן וּמִנְחָתָם
וְנִסְכֵּיהֶם:</p>	15
16	And the priest shall bring them before the LORD, and shall offer his sin-offering, and his burnt-offering.	<p>וַיִּקְרִיב וַיַּקְדֵּשׁ קֹדֶם יְיָ
וַיַּעֲבִיד יֵת חַטָּאתָהּ וַיֵּת
עֹלֹתָהּ:</p>	16
17	And he shall offer the ram for a sacrifice of peace-offerings unto the LORD, with the basket of unleavened bread; the priest shall offer also the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	<p>וַיֵּת דֹּכָרָא יַעֲבִיד נִכְסֵת
קוֹדֶשֶׁיֶא קֹדֶם יְיָ עַל סֵלָא
דְּפִטְרִיא וַיַּעֲבִיד פְּהֵנָא יֵת
מִנְחָתָהּ וַיֵּת נִסְכָּיהָ:</p>	17
18	And the Nazirite shall shave his consecrated head at the door of the tent of meeting, and shall take the hair of his consecrated head, and put it on the fire which is under the sacrifice of peace-offerings.	<p>וַיִּגְלַח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד אֶת־רֹאשׁ נִזְרוֹ וַלְקַח
אֶת־שַׁעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וַנִּתֵּן
עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח
הַשְּׁלָמִים:</p>	18
19	And the priest shall take the shoulder of the ram when it is sodden, and one unleavened cake out of the basket, and one unleavened wafer, and shall put them upon the hands of the Nazirite, after he hath shaven his consecrated head.	<p>וַיִּסַּב פְּהֵנָא יֵת דִּרְעָא
בְּשִׁילָא מִן דֹּכָרָא וּגְרִיצָתָא
פִּטְרִיתָא חֲדָא מִן סֵלָא
וְאַסְפּוֹג פִּטְרִי חֲדָא וַיִּתֵּן עַל
יְדֵי נָזִירָא בְּתַר דִּיגְלַח יֵת
נָזִירָהּ:</p>	19
20	And the priest shall wave them for a wave-offering before the LORD; this is holy for the priest, together with the breast of waving and the thigh of heaving; and after that the Nazirite may drink wine.	<p>וַיִּהְיֶה אֹתָם תְּפִלָּה וְתַנּוּפָה
לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן
עַל חֲזֵה תַּנּוּפָה וְעַל שׁוֹק
הַתְרוּמָה וְאַחֵר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר
יַיִן:</p>	20

(15) ומנחתם ובסביהם. של עולה ושלמים לפי שהיו בכלל ויאלו לידון בדבר חדש שיטענינו להם החזירן לכללן שיטענינו נסכים כדין עולה ושלמים (שם לז): חלות בלולות ורקיקי מצות. עשר מכל מין (מנחות עה, א):

(17) זבח שלמים לה' על סל המצות. ישמע את השלמים על מנת לקדש את הלחם (שם מו, ב): את מנחתו ואת נסכו. של איל:

(18) וגלח הנזיר פתח אהל מועד. יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך ציון אלא וגלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכמו צהן (ויקרא ג, צ) ושחטו פתח אהל מועד (ספרי לה): אשר תחת זבח השלמים. תחת הדוד שהוא מבשלין בו לפי ששלמי נזיר היו מתבשלין בעזרה שצריך ליטול הכהן הזרוע אחר שנתבשל ולהניף לפני ה':

(19) הזרוע בשלה. לאחר שנמצאה (שם לו):
 (20) קדש הוא לכהן. הסלה והריק והזרוע מרומה הן לכהן: על חזה התנופה. מלבד זה ושוק הראוי לו מכל שלמים מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר בכלל וינאו לידון בדבר החדש להפרשת זרוע הוטרף להחזירם לכלל לידון אף בחזה ושוק (שם לו):

<p>21 This is the law of the Nazirite who voweth, and of his offering unto the LORD for his Naziriteship, beside that for which his means suffice; according to his vow which he voweth, so he must do after the law of his Naziriteship.</p>	<p>זאת תורת הנזיר אשר ידר קרבנו ליהנה על-נזרו מלבד אשר-תשיג ידו כפי נדרו אשר ידר כן יעשה על תורת נזרו: (פ)</p>	<p>21 זאת תורת הנזיר אשר ידר קרבנו ליהנה על-נזרו מלבד אשר-תשיג ידו כפי נדרו אשר ידר כן יעשה על תורת נזרו: (פ)</p>
<p>22 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וידבר יהוה אל-משה ומליל יי עם משה למימר: לאמר:</p>	<p>22 וידבר יהוה אל-משה ומליל יי עם משה למימר: לאמר:</p>
<p>23 'Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye shall bless the children of Israel; ye shall say unto them:</p>	<p>מליל עם אהרן ועם בנותי למימר כדון תברכון ית בני ישראל כד תימרון להון:</p>	<p>23 דבר אל-אהרן ואל-בניו לאמר כה תברכו את-בני ישראל אמור להם: (ס)</p>
<p>24 The LORD bless thee, and keep thee;</p>	<p>יברכך יהוה וישמרך:</p>	<p>24 יברכך יהוה וישמרך: (ס)</p>
<p>25 The LORD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;</p>	<p>יאר יהוה פניו אליך וירחם יתך:</p>	<p>25 יאר יהוה פניו אליך וירחם יתך: (ס)</p>
<p>26 The LORD lift up His countenance upon thee, and give thee peace.</p>	<p>ישא יהוה פניו אליך וישם לך שלום:</p>	<p>26 ישא יהוה פניו אליך וישם לך שלום: (ס)</p>
<p>27 So shall they put My name upon the children of Israel, and I will bless them.'</p>	<p>וישון ית ברכת שמי על בני ישראל ואני אברכבם:</p>	<p>27 וישמו את-שמי על-בני ישראל ואני אברכבם: (ס)</p>
<p>VII And it came to pass on the day that Moses had made an end of setting up the tabernacle, and had anointed it and sanctified it, and all the furniture thereof, and the altar and all the vessels thereof, and had anointed them and sanctified them;</p>	<p>והיה ביום משה לאקמא ית משכנא ורבי יתיה וקדיש יתיה וית כל מנוהי וית מדבחא וית כל מנוהי ורבנן וקדיש יתיהון:</p>	<p>חמישי ויהי ביום כלות משה להקים את-המשכן וימשח אותו ויקדש אתו ואת-כל-כליו ואת-המזבח ואת-כל-כליו וימשחם ויקדש אתם:</p>

(21) מלבד אשר תשיג ידו. שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על ק' עולות ועל ק' שלמים: כפי נדרו אשר ידר כן יעשה. מוסף על תורת נזרו (שס לח). על תורת הנזיר מוסף ולא יחסר שאם אמר הריני נזיר חמש נזירות על מנת לגלח על ג' זהמות הללו אין אני קורא בו כאשר ידור כן יעשה:

(23) אמור להם. כמו זכור שמור בלע"ז דישנ"ט: אמור להם. שיהיו כולם שומעים (שס לט): אמור. מלא לא תברכם בחפזון וצבחות אלא צבונה וכלב שלם (במדבר רצה. תנחומא י):

(24) יברכך. שיתברכו נכסיד (ספרי מ. תנחומא י): וישמרך. שלא יבאו עליך שודדים ליטול ממונך שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לשמרו מכל אדם וכיון שצאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו מה הנאה יש לו במתנה זו אצל הקצ"ה הוא הנותן הוא השומר (תנחומא י). והרבה מדרשים דרשו בו בספרי:

(25) יאר ה' פניו אליך. יראה לך פנים שחוקות פנים זהובות (ספרי מא. תנחומא י): וירחך. יתן לך חן (ספרי שס):

(26) ישא ה' פניו אליך. יכבד כעסו (במ"ר יא, ז):

(27) וישמו את שמי. יזכרו בשם המפורש (ספרי מג). ואני אברכבם. לישראל ואסכים עם הכהנים. דבר אחר ואני אברכבם לכהנים (חולין מט, א):

(1) ויהי ביום כלות משה. כלות כתיב (ר"ל צפת"ח ולא כלות בשו"א ודו"ק) יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה (במדבר רצה. תנחומא נשא כ): כלות כתיב. צלאל ואהליאז וכל חכם לצ עשו את המשכן

- 2 that the princes of Israel, the heads of their fathers' houses, offered—these were the princes of the tribes, these are they that were over them that were numbered.
- 3 And they brought their offering before the LORD, six covered wagons, and twelve oxen: a wagon for every two of the princes, and for each one an ox; and they presented them before the tabernacle.
- 4 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 5 'Take it of them, that they may be to do the service of the tent of meeting; and thou shalt give them unto the Levites, to every man according to his service.'
- 6 And Moses took the wagons and the oxen, and gave them unto the Levites.
- 7 Two wagons and four oxen he gave unto the sons of Gershon, according to their service.
- 8 And four wagons and eight oxen he gave unto the sons of Merari, according unto their service, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.
- 2 וַיָּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רֹאשֵׁי בֵּית אֲבוֹתָהוֹן אֲנֹנֵי רֹבְרֵי שְׁבִטֵּיָא אֲנֹנֵי דְקִיּוּמִין עַל מְנִינָא:
- 3 וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֲגֻלֹת צֶבֶב וּשְׁנֵי עֶשְׂרֵי בָקָר עֲגֻלָּה עַל־שְׁנֵי הַנְּשִׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיָּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:
- 4 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר: לְאֹמֶר:
- 5 קַח מֵאֹתָם וְהָיוּ לְעֹבְדֵי אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנָתַתָּה אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּכֹף עֲבֹדָתוֹ:
- 6 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֲגֻלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם:
- 7 אֹתוֹ שְׁתֵּי הָעֲגֻלֹת וְאֶת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבָנֵי גֵרְשׁוֹן כְּכֹף עֲבֹדָתָם:
- 8 וְאֹתוֹ אַרְבַּע הָעֲגֻלֹת וְאֶת שְׁמֹנֶת הַבָּקָר נָתַן לְבָנֵי מֵרָרִי כְּכֹף עֲבֹדָתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אֶהֱרָן הַכֹּהֵן:

ותלאו הכתוב צמשה לפי שמסר נפשו עליו לראות תצנית כל דצר ודצר כמו שהראהו צהר להורות לעושי המלאכה ולא טעה בתצנית אחת וכן מצינו דוד לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש שנאמר (תהלים קלז, א-ז) זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' לפיכך נקרא על שמו שנאמר (מלכים א-יב, טז) ראה ביתך דוד (תנחומא נשא יג): ביום כללות משה להקים. ולא נאמר ציוס הקים מלמד שכל שצעת ימי המלואים היה משה מעמידו ומפרקו וצאותו היום העמידו ולא פרקו לכך נאמר ציוס כלות משה להקים אותו היום כלו הקמותיו וראש חודש ניסן היה צגני נשרפה הפרה צגלישי הוזה ראשונה וצגזיעי גלחו (גיטין ס. ספרי מד):

(2) הם נשיאי המטות. שהיו שוטרים עליהם צמזרים והיו מוכים עליהם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי צני ישראל וגו' (ספרי מה): הם העומדים על הפקודים. שעמדו עם משה ואהרן כשמנו את ישראל שנאמר (צמדז א, ד) ואתם יהיו וגו':

(3) שש עגלות צב. אין צב אלא מחופים וכן (ישעיה סו, כ) צצצים וצפרדים (ספרי שם) עגלות מכוסים קרוים צבים: ויקריבו אותם לפני המשכן. שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחלה וצמלאכת המשכן לא התנדבו תחלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו ומה שמחסרין אנו משלימין כיון שראו שהשלימו צבור את הכל שנאמר (שמות לו, ז) והמלאכה היתה דים אמרו מעתה מה לנו לעשות הציאו את אצני השוהם והמלואים לאפוד ולחשן לכך התנדבו כאן תחלה (ספרי שם):

(7) כפי עבדתם. שהיה משא צני גרשון קל משל מררי שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאדנים:

- 9 But unto the sons of Kohath he gave none, because the service of the holy things belonged unto them: they bore them upon their shoulders.
- 9 וְלִבְנֵי קֹהַת לֹא נָתַן כִּי־ עֲבַדַּת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בַּכֹּתֶף יִשְׂאוּ:
- 10 And the princes brought the dedication-offering of the altar in the day that it was anointed, even the princes brought their offering before the altar.
- 10 וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשָׂאִים אֶת חֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ:
- 11 And the LORD said unto Moses: 'They shall present their offering each prince on his day, for the dedication of the altar.'
- 11 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְשִׂיא אֶחָד לְיוֹם נְשִׂיא אֶחָד לְיוֹם יִקְרִיבוּ אֶת־קָרְבָּנָם לַחֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ: (ס)
- 12 And he that presented his offering the first day was Nahshon the son of Amminadab, of the tribe of Judah;
- 12 וַיְהִי הַמַּקְרִיב בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת־קָרְבָּנוֹ נַחֲשׁוֹן בֶּן־ עֲמִינָדָב לְמִטֵּה יְהוּדָה:
- 13 and his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;
- 13 וְקָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:
- 14 one golden pan of ten shekels, full of incense;
- 14 כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֵּאָה קְטֹרֶת:
- 15 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;
- 15 בָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה:
- 16 one male of the goats for a sin-offering;
- 16 שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת: צִפִּיר בֶּר עִזִּין חַד לַחֲטָאת:

(9) כי עבדת הקדש עליהם. משא דצר הקדושה הארון והשלחן וגו' לפיכך צכתף ישאו:

(10) ויקריבו הנשאים את חנכת המזבח. לאחר שהתנדבו העגלות והצקר לשאת המשכן נשאים לצס להתנדב קרבנות המזבח למנוח: ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח. כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה (ספרי מו):

(11) יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח. ועדיין לא היה יודע משה האין יקריבו אם כסדר תולדות אם כסדר המסעות עד שנאמר לו מפי הקד"ה יקריבו למסעות איש יומו (שם. זכחים כא):

(12) ביום הראשון. אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה צראשית א' לנשיאים וכו' כדאיתא בסדר עולם (פ"ז): למטה יהודה. יחסו הכתוב על שצטו ולא שגזה משצטו והקריב או אינו אומר למטה יהודה אלא שגזה משצטו והציא תלמוד לומר זה קרבן נחשון משלו הציא (ספרי מח):

(13) שניהם מלאים סלת. למנחת נדבה (שם מט):

(14) עשרה זזהב. כתר גומו משקל עשר שקלי הקדש היה זה: מלאה קטרת. לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח החיטון אלא זו צלצד והוראת שעה היתה (מנחות נ, ב):

(15) פר אחד. מיוחד שצעדו (ספרי נ):

- 17 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nahshon the son of Amminadab.
- 17 וּלְנֶכֶסֶת קֹדֶשִׁיאַ תּוֹרֵי תָרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֶמְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קֹרְבָנָא דְנִחְשֹׁן בֶּר עַמִּינָדָב:
- 18 On the second day Nethanel the son of Zuar, prince of Issachar, did offer:
- 18 בְּיוֹם הַשְּׁנִי הַקָּרִיב נִתְנָאֵל בֶּר צוּעַר רַב שְׁבָטָא דִישָׁשְׁכָר:
- 19 he presented for his offering one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;
- 19 הָקָרִב אֶת־קֹרְבָנוֹ קֶעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:
- 20 one golden pan of ten shekels, full of incense;
- 20 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:
- 21 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;
- 21 בֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה:
- 22 one male of the goats for a sin-offering;
- 22 שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתַת: צִפִּיר בֶּר עִזִּין חַד לַחֲטָאתָא:

(16) שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתַת. לִכְפֹּר עַל קִצְרֵי הַתְּהוֹם (שֶׁס נא) (עֵינֵי זֵרָא"ס) וְטוֹמַאת סַפֵּק:

(18) הַקָּרִיב נִתְנָאֵל בֶּן צוּעַר. הַקָּרִיב אֶת־קֹרְבָנוֹ. מֵהַתְּלֻמּוֹד לֹמֵר הַקָּרִיב צִשְׁצִטוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח מֵהַשְׁלָא נֹאמֵר צִכַּל הַשְׁצִטִּים לִפְיִי שֶׁזֶּה רֹאשׁוֹ וְעֵרֵעֵר וְאֹמֵר דִּי שְׁקִדְמֵנִי יְהוּדָה אֲחִי אֲקָרִיב אֲנִי אַחֲרָיו אֲמַר לוֹ מִשָּׁה מִפִּי הַגְּבוּרָה נֹאמֵר לִי שִׁיקְרִיבֻ כִּסְדֵּר מִסְעֵר לְדַגְלִיהֶם לִכְךָ אֲמַר הַקָּרִיב אֶת־קֹרְבָנוֹ וְהוּא חֹסֵר יו"ד שֶׁהוּא מִשְׁמַשׁ הַקָּרִיב לִשְׁוֵי שְׁמִפִּי הַגְּבוּרָה נִטְוֹוֶה הַקָּרִיב וּמֵהוּ הַקָּרִיב הַקָּרִיב צ' פִּעֻמִּים שֶׁצִּצִּיל צ' דְּצִרִּים זֶכֶה לְהַקָּרִיב שְׁנֵי לִשְׁצִטִּים אֶחָת שֶׁהִיוּ יוֹדְעִים צְתוּרָה שֶׁנֹּאמֵר (ד"ה א יצ, לג) וּמִצְנֵי יִשְׁכַּח יוֹדְעֵי צִינָה לַעֲמִים וְאֶחָת שֶׁהִם נִחְמוּ עֲנָה לְנִשְׂאִים לְהַחֲנֹד צִרְצִוֹת הִלְלוּ (סִפְרֵי נצ) וְצִיטוֹדוֹ שֶׁל רִצִּי מִשָּׁה הַדְּרָשָׁן מֵאֲתִי אֲמַר רִצִּי פִּנְחָס בֶּן יֵאִיר נִתְנָאֵל בֶּן צוּעַר הִשְׁיֵאן עֲנָה זו:

(19) קֶעֶרֶת כֶּסֶף. מִנֵּין אוֹתוֹתֵינוּ בְּגִימַטְרִיא תַחֲקִ"ל כִּנְגַד שְׁנוֹתֵינוּ שֶׁל אֲדָם הָרָאשׁוֹן: שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ. עַל שֶׁס שֶׁכֶּשֶׁהֶעֱמִיד תּוֹלְדוֹת לְקִיּוֹם הָעוֹלָם בֶּן מֵאָה וְל' שָׁנָה הִיָּה שֶׁנֹּאמֵר (צִרָאשִׁית ה, ג) וַיְחִי אֲדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה שָׁנָה וַיּוֹלַד צְדָמוֹתוֹ וְגו': מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף. בְּגִימַטְרִיא תַחֲקִ"כ עַל שֶׁס נִחְמוּ הַעֲמִיד תּוֹלְדוֹת בֶּן תַּ"ק שָׁנָה וְעַל שֶׁס עֲשִׂירִים שָׁנָה שֶׁנִּגְזְרָה גִזְרֵת הַמִּצְוָה קוֹדֶם תּוֹלְדוֹתֵינוּ כִּמוּ שְׁפִירֵשְׁתִּי אֲלָל (שֶׁס ו, ג) וְהִיוּ יְמֵיו מֵאָה וְעֲשִׂירִים שָׁנָה לִפְיִכָּךְ נֹאמֵר מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף וְלֹא נֹאמֵר מִזְרֶק כֶּסֶף אֶחָד כִּמוּ שֶׁנֹּאמֵר בְּקֶעֶרֶת לֹמֵר שֶׁאֵף אוֹתוֹתֵינוּ שֶׁל אֶחָד מִצְטָרְפוֹת לְמִנֵּין: שִׁבְעִים שֶׁקֶל. כִּנְגַד שִׁבְעִים אוֹתוֹת שִׁיטָּא מִצְנֵי:

(20) כַּף אַחַת. כִּנְגַד הַתּוֹרָה שֶׁנִּתְנָה מִיָּדוֹ שֶׁל הַקִּצְרִי: עֲשָׂרָה זָהָב. כִּנְגַד עֲשֶׂרֶת הַדְּצִרוֹת: מֵלֵאָה קְטֹרֶת. בְּגִימַטְרִיא שֶׁל קְטֹרֶת תִּרִּי"ג מִצְוֹת וְצִלְצֵד שֶׁתַּחֲלִיף קו"ף צִלְצֵ"ת עַל יֵדִי א"ת צ"ש ג"ר ד"ק (בְּמִדְבָּר יג, כז):

(21) בֶּר אֶחָד. כִּנְגַד אֲצִרְהֶם שֶׁנֹּאמֵר צו (צִרָאשִׁית יח, ז) וַיִּקַּח בֶּן צִקְרִי: אֵיל אֶחָד. כִּנְגַד יִצְחָק (שֶׁס כב, יג) וַיִּקַּח אֶת־הָאֵיל וְגו': כִּבְשֵׁ אֶחָד. כִּנְגַד יַעֲקֹב (שֶׁס ל, מ) וְהַכְּשִׁים הַפְּרִיד יַעֲקֹב:

(22) שְׁעִיר עִזִּים. לִכְפֹּר עַל מִכְרִית יוֹסֵף שֶׁנֹּאמֵר צו (שֶׁס לו, לא) וַיִּשְׁחָטוּ שְׁעִיר עִזִּים:

- 23 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nethanel the son of Zuar.
- 24 On the third day Eliab the son of Helon, prince of the children of Zebulun:
- 25 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;
- 26 one golden pan of ten shekels, full of incense;
- 27 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;
- 28 one male of the goats for a sin-offering;
- 29 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliab the son of Helon.
- 30 On the fourth day Elizur the son of Shedeur, prince of the children of Reuben:
- 31 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;
- וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נִתְנָאֵל בֶּן־צֹועֵר: (פ)
- בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לְבִנִּי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלּוֹן:
- קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵי־הֶם מִלֵּאִים סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:
- בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לְבִנִּי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלּוֹן:
- קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵי־הֶם מִלֵּאִים סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:
- בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לְבִנִּי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלּוֹן:
- קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵי־הֶם מִלֵּאִים סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:
- בְּיוֹם הַרְּבִיעִי נָשִׂיא לְבִנִּי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר:
- קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵי־הֶם מִלֵּאִים סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:
- בְּיוֹם הַרְּבִיעִי נָשִׂיא לְבִנִּי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר:
- קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵי־הֶם מִלֵּאִים סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:

(23) ולזבח השלמים בקר שנים. כנגד משה ואהרן שנחנו שלום בין ישראל לאחיהם שבשמים: אילם עתודים כבשים. ג' מינים כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חומשין וחמש הדבורות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובין על השני. עד כאן מיקודו של רבי משה הדרשן:

(24) ביום השלישי נשיא וגו'. ציוס השלישי היה נשיא המקריב לבני וזולו וכן כולם אצל בנמנאל שנאמר זו הקריב בנמנאל נופל אחריו הלשון לומר נשיא יששכר לפי שכבר הזכיר שמו והקריבנו וצאשר שלא נאמר בהן הקריב נופל עליהן לשון זה נשיא לבני פלוני אותו היום היה הנשיא המקריב לשבט פלוני:

- 32 one golden pan of ten shekels, full of incense; 32 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: בִּזְקָא חֲדָא מִתְקַלָּה עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמָנָא:
- 33 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering; 33 פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה: תוֹר חֵד בֶּר תוֹרֵי דְכֶר חֵד אֹמֵר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:
- 34 one male of the goats for a sin-offering; 34 שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת: צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֵד לְחַטָּתָא:
- 35 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elizur the son of Shedeur. 35 וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תוֹרֵי תִרְיִן דְּכֶרִי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֹמֵרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּאֵלִיצוֹר בֶּר שְׁדִיאֹר: וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֹתָדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֵלִיצוֹר בֶּן-שְׁדִיאֹר: (פ)
- 36 On the fifth day Shelumiel the son of Zurishaddai, prince of the children of Simeon: 36 בְּיוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צוּרִישַׁדַּי: בְּיוֹמָא חֲמִישָׁא רַבָּא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישַׁדַּי:
- 37 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering; 37 קָרְבָּנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה: קוֹרְבָנִיה מִגֹּסֶתָא דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הֵנִי מִתְקַלָּה מִזְרְקָא חֵד דְּכֶסֶפָּא מִתְקַלִּיה שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תִרְוִיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:
- 38 one golden pan of ten shekels, full of incense; 38 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: בִּזְקָא חֲדָא מִתְקַלָּה עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמָנָא:
- 39 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering; 39 פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה: תוֹר חֵד בֶּר תוֹרֵי דְכֶר חֵד אֹמֵר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:
- 40 one male of the goats for a sin-offering; 40 שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת: צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֵד לְחַטָּתָא:
- 41 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Shelumiel the son of Zurishaddai. 41 וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֹתָדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צוּרִישַׁדַּי: (פ)
- 42 On the sixth day Eliasaph the son of Deuel, prince of the children of Gad: 42 בְּיוֹם הַשֵּׁשִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל: בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָא רַבָּא לְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּר דְּעוּאֵל:

43	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָּנוֹ קֶעֱרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:	קֹרְבָּנִיהָ מִגֹּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הִנִּי מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֲדָ דְכֶסֶפָּא מִתְקָלִיהָ שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסְלַעֵי קוּיְדָשָׁא תְרִוּיָהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:
44	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בִּזְקָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עֶשֶׂר סְלַעִין הִיא דְדָתָב מְלֵיא קִטְרֶת בּוּסְמָיָא:
45	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֲדָ בֶר תּוֹרֵי דְכֶר חֲדָ אֹמֶר חֲדָ בֶר שְׁתֵּיהָ לְעֹלָתָא:
46	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֲדָ לַחֲטָתָא:
47	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliasaph the son of Deuel.	וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתֻדִּים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל: (פ)	וּלְנִכְסֵת קוּיְדָשָׁא תּוֹרֵי תְרִין דְּכֶרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֹמֶרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁא דִּין קוּיְרָבְנָא דְאֱלִיסָפָה בֶר דְּעוּאֵל:
48	On the seventh day Elishama the son of Ammihud, prince of the children of Ephraim:	בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמַע בֶּן- עֲמִיהוּד:	בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה רַבָּא לְבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמַע בֶּר עֲמִיהוּד:
49	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָּנוֹ קֶעֱרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:	קֹרְבָּנִיהָ מִגֹּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הִנִּי מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֲדָ דְכֶסֶפָּא מִתְקָלִיהָ שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסְלַעֵי קוּיְדָשָׁא תְרִוּיָהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:
50	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בִּזְקָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עֶשֶׂר סְלַעִין הִיא דְדָתָב מְלֵיא קִטְרֶת בּוּסְמָיָא:
51	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֲדָ בֶר תּוֹרֵי דְכֶר חֲדָ אֹמֶר חֲדָ בֶר שְׁתֵּיהָ לְעֹלָתָא:
52	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֲדָ לַחֲטָתָא:

- 53 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elishama the son of Ammihud.
- 54 On the eighth day Gamaliel the son of Pedahzur, prince of the children of Manasseh:
- 55 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;
- 56 one golden pan of ten shekels, full of incense;
- 57 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;
- 58 one male of the goats for a sin-offering;
- 59 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lamb of the first year. This was the offering of Gamaliel the son of Pedahzur.
- 60 On the ninth day Abidan the son of Gideoni, prince of the children of Benjamin:
- 61 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;
- וּלְנֹכַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁמַע בֶּן־עַמִּיהוּד: (פ)
- בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לְבָנִי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּרֶךְ פְּדָהצוּר:
- קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:
- בִּזְקָא חֲדָא מִתְקַלָּה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדִהֲב מְלֵאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִינָא:
- תּוֹר חֶד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֶד אֹמֵר חֶד בֶּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:
- צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֶד לְחַטָּאת:
- וּלְנֹכַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן גַּמְלִיאֵל בֶּרֶךְ פְּדָהצוּר: (פ)
- בְּיוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לְבָנִי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:
- קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:
- בִּזְקָא חֲדָא מִתְקַלָּה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדִהֲב מְלֵאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִינָא:
- תּוֹר חֶד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֶד אֹמֵר חֶד בֶּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:
- צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֶד לְחַטָּאת:
- וּלְנֹכַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן גַּמְלִיאֵל בֶּרֶךְ פְּדָהצוּר:
- בְּיוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לְבָנִי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:
- קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:
- בִּזְקָא חֲדָא מִתְקַלָּה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדִהֲב מְלֵאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִינָא:
- תּוֹר חֶד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֶד אֹמֵר חֶד בֶּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:
- צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֶד לְחַטָּאת:

62	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בִּזְכָּא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדִתְב מְלִיא קְטֹרֶת בּוֹסְמָא:	כֹּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	62
63	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בֵּר תּוֹרֵי דְכֵר חֵד אֹמֵר חֵד בֵּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	63
64	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֵּר עֵזִין חֵד לַחֲטָאָתָא:	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאָתָא:	64
65	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Abidan the son of Gideoni.	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תַרְיִן דְּכֵרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֹמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְאַבִּידָן בֵּר גִּדְעוֹנִי:	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֵתֻדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַּן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי: (פ)	65
66	On the tenth day Ahiezer the son of Ammishaddai, prince of the children of Dan:	בְּיוֹמָא עֲשִׂירָאָה רַבָּא לְבָנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֵּר עַמִּישַׁדַּי:	בְּיוֹם הָעֲשִׂירִי נָשִׂיא לְבָנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	66
67	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוֹרְבָנִיה מְגִסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֵנִי מִתְקָלָה מִזְרְקָא חֵד דְכֶסֶפָּא מִתְקָלִיה שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשִׁא תַרְוִיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	קֹרְבָנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:	67
68	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בִּזְכָּא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדִתְב מְלִיא קְטֹרֶת בּוֹסְמָא:	כֹּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	68
69	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בֵּר תּוֹרֵי דְכֵר חֵד אֹמֵר חֵד בֵּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	69
70	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֵּר עֵזִין חֵד לַחֲטָאָתָא:	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאָתָא:	70
71	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahiezer the son of Ammishaddai.	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תַרְיִן דְּכֵרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֹמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְאַחִיעֶזֶר בֵּר עַמִּישַׁדַּי:	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֵתֻדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַּן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי: (פ)	71
72	On the eleventh day Pagiel the son of Ochrán, prince of the children of Asher:	בְּיוֹם חֵד עֶשֶׂר יוֹמִין רַבָּא לְבָנֵי אֲשֵׁר פַּגְעִיאַל בֵּר עֶכְרָן:	בְּיוֹם עֲשָׂתֵי עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי אֲשֵׁר פַּגְעִיאַל בֶּן־עֶכְרָן:	סזצעי 72

- 73 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;
- 74 one golden pan of ten shekels, full of incense;
- 75 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;
- 76 one male of the goats for a sin-offering;
- 77 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Pagiel the son of Ochran.
- 78 On the twelfth day Ahira the son of Enan, prince of the children of Naphtali:
- 79 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;
- 80 one golden pan of ten shekels, full of incense;
- 81 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;
- 82 one male of the goats for a sin-offering;
- 73 קָרְבָּנוֹ קֶעֱרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:
- 74 כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֵּאָה קִטְרֶת:
- 75 פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:
- 76 שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת: צִפִּיר בַּר עִזִּין חָד לַחֲטָאת:
- 77 וּלְנִכְסֵת קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל תֹּרֵי תְרִין דָּבָרִי חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קֹרְבָנָא דְּפִגְעִיאל בַּר עֲכָרָן:
- 78 בְּיוֹם תְּרִי עֶסֶר יוֹמִין רַבָּא לְבָנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בַּר עִינָן:
- 79 קָרְבָּנוֹ קֶעֱרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:
- 80 כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֵּאָה קִטְרֶת:
- 81 פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:
- 82 שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת: צִפִּיר בַּר עִזִּין חָד לַחֲטָאת:

<p>83 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahira the son of Enan.</p>	<p>וּלְנִכְסֹת קֹדֶשֶׁת תֹּזְרִי תִרְיִן דְּכָרִי חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קֹדֶשֶׁת דְּאֶחִירֵע בֶּר עֵינָן:</p>	<p>83 וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתָדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִירֵע בֶּן־עֵינָן: (פ)</p>
<p>84 This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;</p>	<p>דָּא חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא בְיומָא דְרַבִּיאָו יְהִיָּה מִן רַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל מְגִסֵּי כֶסֶף תַּרְתָּא עֲשָׂרִי מִזְרָקֵי כֶסֶף תַּרְתָּא עֲשָׂרִי בִזְכֵי דְדִהָבָא תַּרְתָּא עֲשָׂרִי:</p>	<p>84 זֹאתוּ חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמָּשַׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קַעֲדֹת כֶּסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר מִזְרָקֵי־כֶסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר כַּפֹּת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂר:</p>
<p>85 each silver dish weighing a hundred and thirty shekels, and each basin seventy; all the silver of the vessels two thousand and four hundred shekels, after the shekel of the sanctuary;</p>	<p>מָאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָה דְּמִגְסָתָא חֲדָא דְכֶסֶף וְשִׁבְעִין דְּמִזְרָקָא חֲדָא כָּל כֶּסֶף מְנִיא תִרְיִן אֶלְפִין וְאַרְבַּע מָאָה בְּסֻלְעֵי קֹדֶשׁ:</p>	<p>85 שְׁלֹשִׁים וּמָאָה הַקַּעֲרָה הָאֶחָת כֶּסֶף וְשִׁבְעִים הַמִּזְרָק הָאֶחָד כָּל כֶּסֶף הַכֵּלִים אֶלְפִים וְאַרְבַּע־מָאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:</p>
<p>86 twelve golden pans, full of incense, weighing ten shekels apiece, after the shekel of the sanctuary; all the gold of the pans a hundred and twenty shekels;</p>	<p>בִּזְכֵי דְדִהָבָא תַּרְתָּא עֲשָׂרִי מִלִּין קַטֹּרֶת בּוֹסְמִיא מִתְקָל עֲשָׂר סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָה דְּבִזְכָּא בְּסֻלְעֵי קֹדֶשׁ כָּל דְּהָב בִּזְכִּיא מָאָה וְעֶשְׂרִין:</p>	<p>86 כַּפֹּת זָהָב שְׁתֵּים־עָשָׂר מִלֵּאֹת קַטֹּרֶת עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכֶּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל־זָהָב הַכַּפֹּת עֲשָׂרִים וּמָאָה:</p>
<p>87 all the oxen for the burnt-offering twelve bullocks, the rams twelve, the he-lambs of the first year twelve, and their meal-offerings; and the males of the goats for a sin-offering twelve;</p>	<p>כָּל תֹּזְרֵי לַעֲלֹתָ תִרִי עֲשָׂר תֹּזְרִין דְּכָרִין תִּרִי עֲשָׂר אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָא תִרִי עֲשָׂר וּמִנְחָתָהוֹן וַצִּפִּירֵי בְנֵי עֵזִי תִרִי עֲשָׂר לַחֲטָאתָ:</p>	<p>מַפְטִיר כָּל־הַבֶּקָר לַעֲלֹה שְׁנַיִם עֲשָׂר פָּרִים אֵילִם שְׁנַיִם־עָשָׂר כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנַיִם עֲשָׂר וּמִנְחָתָם וְשִׁעִרֵי עִזִּים שְׁנַיִם עֲשָׂר לַחֲטָאתָ:</p>
<p>88 and all the oxen for the sacrifice of peace-offerings twenty and four bullocks, the rams sixty, the he-goats sixty, the he-lambs of the first year sixty. This was the dedication-offering of the altar, after that it was anointed.</p>	<p>וְכָל תֹּזְרֵי לְנִכְסֹת קֹדֶשֶׁת עֲשָׂרִין וְאַרְבָּעָא תֹּזְרִין דְּכָרִי שְׁתֵּין גְּדִי שְׁתֵּין אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁתֵּין דָּא חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא בְּתֵר דְרַבִּיאָו יְהִיָּה:</p>	<p>88 וְכָל בֶּקָרוֹ זָבַח הַשְּׁלָמִים עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה פָּרִים אֵילִם שְׁשִׁים עֲתָדִים שְׁשִׁים כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמָּשַׁח אֹתוֹ:</p>

(84) ביום המשח אותו. זו ציור שנמשח הקריב ומה אני מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריב או אחרי המשח לאחר זמן ולא צא ללמד ציור המשח אלא לומר שנמשח ציור כשהוא אומר (ויקרא ז, לו) ציור משחו אותם למדנו שנמשח ציור ומה תלמוד לומר ציור המשח אותו ציור שנמשח הקריב (ספרי נג): קערת כסף שתיים עשרה. הם הם שהתנדבו ולא אירע זהם פסול (ספרי שם. צמ"ה):

(85) שלשים ומאה הקערה האחת וגו'. מה תלמוד לומר לפי שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש צאיז שקל לכן חזר ושנאה כאן וכלל בכל כסף הכלים בשקל הקדש (ספרי נד): כל כסף הכלים וגו'. למדך שהיו כלי המקדש מכוונים שוקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד לא ריבה ולא מיעט (ספרי שם):

(86) כפות זהב שתיים עשרה. למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב היא של זהב ומשקלה עשרה שקלים של כסף או אינו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב אין משקלם שוה לשל כסף תלמוד לומר כפות זהב של זהב היו (ספרי נה):

89 And when Moses went into the tent of meeting that He might speak with him, then he heard the Voice speaking unto him from above the ark-cover that was upon the ark of the testimony, from between the two cherubim; and He spoke unto him.

וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וְכֵן עָלִיל מֹשֶׁה לְמִשְׁכַּן
לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹוֵי מַעַל
הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל-אֲרֹן הָעֵדֻת מִבֵּין הַכְּרֻבִּים
וַיְדַבֵּר אֵלָיו: (פ)

קעו
פסוקים

The Haftarah is Judges 13:2 – 13:25 on page 179.

VIII And the LORD spoke unto Moses, saying:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
לְאמֹר:

זהעלתך

2 'Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.'

דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו
בְּהִעָלְתְּךָ אֶת-הַנֵּרוֹת אֶל-
מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאָרֶוּ
שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:

2

3 And Aaron did so: he lighted the lamps thereof so as to give light in front of the candlestick, as the LORD commanded Moses.

וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל-מוֹל
פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הָעֹלָה נִרְתְּיָהּ
כַּאֲשֶׁר צֻוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:

3

4 And this was the work of the candlestick, beaten work of gold; unto the base thereof, and unto the flowers thereof, it was beaten work; according unto the pattern which the LORD had shown Moses, so he made the candlestick.

וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנִרָה מְקֻשָּׁה
זָהָב עַד-יְרֵכָה עַד-פְּרָחָה
מְקֻשָּׁה הוּא כַּמְרָאָה אֲשֶׁר
הִרְאָה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה כֵּן
עָשָׂה אֶת-הַמְּנִרָה: (פ)

4

(89) ובבא משה. שני כתובים המכחישים זה את זה צא שלישי והכריע ביניהם כתוב אחד אומר (ויקרא א, ח) וידבר ה' אליו מאהל מועד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כה, כב) ודברתי אתך מעל הכפרת צא זה והכריע ביניהם משה צא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הצא מעל הכפרת (ספרי טז): מבין שני הכרובים. הקול יוצא מן השמים לבין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד: וישמע את הקול. יכול קול נמוך תלמוד לומר את הקול הוא הקול שנדבד עמו בסיני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (במדבר רבה. ספרי טז): מדבר. כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר כן מדבר בינו לבין עצמו ומשה שומע מאליו: וידבר אליו. למעט את אהרן מן הדברים (ספרי נח):

(2) בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים. לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא היה עמם בחנוכה לא הוא ולא שצטו אמר לו הקד"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות: בהעלתך. על שם שהלצה עולה כתוב בהדלקתן לשון עליה שזריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה (שבת כא, א) ועוד דרשו רבותינו (ספרי נט) מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המנורה. אל מול נר האמצעי שאינו בקנים אלא בגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי הפתילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך (תנחומא בהעלתך ה):

(3) ויעש כן אהרן. להגיד שצחו של אהרן שלא שינה (ספרי בהעלתך ט):

(4) וזה מעשה המנורה. שהראהו הקד"ה בצאצא לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה (שם סא): מקשה. בטדי"ך צלע"ו לשון דא לדא נקשן (דניאל ה, ו) עשת של ככר זה היתה ומקיש בקורנן וחומר כששיל לפשט איצריה כתקונן ולא נעשית איצרים על ידי חצור: עד ירכה עד פרח. ירכה היא השידה שעל הרגלים חלול כדרך מנורות כסף שלפני השרים: עד ירכה עד פרח. כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלוי בה: עד ירכה.

- 5 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּמַר לְמֹשֶׁה לֵאמֹר:
- 6 'Take the Levites from among the children of Israel, and cleanse them. קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁהַרְתָּ אֹתָם:
- 7 And thus shalt thou do unto them, to cleanse them: sprinkle the water of purification upon them, and let them cause a razor to pass over all their flesh, and let them wash their clothes, and cleanse themselves. וְכֹה־תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהָרֵם הִזָּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאת וְהַעֲבִירוּ תַעַר עַל־כָּל־בָּשָׂרָם וְכַבְּסוּ בִגְדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ:
- 8 Then let them take a young bullock, and its meal-offering, fine flour mingled with oil, and another young bullock shalt thou take for a sin-offering. וְלָקְחוּ פָר בֶּן־בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֵלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן וּפָר־שֵׁנִי בֶן־בָּקָר תִּקַּח לְחַטָּאת:
- 9 And thou shalt present the Levites before the tent of meeting; and thou shalt assemble the whole congregation of the children of Israel. וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת־כָּל־עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 10 And thou shalt present the Levites before the LORD; and the children of Israel shall lay their hands upon the Levites. וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וּסְמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְוִיִּם:
- 11 And Aaron shall offer the Levites before the LORD for a wave-offering from the children of Israel, that they may be to do the service of the LORD. וְהִנִּיף אֹהֶרֶן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה:

שהוא אצר גדול: עד פרחת. שהוא מעשה דק שזה הכל מקשה ודרך עד לשמש זלשון זה כמו (שופטים טו, ה) מגדיש ועד קמה ועד כרס זית: כמראה אשר הראה וגו'. כתצנית אשר הראהו זהר כמו שנאמר (שמות כה, מ) וראה ועשה בתצניתם וגו' (ספרי שם): כן עשה את המנורה. מי שעשאה ומדרש אגדה (תנחומא בהעלתך ג) על ידי הקצ"ה נעשית מאליה:

(6) קח את הלויים. קחם דצדקים אשר יכנס שמואל להיות שמים למקום (מדרש אגדה):
(7) הזה עליהם מי חטאת. של אפר הפרה מפני טמאי מתים שזהם: והעבירו תער. מלאכי דצדרי רבי משה הדרשן לפי שנמנו כפרה על הצבורות שעזדו עבודת אלילים והיא קרויה זכאי מתים והמזורע קרוי מת הזקיקם תגלחת כמזורעים:

(8) ולקחו פר בן בקר. והוא עולה כמו שנאמר ועשה את האחד עולה והוא קרבן צבור בעבודת אלילים: ופר שני. מה תלמוד לומר שני לומר לך מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת (עד כאן דצרי רבי מאיר) (הוריות ה, ז) וזו יש סמך לדצרי צבורת כהנים (ויקרא חוצה פ"ג ד) ואומר אני שהוראת שעה הימה ששעיר היה להם להציא לחטאת עבודת אלילים עם פר העולה:

(9) והקהלת את כל עדת. לפי שהלויים נמנו כפרה תחיתה יצאו ויעמדו על קרבנם ויסמכו את ידיהם עליהם (מדרש אגדה):

(11) והניף אהרן את הלויים תנופה. כדרך שאשם מזורע טעון תנופה חי (ויקרא יד, ז. מדרש אגדה). שלש תנופות נאמרו בפרשה זו הראשונה לצני קהת לכך נאמר צם והיו לעצוד את עבודת ה' לפי שעבודת קדש הקדשים

- 12 And the Levites shall lay their hands upon the heads of the bullocks; and offer thou the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, unto the LORD, to make atonement for the Levites.
- 12 וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הַפָּרִים וְעִשָּׂה אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם:
- 13 And thou shalt set the Levites before Aaron, and before his sons, and offer them for a wave-offering unto the LORD.
- 13 וְהַעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶלן וּלְפָנֵי בָנָיו וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַיהוָה:
- 14 Thus shalt thou separate the Levites from among the children of Israel; and the Levites shall be Mine.
- 14 וְהִבַּדְלַתָּ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:
- 15 And after that shall the Levites go in to do the service of the tent of meeting; and thou shalt cleanse them, and offer them for a wave-offering.
- 15 וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְטָהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה:
- 16 For they are wholly given unto Me from among the children of Israel; instead of all that openeth the womb, even the first-born of all the children of Israel, have I taken them unto Me.
- 16 כִּי נָתַנִּים נְתַנִּים הָמָּה לִּי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פֶּטְרַת כָּל־רֶחֶם בְּכוֹר כָּל־מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַחְתִּי אֹתָם לִּי:
- 17 For all the first-born among the children of Israel are Mine, both man and beast; on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I sanctified them for Myself.
- 17 כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בַּיּוֹם הַכֶּתִּי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִּי:
- 18 And I have taken the Levites instead of all the first-born among the children of Israel.
- 18 וְאַקַּח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל:

עליהם הארון והשלחן וגו'. השניה לבני גרשון לכך נאמר צם תנופה לה' שאף עליהם הייתה עבודת הקודש יריעות וקרשים (צריך לומר וקרשים דאלו קרשים ציד משא צני מררי) הנראות צבית קודש הקדשים והשלישית לבני מררי (מדרש אגדה):

(16) נתנים נתנים. נתונים למשא נמונים לשיר (שם): פטרת. פתיחת:

(17) כי לי כל בכור. שלי היו הזכורות בקו הדין שהגנתי עליהם צין זכורי מזרים ולקחתי אותם לי עד שטעו בעגל ועכשיו ואקח את הלויים:

- 19 And I have given the Levites— they are given to Aaron and to his sons from among the children of Israel, to do the service of the children of Israel in the tent of meeting, and to make atonement for the children of Israel, that there be no plague among the children of Israel, through the children of Israel coming nigh unto the sanctuary.
- 20 Thus did Moses, and Aaron, and all the congregation of the children of Israel, unto the Levites; according unto all that the LORD commanded Moses touching the Levites, so did the children of Israel unto them.
- 21 And the Levites purified themselves, and they washed their clothes; and Aaron offered them for a sacred gift before the LORD; and Aaron made atonement for them to cleanse them.
- 22 And after that went the Levites in to do their service in the tent of meeting before Aaron, and before his sons; as the LORD had commanded Moses concerning the Levites, so did they unto them.
- 23 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 24 'This is that which pertaineth unto the Levites: from twenty and five years old and upward they shall go in to perform the service in the work of the tent of meeting;
- וַאֲתָנָה אֶת־הַלְוִיִּם נְתָנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְהִי בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל מוֹתָא בְּמִקְרַב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקֹדֶשׁ:
- וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־עֵדָת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לַלְוִיִּם כֹּן־עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּה אַהֲרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיַּכְפֹּר עֲלֵיהֶם אַהֲרֹן לְטַהֲרָם:
- וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי אַהֲרֹן וּלִפְנֵי בָנָיו כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כֹּן עָשׂוּ לָהֶם: (ס)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּמַר: וַיִּמְלִל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר: לְאֹמַר:
- זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יָבֹאוּ לַעֲבֹד בְּעֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:
- דָּא דְלִינְיָ מִבֶּן עֶשְׂרִין וְחָמִישׁ שָׁנִין וְלַעֲיֵלָּא יִתִּי לְחִיֵּילָא חִילָא בְּפוֹלְחֹן מִשְׁכַּן זִמְנָא:

(19) ואתנה וגו'. ה' פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה להודיע חצתן שנכלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין ה' חומשי תורה וכן ראיתי צ"ר (ויק"ר ז, ד): ולא יהיה בבני ישראל נגף. שלא יטרכו לגשת אל הקדש שאם יגשו יהיה נגף:

(20) ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו'. משה העמידן ואהרן הניפס וישראל סמכו את ידיהם:

(22) כאשר צוה ה' וגו' כן עשו. להגיד שזה העושין והנעשה זהם שאחד מהן לא עבד:

(24) זאת אשר ללוויים. שנים פוסלים זהם ואין המומין פוסלים זהם (ספרי סז. חולין כד, א): מבן חמש ועשרים. ובמקום אחר אומר (במדבר ז, ג) מבן שלשים שנה הא כיצד מבן כ"ה זא' ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים ובן ל' עובד מאכל לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בחמש שנים ששוב אינו רואה (חולין סז):

25	and from the age of fifty years they shall return from the service of the work, and shall serve no more;	ומבן חמשים שנה ישוב ומבן חמשים שנים יחוב מצבא העבדה ולא יעבד עוד:	25
26	but shall minister with their brethren in the tent of meeting, to keep the charge, but they shall do no manner of service. Thus shalt thou do unto the Levites touching their charges.'	וישמיש עם אחיה במשכן לשמר משמרת ועבדה לא יעבד ככה תעשה ללוים במשמרתם: (פ)	26
IX	And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the first month of the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:	וידבר יהוה אל-משה במדבר-סיני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים בחדש הראשון לאמר:	שלישי
2	'Let the children of Israel keep the passover in its appointed season.	ויעשו בני-ישראל את-הפסח במועדו:	2
3	In the fourteenth day of this month, at dusk, ye shall keep it in its appointed season; according to all the statutes of it, and according to all the ordinances thereof, shall ye keep it.'	בארבעה עשר-יום בחדש הזה בין הערבים תעשו אתו במעדו ככל-חקתי וככל-משפטי תעשו אתו:	3
4	And Moses spoke unto the children of Israel, that they should keep the passover.	וידבר משה אל-בני ישראל לעשת הפסח:	4
5	And they kept the passover in the first month, on the fourteenth day of the month, at dusk, in the wilderness of Sinai; according to all that the LORD commanded Moses, so did the children of Israel.	ויעשו את-הפסח בראשון בארבעה עשר יום לחדש בין הערבים במדבר סיני ככל אשר צוה יהוה את-משה בן עשו בני ישראל:	5

(25) ולא יעבוד עוד. עבודת משא ככתף אצל חוזר הוא לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות (ספרי סג) וזהו ושרת את אחיו עם אחיה כתרגומו:

(26) לשמר משמרת. לחנות סביב לאהל ולהקים ולהוריד בשעת המסעות:

(1) בחדש הראשון. פרשה שזראש הספר (לעיל א, א) לא נאמרה עד אייר למדת שאין קדר מוקדם ומאוחר בתורה (פסחים ו, ז) ולמה לא פתח צו מפני שהוא גנותן של ישראל (ספרי סד) שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד:

(2) במועדו. אף בשנת צומעו אף בטומאה (שם):

(3) ככל חקתי. אלו מצוות שצגופו שה תמים זכר בן שנה (פסחים זא, א): וככל משפטי. אלו מצוות שעל גופו ממקום אחר כגון שבעת ימים למזה ולציעור חמץ. (ס"א מצוות שצגופו. שה תמים זכר בן שנה. שעל גופו. כלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו. שחץ לגופו. מזה וציעור חמץ):

(4) וידבר משה וגו'. מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אלא כששמע פרשת מועדים מסיני אמר להם וחזר והזהירם בשעת מעשה (ספרי סו):

- 6 But there were certain men, who were unclean by the dead body of a man, so that they could not keep the passover on that day; and they came before Moses and before Aaron on that day.
- 7 And those men said unto him: 'We are unclean by the dead body of a man; wherefore are we to be kept back, so as not to bring the offering of the LORD in its appointed season among the children of Israel?'
- 8 And Moses said unto them: 'Stay ye, that I may hear what the LORD will command concerning you.'
- 9 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 10 'Speak unto the children of Israel, saying: If any man of you or of your generations shall be unclean by reason of a dead body, or be in a journey afar off, yet he shall keep the passover unto the LORD;
- 11 in the second month on the fourteenth day at dusk they shall keep it; they shall eat it with unleavened bread and bitter herbs;
- 12 they shall leave none of it unto the morning, nor break a bone thereof; according to all the statute of the passover they shall keep it.
- וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכִילוּ לַעֲשׂת־הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:
- וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרָע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת־קֶרְבֶּן יְהוָה בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמְדוּ וְאֶשְׁמְעָה מִה־יְצִוָּה יְהוָה לָכֶם: (פ)
- וַיַּדְבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר: לַדָּבָר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יִהְיֶה־טָמֵא לְנֶפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֶרֶתִיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַיהוָה:
- בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בָּאֲרֻבַּעַת עֶשֶׂר יוֹם בֵּין הָעֲרֻבִּים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מִצּוֹת וּמִזְרִים יֹאכְלֻהוּ:
- לֹא־יִשְׁאַירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעַצְם לֹא יִשְׁבְּרוּ־בּוֹ כָּכָל־חֶקֶת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:
- לֹא יִשְׁאַירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעַצְם לֹא יִשְׁבְּרוּ־בּוֹ כָּכָל־חֶקֶת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:

(6) לפני משה ולפני אהרן. כששניהם יושבין בצית המדרש צאו ושאלום ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה יודע אהרן מניין לו (ספרי סח):

(7) למה נגרע. אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה אמרו לו יזרק הדם עלינו צבהנים טהורים ויאכל הבשר לטמאים (ס"א לטהורים כן גירסת ר"ס) אמר להם עמדו ואשמעה כחלמ"ד המוצטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שכך מוצטח שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה (סנהדרין פ"ק) וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה כאשר כל החורה כולה אלא שזכו אלו שחאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי (ספרי שס):

(10) או בדרך רחקה. נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיטה (פסחים נג, ב. ספרי טו). פסח שני מנה וחמץ עמו בצית ואין שם יוס טוב ואין איסור חמץ אלא עמו באכילתו (פסחים נה, א):

- 13 But the man that is clean, and is not on a journey, and forbeareth to keep the passover, that soul shall be cut off from his people; because he brought not the offering of the LORD in its appointed season, that man shall bear his sin.
- 14 And if a stranger shall sojourn among you, and will keep the passover unto the LORD: according to the statute of the passover, and according to the ordinance thereof, so shall he do; ye shall have one statute, both for the stranger, and for him that is born in the land.
- 15 And on the day that the tabernacle was reared up the cloud covered the tabernacle, even the tent of the testimony; and at even there was upon the tabernacle as it were the appearance of fire, until morning.
- 16 So it was alway: the cloud covered it, and the appearance of fire by night.
- 17 And whenever the cloud was taken up from over the Tent, then after that the children of Israel journeyed; and in the place where the cloud abode, there the children of Israel encamped.
- 18 At the commandment of the LORD the children of Israel journeyed, and at the commandment of the LORD they encamped: as long as the cloud abode upon the tabernacle they remained encamped.
- וְהָאִישׁ אֲשֶׁר-הוּא טָהוֹר וּבִבְרָדָה לֹא-הָיָה וַחֲדָל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּי כִּי קָרַבְנָה הָיְתָה לֹא הַקָּרִיב בְּמַעֲדוֹ חֲטָאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא:
- וְכִי-יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר וַעֲשָׂה פֶסַח לַיהוָה כַּחֲקַת הַפֶּסַח וּבְמִשְׁפָּטוֹ כִּן יַעֲשֶׂה חֻקָּה אֶחָת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וּלְאֶזְרַח הָאָרֶץ: (ס)
- וּבַיּוֹם הַקִּיָּם אֶת-הַמִּשְׁכָּן כִּסָּה הָעָנָן אֶת-הַמִּשְׁכָּן לְאַהֲלֵי הָעֵדוּת וּבָעֶרֶב יִהְיֶה עַל-הַמִּשְׁכָּן כְּמֹרָאֵה-אֵשׁ עַד-בֹּקֶר:
- כִּן יִהְיֶה תָמִיד הָעָנָן וּבַסֵּנִי וּמֹרָאֵה-אֵשׁ לַיְלָה:
- וּלְפִי הָעֲלֹת הָעָנָן מֵעַל הָאֶהָל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכְּנוּ שָׁם הָעָנָן שָׁם יִחַנו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- עַל-פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל-פִּי יְהוָה יִחַנו כָּל-יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכְּנוּ הָעָנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יִחַנו:
- עַל מִימָרָא דִּי נְטָלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל מִימָרָא דִּי שָׂרְן כָּל יוֹמִין דְּשָׂרֵי עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא שָׂרְן:

(14) וכי יגור איתכם גר ועשה פסח. יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד תלמוד לומר חקה אחת וגו' אלא כך משמעו וכי יגור איתכם גר וזא עת לעשות פסח עם חזיריו כחקה וכמשפט יעשה (פסחים נג. ספרי עא):

(15) המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן. כמו הָיָה על המשכן וכן כל לשון הפרשה:

(17) העלות הענן. כהרגומו אסתלקות וכן ועלה הענן ולא יתכן לכתוב ולפי עלות הענן ועלה הענן שאין זה לשון סלוק אלא צמוח ועלייה כמו (מלכים-א יח, מד) והנה עב קטנה ככף איש עולה מים:

(18) על פי ה' יסעו. שנינו במלכת המשכן (פי"ג) כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך

19	And when the cloud tarried upon the tabernacle many days, then the children of Israel kept the charge of the LORD, and journeyed not.	וּבַהֲאָרִיךְ הָעֲנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יָסְעוּ:	19
20	And sometimes the cloud was a few days upon the tabernacle; according to the commandment of the LORD they remained encamped, and according to the commandment of the LORD they journeyed.	וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעֲנָן יָמִים מִסְפָּר עַל-הַמִּשְׁכָּן עַל-פִּי יְהוָה וְיִחַנּוּ וְעַל-פִּי יְהוָה יָסְעוּ:	20
21	And sometimes the cloud was from evening until morning; and when the cloud was taken up in the morning, they journeyed; or if it continued by day and by night, when the cloud was taken up, they journeyed.	וְיֵשׁ אֲשֶׁר-יִהְיֶה הָעֲנָן מֵעֶרֶב עַד-בֹּקֶר וְנִשְׁלַח הָעֲנָן בִּבֹקֶר וְנִסְעוּ אָז יוֹמָם וּלְיָלָה וְנִשְׁלַח הָעֲנָן וְנִסְעוּ:	21
22	Whether it were two days, or a month, or a year, that the cloud tarried upon the tabernacle, abiding thereon, the children of Israel remained encamped, and journeyed not; but when it was taken up, they journeyed.	אֹז-יָמִים אֹז-חֳדָשׁ אֹז-יָמִים בַּהֲאָרִיךְ הָעֲנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן לִשְׁכֹּן עָלָיו וְיִחַנּוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וְלֹא יָסְעוּ וּבַהֲעֲלֹתוֹ יָסְעוּ:	22
23	At the commandment of the LORD they encamped, and at the commandment of the LORD they journeyed; they kept the charge of the LORD, at the commandment of the LORD by the hand of Moses.	עַל-פִּי יְהוָה וְיִחַנּוּ וְעַל-פִּי יְהוָה יָסְעוּ אֶת-מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שָׁמְרוּ עַל-פִּי יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה: (פ)	23
X	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמֹלִיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי: לְאֹמַר:	X
2	'Make thee two trumpets of silver; of beaten work shalt thou make them; and they shall be unto thee for the calling of the congregation, and for causing the camps to set forward.	עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוֹצְצֹת כֶּסֶף מִקָּשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמִסַּע אֶת-הַמַּחֲנֹת:	2

על גבי בני יהודה כמין קורה תקעו והריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמשה אומר (להלן י, לה) קומה ה' ונסע דגל מחנה יהודה זו בספרי (פד): ועל פי ה' יחננו. כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרש עד שמשה אומר (להלן י, לו) שובה ה' רצבות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה' וביד משה (מלאכת המשכן פי"ד):

(20) ויש. כלומר ופעמים: ימים מספר. ימים מועטים:

(22) או ימים. שנה כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה גאולתו:

(2) עשה לך. (שהיו תוקעין לפניך כמלך (דברים לג, ה) ויהי ציורון מלך): עשה לך. משלך: עשה לך. (אחה עושה ומשתמש בזה ולא אחר) (שם): למקרא העדה. כשתרצה לדבר עם הסנהדרין ושאר העם ותקראם

- 3 And when they shall blow with them, all the congregation shall gather themselves unto thee at the door of the tent of meeting.
- 4 And if they blow but with one, then the princes, the heads of the thousands of Israel, shall gather themselves unto thee.
- 5 And when ye blow an alarm, the camps that lie on the east side shall take their journey.
- 6 And when ye blow an alarm the second time, the camps that lie on the south side shall set forward; they shall blow an alarm for their journeys.
- 7 But when the assembly is to be gathered together, ye shall blow, but ye shall not sound an alarm.
- 8 And the sons of Aaron, the priests, shall blow with the trumpets; and they shall be to you for a statute for ever throughout your generations.
- 9 And when ye go to war in your land against the adversary that oppresseth you, then ye shall sound an alarm with the trumpets; and ye shall be remembered before the LORD your God, and ye shall be saved from your enemies.
- וַתִּקְעוּ בַתֶּן וְנוֹעְדוּ אֵלֶיךָ וַיִּזְדְּמְנוּ לְפָנֶיךָ כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
- וְאִם־בְּאַחַת יִתְקְעוּ וְנוֹעְדוּ אֵלֶיךָ הַנְּשִׂאִים רָאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַתִּקְעֶתֶם תְּרוּעָה וְנָסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים קִדְמָה:
- וַתִּקְעֶתֶם תְּרוּעָה שֵׁנִית וְנָסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים תִּמְנָה תְּרוּעָה יִתְקְעוּ לְמַסְעֵיהֶם:
- וּבִהֲקָהִיל אֶת־הַקָּהָל תִּתְקְעוּ וְלֹא תִרְעִעוּ:
- וּבְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת וַיְהִיו לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:
- וְכִי־תֵבְאוּ מִלְחָמָה בְּאֹרְצְכֶם עַל־הָעָר הַצָּרָה אֶתְכֶם וַהֲרַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם:
- וַיִּזְדְּמְנוּ לְפָנֶיךָ כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
- וְאִם־בְּאַחַת יִתְקְעוּ וְנוֹעְדוּ אֵלֶיךָ הַנְּשִׂאִים רָאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַתִּקְעֶתֶם תְּרוּעָה וְנָסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים קִדְמָה:
- וַתִּקְעֶתֶם תְּרוּעָה שֵׁנִית וְנָסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים תִּמְנָה תְּרוּעָה יִתְקְעוּ לְמַסְעֵיהֶם:
- וּבִהֲקָהִיל אֶת־הַקָּהָל תִּתְקְעוּ וְלֹא תִרְעִעוּ:
- וּבְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת וַיְהִיו לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:
- וְכִי־תֵבְאוּ מִלְחָמָה בְּאֹרְצְכֶם עַל־הָעָר הַצָּרָה אֶתְכֶם וַהֲרַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם:
- וַיִּזְדְּמְנוּ לְפָנֶיךָ כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
- וְאִם־בְּאַחַת יִתְקְעוּ וְנוֹעְדוּ אֵלֶיךָ הַנְּשִׂאִים רָאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַתִּקְעֶתֶם תְּרוּעָה וְנָסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים קִדְמָה:
- וַתִּקְעֶתֶם תְּרוּעָה שֵׁנִית וְנָסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים תִּמְנָה תְּרוּעָה יִתְקְעוּ לְמַסְעֵיהֶם:
- וּבִהֲקָהִיל אֶת־הַקָּהָל תִּתְקְעוּ וְלֹא תִרְעִעוּ:
- וּבְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת וַיְהִיו לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:
- וְכִי־תֵבְאוּ מִלְחָמָה בְּאֹרְצְכֶם עַל־הָעָר הַצָּרָה אֶתְכֶם וַהֲרַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם:

לאסוף אליך תקראם על ידי חצוצרות: ולמסע את המחנות. בשעת סלוק מסעות תתקעו זהם לסימן נמצאת אחת אומר על פי שלשה היו נוסעים על פי הקצ"ה ועל פי משה ועל פי חצוצרות (מלאכת המשכן פי"ג): מקשה. מהעשת תעשה זהקשת הקורנס (ספרי עז):

- (3) ותקעו בהן. צמחיהן והוא סימן למקרא העדה שנאמר ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד:
- (4) ואם באחת יתקעו. הוא סימן למקרא הנשיאים שנאמר ונועדו אליך הנשיאים ואף הן יעידתן אל פתח אהל מועד ומגורה שזה הוא צא בספרי (עג):
- (5) ותקעתם תרועה. סימן מסע המחנות תקיעה תרועה ותקיעה כך הוא נדרש בספרי (שס) מן המקראות היתרים (ר"ה לה):

- (7) ובקהיל את הקהל וגו'. לפי שהוא אומר והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות מה מקרא העדה תוקע בשני כהנים וצמחיהן שנאמר ותקעו בהן וגו' אף מסע המחנות צמחיהם יכול מה מסע המחנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא העדה תוקע ומריע ומעשה אין חילוק בין מקרא העדה למסע את המחנות תלמוד לומר ובקהיל את הקהל וגו' לומר שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים הרי סימן לשלשם מקרא העדה צמחיהם ושל נשיאים צמחיהם וזו וזו אין זהם תרועה ומסע המחנות צמחיהם על ידי תרועה ותקיעה (ספרי עד):
- (8) ובני אהרן יתקעו. במקראות ובמסעות הללו:

<p>Also in the day of your gladness, and in your appointed seasons, and in your new moons, ye shall blow with the trumpets over your burnt-offerings, and over the sacrifices of your peace-offerings; and they shall be to you for a memorial before your God: I am the LORD your God.'</p>	<p>וּבַיּוֹם שְׂמֵחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם (בספרי ספרד ואשכנז חֲדָשְׁכֶם) וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עֲלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)</p>	<p>וּבַיּוֹם שְׂמֵחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם (בספרי ספרד ואשכנז חֲדָשְׁכֶם) וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עֲלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)</p>
<p>And it came to pass in the second year, in the second month, on the twentieth day of the month, that the cloud was taken up from over the tabernacle of the testimony.</p>	<p>וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַעֲשָׂרִין בִּיָּרְחָא אֶסְתַּלַּק עֲנָנָא מִעַל מִשְׁכַּנְא דְּתִּשְׁבִּיתָא:</p>	<p>וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַעֲשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ נֶעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת:</p>
<p>And the children of Israel set forward by their stages out of the wilderness of Sinai; and the cloud abode in the wilderness of Paran.—</p>	<p>וַיֵּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֵּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאָרָן:</p>	<p>וַיֵּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֵּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאָרָן:</p>
<p>And they took their first journey, according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.</p>	<p>וַיֵּסְעוּ בְּרֵאשִׁיתָא עַל מִימָרָא דִּי בִידָא דְּמִשָּׁה:</p>	<p>וַיֵּסְעוּ בְּרֵאשִׁיתָא עַל־פִּי יְהוָה בִּיד־מִשָּׁה:</p>
<p>And in the first place the standard of the camp of the children of Judah set forward according to their hosts; and over his host was Nahshon the son of Amminadab.</p>	<p>וַיֵּסֶע דָּגֹל מַחֲנֵה בְּנֵי־יְהוּדָה לְצַבְאָתָם וְעַל־צָבָאוֹ נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>	<p>וַיֵּסֶע דָּגֹל מַחֲנֵה בְּנֵי־יְהוּדָה לְצַבְאָתָם וְעַל־צָבָאוֹ נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>
<p>And over the host of the tribe of the children of Issachar was Nethanel the son of Zuar.</p>	<p>וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְטָא דְּבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר נִתְנָאֵל בֶּן־צִוְעָר:</p>	<p>וְעַל־צָבָא מִטָּה בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר נִתְנָאֵל בֶּן־צִוְעָר:</p>
<p>And over the host of the tribe of the children of Zebulun was Eliab the son of Helon.</p>	<p>וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְטָא דְּבִנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:</p>	<p>וְעַל־צָבָא מִטָּה בְּנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:</p>
<p>And the tabernacle was taken down; and the sons of Gershon and the sons of Merari, who bore the tabernacle, set forward.</p>	<p>וּמִחֲפָרָק מִשְׁכַּנְא וּנְטִלִין בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מֵרָרִי נְטִלֵי מִשְׁכַּנְא:</p>	<p>וַהֲוֹרֵד הַמִּשְׁכָּן וַיִּסְעוּ בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מֵרָרִי נִשְׂאוֹ הַמִּשְׁכָּן:</p>

- (10) על עליהם. נקרבן לצור הכחוז מדבר (ספרי עז. ערכין יא): אני ה' אלהיכם. מכאן למדנו מלכיות עם זכרונות ושופרות שגאמר ותקעתם הרי שופרות לזכרון הרי זכרונות אני ה' אלהיכם זו מלכיות וכו' (ספרי שם):
- (11) בחדש השני. נמלאת אתה אומר שנים עשר חודש חסר י' ימים עשו צהור צהרי צראש חודש סיון חנו שם (שמות יט, א) ולא נסעו עד עשרים באייר לשנה הזאה (סדר עולם פ"ח):
- (12) למסעיהם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון: במדבר פארן. קצרות התאווה במדבר פארן היה ושם חנו ממסע זה:
- (17) והורד המשכן. כיון שנסע דגל יהודה נכנסו אהרן וצניו ופרקו את הפרכת וכסו זה את הארון שגאמר (במדבר 7, ה) וזה אהרן וצניו נסעו המחנה וצני גרשון וצני מררי פורקין המשכן וטוענין אותו בעגלות והארון

- 18 And the standard of the camp of Reuben set forward according to their hosts; and over his host was Elizur the son of Shedeur. 18 וְנִסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה רְאוּבֵן וְעַל-צְבָאוֹ לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילֵיה אֵלִיצוּר בֶּן-שִׁדְיָאוּר:
- 19 And over the host of the tribe of the children of Simeon was Shelumiel the son of Zurishaddai. 19 וְעַל-צְבָא מִטֶּה בְנֵי שִׁמְעוֹן וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאל בֶּן-צוּרִישַׁדַּי:
- 20 And over the host of the tribe of the children of Gad was Eliasaph the son of Deuel. 20 וְעַל-צְבָא מִטֶּה בְנֵי-גָד וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גָד אֵלִיסָפ בֶּן-דְּעוּאֵל:
- 21 And the Kohathites the bearers of the sanctuary set forward, that the tabernacle might be set up against their coming. 21 וְנִסְעוּ הַקֹּהֲתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהַקִּימוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן עַד-בֹּאֵם:
- 22 And the standard of the camp of the children of Ephraim set forward according to their hosts; and over his host was Elishama the son of Ammihud. 22 וְנִסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי-אֶפְרַיִם לְצִבְאוֹתָם וְעַל-צְבָאוֹ אֵלִישָׁמָע בֶּן-עַמִּיהוּד:
- 23 And over the host of the tribe of the children of Manasseh was Gamaliel the son of Pedahzur. 23 וְעַל-צְבָא מִטֶּה בְנֵי מְנַשֶּׁה וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהצוּר:
- 24 And over the host of the tribe of the children of Benjamin was Abidan the son of Gideon. 24 וְעַל-צְבָא מִטֶּה בְנֵי בִנְיָמִן וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:
- 25 And the standard of the camp of the children of Dan, which was the rearward of all the camps, set forward according to their hosts; and over his host was Ahiezer the son of Ammishaddai. 25 וְנִסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי-דָן מֵאַסָּף לְכָל-הַמַּחֲנֵה וְעַל-צְבָאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:
- 26 And over the host of the tribe of the children of Asher was Pagiel the son of Ochran. 26 וְעַל-צְבָא מִטֶּה בְנֵי אָשֵׁר וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אָשֵׁר פַּגִּיָּאל בֶּן-עֶכְרָן:
- 27 And over the host of the tribe of the children of Naphtali was Ahira the son of Enan. 27 וְעַל-צְבָא מִטֶּה בְנֵי נַפְתָּלִי וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן:

וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מכוסין ונתונים על המוטות עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך ונסעו הקהתים (מלאכת המשכן פי"ג. תנחומא במדבר יז):

(21) נשאי המקדש. נושאי דברים המקודשים: והקימו את המשכן. בני גרשון ובני מררי שהיו קודמים להם מסע שני דגלים היו מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן וסימן החגיגה נראה בדגל מחנה יהודה והם חונים ועדיין בני קהת צאים מאחריהם עם שני דגלים האחרונים היו בני גרשון ובני מררי מקימין את המשכן וכשצאים בני קהת מוצאים אותם על מכונו ומכניסין צו הארון והשלחן והמזבחות והם משמעות המקרא והקימו מקימי המשכן אותם עד טרם צואם של בני קהת:

(25) מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי (עירובין ה, א) לפי שהיה שצטו של דן מרובה בצאולוסין היה נוסע באחרונה וכל מי שהיה מאבד דבר היה מחזירו לו. אחיאל כמאן דאמר כתיבה היו מהלכין ומפיק לה מן (במדבר ב, יז) כאשר יחנו כן יסעו. ואית דאמרי כקורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות:

- 28 Thus were the journeyings of the children of Israel according to their hosts.—And they set forward.
- 28 אֵלֶּה מִסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲלֵין מַטְלֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְצַבָּאתָם וַיִּסָּעוּ: (ס)
- 29 And Moses said unto Hobab, the son of Reuel the Midianite, Moses' father-in-law: 'We are journeying unto the place of which the LORD said: I will give it you; come thou with us, and we will do thee good; for the LORD hath spoken good concerning Israel.'
- 29 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן־רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֵתָּה אֵתָּה לָכֶם לָכֶה אֲתָנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ כִּי־יְהוָה דִּבֶּר־טוֹב עַל־יִשְׂרָאֵל:
- 30 And he said unto him: 'I will not go; but I will depart to mine own land, and to my kindred.'
- 30 וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֶיךָ כִּי אִם־אֶל־אֶרְצִי וְאֶל־מוֹלְדֹתַי אֵלֶיךָ:
- 31 And he said: 'Leave us not, I pray thee; forasmuch as thou knowest how we are to encamp in the wilderness, and thou shalt be to us instead of eyes.'
- 31 וַיֹּאמֶר אֶל־נָא תַעֲזֹב אֲתָנוּ כִּי עַל־כֵּן יָדַעְתָּ חֲתָנְךָ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינִים:
- 32 And it shall be, if thou go with us, yea, it shall be, that what good soever the LORD shall do unto us, the same will we do unto thee.'
- 32 וְהָיִיתָ כִּי־תֵלֶךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ:
- 33 And they set forward from the mount of the LORD three days' journey; and the ark of the covenant of the LORD went before them three days' journey, to seek out a resting-place for them.
- 33 וַיִּסָּעוּ מִתֵּר יְהוָה הָרָדָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה נֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם הָרָדָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה:

(28) אלה מסעי. זה סדר מסעיהם: ויסעו. ציוס ההוא נסעו:

(29) חובב. הוא יתרו שנאמר (שופטים ד, יא) מצני חוצב חותן משה ומה תלמוד לומר (שמות ב, יח) ותצאנה אל רעואל אציהן מלמד שהטינוקות קורין לאצי אציהן אצא ושמות הרצה היו לו יתרו על שם שיתר פרשה אחת בתורה חוצב על שחצב את התורה וכו' (ספרי עח): נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ צממסע זה הראשון נסעו על מנת להכנס לארץ ישראל אלא שחטאו צממאוננים ומפני מה שחק משה עצמו עמהם שעדיין לא נגזרה גזרה עליו וכסבור שהוא נכנס (ספרי עט):

(30) אל ארצי ואל מולדתי. אם צביל נכסי אם צביל משפחתי (ספרי עט):

(31) אל נא תעזב. אין נא אלא לשון צקשה שלא יאמרו לא נחגיג יתרו מחצה סבור היה שיש לגרים חלק צארץ עכשיו שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו (שם פ): כי על כן ידעת חתננו במדבר. כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת חנותנו צמדבר וראית נסים וגבורות שנעשו לנו (שם): כי על כן ידעת. כמו על אשר ידעת כמו (צראשית לח, כו) כי על כן לא נחמיה לשלה צני (שם יח, ה) כי על כן עזרתם (שם יט, ח) כי על כן צאו (שם לג, י) כי על כן ראיתי פניך: והיית לנו לעינים. לשון עזר כתרוממו. דבר אחר לשון עמיד כל דבר ודבר שיתעלם מעינינו תהיה מאיר עינינו. דבר אחר שחאה צדיע עלינו כגלגל עינינו שנאמר (דברים ז, יט) ואהבתם את הגר:

(32) והיה הטוב ההוא וגו'. מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דושנה של יריחו ת"ק אמה על ת"ק אמה והניחוהו מלחלוק אמרו מי שיצנה בית המקדש צחלקו הוא יטלנו וצין כך וצין כך נתנוהו לצני יתרו ליונדב צן רכב שנאמר (שופטים א, טז) וצני קני חותן משה עלו מעיר התמרים וגו' (ספרי פא):

34	And the cloud of the LORD was over them by day, when they set forward from the camp.	וַעֲנַן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם עַל־נִיחוּן בִּימָמָה בְּמַטְלֵהוֹן מִן מִשְׁרֵתָא:	וַעֲנַן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנִסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה: (ס)	34
35	And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: 'Rise up, O LORD, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee.'	וַהֲנִה בְּמַטְל אֲרוֹנָא וַאֲמַר מֹשֶׁה אֶתְגַּלִּי יי וַיִּתְּבַדְּרוּן שֹׁנְאֵי וַיִּעַרְקוּן בְּעַלִּי דְבִבְדָּ מִן קִדְמָד:	וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרֶן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמְהוּ יְהוָה וַיִּפְצֹ אֲבִיָּה וַיִּנָּסוּ מִשֹּׁנְאֵי מִפְּנֵיָהּ:	35
36	And when it rested, he said: 'Return, O LORD, unto the ten thousands of the families of Israel.'	וּבְמִשְׁרֹתַי אָמַר תּוֹב יי שְׁרִי בִּיקְרָד בְּגוֹ רַבּוּת אֶלְפֵּיָא דִּישְׂרָאֵל:	וּבִנְחֹה יֹאמֶר יְהוָה רַבּוּת אֶלְפֵּי יִשְׂרָאֵל: ז (פ)	36
XI	And the people were as murmurers, speaking evil in the ears of the LORD; and when the LORD heard it, His anger was kindled; and the fire of the LORD burnt among them, and devoured in the uttermost part of the camp.	וַהֲנִה עֲמָא כַּד מִסְתַּקְפִּין בִּישׁ קֳדָם יי וּשְׁמִיעַ קֳדָם יי וַתִּקְרִי רִנְיָהּ וְדִלְקַת בְּהוֹן אִישְׁתָּא מִן קֳדָם יי וַיִּשְׂצִיאת בְּסִפֵּי מִשְׁרֵתָא:	וַיְהִי הָעָם כְּמַתְאַנְנִים רַע בְּאַנְי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיַּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בְּקֶצֶה הַמַּחֲנֶה:	XI
2	And the people cried unto Moses; and Moses prayed unto the LORD, and the fire abated.	וַצוּחַ עֲמָא עַל מֹשֶׁה וְצִלִּי מֹשֶׁה קֳדָם יי וַאֲשַׁתְּקַעַת אִישְׁתָּא:	וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:	2
3	And the name of that place was called Taberah, because the fire of the LORD burnt among them.	וַקְרָא שְׁמִיהּ דְּאֵתְרָא תְּהוּא דִּלְקַתָּא אֲרִי דִּלְקַת בְּהוֹן אִישְׁתָּא מִן קֳדָם יי:	וַיִּקְרָא שְׁם־הַמָּקוֹם תְּהוּא תִּבְעֵרָה כִּי־בְעִרָהּ בָּם אֵשׁ יְהוָה:	3

(33) דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ציוס אחד שהיה הקצ"ה חפץ להכניסם לארץ מיד (שם פב): וארון ברית ה' נסע לפניהם דרך שלשת ימים. זה הארון היואל עמם למלחמה ובו שצרי לוחות מונחים ומקדים לפניהם דרך שלשת ימים לחקן להם מקום חנייה (ספרי פג. ז"צ יד):

(34) וענן ד' עליהם יומם. שצעה עננים כחוצים צמסעיהם ארבע מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפניהם ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרצים (ספרי ס): מן המהנה. ממקום חנייתו: (35) וידי בנסע הארץ. עשה לו סמנויות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק צין פורעניות לפורעניות וכו' כדאיחא בכל כתבי הקדש (שבת קטז, א): קומה ד'. לפי שהיה מקדים לפניהם מהלך שלשת ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תחרקן יותר (תנחומא בזיקהל ז): ויפצו אויביך. המכונסין (ספרי פד): וינסו משנאיך. אלו הרודפים: משנאיך. אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם שנאמר (תהלים פג, ג-ד) ומשנאיך נשאו ראש ומי הם על עמך יערימו סוד (ספרי ס): (36) שובה ד'. מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן (ישעיה ל, טו) בשובה ונחם תושעון: רבבות אלפי ישראל.

מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתים רבבות (ספרי שם. יצמות קד, א):

(1) ויחד העם כמתאננים. אין העם אלא רשעים וכן הוא אומר (שמות יז, ד) מה אעשה לעם הזה ואומר (ירמיה יג, י) העם הרע הזה. וכשהם כשרים קרואים עמי שנאמר (שמות ז, טז) שלח עמי (מכיה ו, ג) עמי מה עשיתי לך (ספרי פה): כמתאננים. אין מתאננים אלא לשון עלילה מבקשים עלילה האיד לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר בשמשון (שופטים יד, ד) כי תואנה הוא מבקש (ספרי שם): רע באזני ה'. תואנה שהיא רעה באזני ה' שמתכוונים שתבא באזני ויקניע אמרו אוי לנו כמה לבטנו בדרך הזה שלשה ימים שלא נחנו מענוי הדרך: ויחד אפו. אני הייתי מתכוין לטובתכם שתכנסו לארץ מיד: בקצה המחנה. צמקין שבהם לשפלות אלו ערב רב רבי שמעון בן מנסיא אומר בקצינים שבהם ובגדולים:

(2) וַיִּצְעַק הָעָם אֶל מֹשֶׁה. מִשָּׁל לַמֶּלֶךְ בְּשָׂר וּדָם שָׂכַעַם עַל בְּנֵי וְהָלַךְ הַבֶּן אֶחָד אֲבוֹהָבוֹ שֶׁל אֲבִיו וְאָמַר לוֹ לֹא זָכָקָה עָלֵי מַאֲבָא (ספרי פו): וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ. שָׁקַעָה בְּמִקְוָמָה בְּאַרְץ שְׂאִילֹו חֹזְרָה לְאַחַת הַרְוּחוֹת הַיָּתֵה מִקְפֶּלֶת וְהוֹלֶכֶת כָּל אֲרוֹמוֹ הַרוּחַ (שם):

(5) אשר נאכל במצרים חנם. אם תאמר שמצריים נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר (שמות י"ח) ותצן לא יתן לכם אם תצן לא היו נותנין להם חנם דגים היו נותנין להם חנם ומהו אומר חנם חנם מן המצות (ספרי פז): את הקשאים. אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו מפני שהן קשים למניקות אומרים לאשה אל תאכלי שום ובלל מפני התינוק משל למלך כו' כדאיתא בספרי (שם): הקשאים. הם קוקומצרו"ש צלע"ז: אבטחים. צורק"ש: החציר. כרישין פוריל"ש ותרגומו ית צולניא וכו'.

(8) שפור. אין שייט אלס לשון טיול אישנטי"ר בלא עמל: ושחנו ברחים וגו'. לא ירד צרימים ולא בקדירה ולא במדוכה אלס משתנה היה טעמו לנטמני ולנדוכין ולמצושלין (שס פט): בפרור. קדרה: לשד השמן. לחלוט של שמן כף פירשו דונס ודומה לו (תהלים לב, 7) נהפך לשד בחרצוני קיץ והלמ"ד יסוד נהפך לחלוט בחרצוני קיץ ורצונינו פרשוהו (ספרי פט) לשון שדים אך אין ענין שדים אלס שמן ואי אפשר לומר לשד השמן לשון (דברים לב, טו) וישמן ישורון שאס כן היה המ"ס נקוד קמ"ך קטן וטעמו למטה תחת המ"ס עכשיו שהמ"ס נקוד פת"ח קטן (סגול) והטעם תחת השי"ן לשון שמן הוא והש"ן הנקודה בקמץ גדול ואינה נקודה בפתח קטן מפני שהוא סוף פסוק. דבר אחר לשד לשון נוטריקון ליש שמן דבש כעיסה הנלושה בשמן וקטופה בדבש ותרגום של אונקלוס דמתרגם דליש במשחא נוטה לפתורנו של דונס שהעיסה הנלושה בשמן לחלוטית שמו יס בה:

- 10 And Moses heard the people weeping, family by family, every man at the door of his tent; and the anger of the LORD was kindled greatly; and Moses was displeased.
- 11 And Moses said unto the LORD: 'Wherefore hast Thou dealt ill with Thy servant? and wherefore have I not found favour in Thy sight, that Thou layest the burden of all this people upon me?
- 12 Have I conceived all this people? have I brought them forth, that Thou shouldest say unto me: Carry them in thy bosom, as a nursing-father carrieth the sucking child, unto the land which Thou didst swear unto their fathers?
- 13 Whence should I have flesh to give unto all this people? for they trouble me with their weeping, saying: Give us flesh, that we may eat.
- 14 I am not able to bear all this people myself alone, because it is too heavy for me.
- 15 And if Thou deal thus with me, kill me, I pray Thee, out of hand, if I have found favour in Thy sight; and let me not look upon my wretchedness.'
- 10 וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפַּחָתוֹ אִישׁ לְפִתְחוֹ מִשְׁפָּנִיה וַתִּקְרוֹ רִוְגָא דִּי לְחֻדָּא וּבִעֵינֵי מֹשֶׁה בִּישׁ:
- 11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לָמָּה הִרְעָתָ לַעֲבָדְךָ וְלָמָּה לֹא־מָצָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׁוֹם אֶת־מִשְׁאָל כָּל־הָעָם תְּהֵא עָלַי:
- 12 הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל־הָעָם הֲזֶה אִם־אֲנֹכִי יִלְדָתִיהוּ כִּי־תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵתוּ בְּחִיקְךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאִמָּן אֶת־הַיֵּלֶךְ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתָיו:
- 13 מֵאֵיזֶן לִי בָשָׂר לָתֵת לְכָל־הָעָם הֲזֶה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַלְנוּ בָשָׂר וְנִאֲכָלָה:
- 14 לֹא־אוּכַל אֲנֹכִי לִבְדִּי לִשְׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הֲזֶה כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי:
- 15 וְאִם־כִּכְהֵן אֶת־עֲשֶׂה לִי הֲרֹגֵנִי נָא הָרֹג אִם־מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאֶל־אַרְאֶה בְּרַעְתִּי: (פ)

(10) בכה למשפחתו. משפחות משפחות נאספים וזוכים לפרסם תרעומתן צגלוי (ספרי 5) ורבותינו אמרו (ס. יומא עה, א) למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הנאסרות להם:

(12) כי תאמר אלי. שאתה אומר אלי שזהו בחיך והיכן אמר לו כן (שמות לב, לד) לך נחה את העם ואומר (שמות ו, יג) ויזום אל בני ישראל על מנת שיהיו סוקלים אחכם ומחרפים אחכם: על האדמה אשר נשבעת לאבותינו. אחת אומר לי לשאתם בחיך:

(15) ואם ככה את עשה לי. תשש כחו של משה כנקבה כשהרהר הקצ"ה הפורענות שהוא עתיד להביא עליהם על זאת אמר לפניו אס כן הרגני מחלה (ספרי 5א): ואל אראה ברעתי. ברעם היה לו לכתוב אלא שכינה הכתוב וזה אחד מתקוני סופרים בתורה לכינוי ולחקון לשון (מכילתא שירתא פ"י. תנחומא בשלח טז):

- 16 And the LORD said unto Moses:
'Gather unto Me seventy men of
the elders of Israel, whom thou
knowest to be the elders of the
people, and officers over them;
and bring them unto the tent of
meeting, that they may stand
there with thee.
- 17 And I will come down and speak
with thee there; and I will take of
the spirit which is upon thee, and
will put it upon them; and they
shall bear the burden of the
people with thee, that thou bear
it not thyself alone.
- 18 And say thou unto the people:
Sanctify yourselves against
to-morrow, and ye shall eat flesh;
for ye have wept in the ears of the
LORD, saying: Would that we
were given flesh to eat! for it was
well with us in Egypt; therefore
the LORD will give you flesh, and
ye shall eat.
- 19 Ye shall not eat one day, nor two
days, nor five days, neither ten
days, nor twenty days;
- 20 but a whole month, until it come
out at your nostrils, and it be
loathsome unto you; because
that ye have rejected the LORD
who is among you, and have
troubled Him with weeping,
saying: Why, now, came we forth
out of Egypt?
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
אֲסַפְּהָ־לִי שִׁבְעִים
מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֹדְעִת
כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו
וְלָקַחְתָּ אִתָּם אֶל־אֶהָל מוֹעֵד
וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ:
- וְיֵרְדָּתִי וְדִבַּרְתִּי עִמָּךְ שָׁם
וְאֶצְלָתִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר
עָלֶיךָ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ
אִתָּךְ בְּמִשָּׁא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא
אֹתָהּ לְבַדְּךָ:
- וְאֶל־הָעָם תֹּאמַר הִתְקַדְּשׁוּ
לְמָחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי
בְּכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר
מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ
בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם
בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:
- לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא
יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא
עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים
יוֹם:
- עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־
יֵצֵא מֵאַפְּכֶם וְהָיָה לָכֶם
לְזָרָא יַעַן כִּי־מָאַסְתֶּם אֶת־
יְהוָה אֲשֶׁר בְּקֶרְבְּכֶם וַתִּבְכּוּ
לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶה יַצְּאֵנוּ
מִמִּצְרַיִם:
- עַד יָרַח יוֹמִין עַד דִּתְקוּצוֹן
בֵּית וַיְהִי לָכֵן לְתַקְלָא
תַּלְפָּה דְּקִצְתוֹן בְּמִימְרָא דִּי
דְּשִׁכְנִיתִיה שְׂרָיָא בִּינִיכּוֹן
וּבְכִיתוֹן קְדָמוּהִי לְמִימַר
לָמָּה דָּנָן נִפְקָנָא מִמִּצְרַיִם:

(16) אספה לִי. הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לצדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף במצרים ישבו עמם שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל אלא באש תבערה מתו וראוים היו מסיני לכך דכתיב (שמות כד, יא) ויחזו את האלהים שנהגו קלות ראש כנושך פתו ומדבר בפני המלך וזהו (שם) ויאכלו וישתו ולא רצה הקב"ה ליתן אכלות צמתן תורה ופרע להם כאן (תנחומא בהעלתך טז): אשר ידעת כי הם וגו'. אותן שאתה מכיר שנחמנו עליהם שוטרים במצרים בעבודת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו בגדולתן כדרך שננטעו צרתן (ספרי צג): ולקחת אותם. קחם דזכרים אשריכם שנחמנתיס פרנסים על גבוי של מקום: והתיצבו שם עמך. כדי שיראו ישראל וינהגו בהם גדולה וכבוד ויאמרו חציבין אלו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקב"ה (ספרי שס):

(17) וירדתי. זו אחת מעשר ירידות הכתובות בתורה (שם ג): ודברתי עמך. ולא עמהם (שם): ואצלתי. כתרומתו וארצי כמו (שמות כד, יא) ואל אצילי בני ישראל: ושמתִי עליהם. למה משה דומה באותה שעה לנר שמונה על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום (ספרי שס): ונשאו אתך. התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח בני שהם טרחנים וסרצנים (שם צג): ולא תשא אתה לבדך. הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לצדי (ספרי):

(18) התקדשו. הזמינו עצמם לפורענות וכן הוא אומר (ירמיה יב, ג) והקדישם ליום הריגה (ספרי נד):

- 21 And Moses said: 'The people, among whom I am, are six hundred thousand men on foot; and yet Thou hast said: I will give them flesh, that they may eat a whole month!
- 22 If flocks and herds be slain for them, will they suffice them? or if all the fish of the sea be gathered together for them, will they suffice them?'
- 23 And the LORD said unto Moses: 'Is the LORD'S hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not.'
- 24 And Moses went out, and told the people the words of the LORD; and he gathered seventy men of the elders of the people, and set them round about the Tent.
- וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שְׁש־מֵאוֹת אֶלֶף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֶּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:
- הֲצֹאֵן וּבִקָּר יִשְׁחָט לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם אִם אֶת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֶף לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם: (פ)
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הִנֵּה יְהוָה תִּקְצֹר עֵתָה תִּרְאֶה הִיָּקִרְךָ דְּבָרִי אִם-לֹא:
- וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל-הָעָם אֵת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֵּאָסֶף שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל:
- וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְמֹשֶׁה וּמִלֵּיל עִמָּא יְת פִּתְגֻמָּא דִּי וּכְנָשׁ שְׁבַעִין גִּבּוֹרָא מִסְבֵּי עִמָּא וְאֶקִּים יְתֵהוּן סְחֹר סְחֹר לְמִשְׁכְּנָא:

(20) עד חדש ימים. זו כנשרים שמתמזין על מטותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה וזרשעים הוא אומר (להלן לג) הזכר עודנו זין שניהם כך היא שנויה בספרי (נד) אכל זמכילתא (ויסע פ"ג. יומא עה, ז) שנויה חילוף הרשעים אוכלין ומנטערין שלשים יום והכשרים הזכר עודנו זין שניהם: עד אשר יצא מאפכם. כתרגומו די תקוון זיה יהא דומה לכם כאלו אכלתם ממנו יותר מדאי עד שיוצא ונגעל לחוץ דרך האף: והיה לכם לזרא. שמהו מרחקין אותו יותר ממה שקרבתם (ספרי ס) וצדכרי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין לחרצ זרא: אתה ד' אשר בקרבכם. אם לא שנטעתי שכניתי ציניכם לא גזה לצדכם ליכנס לכל הדברים הללו (ס):

(21) שש מאות אלף רגלי. לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים היתרים. ורבי משה הדרשן פירש שלא זכו אלא אותן שיצאו ממזרים:

(22) הצאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו (ר"ה יח, ז) רבי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים האלן ובקר וגו' הכל כמשמעו מי יספיק להם כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומאכל כדאי גאולתו ואיזו קשה זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים אלא לפי שלא אמר ברבים חיסך לו הכתוב ולא נפרע ממנו וזו של מריבה היתה בגלוי לפיכך לא חיסך לו הכתוב. רבי שמעון אומר חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו זדיק כך מי שכתוב צו (שם יב, ז) בכל ציית נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו' ואתה אמרת בשר אתן לחדש ימים ואחר כך תהרגו אומה גדולה כזו האלן ובקר ישחט להם כדי שיהרגו ותהא אכילה זו מספקת עד עולם וכי שצחק הוא זה אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחתוך ראשך השיבו הקצ"ה ואם לא אתן יאמרו שקצרה ידי הטוב צעיניך שידה' תקצר צעיניהם יאצדו הם ומאה כיוצא בהם ואל תהי ידי קצרה לפנייהם אפילו שעה אחת (תוספתא סוטה ו, ד):

(23) עתה תראה היקרך דברי. רצן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאינן מבקשים אלא עלילה לא תספיק להם סופן לדון אחריו אם אתה נותן להם בשר בהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן להם דקה יאמרו גסה בקשנו חיה ועוף בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקצרה ידי (ס) אמר לפניו הריני הולך ומפייסן אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעו לך הלך משה לפייסן (זה קאי גם לרש"י לעיל) אמר להם ה' תקצר (תהלים עח, כ) הן הכה נור ויוצו מים וגו' הגם לחם יוכלת את אמרו פשרה היא זו אין צו כח למלאות שאלתנו וזהו שנאמר ויאכל משה וידבר אל העם כיון שלא שמעו לו ויאסף שבטים איש וגו' (ספרי נה):

- And the LORD came down in the cloud, and spoke unto him, and took of the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders; and it came to pass, that, when the spirit rested upon them, they prophesied, but they did so no more.
- 25 וַיֵּרֶד יְהוָה אֲלָיו וַיֹּאצֶּל מִן־הָרוּחַ אֶשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כְּנֹחַת עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְּנָבוּ וְלֹא יָסֹפוּ:
- But there remained two men in the camp, the name of the one was Eldad, and the name of the other Medad; and the spirit rested upon them; and they were of them that were recorded, but had not gone out unto the Tent; and they prophesied in the camp.
- 26 וַיֵּשְׂאָרוּ שְׁנֵי־אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מֵדָד וַתָּנַח עֲלֵהֶם הָרוּחַ וְהִמָּה בִּכְתָבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֶחָדָה וַיִּתְּנָבוּ בַּמַּחֲנֶה:
- And there ran a young man, and told Moses, and said: 'Eldad and Medad are prophesying in the camp.'
- 27 וַיֵּרֶץ הַנָּעַר וַיַּגֵּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמֵדָד מִתְּנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה:
- And Joshua the son of Nun, the minister of Moses from his youth up, answered and said: 'My lord Moses, shut them in.'
- 28 וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון מִשְׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחֻרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כָּלֵאם:
- And Moses said unto him: 'Art thou jealous for my sake? would that all the LORD'S people were prophets, that the LORD would put His spirit upon them!'
- 29 וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הֲמִקְנָא אֶתְּהָ לִּי וּמִי יִתֵּן כָּל־עַם יְהוָה נְבִיאִים כִּי־יִתֵּן יְהוָה אֶת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:
- And Moses withdrew into the camp, he and the elders of Israel.
- 30 וַיֵּאָסֶף מֹשֶׁה אֶל־הַמַּחֲנֶה הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיֵּאָסֶף מֹשֶׁה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּשְׂאָרוּ שְׁנֵי־אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מֵדָד וַתָּנַח עֲלֵהֶם הָרוּחַ וְהִמָּה בִּכְתָבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֶחָדָה וַיִּתְּנָבוּ בַּמַּחֲנֶה:
- וַיֵּרֶץ הַנָּעַר וַיַּגֵּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמֵדָד מִתְּנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה:
- וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון מִשְׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחֻרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כָּלֵאם:
- וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הֲמִקְנָא אֶתְּהָ לִּי וּמִי יִתֵּן כָּל־עַם יְהוָה נְבִיאִים כִּי־יִתֵּן יְהוָה אֶת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:
- וַיֵּאָסֶף מֹשֶׁה אֶל־הַמַּחֲנֶה הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

(25) ולא יספו. לא נתנבאו אלא אותו היום לדור כך מפורש בספרי (שם) ואונקלוס תרגם ולא פסקין שלא פסקה נבואה מהם:

(26) וישארו שני אנשים. מאותן שנבחרו אמרו אין לנו כדאין לגדולה זו (ספרי. תנחומא בהעלתך יז). והמה בכתיבם. צמזורים שזהם לסנהדרין ונכחצו כולם נקוצים צממות ועל ידי גורל לפי שהחשדון עולה ל"ז שצטים ששה עשר לכל שצט וצצט חוץ משני שצטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה אמר משה אין שצט שומע לי לפחות משצטו זקן אחד מה עשה נטל ע"ז פתקין וכתב על שצעים זקן ועל שנים חלק וצבר מכל שצט ושצט ששה והיו ע"ז אמר להם טלו פתקיהם מתוך קלפי מי שעלה צידו זקן נתקדש ומי שעלה צידו חלק אמר לו המקום לא חפץ בך (ספרי זח):

(27) וירץ הנער. יש אומרים גרשום בן משה היה (תנחומא שם):

(28) כלאם. הטל עליהם זרכי צבור והם כלים מאלהים. דבר אחר תנס אל בית הכלל לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ (סנהדרין יז, א. ספרי זח-זח):

(29) המקנא אתה לי. הקנאי אתה לי הקנאני אתה מקנא: לי. כמו בשבילי כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדבר או לנקום או לעזור אנפרמנ"ט בלע"ז אוחז בעוצי המשא:

(30) ויאסף משה. מפתח אהל מועד: אל המחנה. נכנסו איש לאהלו: ויאסף. לשון כניסה אל הבית כמו (דברים כב, ז) ואספתו אל חוך ביתך. ואז לכולם (תהלים לט, ז) יצבור ולא ידע מי אוספם מלמד שלא הביא עליהם פורענות עד שנכנסו הנדיקים איש לאהלו (ספרי זח):

<p>And there went forth a wind from the LORD, and brought across quails from the sea, and let them fall by the camp, about a day's journey on this side, and a day's journey on the other side, round about the camp, and about two cubits above the face of the earth.</p>	<p>וְרוּחַ נִסְעָה מֵאֵת יְהוָה וַיִּגֵּז שְׁלֹמִים מִן־הַיָּם וַיִּטֹּשׁ עַל־הַמַּחֲנֶה כְּדָרֶךְ יוֹם כַּה וּכְדָרֶךְ יוֹם כַּה סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וּכְאֻמָּתִים עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ:</p>	<p>31</p>
<p>And the people rose up all that day, and all the night, and all the next day, and gathered the quails; he that gathered least gathered ten heaps; and they spread them all abroad for themselves round about the camp.</p>	<p>וַיָּקֶם הָעָם כָּל־הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה וְכָל־הַלַּיְלָה וְכָל־הַיּוֹם הַמִּחְרָת וַיֵּאָסְפוּ אֶת־הַשְּׁלֹוֹ הַמִּמְעִיט אֶסְף עֲשָׂרָה חֲמֻרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׂטוֹת סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה:</p>	<p>32</p>
<p>While the flesh was yet between their teeth, ere it was chewed, the anger of the LORD was kindled against the people, and the LORD smote the people with a very great plague.</p>	<p>הַבָּשָׂר עוֹדְנָה בֵּין שְׁנֵיהֶם טָרֶם יִכְרֹת וְאִף יִהְיֶה חֲרָה בָּעָם וַיִּדֹּד יְהוָה בָּעָם מִכָּה רַבָּה מְאֹד:</p>	<p>33</p>
<p>And the name of that place was called Kibroth-hattaavah, because there they buried the people that lusted.</p>	<p>וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת הַתַּאֲוָה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאָוִים:</p>	<p>34</p>
<p>From Kibroth-hattaavah the people journeyed unto Hazeroth; and they abode at Hazeroth.</p>	<p>מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי נִטְלוּ עָמָּה לַחֲצֹרוֹת וְהָיוּ בַּחֲצֹרוֹת:</p>	<p>35</p>
<p>And Miriam and Aaron spoke against Moses because of the Cushite woman whom he had married; for he had married a Cushite woman.</p>	<p>וּמִלִּילַת מִרְיָם וְאַהֲרֹן עַל־אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכַּשִּׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי־אִשָּׁה כַּשִּׁית לָקַח:</p>	<p>XII</p>

(31) ויגז. ויפריח וכן (תהלים 6, י) כי גז חיש וכן (נחום א, יב) נגזו ועזר: וישש. ויפשוט כמו (שמואל א-ל, ל) וזהם נטושים על פני כל הארץ (יחזקאל כט, ה) ונטשתיך המדברה: וכאמתיים. פורחות צגובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא יהא טורח באסיפתן לא להגזיה ולא לשחות (ספרי 10):

(32) הממועים. מי שאסף פחות מכולם העללים והחגרים אסף עשרה חמרים: וישטחו. עשו אותן משטיחין משטיחין (שם נח):

(33) טרם יכרת. כתרומתו עד לא פסק. דבר אחר אינו מספיק לפוסקן צשיניו עד שנשמתו יוצאה (שם 10):

(1) ותדבר. אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר (בראשית מז, ל) דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות ואין אמירה בכל מקום אלא לשון חנוניים וכן הוא אומר (בראשית יט, ז) ויאמר אל נא אחי תרעו (במדבר יב, ו) ויאמר שמעו נא דברי (ספרי 10). כל נא לשון בקשה: ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה דבור תחלה לפיכך הקדימה הכתוב תחלה ומנין היתה יודעת מרים שפירש משה מן האשה רבי נתן אומר מרים היתה צדד לפורה בשעה שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון ששמעה לפורה אמרה אוי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנבואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפירש בעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נכתונה לגנותו כך נענשה ק"ו למספר צגנותו של חזירו (ספרי 10): האשה הכשית. מגיד שהכל מודים ציפיה כשם שהכל

<p>And they said: 'Hath the LORD indeed spoken only with Moses? hath He not spoken also with us?' And the LORD heard it.—</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ הָרֶק אֶדְ-בְּמֹשֶׁה וַאֲמָרוּ הִלְחֹד בָּרָם עִם דְּבַר יְהוָה הֲלֹא גַם-בָּנוּ מֹשֶׁה מְלִיל יְיָ הֲלֹא אִף דְּבַר וַיִּשְׁמַע יְהוָה:</p>
<p>Now the man Moses was very meek, above all the men that were upon the face of the earth.—</p>	<p>וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנֵן מְאֹד וְגִוְבָרָא מֹשֶׁה עֲנוּתָן לְחֹדָא מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ: (ס)</p>
<p>And the LORD spoke suddenly unto Moses, and unto Aaron, and unto Miriam: 'Come out ye three unto the tent of meeting.' And they three came out.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה פְּתָאם אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-מִרְיָם צְאוּ וְשַׁלְשַׁתְכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשָׁתָם:</p>
<p>And the LORD came down in a pillar of cloud, and stood at the door of the Tent, and called Aaron and Miriam; and they both came forth.</p>	<p>וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיִּעַמַּד פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמִרְיָם וַיָּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:</p>
<p>And He said: 'Hear now My words: if there be a prophet among you, I the LORD do make Myself known unto him in a vision, I do speak with him in a dream.</p>	<p>וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ-נָא דְּבָרַי אִם-יְהִי נְבִיאְכֶם יְהוָה בְּמֶרְאֶה אֵלָיו אֶתְוֹדַע בְּחִלּוֹם אֶדְבַר-בּוֹ:</p>
<p>My servant Moses is not so; he is trusted in all My house;</p>	<p>לֹא-כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל-בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא:</p>
<p>with him do I speak mouth to mouth, even manifestly, and not in dark speeches; and the similitude of the LORD doth he behold; wherefore then were ye not afraid to speak against My servant, against Moses?'</p>	<p>פֶּה אֶל-פֶּה אֶדְבַר-בּוֹ וּמֶרְאֶה וְלֹא בְּחִידָת וּתְמִנָּה יְהוָה יִבִּיט וּמַדּוּעַ לֹא יִרְאֻתָם לְדְבַר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה:</p>

מודים ששחרותו של כושי (שס): כושית. צגימטריא יפת מראה (תנחומא כו, יג): על אדות האשה. על אודות גירושיה: כי אשה כשית לקח. מה תלמוד לומר אלא יש לך אשה נאה ציפיה ואינה נאה צמעשיה צמעשיה ולא ציפיה אצל זאת נאה ככל: האשה הכשית. על שם נזיה נקראת כושית כהדם הקורא את צנו נאה כושי כדי שלא תשלוט צו עין רעה (שס): כי אשה כשית לקח. ועמה גרשה (שס):

(2) הרק אך. עמו לצדו דבר ה': הלא גם בנו דבר. ולא פירשנו מדרך ארץ (ספרי ק):

(3) ענו. שפלו וסבלין:

(4) פתאום. נגלה עליהם פתאום והם טמאים צדק ארץ והיו צועקים מים מים להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחר שנגלית עליו שכניה תדיר ואין עת קצוה לדבור (תנחומא שס): צאו שלשתכם. מגיד ששלשתן נקראו צדבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולאזן לשמוע (ספרי קצ):

(5) בעמוד ענן. ילא יחידי שלא כמדת צדק ודם מלך צדק ודם כשיואל למלחמה יואל צאכלוסין וכשיואל לשלום יואל צמועטים ומדת הקציה יואל למלחמה יחידי שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה ויואל לשלום צאכלוסין שנאמר (תהלים סח, יח) רכז אלהים רבותים אלפי שנאן (ספרי שס): ויקרא אהרן ומרים. שיהיו נמשכין ויואלין מן החצר לקראת הדבור (שס): ויצאו שניהם. ומפני מה משכן והפרידן ממשה לפי שאומרים מקצת שצחו של אדם צפניו וכולו שלא צפניו וכן מצינו צנח שלא צפניו נאמר (צראשית ו, ט) איש דיק תמים וצפניו נאמר (שס ז, א) כי אותך ראיתי דיק לפני. דבר אחר שלא ישמע צנויפתו של אהרן (ספרי שס):

(6) שמעו נא דברי. אין נא אלא לשון בקשה (ספרי קג): אם יהיה נביאכם. אם יהיו לכם נביאים: ה' במראה אליו אתודע. שכנית שמי אין נגלית עליו צאספקלריא המאירה אלא צחלוס וחזיון:

- 9 And the anger of the LORD was kindled against them; and He departed. וַיִּחַר־אַף יְהוָה בָּם וַיֵּלֶךְ: וַתִּקְרַח רִיגָזָא דִּי בְּהוֹן וַאֲסִתְלַק:
- 10 And when the cloud was removed from over the Tent, behold, Miriam was leprous, as white as snow; and Aaron looked upon Miriam; and, behold, she was leprous. וַהֲעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וַהֲנִיחָ מִרְיָם מִצְרַעַת כַּשָּׁלֵג וַיִּבֶן אֶהָרֹן אֶל־מִרְיָם וַהֲנִיחָ מִצְרַעַת: וַעֲנָא אֲסִתְלַק מֵעַלְי מִשְׁכָּנָא וְהָא מִרְיָם חֹרָא כְּתִלְגָא וַאֲתַפְּנִי אֶהָרֹן לְוַת מִרְיָם וְהָא סְגִירָא:
- 11 And Aaron said unto Moses: 'Oh my lord, lay not, I pray thee, sin upon us, for that we have done foolishly, and for that we have sinned. וַיֹּאמֶר אֶהָרֹן לְמֹשֶׁה בְּבֹעֲו אֲדֹנִי אֵל־נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נִוְאלְנוּ וְאֲשֶׁר חָטֵאנוּ:
- 12 Let her not, I pray, be as one dead, of whom the flesh is half consumed when he cometh out of his mother's womb.' אֵל־נָא תְהִי כִמְת אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֶם אִמּוֹ וַיֹּאכַל חֲצִי בְשָׁרוֹ: לֹא כֶעֶן תִּתְרַחַק דָּא מִבֵּינָא אֲרִי אֲחִתָּנָא הִיא צִלִּי כֶעֶן עַל בְּשָׂרָא מִיתָא תְדִין דְּבִה וַיִּתְּסִי:
- 13 And Moses cried unto the LORD, saying: 'Heal her now, O God, I beseech Thee.' וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: (פ) וְצִלִּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לְמִימַר אֵלֶּהָ בְּבֹעֲו אֲסִי כֶעֶן יִתֶּה:

(8) פה אל פה. אמרתי לו לפרוש מן האשה והיכן אמרתי לו צמיני (דברים ה, כז) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי (ספרי. תנחומא לו, יג): ומראה ולא בחידות. ומראה זה מראה דבור. שאני מפרש לו דבורי במראית פנים שבו ואני סותמו לו בחידות כענין שנאמר ליחזקאל (יחזקאל יז, צ) חוד חידה וגו'. יכול מראה שכינה תלמוד לומר (שמות לג, כ) לא תוכל לראות את פני (ספרי קג): והמתה ד' יביש. זה מראה אחרים כענין שנאמר (שמות לג, כג) וראית את אחורי (ספרי סס): בעבדי במשה. אינו אומר בעבדי משה אלא בעבדי במשה בעבדי אף על פי שאינו משה במשה אפילו אינו עבדי כדאי הייתם לירא מפניו וכל שכן שהוא עבדי ועצד מלך מלך היה לכם לומר אין המלך אוהבו חנם ואם תאמרו איני מכיר במעשיו זו קשה מן הראשונה (סס. תנחומא סס):

(9) ויחר אף ה' בם וילך. מאחר שהודיעם סרחונם גזר עליהם גדוי קל וחומר לצער ודם שלא יכעס על חבירו עד שיודיענו סרחונו (ספרי קד. תנחומא סס):

(10) והענן סר. ואחר כך והנה מרים מצורעת כשלג משל למלך שאמר לפדגוג רדה את בני אצל לא תרדנו עד שאלך מאלנך שרחמי עלינו (ספרי קה. תנחומא סס):

(11) נואלנו. כתרגמו לשון אויל:

(12) אל נא תדי. אחותנו זו: כמות. שהמורע חסוד כמות מה מת מטמא צביאה אף מורע מטמא צביאה (נדריס סד, צ. ספרי סס. תנחומא סס): אשר בצאתו מרחם אמו. אמנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב וכן חצי צשרו חצי צשרו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב אשר מאחר שיצאה מרחם אמו היא לנו כאילו נאכל חצי צשרו כענין שנאמר (בראשית לו, כז) כי אחינו צשרו הוא (ספרי סס. תנחומא סס) ולפי משמעו אף הוא נראה כן אין ראוי לאל להניח את אחותו להיות כמות: אשר בצאתו. מאחר שיצא זה מרחם אמו של זה שיש כח צידו לעזור ואינו עוזרו הרי נאכל חצי צשרו שאחיו צשרו הוא. דבר אחר אל נא תהי כמות אם אינך רופאה בתפלה מי מסגירה ומי מטירה אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים וכן אחר אין צעולם וזהו אשר בצאתו מרחם אמו (תנחומא סס):

(13) אל נא רפא נא לה. נא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשאל דבר מחבירו צריך לומר שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כך יבקש שאלותיו (ספרי סס. תנחומא סס): לאמר. מה תלמוד לומר אמר לו השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו עד שהשיבו ואזיה ירק ורק וגו' רבי אלעזר בן עזריה אומר ד' מקומות בקש משה מלפני הקב"ה להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו. כיוצא בו (שמות ו, יצ) וידבר משה לפני ה' לאמר וגו' מה תלמוד לומר לאמר השיבני אם גואלם אתה אם לאו עד שהשיבו עתה תראה וגו'. כיוצא בו (צמדצ כז, טו) וידבר משה אל ה' לאמר יפקד ה' אלהי הרוחות לכל בשר. כיוצא בו (דברים ג, כג) ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר השיבו רצ לך (ספרי סס): רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפלה שלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרבה

14 And the LORD said unto Moses:
'If her father had but spit in her
face, should she not hide in
shame seven days? let her be shut
up without the camp seven days,
and after that she shall be
brought in again.'

וַיֹּאמֶר יי' לְמֹשֶׁה וְאֵלֹהֵי אֲבוֹתָא
מִנְזֶה נִזְרָה בֹהַ הָאֵל תִּתְּנָלִים
שִׁבְעָא יוֹמִין תִּסְתַּגֵּר שִׁבְעָא
יוֹמִין מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא
וּבִתֵּר כֵּן תִּתְּנִישׁ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַבְיֵה
יָדְךָ בַּפִּנִּיָּה הַלֵּא תְּכַלֵּם
שִׁבְעַת יָמִים תִּסְגֹּר שִׁבְעַת
יָמִים מִתּוֹץ לַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי
תֵּאֱסֹף:

15 And Miriam was shut up
without the camp seven days;
and the people journeyed not till
Miriam was brought in again.

וְאֶסְתֵּגֶרֶת מְרִים מִבְּרָא
לְמִשְׁרִיתָא שְׁבָעָא יוֹמִין
וְעָמָא לָא נָטַל עַד
דְּאִתְכַּנִּישַׁת מְרִים:

וּתְסַגֵּר מְרִים מְחוּץ לַמִּחְנָה
שִׁבְעַת יָמִים וְהָעַם לֹא נָסַע
עַד־הָאָסָף מְרִים:

16 And afterward the people journeyed from Hazeroth, and pitched in the wilderness of Paran.

וּבִתְרַן כֵּן נִטְלוּ עֲמָא
מִתְצִרוֹת וְשָׂרוּ בְּמִדְבָּרָא
יִדְבָּאֲרִין:

וְאַתֶּר נִסְעוּ הָעָם מִחֲצֵרוֹת
וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר פָּאֲרֹן: (פ)

The Haftarah is Zechariah 2:14 – 4:7 on page 182.

XIII And the LORD spoke unto
Moses, saying:

וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מִנְשָׁה
לֵאמֹר:

2 'Send thou men, that they may
spy out the land of Canaan,
which I give unto the children of
Israel; of every tribe of their
fathers shall ye send a man, every
one a prince among them.'

שָׁלַח לָהֶם גּוֹבְרִין וַיֹּאמְרוּ לָלוֹן
 יָת אֲרֻסָּא דְכַנְעָן דְּאָמְרָא
 יְהִיב לְבָנִי יִשְׂרָאֵל גּוֹבְרָא
 חַד גּוֹבְרָא חַד לְשִׁבְטָא
 דְּאִבְהִתְהוּ תִּשְׁלַחוּן כָּל
 רַבָּא דְּבַחוּן:

שְׁלַח-לָךְ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת-
אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן
לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ
אֶחָד לְמִטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלְחוּ
כָּל נָשִׂיא בָהֶם:

3 And Moses sent them from the wilderness of Paran according to the commandment of the LORD; all of them men who were heads of the children of Israel.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה מֹשֶׁה מִמִּדְבָּר
דְּפָאֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי
פוֹלְהוֹן גּוֹבְרִין רִישֵׁי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֲנֹו:

וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבָּר
פָּאָרָן עַל־פִּי יְהוָה כָּל־ם
אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
הַמֵּה:

4 And these were their names: of the tribe of Reuben, Shammua the son of Zaccur.

וְאֵלֶּיךָ שְׁמַתְהוֹן לְשִׁבְטָא
דְּרַאבִּין שְׁמוּעָה בַּר זְבוּר:

וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם לְמִטָּה רְאוּבֵן
שְׁמוּעַ בֶּן-זִכְוֹר:

בתפלה. (דבר אחר שלא יאמרו ישראל בשביל אחותו הוא מאריך בתפלה אבל בשבילנו אינו מאריך בתפלה) (ספרי שם. תנחומא שם):

(14) ואביה ירק ירק בפניה. ואם אציה הראה לה פנים זועפות הלא תכלס שזעת ימים קל וחומר לאשכיה י"ד יום אלא דיו לצא מן הדין להיות כדנון לפיכך אף בזניפתי מסגר שזעת ימים (ב"ק כה, א. ספרי קו): ואחר האסוף. אומר אני כל האסיפות האמורות במזמורים על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כחזב צו אסיפה לשון הכנסה:

(15) והעם לא נסע. זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנעצבה למשה כשהוא שלך ליאור שנאמר (שמות 3, 7) ומתאב אחותו מרחוק וגו' (סוטה ט, 3):

(2) **שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים:** למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקחה על עסקי דבה שדברה צחאיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (במדבר רבא. תנחומא שילה ה): **שְׁלַח לְךָ:** לדעתך אני איני מזהה לך אם תראה שלח לפי שצאו ישראל ואמרו (דברים א, כב) נשלחה אנשים לפנינו כמה שנאמר (סם) ותקרבון אלי כלכם וגו' ומשה נמלך שזכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים וגו' חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשור (במדבר רבא. סוטה לד, ב. תנחומא סם):

(3) על פי ה': ברשותו שלא עכב על ידו: כלם אנשים. כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו (במ"ד טז, ה):

5	Of the tribe of Simeon, Shaphat the son of Hori.	לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּן־חֹרִי: לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּר חֹרִי:	5
6	Of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה: לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה כָּלֵב בֶּר יִפְנֶה:	6
7	Of the tribe of Issachar, Igal the son of Joseph.	לְמַטֵּה יִשָּׁשְׁכָר יִגָּל בֶּן־יוֹסֵף: לְשִׁבְטָא דִישָׁשְׁכָר יִגָּל בֶּר יוֹסֵף:	7
8	Of the tribe of Ephraim, Hoshea the son of Nun.	לְמַטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן־נֹון: לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּר נֹון:	8
9	Of the tribe of Benjamin, Palti the son of Raphu.	לְמַטֵּה בִנְיָמִן פִּלְטִי בֶן־רָפוּא: לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן פִּלְטִי בֶר רָפוּא:	9
10	Of the tribe of Zebulun, Gaddiel the son of Sodi.	לְמַטֵּה זְבֻלֹן גַּדִּיאל בֶּן־סוּדִי: לְשִׁבְטָא דְזְבֻלֹן גַּדִּיאל בֶּר סוּדִי:	10
11	Of the tribe of Joseph, namely, of the tribe of Manasseh, Gaddi the son of Susi.	לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶן־סוּסִי: לְשִׁבְטָא דִיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶר סוּסִי:	11
12	Of the tribe of Dan, Ammiel the son of Gemalli.	לְמַטֵּה דָן עַמִּיאל בֶּן־גַּמְלִי: לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאל בֶּר גַּמְלִי:	12
13	Of the tribe of Asher, Sethur the son of Michael.	לְמַטֵּה אָשֶׁר סֶתוּר בֶּן־מִיכָאֵל: לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר סֶתוּר בֶּר מִיכָאֵל:	13
14	Of the tribe of Naphtali, Nahbi the son of Vophsi.	לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן־וּפְסִי: לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶר וּפְסִי:	14
15	Of the tribe of Gad, Geuel the son of Machi.	לְמַטֵּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן־מָכִי: לְשִׁבְטָא דְגָד גְּאוּאֵל בֶּר מָכִי:	15
16	These are the names of the men that Moses sent to spy out the land. And Moses called Hoshea the son of Nun Joshua.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן־נֹון יְהוֹשֻׁעַ: אֵלֶּין שְׁמֹתָהּ גּוֹבְרִיָא דְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאֶלְלָא יֵת אֶרְעָא וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּר נֹון יְהוֹשֻׁעַ:	16
17	And Moses sent them to spy out the land of Canaan, and said unto them: 'Get you up here into the South, and go up into the mountains;	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עֲלוּ זֶה בְּנֹגֵב וְעַלִּיתֶם אֶת־הַהָרִ: וַיִּשְׁלַח יְתָהוֹן מֹשֶׁה לְאֶלְלָא יֵת אֶרְעָא דְכְנָעַן וַיֹּאמֶר לְהוֹן סְקוּ דָא בְּדֶרֶוּמָא וְתַסְקוּן לְטוֹרָא:	ישראל

(16) ויקרא משה להושע וגו'. התפלל עליו יהוה וישמעך מעצת מרגלים (צמ"ר. סוטה שם):

(17) עלו זה בנגב. הוא היה הפסולת של ארץ ישראל שכן דרך התגרים מראין את הפסולת מחלה ואחר כך מראין את השנע (תנחומא שלח ו):

- 18 and see the land, what it is; and the people that dwelleth therein, whether they are strong or weak, whether they are few or many;
- 19 and what the land is that they dwell in, whether it is good or bad; and what cities they are that they dwell in, whether in camps, or in strongholds;
- 20 and what the land is, whether it is fat or lean, whether there is wood therein, or not. And be ye of good courage, and bring of the fruit of the land.'—Now the time was the time of the first-ripe grapes.—
- 21 So they went up, and spied out the land from the wilderness of Zin unto Rehob, at the entrance to Hamath.
- 22 And they went up into the South, and came unto Hebron; and Ahiman, Sheshai, and Talmi, the children of Anak, were there.—Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt.—
- וַיֵּרְאוּ אֹתָהּ אֶת־הָאָרֶץ מִהָהוּא וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הַחֹזֶק הוּא הַרְפָּה הַמַּעֲט הוּא אִם־רַב:
- וַיֵּמָּה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הוּא אִם־רָעָה וַיֵּמָּה הָעָרִים הָאֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמָחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים:
- וַיֵּמָּה הָאָרֶץ הַשְּׁמֵנָה הוּא אִם־רָחָה הַיַּשָּׁבָה עַל־אִין וְהַתְּחֹזֶקֶת וְלִקְחָתָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיְּמִים יָמִי בְּפֹרֵי עֵנָבִים:
- וַיַּעֲלֻ וַיַּתְּרוּ אֶת־הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר־צִן עַד־רְחֹב לְבָא חֲמַת:
- וַיַּעֲלֻ בְּנֵי־יִבְבָּא עַד־חֲבֵרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן שָׁשִׁי וְתַלְמִי יְלִדֵי הָעֵנָק וְחֲבֵרוֹן שָׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם:
- וַיִּסְלְקוּ וַאֲלִילוּ יֵת אֶרְעָא מִמִּדְבַּרָא דְצִין עַד רְחֹב לְמַטֵּי חֲמַת:
- וַיִּסְלְקוּ בְּדִרוֹמָא וְאֵתוּ עַד חֲבֵרוֹן וְתַמָּן אַחִימָן שָׁשִׁי וְתַלְמִי בְנֵי גִבְרָא וְחֲבֵרוֹן שָׁבַע שָׁנִין אֲתַבְּנִיאת קִדְם טַאגִּים דְּמִצְרַיִם:

(18) את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעט אוכלוסין (צמ"ר. תנחומא שם): החזק הוא הרפה. סימן מסר להם אם צפרזים יושצין חזקים הם שסומכין על גבורתם ואם צערים צלורות הם יושצין חלשים הם (צמ"ר. תנחומא שם):

(19) הבמחנים. תרגומו הצפחין כרכין פלוחין ופסוחין מאין חומה: השובה היא. צמעינות ותהומות טושים וצריאים:

(20) היש בה עץ. אם יש בהם אדם כשר שיגין עליהם זכותו (צ"צ טו, א): בכורי ענבים. ימים שהענבים מתצלין צכור:

(21) ממדבר צן עד רחב לבא חמת. הלכו בגזליה צאורך וצרוח צמין גאם הלכו רוח גבול דרומית ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב כמו שזוה משה עלו זה צנג דרך גבול דרומית מזרחית עד הים שהים הוא גבול מערבי ומשם חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת הים עד לצא חמת שהוא אלל הר ההר צמקצוע מערצית צפונות כמו שפורש בגבולות הארץ צפרשת אלה מסעי (להלן לז, ו):

(22) ויבא עד חברון. כלל לצדו הלך שם ונשתטח על קצרי אצות שלא יהא ניסת לחצרו להיות צעצעת וכן הוא אומר (דברים א, לו) ולו אתן את הארץ אשר דרך זה וכתוב (שופטים א, כ) ויתנו לכלב את חברון (סוטה לז, ב): שבע שנים נבנתה. אפשר שזנה חס את חברון לכנען בנו הקטן קודם שיצנה את צוען למצרים בנו הגדול אלל שהיתה מצונה בכל טוב על אחד משצעה צלוען וצא להודיעך שצחה של ארץ ישראל שאין לך טרשין צארך ישראל יותר מחצרון לפיכך הקצוה לקצרות מחים ואין לך מעולה בכל ארצות כמצרים שנאמר (צראשית יג, י) כגן ה' כארץ מצרים וצוען היא המעולה צארך מצרים ששם מושצ המלכים שנאמר (ישעיה ל, ה) כי היו צלוען שריו והיתה חצרון טובה ממנה שצעה חלקים (סוטה שם):

- 23 And they came unto the valley of Eshcol, and cut down from thence a branch with one cluster of grapes, and they bore it upon a pole between two; they took also of the pomegranates, and of the figs.—
- 24 That place was called the valley of Eshcol, because of the cluster which the children of Israel cut down from thence.—
- 25 And they returned from spying out the land at the end of forty days.
- 26 And they went and came to Moses, and to Aaron, and to all the congregation of the children of Israel, unto the wilderness of Paran, to Kadesh; and brought back word unto them, and unto all the congregation, and showed them the fruit of the land.
- 27 And they told him, and said: 'We came unto the land whither thou sentest us, and surely it floweth with milk and honey; and this is the fruit of it.
- 28 Howbeit the people that dwell in the land are fierce, and the cities are fortified, and very great; and moreover we saw the children of Anak there.
- וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֲשָׁכּוֹל וַיַּכְרֹתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וַאֲשָׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשָּׂאֻהוּ בְּמוֹט בְּשָׁנִים וּמִן-הָרְמָמִים וּמִן-הַתְּאֵנִים:
- לְמָקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֲשָׁכּוֹל עַל אֲדוֹת הָאֲשָׁכּוֹל אֲשֶׁר-כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיָּשֻׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם:
- וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאָרָן קֹדֶשֶׁה וַיָּשִׁיבוּ אֹתָם דְּבַר וְאֶת-כָּל-הָעֵדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרִי הָאָרֶץ:
- וַיִּסְפְּרוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאנוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זִבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הוּא וְזֶה-פְרִיָּהּ:
- אִפְסִי כִּי-עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם-יִלְדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ שָׁם:
- וַאֲנִלּוּ וַאֲתוּ לֹת מֹשֶׁה וּלֹת אַהֲרֹן וּלֹת כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִדְבַּר דְּפָאָרָן לְרָקִם וְאֶתִּיבוּ יְתִיחוֹן פְּתִנְמָא וְיֵת כָּל כְּנִשְׁתָּא, וְאֶחָזְיָאוֹנוּן יֵת אֲבָא דְּאֲדָעָא:
- וַאֲשַׁתְּעִיאוּ לִיָּהּ וַאֲמָרוּ אֲתִינָא לְאַרְעָא דְּשַׁלַּחְתָּנָא וְאִף עֲבָדָא חֶלֶב וּדְבַשׁ הִיא וְדִין אֲבִיָּהּ:
- לְחֹד אֲרִי תִקִּיף עֲמָא דִּיתִיב בְּאַרְעָא וְקִרְוִיָּא קְרִיכוֹן רַבְרָכוֹן לְחֹדָא וְאִף בְּנֵי גִבְרָא חֲזִינָא תַּמָּן:

(23) זמורה. שוכת גפן ואשכול של ענבים תלוי זה: וישאדו במוט בשנים. ממשמע שנאמר וישאדו במוט איני יודע שהוא בשנים מה תלמוד לומר בשנים בשני מוטות הא כיצד שמונה נטלו אשכול אחד נטל תאנה ואחד רמון יהושע וכלב לא נטלו כלום לפי שכל עצמם להוויא דזה נחוונו כשם שפריה משונה כך עמה משונה ואם חפץ אהה לידע כמה משאוי אחד מהם לא ולמד מאבנים שהקימו בגלגל (יהושע ד, ה) הרימו להם איש אבן אחת מן הירדן על שכמו והקימוה בגלגל ושקלום רבותינו משקל כל אחת מ' סאה וגמירי טונא דמדלי אינש על כחפיה אינו אלא שליש משאוי ממשאוי שמסייעין אותו להרים (סוטה לד, א):

(25) וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום. והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא (מגילה ג, א) ומהלך אדם ציוני עשרה פרסאות ליום (פסחים זד, א) הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב והם הלכו ארצה ורחצה אלא שגלוי לפני הקצ"ה שיגזור עליהם יום לשנה קצר לפנייהם את הדרך (תנחומא שלח ח):

(26) וילכו ויבאו. מהו וילכו להקיש הליכתן לציאתן מה ציאתן צעה רעה אף הליכתן צעה רעה (סוטה לה, א): וישיבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:

(27) זבת חלב ודבש היא. כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים צסופו (במדבר רבה. סוטה סז):

(28) בצרות. לשון חוזק ותרגומו כרכין לשון צירניות עגולות וצלשון ארמי כריך עגול:

<p>29 Amalek dwelleth in the land of the South; and the Hittite, and</p>	<p>עַמֶּלֶק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנִּגָּב וְהַחִתִּי וְהַיְבוֹסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל-הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:</p>	<p>29 עַמֶּלֶק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנִּגָּב וְהַחִתִּי וְהַיְבוֹסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל-הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:</p>
<p>30 And Caleb stilled the people toward Moses, and said: 'We should go up at once, and possess it; for we are well able to overcome it.'</p>	<p>וַיַּחֲסֵם כָּלֵב אֶת-הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֶה וְיִרְשְׁנוּ אֹתָהּ כִּי-יָכוֹל נוֹכַח לָהּ:</p>	<p>30 וַיַּחֲסֵם כָּלֵב אֶת-הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֶה וְיִרְשְׁנוּ אֹתָהּ כִּי-יָכוֹל נוֹכַח לָהּ:</p>
<p>31 But the men that went up with him said: 'We are not able to go up against the people; for they are stronger than we.'</p>	<p>וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַח לַעֲלֹת אֶל-הָעָם כִּי-חָזֵק הוּא מִמֶּנּוּ:</p>	<p>31 וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַח לַעֲלֹת אֶל-הָעָם כִּי-חָזֵק הוּא מִמֶּנּוּ:</p>
<p>32 And they spread an evil report of the land which they had spied out unto the children of Israel, saying: 'The land, through which we have passed to spy it out, is a land that eateth up the inhabitants thereof; and all the people that we saw in it are men of great stature.'</p>	<p>וַיִּצְיֵאוּ דַבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֲכָלֹת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-רָאיֵנוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מְדוֹת:</p>	<p>32 וַיִּצְיֵאוּ דַבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֲכָלֹת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-רָאיֵנוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מְדוֹת:</p>
<p>33 And there we saw the Nephilim, the sons of Anak, who come of the Nephilim; and we were in our own sight as grasshoppers, and so we were in their sight.'</p>	<p>וַיֵּשֶׁם רָאיֵנוּ אֶת-הַנְּפִלִים בְּנֵי עֲנָק מִן-הַנְּפִלִים וַנְּהִי בְעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:</p>	<p>33 וַיֵּשֶׁם רָאיֵנוּ אֶת-הַנְּפִלִים בְּנֵי עֲנָק מִן-הַנְּפִלִים וַנְּהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:</p>
<p>XIV And all the congregation lifted up their voice, and cried; and the people wept that night.</p>	<p>וַתִּשָּׂא כָל-הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת-קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא:</p>	<p>XIV וַתִּשָּׂא כָל-הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת-קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא:</p>

- (29) עמלק יושב וגו'. לפי שנכוו עמלק כצר הזכירוהו מרגלים כדי לייראם (תנחומא שלח ט): על יד הירדן. יד כמשמעו אלל הירדן ולא תוכלו לעבור:
- (30) ויהם כלב. השמיק את כולם: אל משה. לשמוע מה שידבר במשה וכו' וזו כלצד עשה לנו בן עמרם השומע היה סבור שצד לספר בגנותו שהיה כלצם על משה צביל דברי המרגלים שחקו כולם לשמוע גנותו אמר והלא קרע לנו את היס והוריד לנו את המן והגיו לנו את השליו (במדבר רבה. סוטה שס): עלה נעלה. אפילו צמשים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נצליח ככל דבריו (שס): ויהם. לשון שמיקה וכן (זכריה ג, יז) הם כל צער (עמוס ו, י) הם כי לא להזכיר. כן דרך בני אדם הרואה לשחק אגודת אנשים אומר ש"ט (ס"א הם):
- (31) חזק הוא ממנו. כביכול כלפי מעלה אמרו (במדבר רבה. סוטה שס):
- (32) אוכלת יושביה. ככל מקום שעברנו מאננס קוצרי מתים. והקצ"ה עשה לטובה כדי לטרדם באצלם ולא יתנו לב לאלו (שס): אנשי מדות. גדולים וגדוהים ונריך לתת להם מדה כגון גלית (שמואל"א יז, ד) גבהו שש אמות וזרת וכן (שמואל"ב כא, כ) איש מדון (ד"ה יא, כג) איש מדה:
- (33) הנפילים. ענקים מצני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים צימי דור אנוש (נדה סא, א. יומא סז, ב): וכן היינו בעיניהם. שמענו אומרים זה לזה נמלים (רא"ס וצ"א חגבים) יש זכרמים כאנשים (סוטה שס): ענק. שמעניקים חמה בקומתן (שס לד, ב):
- (1) כל העדה. סנהדרות (תנחומא שלח יג):

- 2 And all the children of Israel murmured against Moses and against Aaron; and the whole congregation said unto them: 'Would that we had died in the land of Egypt! or would we had died in this wilderness!
- 3 And wherefore doth the LORD bring us unto this land, to fall by the sword? Our wives and our little ones will be a prey; were it not better for us to return into Egypt?'
- 4 And they said one to another: 'Let us make a captain, and let us return into Egypt.'
- 5 Then Moses and Aaron fell on their faces before all the assembly of the congregation of the children of Israel.
- 6 And Joshua the son of Nun and Caleb the son of Jephunneh, who were of them that spied out the land, rent their clothes.
- 7 And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.
- 8 If the LORD delight in us, then He will bring us into this land, and give it unto us—a land which floweth with milk and honey.
- 9 Only rebel not against the LORD, neither fear ye the people of the land; for they are bread for us; their defence is removed from over them, and the LORD is with us; fear them not.'
- וַיִּלְלֵנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֶל-הָאֱלֹהִים כָּל-הָעֵדָה לֹא-מָתָנוּ בָּאָרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹא-מָתָנוּ וְלָמָּה יְהוָה מְבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנָפֶל בַּחֶרֶב נַשְׁנוּ וְטַפְנוּ וְהָיוּ לְבָז תְּלֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיִם וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו נָתַנָּה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיִם וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל-קָהָל עַדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה מִן-הַחֹתָרִים אֶת-הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-עַדֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא-מֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד אִם-חָפֵץ בָּנוּ יְהוָה וְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר-הִוא זָבֹת חֶלֶב וְדָבָשׁ אַךְ בִּיהֲזֵה אֶל-תַּמְרֵדוֹ וְאַתֶּם אֶל-תִּירְאוּ אֶת-עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֹנוּ הֵם סֹר צֵלָם מֵעַלֵּיהֶם וַיִּהְיֶה אֹתָנוּ אֶל-תִּירָאֵם

(2) לוֹ מַתָּנוּ. הַלּוֹאִי וּמַתָּנוּ:

(4) נָתַנָּה רֹאשׁ. כַּמְרֹמֶז מִמֵּי רִישָׁא נָשִׁים עָלֵינוּ מִלֵּךְ וּרְצוּתֵינוּ פִּירְשׁוּ לָשׁוֹן עֲזוּדַת אֲלִילִים (פְּסִיקָחָא זֹוֹמֶרְתָּא):

(9) אֶל תַּמְרֵדוֹ. וְשׁוֹז וְחַטֵּם אֶל תִּירָאוּ: כִּי לַחֲמֹנוּ הֵם. נֶאֱכַלְס כִּלְחָס: סֹר צֵלָם. מַגִּינִים וְחוֹקֵס כְּשָׂרִים שְׂצָהִם מִמֵּו אִיוֹז שְׁהִיָּה מַגִּין עָלֵיהֶם (סוּטָה לַח. צ"צ טו, א) דְּצֵר אַחֵר לָלוּ שֶׁל הַמֶּקוֹם סָר מֵעַלֵּיהֶם:

- 10 But all the congregation bade stone them with stones, when the glory of the LORD appeared in the tent of meeting unto all the children of Israel.
- 11 And the LORD said unto Moses: 'How long will this people despise Me? and how long will they not believe in Me, for all the signs which I have wrought among them?
- 12 I will smite them with the pestilence, and destroy them, and will make of thee a nation greater and mightier than they.'
- 13 And Moses said unto the LORD: 'When the Egyptians shall hear—for Thou broughtest up this people in Thy might from among them—
- 14 they will say to the inhabitants of this land, who have heard that Thou LORD art in the midst of this people; inasmuch as Thou LORD art seen face to face, and Thy cloud standeth over them, and Thou goest before them, in a pillar of cloud by day, and in a pillar of fire by night;
- 15 now if Thou shalt kill this people as one man, then the nations which have heard the fame of Thee will speak, saying:
- וַיֹּאמְרוּ כָל-הָעֵדָה לְרָגֹם אֹתָם בְּאֲבָנִים וּכְבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְּאַהֲל מוֹעֵד אֵל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עַד-אָנֹכָה יִנְאַצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד-אָנֹכָה לֹא-יֵאֱמִינוּ בִּי בְּכָל-הָאֱתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ:
- אֶכְנֶה בְּדֶבֶר וְאוֹרֶשְׁנִי וְאֶעֱשֶׂה אֶתְךָ לְגוֹי-גָּדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנִּי:
- וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי-הֵעֲלִיתָ בְּכַחֲךָ אֶת-הָעָם הַזֶּה מִמִּצְרָיִם:
- וַיֹּאמְרוּ אֶל-יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי-אַתָּה יְהוָה בְּקִרְבָּה הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר-עִין בְּעֵין נִרְאָהוּ אַתָּה יְהוָה וְעַנְּךָ עֲמֵד עֲלֵהֶם וּבַעֲמֵד עָנָן אַתָּה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה:
- וְהַמָּתָה אֶת-הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-שָׁמְעוּ אֶת-שְׁמֶךָ לֵאמֹר:
- וַיֹּאמְרוּ וַיִּימְרוּ לִיְתִיב אֶרְעָא הָדָא דְשָׁמְעוּ אֲרִי אֶת יְיָ שְׂכִינְתָּךְ שָׂרִיא בְּגוֹ עַמָּא הָדִין דְּבִשְׂכִינְתָּהוֹן חֲזוּ שְׂכִינְתָּ יִקְרָךְ יְיָ וְעַנְּךָ מִשְׁלַל עֲלִיָּהוֹן וּבַעֲמֹד דְּעַנְנָא אֶת מַדְבַּר קְדָמִיהוֹן בִּימָמָא וּבַעֲמֹדָא דְּאִישְׁתָּא בְּלֵילִיא:
- וְתַקְטִיל יְתָ עַמָּא הָדִין כְּגוֹבְרָא חֵד וַיִּימְרוּן עַמְּמִיָּא דְשָׁמְעוּ יְתָ שִׁמְעָה גְבוּרְתָּךְ לִימִימָר:

- (10) לרגום אותם. את יהושע וכלצ: וכבוד ה' העני ירד שם (צמדצר רצה. סוטה לה, א):
- (11) עד אנה. עד היכן: ינאצני. ירגיזוני: בכל האותות. בשלל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכולת ידי לקיים הצטחתי:
- (12) ואורשנו. כמרגמו לשון תרוכין ואם תאמר מה אעשה לשבועת אבות: ואעשה אתך לגוי גדול. שאתה מזרעם (צמדצר רצה):
- (13) ושמעו מצרים. ושמעו את אשר תהרגם: כי משמש שלשון אשר והם ראו אשר העלית צמח הגדול אותם מקרצם וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאו לך אלא יאמרו שכנגדם יכולת להלחם אבל כנגד יושבי הארץ לא יכולת להלחם. וזו היא:
- (14) ואמרו אל יושב הארץ הזאת. כמו על יושב הארץ הזאת ומה יאמרו עליהם מה שאמור צפוף הענין מזלתי יכולת ה' בשלל ששמעו כי אתה ה' שוכן בקרצם ועין צעין אתה ה' נראה להם והכל צדך חצה ולא הכירו כך שנתקה אהבתך מהם עד הנה (תנחומא שלח יג):
- (15) והמתה את העם הזה כאיש אחד. פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את שמעך וגו':

- 16 Because the LORD was not able to bring this people into the land which He swore unto them, therefore He hath slain them in the wilderness.
- 17 And now, I pray Thee, let the power of the Lord be great, according as Thou hast spoken, saying:
- 18 The LORD is slow to anger, and plenteous in lovingkindness, forgiving iniquity and transgression, and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, upon the third and upon the fourth generation.
- 19 Pardon, I pray Thee, the iniquity of this people according unto the greatness of Thy lovingkindness, and according as Thou hast forgiven this people, from Egypt even until now.
- 20 And the LORD said: 'I have pardoned according to thy word'
- 21 But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled with the glory of the LORD—
- 22 surely all those men that have seen My glory, and My signs, which I wrought in Egypt and in the wilderness, yet have put Me to proof these ten times, and have not hearkened to My voice;
- מִבְּלֹאִי יָכֹלֶת יְהוָה לְהָבִיא מִדְּלִית יוֹכֵלָא קָדָם יי
אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ לְאֶעְלֹא יְת עָמָא הָדִין
אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם לְאֶרֶעָא דְקִנְיִם לְהוֹן
בְּמִדְבָּר:
וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כַח אֲדֹנִי וְכַעַן סִגִּי כַעַן חֵילָא קְדָמָךְ
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר: יי כִּמָּא דְמִלִּילָתָא לְמִימַר:
יְהוָה אֶרֶךְ אַפִּים וְרַב־חֶסֶד לְמַעַבְד טָבוֹן שְׂבִיק לַעֲוֹן
נָשָׂא עוֹן וּפָשַׁע וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה וְלִמְרוֹד סָלַח לְדֹתֵיבִין
פֶּלֶד עוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים עַל־לֹא־לֵא תִיבִין לְאֹרִיתִיהּ וְלִדְלֹא תִיבִין
שְׁלִשִׁים וְעַל־רִבְעִים: לֹא מִזְכִּי מִסְעֵר חֻבִּי אֲבָהִן
עַל בְּנֵין מִרְדִּין עַל דֵּר תְּלִיתַאי וְעַל דֵּר רַב־עָאִי:
סָלַח־נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה שְׂבוּק כַעַן לְחֻבִּי עָמָא
כְּגִדֵּל חֶסֶדְךָ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁאַתָּה הָדִין כְּסִינְיֹאת טָבוֹתְךָ
לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד־הַנֶּה: וְכִמָּא דְשִׁבְקָתָא לְעָמָא
הָדִין מִמִּצְרַיִם וְעַד כַעַן:
וַיֹּאמֶר יְהוָה סָלַחְתִּי וַאֲמַר יי שְׂבִיקִית כְּפַתְגֻמָּךְ:
כְּדִבְרְךָ:
וְאֹלָם חִי־אֲנִי וַיִּמְלֹא כְבוֹד־יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ:
וְכִיבְרִים קִנְיִם אָנָּא וּמְלִיָּא יִקְרָא דִּי־יְת כָּל אֶרֶעָא:
כִּי כָל־הָאֲנָשִׁים הָרֹאִים אֶת־כְּבוֹדִי וְאֶת־אֹתוֹתַי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּר
וַיִּנָּסוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וַיִּנָּסוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים
וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: אֲרִי כָל גּוֹבְרִיָּא דְחִזּוּ יְת
יִקְרִי וַיִּתְּ אֹתוֹתַי דְּעִבְדִּית בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּרָא וְנִסְיָאוֹ
קְדָמִי דִּנּוּ עֶשֶׂר זְמַנִּין וְלֹא קִבִּילוּ לְמִימֹרִי:

(16) מבלתי יכלתי וגו'. לפי שיושגי הארץ חזקים וגזורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים זאת יאמרו על יושב הארץ הזאת (זרכות נב): מבלתי יכלתי. מתוך שלא היה יכולת צידו להציאם שחטם: יכלתי. שם דבר הוא:

(17) יגדל נא כח ה'. לעשות דבורך: כאשר דברת לאמר. ומהו הדבור:

(18) ה' ארך אפים. לנדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מלאו משה להקצ"ה שהיה יושב וכוחה ה' ארך אפים אמר לו לנדיקים אמר לו הקצ"ה אף לרשעים אמר לו רשעים יאצדו אמר לו הקצ"ה חייך שאתה נריך לדבר כשחטאו ישראל בעגל ובמרגלים התפלל משה לפניו בארך אפים אמר לו הקצ"ה והלא אמרת לי לנדיקים אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים (סנהדרין קיא, א): ונקדה. לשנים: לא ינקדה. לשאינן שנים (יומא פו, א):

(20) כדברך. כשנזיל מה שאמרת פן יאמרו מזלתי יכולת ה':

(21) ואולם. כמו אצל זאת אעשה להם: חי אני. לשון שצוהה כשם שאני חי וכצודי ימלא את כל הארץ כך אקיים להם כי כל האנשים הרואים וגו'. אם יראו את הארץ:

(22) וינסו. כמשמעו: זה עשר פעמים. שנים צים שנים זמן ושנים צליו וכו' כדאיתא במסכת ערכין (טו, א"ב):

- 23 surely they shall not see the land
which I swore unto their fathers,
neither shall any of them that
despised Me see it.
- 24 But My servant Caleb, because
he had another spirit with him,
and hath followed Me fully, him
will I bring into the land
whereinto he went; and his seed
shall possess it.
- 25 Now the Amalekite and the
Canaanite dwell in the Vale;
tomorrow turn ye, and get you
into the wilderness by the way to
the Red Sea.'
- 26 And the LORD spoke unto
Moses and unto Aaron, saying:
- 27 'How long shall I bear with this
evil congregation, that keep
murmuring against Me? I have
heard the murmurings of the
children of Israel, which they
keep murmuring against Me.
- 28 Say unto them: As I live, saith the
LORD, surely as ye have spoken
in Mine ears, so will I do to you:
- 29 your carcasses shall fall in this
wilderness, and all that were
numbered of you, according to
your whole number, from
twenty years old and upward, ye
that have murmured against Me;
- אִם-יֵרָאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָם וְכָל-מִנְאֲצֵי
לֹא יֵרְאוּהָ:
- וְעַבְדִּי כָלֵב עֲקָב הֵיטָה רוּחַ
אַחֲרָת עָמוֹ וַיִּמָּלֵא אַחֲרָי
וַהֲבִיאֲתִיו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-
בָּא שְׁמָה וַיֵּרְעוּ יוֹרְשָׁנָה:
- וְהָעַמִּלְקִי וְהַכְנַעֲנִי יוֹשֵׁב
בְּעֵמֶק מִזְרָח פְּנֵי וְסָעוּ לָכֶם
הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם-סוּף: (פ)
- וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאַל-
אַהֲרֹן לֵאמֹר:
- עַד-מָתִי לַעֲדָה הָרָעָה הַזֹּאת
אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי אֶת-
תַּלְנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
הִמָּה מְלִינִים עָלַי שְׁמַעְתִּי:
- אֹמַר אֲלֵהֶם חִי-אַנִּי נָא-
יְהוָה אִם-לֹא כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם
בְּאָזְנִי כֵן אֶעֱשֶׂה לָכֶם:
- בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פְגִרְיֶכֶם
וְכָל-פִּקְדֵיכֶם לְכָל-
מִסְפָּרְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים
שָׁנָה וּמַעְלָה אֲשֶׁר הִלִּינֹתֶם
עָלַי:

(23) אם יראו. לא יראו: (אם יראו את הארץ. הרי זה מקרא מסורס חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכדודי ימלא את כל הארץ שלא יחלל שמי במגפה הזאת לאמר מזלתי יכולת ה' להביאם שלא אמיתם פתאום כאיש אחד אלא באיחור ארבעים שנה מעט מעט: לא יראוהו. לא יראו את הארץ:

(24) רוח אחרת. שתי רוחות אחת צפה ואחת בלז למרגלים אמר אני עמכם בעצה ובלבו היה לומר האמת ועל ידי כן היה צו כח להשתקס כמו שנאמר (לעיל יג, ל) ויהם כלב שהיו סבורים שיאמר כמותם זהו שנאמר בספר (יהושע יד, ז) ואשיב אותם דבר כאשר עש לאצבי ולא כאשר עש פי (במדבר רבה): וימלא אחריו. וימלא את לבו אחרי זה מקרא קצר: אשר בא שמחה. חזרון תנתן לו: יורשנה. כתר גומו יתרכינה יורישו את הענקים ואת העם אשר זה ואין לתרגמו ירשינה אלא במקום יירשנה:

(25) והעמלקי וגו'. אם תלכו שם יהרגו אתכם מאחר שאיני עמכם: מחר פנו. לאחורכם וסעו לכם וגו':

(27) לעדה הרעה וגו'. אלו המרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה (סנהדרין ז, א): אשר המה מלינים. את ישראל עלי: את תלנות בני ישראל אשר המה מלינים. המרגלים מלינים אותם עלי שמעתי:

(28) חי אני. לשון שבעה: אם לא וגו' כן אעשה. כזיכור איני חי: כאשר דברתם. שנקשתם ממני (לעיל ז) או במדבר הזה לו מתנו:

- 30 surely ye shall not come into the land, concerning which I lifted up My hand that I would make you dwell therein, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.
- 30 אִם-אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יָדִי לְשַׁכֵּן אַתְּכֶם בָּהּ כִּי אִם-כָּלֵב בֶּן-יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן:
- 31 But your little ones, that ye said would be a prey, them will I bring in, and they shall know the land which ye have rejected.
- 31 וְשִׁפְכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לֵבִי יִהְיֶה וְהִבֵּאתִי אֹתָם וְיָדְעוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר מָאִסְתֶּם בָּהּ:
- 32 But as for you, your carcasses shall fall in this wilderness.
- 32 וּפְגָרֵיכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה:
- 33 And your children shall be wanderers in the wilderness forty years, and shall bear your strayings, until your carcasses be consumed in the wilderness.
- 33 וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רֹעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת-זְנוּתֵיכֶם עַד-תָּהִם פְּגָרֵיכֶם בַּמִּדְבָּר:
- 34 After the number of the days in which ye spied out the land, even forty days, for every day a year, shall ye bear your iniquities, even forty years, and ye shall know My displeasure.
- 34 בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר-תִּרְתֶּם אֶת-הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִשְׂאוּ אֶת-עֲוֹנֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וְיָדַעְתֶּם אֶת-תְּנוּאָתִי:
- 35 I the LORD have spoken, surely this will I do unto all this evil congregation, that are gathered together against Me; in this wilderness they shall be consumed, and there they shall die.'
- 35 אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם-לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל-הָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת הַנוֹעֲדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתָּמוּ וְשָׁם יָמָתוּ:
- 36 And the men, whom Moses sent to spy out the land, and who, when they returned, made all the congregation to murmur against him, by bringing up an evil report against the land,
- 36 וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ וַיָּשָׁבוּ (כ') וַיִּלְוּנוּ עָלָיו אֶת-כָּל-הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָר עַל-הָאָרֶץ:

(29) וכל פקדיכם לכל מספרכם. כל הנמנה לכל מספר שאתם נמנין בו כגון ללכת וללכת וללכת ואתם שקלים כל המנויים לכל אותן מספרות ימותו ואלו הן מנן כי שנה וגו' להוציא שצטו של לוי שאין פקדיהם מנן עשרים (צ"ב קכ"א, 3):

(32) ופגריכם אתם. כתרומתו (דילכון) לפי שדבר על הצנים להכניסם לארץ וצקש לומר ואתם תמותו ופול לשון זה כאן לומר אתם:

(33) ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות מנן ס' לכך נגזר ארבעים כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים ושנה ראשונה הייתה בכלל ואף על פי שקדמה לשלוש המרגלים לפי שמשעשו את העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שחמלם סאתם וזהו שנאמר (שמות לז, לד) וציוס פקדי במרגלים ופקדתי עליהם חטאתם ואף כאן נאמר תשאו את עונותיכם ולא עונתכם שתי עונות של עגל ושל תלויה וחסד להם במנן חייהם מקצת שנה ככולה וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים (תנחומא שלח יג): ונשאו את זנותיכם. כתרומתו ויקבלון ית חזיקון:

(34) את תנאותי. שהניאותם את לצבכם מאחרי. תנאה לשון הסרה כמו (במדבר ל, ו) כי הניא אציה אותה:

- 37 even those men that did bring up an evil report of the land, died by the plague before the LORD. וּמִיָּתוֹ גִּבְרִיָּא דְּאִפִּיקוּ שׁוֹם הָאָרֶץ רָעָה בַּמִּגָּפָה לִפְנֵי יְהוָה: וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוֹן וְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה חָיוּ מִן־הָאֲנָשִׁים הָהֵם הַהֲלֹכִים לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ: וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד: 38 But Joshua the son of Nun, and Caleb the son of Jephunneh, remained alive of those men that went to spy out the land. וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוֹן וְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה אֲתֻקִּימוּ מִן גִּבְרִיָּא הָאֲנָוִן דְּאִזְלוּ לְאֶלְלָא יֵת אֶרְעָא: 39 And Moses told these words unto all the children of Israel; and the people mourned greatly. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד: 40 And they rose up early in the morning, and got them up to the top of the mountain, saying: 'Lo, we are here, and will go up unto the place which the LORD hath promised; for we have sinned.' וַאֲקֻדִּימוּ בַצְּפָרָא וּסְלִיקוּ לְרִישׁ טוֹרָא לְמִימְרָא הָאֲנַחְנָא סְלִקִּין לְאַתְרָא דְּאָמַר יְיָ אֲרִי חַבְנָא: 41 And Moses said: 'Wherefore now do ye transgress the commandment of the LORD, seeing it shall not prosper?' וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָּמָּה דַּנּוּן אַתּוּן עֲבַרְתִּין עַל גְּזֵירַת מִימְרָא דִּי וְהִיא לֹא תִצְלַח: 42 Go not up, for the LORD is not among you; that ye be not smitten down before your enemies. אַל־תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִגָּפּוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם: 43 For there the Amalekite and the Canaanite are before you, and ye shall fall by the sword; forasmuch as ye are turned back from following the LORD, and the LORD will not be with you. כִּי הָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וְנִפְלֹתֶם בְּחֶרֶב כִּי־עַל־כֵּן שִׁבַּתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה יְהוָה עִמָּכֶם: 44 But they presumed to go up to the top of the mountain; nevertheless the ark of the covenant of the LORD, and Moses, departed not out of the camp. וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלֹת אֶל־רֹאשׁ הָהָר וְאַרְוֹן בְּרִית־יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא־מָשׁוּ מִמְּקָרֵב הַמַּחֲנֶה:

- (36) וישבו וילינו עליו. וכששצו מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה בצוואת דצה אותם אנשים וימותו. כל הוצאת דצה לשון חינוך דצרים שמלקחים לשונם לאדם לדבר בו כמו (שיר ו, י) דוצב שפתי ישנים וישנה לטובה וישנה לרעה לכך נאמר כאן מוסיפי דצת הארץ רעה שיש דצה שהיא טובה: דבדה. פרליר"ש צלע"ו:
- (37) במגפה לפני ה'. צאותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו צלשון ונשתרצב לשונם עד טצורם ותולעים יוצאים מלשונם וצאין לטורח טצורם לכך נאמר צמגפה וזהו לפני ה' צאותה הראויה להם על פי מדותיו של הקצ"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה (סוטה לה, ח):
- (38) ויהושע וכלב חיו. מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים צארץ וקמו תחתיהם לחיים (צ"ב קיח, צ):
- (40) אל ראש ההר. והוא הדרך העולה לארץ ישראל: הננו ועלינו אל המקום. לארץ ישראל: אשר אמר ה'. לתת לנו שם נעלה: כי חטאנו. על אשר אמרנו (לעיל ג) הלא טוב לנו שוב מצרימה:
- (41) והוא לא תצליח. זו שאתם עושין לא תצליח:
- (43) כי על כן שבתם. כלומר כי זאת תצא לכם על אשר שצתם וגו':

45	Then the Amalekite and the Canaanite, who dwelt in that hill-country, came down, and smote them and beat them down, even unto Hormah.	וַיִּרְדּוּ הָעַמִּלְקִי וְהַכְנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיַּכּוּם וַיַּכְתוּם עַד-הַחֲרָמָה: (פ)	וַנַּחַת עִמְלִקָּה וְכְנַעֲנָה דִּיתִיב בְּשׂוּרָא הַהוּא וּמַחֲנוֹן וּשְׂרֵדוֹנִין עַד חֲרָמָה:
XV	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לֵּמַיֵּמַר: לֵאמֹר:	XV
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye are come into the land of your habitations, which I give unto you,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיתֵכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם:	2
3	and will make an offering by fire unto the LORD, a burnt-offering, or a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or as a freewill-offering, or in your appointed seasons, to make a sweet savour unto the LORD, of the herd, or of the flock;	וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹזֶבֶחַ לִפְלֹא-נֶדֶר אוֹ בְּנִדְבָה אוֹ בְּמַעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה מִן-הַבָּקָר אוֹ מִן-הַצֹּאן:	3
4	then shall he that bringeth his offering present unto the LORD a meal-offering of a tenth part of an ephah of fine flour mingled with the fourth part of a hin of oil;	וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קֶרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחַח סֵלֶת עֲשָׂרוֹן בָּלוּל בְּרַבְעִית הַחֵין שָׁמֶן:	4
5	and wine for the drink-offering, the fourth part of a hin, shalt thou prepare with the burnt-offering or for the sacrifice, for each lamb.	וַיִּין לְנֶסֶךְ רַבִּיעִית הַחֵין תַּעֲשֶׂה עַל-הָעֹלָה אוֹ לְזֶבֶחַ לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד:	5
6	Or for a ram, thou shalt prepare for a meal-offering two tenth parts of an ephah of fine flour mingled with the third part of a hin of oil;	אוֹ לְאִיל תַּעֲשֶׂה מִנְחַח סֵלֶת שְׁנֵי עֲשָׂרִים בָּלוּלָה בְּשָׁמֶן שְׁלִשִׁית הַחֵין:	6
7	and for the drink-offering thou shalt present the third part of a hin of wine, of a sweet savour unto the LORD.	וַיִּין לְנֶסֶךְ שְׁלִשִׁית הַחֵין תִּקְרִיב רִיחַ-נִיחֹחַ לַיהוָה:	7

(44) ויעבדו. לשון מוזק וכן (מצקוק 3, ד) הנה עפלה. אינגרי"ש צלע"ז לשון עזות וכן (מיכה 7, ח) עופל בת ציון (ישעיה 43, ז) עופל וצחק. ומדרש תנחומא (ישן שלח יט) מפרשו לשון אופל הלכו חשכים שלא בדרשות: (45) ויכתובם. כמו (דברים ט, כא) ואכות אותם טחון מכה אחר מכה: עד החרמה. שם המקום נקרא על שם המאורע:

- (2) כי תבאו. נשר להם שיכנסו לארץ:
- (3) ועשיתם אשה. אין זה צווי אלא כשתצאו שם ותעלה על לצנכס לעשות אשה לה: ריח ניחח. שיהיה נחת רוח לפני: לפלא נדר או בנדבה וגו'. או שתעשו האשה בשציל חוצת מועדיכם שחייבתי אתכם לעשות צמועד:
- (4) והקריב המקריב. תקריצו נסכים ומנחה לכל צהמה המנחה כליל והשמן צלל צמוכה והיין לספלים כמו ששנינו צמסכת סוכה (מח, א):
- (5) לכבש האחד. על כל האמור למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל היין:
- (6) או לאיל. ואם איל הוא. ורבותינו דרשו (מנחות 5א. חולין כג, א) או לרצות את הפלגם לנסכי איל:

<p>8 And when thou preparest a bullock for a burnt-offering, or for a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or for peace-offerings unto the LORD;</p>	<p>וְאִרִי תַעֲבִיד בַּר תֹּזְרִי עֲלֹתָ אוֹ נִכְסֹת קֹדֶשׁ לְפָנָי נִדְרָא אוֹ נִכְסֹת קֹדֶשׁ קָדָם יי:</p>	<p>וְכִי-תַעֲשֶׂה בֶן-בָּקָר עֹלָה אוֹזֶבֶת לִפְלֹא־גֵדֶר אוֹ- שְׁלָמִים לַיהוָה:</p>	<p>חמשי</p>
<p>9 then shall there be presented with the bullock a meal-offering of three tenth parts of an ephah of fine flour mingled with half a hin of oil.</p>	<p>וְהִקְרִיב עַל בַּר תֹּזְרִי מִנְחָתָא סוּלְתָא תִלְתָּא עֶשְׂרוֹנִין דְּפִיל בְּמִשְׁחָ פִלְגוֹת הֵינָא:</p>	<p>וְהִקְרִיב עַל-בֶּן-הַבָּקָר מִנְחָה סֵלֶת שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים בָּלוּל בְּשֶׁמֶן חֲצִי הֵהִין:</p>	<p>9</p>
<p>10 And thou shalt present for the drink-offering half a hin of wine, for an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וְהֵינָא תִקְרִיב לְנֶסֶךְ חֲצִי הֵהִין פִלְגוֹת הֵינָא קֹדֶשׁ דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְיָא קָדָם יי:</p>	<p>וְהֵינָא תִקְרִיב לְנֶסֶךְ חֲצִי הֵהִין אִשָּׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:</p>	<p>10</p>
<p>11 Thus shall it be done for each bullock, or for each ram, or for each of the he-lambs, or of the kids.</p>	<p>כָּכָה יַעֲשֶׂה לְתֹזְרָא חֵד אוֹ לְדֹכְרָא חֵד אוֹ לְאִמָּר בְּכַבָּשִׁים אוֹ בְּעִזִּים:</p>	<p>כָּכָה יַעֲשֶׂה לְשׂוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאִיל הָאֶחָד אוֹ-לִשָּׁה בְּכַבָּשִׁים אוֹ בְּעִזִּים:</p>	<p>11</p>
<p>12 According to the number that ye may prepare, so shall ye do for every one according to their number.</p>	<p>כַּמִּנְיָן דְּתַעֲבִידוּן כְּדִין תַעֲבִידוּן לְחֵד כַּמִּנְיָנְהוּן:</p>	<p>כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַעֲשׂוּ כָכָה תַעֲשׂוּ לְאֶחָד כַּמִּסְפָּרָם:</p>	<p>12</p>
<p>13 All that are home-born shall do these things after this manner, in presenting an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>כָּל יִצְיָבָא יַעֲבִיד כְּדִין יְתֵ אֱלִין לְקִרְבָּא קֹדֶשׁ דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְיָא קָדָם יי:</p>	<p>כָּל-הָאֲזִרְחָא יַעֲשֶׂה-כָכָה אֶת- אֱלָה לְהִקְרִיב אִשָּׁה רֵיח־ נִיחֹחַ לַיהוָה:</p>	<p>13</p>
<p>14 And if a stranger sojourn with you, or whosoever may be among you, throughout your generations, and will offer an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; as ye do, so he shall do.</p>	<p>וְאִרִי יִתְגִּייר עִמְכוֹן גִּיּוֹרָא אוֹ דְּבִינִיכוֹן לְדְרִיכוֹן וְיַעֲבִיד קֹדֶשׁ דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְיָא קָדָם יי כְּמָא דְּתַעֲבִידוּן כֵּן יַעֲבִיד:</p>	<p>וְכִי-יִגּוֹר אִתְּכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר- בְּתוֹכְכֶם לְדִרְתִּיכֶם וַעֲשֶׂה אִשָּׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַעֲשׂוּ כֵּן יַעֲשֶׂה:</p>	<p>14</p>
<p>15 As for the congregation, there shall be one statute both for you, and for the stranger that sojourneth with you, a statute for ever throughout your generations; as ye are, so shall the stranger be before the LORD.</p>	<p>קְהֵלָא קִימָא חֵד לְכוֹן וּלְגִיּוֹרָא דִּיתְגִּיירוּן קָם עֲלָם לְדְרִיכוֹן כְּנִתְכוֹן גִּיּוֹרָא יְהִי קָדָם יי:</p>	<p>הַקָּהָל חֻקָּה אַחַת לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר חֻקַּת עוֹלָם לְדִרְתִּיכֶם כָּכֶם כְּגֵר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה:</p>	<p>15</p>
<p>16 One law and one ordinance shall be both for you, and for the stranger that sojourneth with you.</p>	<p>אִזְרִיתָא חֵדָּא וְדִינָא חֵד יְהִי לְכוֹן וּלְגִיּוֹרָא דִּיתְגִּיירוּן עִמְכוֹן:</p>	<p>תּוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר תִּגֵּר אִתְּכֶם: (פ)</p>	<p>16</p>

(10) אשה ריח. אינו מוסב אלא על המנחה והשמן אבל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש:

(11) או לשה. זין שהוא בכבשים זין שהוא בעזים כבש ושה קרוים בחור שנחס: איל. זין י"ג חדש ויום אחד:

(12) כמספר אשר תעשו. כמספר הבהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם: כמספרם של זהמות מספרם של נסכים:

(15) ככם כגר. כמותם כן גר וכן דרך לשון עזריית (צראשית יג, י) כגן ה' כארץ מזרים כן ארץ מזרים. (מ"א כג, ז) כמוני כמוך כעמי כעמך:

- 17 And the LORD spoke unto Moses, saying: שטי וידבר יהוה אל-משה ומליל יי עם משה למימר: לאמר:
- 18 Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land whither I bring you, ידבר אל-בני ישראל ואמרתם אליהם בבאכם אל-הארץ אשר אני מביא אתכם שמה: מליל עם בני ישראל ותימר להון במיעלכון לארעא דאנא מעיל יתכון לתמן:
- 19 then it shall be, that, when ye eat of the bread of the land, ye shall set apart a portion for a gift unto the LORD. והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה ליהוה: ויהי במיכלכון מלחמא דארעא תפרשון אפרשותא קדם יי:
- 20 Of the first of your dough ye shall set apart a cake for a gift; as that which is set apart of the threshing-floor, so shall ye set it apart. ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה כתרומת גרן כן תרימו אתה: ריש אצותכון חלתא תפרשון אפרשותא כמא דמפרשין מן אדרא כן תפרשון יתה:
- 21 Of the first of your dough ye shall give unto the LORD a portion for a gift throughout your generations. מראשית ערסתיכם תתנו ליהוה תרומה לדדתיכם: מריש אצותכון תתנו קדם יי אפרשותא לדדריכון:
- 22 And when ye shall err, and not observe all these commandments, which the LORD hath spoken unto Moses, וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה אשר-דבר יהוה אל-משה: וארי תשתלון ולא תעבדון ית כל פקודיא האלין דמליל יי עם משה:
- 23 even all that the LORD hath commanded you by the hand of Moses, from the day that the LORD gave commandment, and onward throughout your generations; את כל-אשר צוה יהוה אליכם ביד-משה מן-היום אשר צוה יהוה והלאה לדדתיכם: ית כל דפקיד יי לכון בידא דמשה מן יומא דפקיד יי ולתלאה לדדריכון:

(18) בבאכם אל הארץ. משונה ציאה זו מכל ציאות שצמורה שצכולן נאמר כי תצאו כי תצאו לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך הכתוב צאחת מהן שאינה אלא לאחר ירושה וישיבה אף כולן כן אצל זו נאמר זה בצואכם משנכנסו זה ואכלו מלחמה נתחייבו צולה (ספרי קי. כתובות כה, א):

(20) ראשית ערסתכם. כשתלושו כדי עריסותיכם שאתם רגילין ללוש צמדצר וכמה היא (שמות טז, יח טז) וימודו צעומר עומר לגלגלת (ושיעורו מ"ג צאים וחומש ציאה) תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית תלקח חלה אחת תרומה לשם ה': חלה. טורטי"ל בלע"ז: כתרומת גורן. שלא נאמר זה שיעור ולא כתרומת מעשר שנאמר זה שיעור אצל חכמים נתנו שיעור לבעל הצית אחד מעשרים וארבעה ולנחחוס אחד מארבעים ושמונה (חלה ב, ז):

(21) מראשית ערסתיכם. למה נאמר לפי שנאמר ראשית עריסותיכם שומע אני ראשונה שצריכות תלמוד לומר מראשית מקצתה ולא כולה (ספרי קי): תתנו לה' תרומה. לפי שלא שמענו שיעור לחלה נאמר נתנו שיהא זה כדי נתינה (סס):

(22) וכי תשגו ולא תעשו. עבודת אלילים הייתה בכלל כל המצות שהצבור מציאין עליהן פר והרי הכתוב מוציאה כאן מכללן לידון צפר לעולה ושעיר לחטאת (סס קיא): וכי תשגו וגו'. צעבודת אלילים מדבר או אינו אלא צאחת מכל המצות תלמוד לומר את כל המצות האלה מצוה אחת שהיא ככל המצות מה העובר על כל המצות פורק עול ומפר צרית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק זה עול ומפר צרית ומגלה פנים ואיזו זו עבודת אלילים (סס. כריתות ז. הוריות ח, א): אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו (תהלים סב, יב) אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי (הוריות סס. ספרי סס):

(23) את כל אשר צוה וגו'. מגיד שכל המודע צעבודת אלילים ככופר בכל התורה כולה ובכל מה שנתנצחו

24 then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the LORD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering,

25 And the priest shall make atonement for all the congregation of the children of Israel, and they shall be forgiven; for it was an error, and they have brought their offering, an offering made by fire unto the LORD, and their sin-offering before the LORD, for their error.

26 And all the congregation of the children of Israel shall be forgiven, and the stranger that sojourneth among them; for in respect of all the people it was done in error.

27 And if one person sin through error, then he shall offer a she-goat of the first year for a sin-offering.

28 And the priest shall make atonement for the soul that erreth, when he sinneth through error, before the LORD, to make atonement for him; and he shall be forgiven,

29 both he that is home-born
among the children of Israel, and
the stranger that sojourneth
among them: ye shall have one
law for him that doeth aught in
error.

וְהָיָה אִם מֵעִנִּי הָעֵדָה
נַעֲשֶׂתָה לְשֹׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־
הָעֵדָה פֶּר בֶּן־בֶּקָר אֶחָד
לְעֹלָה לָרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה
וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפֵּט
וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת׃

24

וְהָיָה אִם מֵעִנִּי
אֲתַעְבִּידָה לְשָׁלוֹ וְיַעֲבֹדוּ
כָל כְּנִשְׁתָּא תוֹר בֶּר תוֹרִי
חַד לְעֹלָתָא לְאַתְקַבְּלָא
בְּרִשְׁנָא קָדָם יי וּמִנְחָתֶיהָ
וְנִסְכֶּיהָ כְּדִחוּי וְצִפִּיר בֶּר
עֵזִין חַד לַחֲטָתָא׃

וּכְפָר הַכֹּהֵן עַל-כָּל-עֲדַת
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם
 כִּי-שָׁגְגָה הָיָה וְהֵם הֵבִיאוּ
 אֶת-קִרְבָּנָם אִשָּׁה לַיהוָה
 וְחִטָּאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל-
 שִׁגְגָתָם:
 וַיִּכְפֹּר כַּהֲנָא עַל כָּל
 בְּנֵשׂתָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיִּשְׁתַּבֵּימַי לַהּוֹן אַרְי שְׁלוֹתָא
 הִיא וְאִנּוּן אִתִּיאוּ יֵת
 קִירְבְּנָהוֹן קִירְבְּנָא קָדָם
 יְיָ וְחוֹבְתָהוֹן קָדָם יְיָ עַל
 שְׁלוֹתָהוֹן:

וַיִּשְׁתָּבֵיךְ לְכָל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְלְגִימְרֵיָא דְיִתְגִּימְרוּן
בִּינְיָהוֹן אֲרִי לְכָל עַמָּא
בְּשִׁלּוּתָא:

וְאִם-נָפֶשׁ אֶחָת תִּחְטָא וְאִם אֶנֶשׁ חָדָּם יִחֹבֵב בְּשָׁלוֹ
בְּשִׁגָּגָה וְהִקְרִיבָה עֹז בֶּת־וְיִקְרִיב עֹזָא בֶּת שְׁתֵּה
שְׁנֵתָה לַחֲטָאתָ: לַחֲטָאתָ:

28 וַיִּכְפֹּר הַכֹּהֵן עַל-הַנֶּפֶשׁ
הַשְּׁגֵגָה בַּחֲטָאָה בַּשְּׁגִגָּה לַפָּנִי
יִהְיֶה לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ:
וַיִּכְפֹּר כֹהֵנָא עַל אַנְשֵׁי
דְּאַשְׁתָּלֵי בַּמִּחְבִּיָּה בְּשָׁלוֹ
קָדָם יי לְכַפֵּרָא עֲלוֹהֵי
וַיִּשְׁתַּבֵּיָּן לֵיהּ:

29 הָאֶזְרַח בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְד
הַגֵּר בְּתוֹכָם תִּזְכֶּה אֶחָת
יִהְיֶה לָּכֶם לַעֲשֵׂה בְשֹׁמֵגָה:
וְיָבֵא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְלִגְדֵי יִשְׂרָאֵל
בְּיִיְהוֹן אוֹרִיתָא חֲדָא יְהִי
לְכוֹן לְדִיעֲבִיד בְּשִׁלּוֹ:

הנביאים שנאמר למן היום אשר נ'וה ה' והלאה (ספרי שם):

(24) אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. אם מעיני העדה נעשתה עבירה זו על ידי שוגג כהן ששגגו והורו על אחת מן העבודות שהיא מותרת לעבוד עבודת אלילים בכהן: לחשת. חסר א' שאינו כשאר חטאות שכל חטאות שבמורה הכחות עם עולה החטאת קודמת לעולה שנאמר (ויקרא ה, י) ואת השני יעשה עולה וזו עולה קודמת לחטאת (הוריות יג, א. זבחים ג):

(25) הִבִּיאוּ אֶת קֶרְבָּנְכֶם אֲשֶׁה לָהּ. זֶה הָאִמּוֹר צִפְרָשָׁה הוּא פֶר הָעוֹלָה שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁה לָהּ' (ספרי. יצמות ט): וְחִטָּאֲתָם. זֶה הַשְּׂעִיר:

(27) תחטא בשגגה. צענדודת אלילים (ספרי קיב): עז בת שנתיא. שאר עבירות יחיד מציא כשצד או שעירה וצוז קצע לה שעירה (סס):

- 30 But the soul that doeth aught with a high hand, whether he be home-born or a stranger, the same blasphemeth the LORD; and that soul shall be cut off from among his people. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂהוּ בִיָּד רָמָה מִן־הָאֶזְרָח וּמִן־הַגֵּר אֶת־יְהוָה הוּא מַגְדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ:
- 31 Because he hath despised the word of the LORD, and hath broken His commandment; that soul shall utterly be cut off, his iniquity shall be upon him. כִּי דִבְרֵי־יְהוָה בָּזָה וְאֶת־מִצְוֹתוֹ הִפְרָה תִּפְרָת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָה בָּהּ: (ב)
- 32 And while the children of Israel were in the wilderness, they found a man gathering sticks upon the sabbath day. וַיְהִיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקְשָׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת:
- 33 And they that found him gathering sticks brought him unto Moses and Aaron, and unto all the congregation. וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מִקְשָׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־כָּל־הָעֵדָה:
- 34 And they put him in ward, because it had not been declared what should be done to him. וַיִּנְיְחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פָרַשׁ מִהַיַּעֲשֶׂה לוֹ: (ס)
- 35 And the LORD said unto Moses: 'The man shall surely be put to death; all the congregation shall stone him with stones without the camp.' וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוּמָת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בָּאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:
- 36 And all the congregation brought him without the camp, and stoned him with stones, and he died, as the LORD commanded Moses. וַיֵּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בָּאֲבָנִים וַיָּמָת כְּאֲשֶׁר צֻוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)
- 37 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לְמִימַר:

(30) ביד רמה. צמוד: מגדף. מחרק כמו (יחזקאל ה, טו) והיתה חרפה וגדופה (ישעיה לז, ו) אשר גדפו נערי מלך אשור. ועוד דרשו רבותינו (כריתות ז, ג. סנהדרין ז, ט) מכאן למצרך את השם שהוא צכרת:

(31) דבר ה'. אזוהרת עזודת אלילים מפי הגבורה והשאר מפי משה (ספרי שם): עונה בה. בזמן שעונה זה שלא עשה תשובה (שם):

(32) ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו. צגנותן של ישראל דצר הכתוב שלא שמרו אלא שצת ראשונה וצשניה צא זה וחללה (כריתות ז. ספרי קיג):

(33) המצאים אותו מקושש. שהתרו צו ולא הניח מלקושש אף משמאלאוו והתרו צו (ספרי שם. סנהדרין מא, ב):

(34) כי לא פרש מזה יעשה לו. לא היו יודעים צאיזו מיתה ימות אצל יודעים היו שהמחלל שצת צמיתה (ספרי קיד. סנהדרין עח, ג):

(35) רגום. פשט צלע"ז וכן הלוח אלנ"ט וכן זכור ושמור:

(36) ויוציאו אותו. מכאן שצית הסקילה חוץ ורחוק מצית דין (ספרי שם. סנהדרין מצ):

<p>38 'Speak unto the children of Israel, and bid them that they make them throughout their generations fringes in the corners of their garments, and that they put with the fringe of each corner a thread of blue.</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִמַּר לָהֶן וַיַּעֲבֹדוּן לָהֶן כְּרוֹסְפָדִין עַל כַּנְּפֵי כְסוּתָהֶן לְדַרְיָהֶן וַיִּתְּנוּן עַל כְּרוֹסְפָד כַּנָּפָא חוּטָא דְתִכְלִיתָא:</p>	<p>דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל-כַּנְּפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתַנוּ עַל-צִיצִית הַכָּנָף פֶּתִיל תִּכְלִית:</p>
<p>39 And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the LORD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray;</p>	<p>וַיְהִי וְיִהְיוּ לָכֹן לְכְרוֹסְפָדִין וְתִחְזֹז וְיָתִיב וְתִדְכָּרוּן יֵת כָּל פְּקוּדֵי דִי וְתַעֲבֹדוּן יִתְהוּן וְלֹא תִטְעוּן בְּתַר הָרָהוּר לְבַכּוֹן וּבְתַר חִיזוּ עֵינֵיכֹן דְּאֵתוֹן טָעוּן בְּתַרְיָהֶן:</p>	<p>וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת-כָּל-מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא-תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:</p>
<p>40 that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your God.</p>	<p>בְּדִיל דְּתִדְכָּרוּן וְתַעֲבֹדוּן יֵת כָּל פְּקוּדֵי וְתִהְיוּן קְדִישִׁין קָדָם אֱלֹהֵיכֹן:</p>	<p>לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי וְהָיִיתֶם קְדָשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:</p>
<p>41 I am the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt, to be your God: I am the LORD your God.'</p>	<p>אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֹן דְּאִפִּיקִית יִתְכֹּן מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם לְמַהְיִי לָכֹן לֵאלֹהֵי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֹן:</p>	<p>אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם לֵאמֹר לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)</p>

קִט פסוקים

The Haftarah is Joshua 2:1 – 2:24 on page 184.

(38) ועשו להם ציצת. על שם הפתילים החלולים זה כמו (יחזקאל ח, ג) ויקחני ציצית ראשי. דבר אחר ציצית על שם וראיתם אותו כמו (שיר ז, ט) מניץ מן המרכים: תכלת. צבע ירוק של חלזון (מנחות מז):

(39) וזכרתם את כל מצות ה'. שמנין גימטריא של ציצית שש מאות ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג: ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לעיל יג, כה) מתור הארץ. הלצ והעינים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העצירות העין רואה והלצ חומד והגוף עושה את העצירות (תנחומא שלח טו):

(41) אני ה'. נאמן לשלם שכר (ספרי קטו): אלהיכם. נאמן להפרע (שם): אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי (שם): אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלים שכר על כרחכם אני מלככם וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ביד חזקה וגו' אמלך עליכם (שבת פח. ספרי שם). דבר אחר למה נאמר יצאת מצרים אני הוא שהצנחתי במצרים בין טפה של זכור לשאינה של זכור אני הוא עמיד להבחין ולהפרע מן החולה קלא חילן צגגדו ואומר תכלת הוא (צ"מ סא, ז) ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודת אלילים לומר שהמחלל את השבת כעובד עבודת אלילים שאף היא שקולה ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא (נחמ"ט, יג-יד) ועל הר סיני ירדת ותמת לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם (חולין ה) ואף פרשת ציצית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, י) והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי (זכח"ט יח, ז): פתיל תכלת. על שם שכול זכורות תרגום של שכול תכלת. ומכאן היתה צלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

XVI	<p>Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men;</p>	<p>וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן-יִצְחָק בֶּן-קָהָת בֶּן-לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאֵב וְאֹן בֶּן-פִּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן:</p>	קורח
2	<p>and they rose up in face of Moses, with certain of the children of Israel, two hundred and fifty men; they were princes of the congregation, the elect men of the assembly, men of renown;</p>	<p>וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵתָן וְחֲמִשִּׁין רֶבֶרֶב כִּי פְנִשְׁתָּא מִעֲרֵי זְמָן אֲנָשִׁין דְּשִׁמָּא:</p>	2
3	<p>and they assembled themselves together against Moses and against Aaron, and said unto them: 'Ye take too much upon you, seeing all the congregation are holy, every one of them, and the LORD is among them; wherefore then lift ye up yourselves above the assembly of the LORD?'</p>	<p>וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב-לָכֶם כִּי כָל-הָעֵדָה כִּלְמָם קִדְּשִׁים וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל-קְהָל יְהוָה:</p>	3
4	<p>And when Moses heard it, he fell upon his face.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו:</p>	לוי

(1) ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח. לקח את עצמו לזד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזה שמרגם אונקלום ואחפלא נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן (איז טו), (יז) מה יקח לזך לוקח אותן להפליג משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדרות שבהם דברים כמו שנאמר (במדבר כ, כה) קח את אהרן (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים (תנחומא קרח א): בן יצחק בן קהת בן לוי. ולא הוכיח בן יעקב שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט, ו) ובקהלם אל אחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים שנאמר (ד"ה א, ו) כז-כג) בן אביאסף בן קרח בן יצחק בן קהת בן לוי בן ישראל (תנחומא ד): ודתן ואבירם. בשביל שהיה שבט ראובן שרי צננייתם תימנה (לעיל ב, י) שכן לקהת ובניו החונים תימנה (שם ג, כט) נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו (תנחומא ד). ומה ראה קרח לחלוק עם משה נחמא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמינה משה נשיא על בני קהת על פי הדבור (שם א). אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו' עמרם הזכור נטלו שני בני גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השניה לא אני שאני בן יצחק שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר"נ ראשי סנהדרות רובן משבט ראובן שכיניו והם אליזר בן שדיאור וחזיריו וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א, טו) אלה קרואי העדה והלויזין טליתות שכולן תכלת באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת צניצת או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה (תנחומא ז): בני ראובן. דתן ואבירם ואון בן פלת:

(3) רב לבם. הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים. כולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו. אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לזרר לאחריך כהונה לא אתם לבדכם שמעתם בסיני (שמות כ, ז) אנכי ה' אלהיך כל העדה שמעו (תנחומא ד):

(4) ויפול על פניו. מפני המחלוקת שכבר זה בידם סרחון רביעי חטאו צעגל (שמות לב, יא) ויחל משה במתאוננים (במדבר יא, ז) ויחפול משה במרגלים (שם יד, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים במחלוקתו של קרח נתרשלו ידיי משל לזן מלך שסרח על אציו ופיים עליו אהבו פעם ושתיים ושלש כשסרח רביעית נתרשלו ידי האוהב והוא אמר עד מתי אטריח על המלך שמא לא יקבל עוד ממני (תנחומא ד):

- And he spoke unto Korah and unto all his company, saying: 'In the morning the LORD will show who are His, and who is holy, and will cause him to come near unto Him; even him whom He may choose will He cause to come near unto Him. .
- 5 This do: take you censers, Korah, and all his company; and put fire therein, and put incense upon them before the LORD to-morrow; and it shall be that the man whom the LORD doth choose, he shall be holy; ye take too much upon you, ye sons of Levi.'
- 7 And Moses said unto Korah: 'Hear now, ye sons of Levi: is it but a small thing unto you, that the God of Israel hath separated you from the congregation of Israel, to bring you near to Himself, to do the service of the tabernacle of the LORD, and to stand before the congregation to minister unto them;
- וַיִּדְבֹר אֶל-קֹרַח וְאֶל-כָּל-עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וַיִּדַּע יְהוָה אֶת-אֲשֶׁר-לֹו וְאֶת-הַקָּדוֹשׁ וְהַקָּרִיב אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַר-בּוֹ וְקָרִיב אֵלָיו:
- זֹאת עֲשׂוּ קַחוּ-לָכֶם מַחְתָּתִין קֹרַח וְכָל-עֲדָתוֹ:
- וַתֵּנוּ בָתֶּן אֵשׁ וְשִׂמוּ עֲלֵיהֶן קֹטֶרֶת לִפְנֵי יְהוָה מִחֵר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ רַב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:
- וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קֹרַח שְׁמַעוּ נָא בְנֵי לֵוִי:
- הֲמַעַט מִכֶּם כִּי-הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעַדְת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשָׁרְתָם:
- וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קֹרַח שְׁמַעוּ נָא בְנֵי לֵוִי:
- הֲמַעַט מִכֶּם כִּי-הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעַדְת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשָׁרְתָם:

(5) בקר ויודע וגו'. עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו והוא היה מתכוין לדחותם שמא יחזרו זהם (תנחומא ה'): בקר ויודע ה' את אשר לו. לעבודת לוי: ואת הקדוש. לכהונה: והקריב. אותם אליו (שם). והתרגום מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקרב לשמושיה. ומדרשו (שם) צקר אמר להם משה גזולות חלק הקצ"ה בעולמו יכולים אחס להפוך צקר לערב כן תוכלו לצטל את זו שנאמר (צראשית א, ה ד) ויהי ערב ויהי צוקר ויצדל כך (דה"א כג, יג) ויצדל אהרן להקדישו וגו'.

(6) זאת עשו קחו לכם מחתות. מה ראה לומר להם כך אמר להם דרכי העובדי כוכבים ומזלות יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה וכולם (ס"א ואין כולם) מתקצנים בצית אחד אנו אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואחת ר"ן איש מצקשים כהונה גדולה אף אני רוצה בכך הא לכם תשמיש חביב מכל היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואציהוא לפיכך התרה זהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש כבר הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תתחייבו מי שיבחר בו ילא חי וכולכם אוצדים (תנחומא ה'): מחתות. כלים שחיתין זהם גחלים ויש להם בית יד:

(7) רב לכם בני לוי. דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכן התרה זהם וקבלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על נפשותם שנאמר (להלן יו, ג) את מחתות החטאים האלה בנפשותם. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמר בשבילו אני נמלט וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כולם מתנצאים ברוח הקודש שנאמר (ד"ה"א כה, ה) כל אלה בנים להימן אמר אפשר כל הגדולה הזאת עמידה לעמוד ממני ואני אדום לכך נשתתף לצוא לאותה חזקה ששמע מפי משה שכולם אוצדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שגניו עשו תשובה ומשה היה רואה. (תנחומא ה'): רב לכם. דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקצ"ה:

(8) ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא ישתתפו שאר השבטים ויאצדו עמו אדצר גם אל כולם התחיל לזרז זהם שמעו נא בני לוי (שם ו):

- 10 and that He hath brought thee near, and all thy brethren the sons of Levi with thee? and will ye seek the priesthood also? וַיִּקְרַב אֹתָךְ וְאֶת-כָּל-אֶחָיֶךָ בְּנֵי-לְוִי אִתָּךְ וּבִקְשַׁתֶּם גַּם-כֹּהֲנָה: וְקָרִיב יָתֶךָ וְיָתְךָ כָּל אֶחָד בְּנֵי לְוִי עִמָּךְ וּבָעֵן אֶתְּוֹן אֶף כְּהֹנֵה:
- 11 Therefore thou and all thy company that are gathered together against the LORD—; and as to Aaron, what is he that ye murmur against him? לָכֵן אַתָּה וְכָל-עֲדַתְךָ הַנִּעַדִים עַל-יְהוָה וְאַהֲרֹן מִה-הוּא כִּי (כִּי תִלֹּנוּ) אֶת-תִּלְיָנוּ עָלָיו: בְּכֵן אַתָּה וְכָל כְּנַשְׁתְּךָ דְּאֹדֶי מִנְּתוֹן עַל יְיָ וְאַהֲרֹן מֵא הוּא אֲרִי מִתְרַעַמְתוֹן עָלֹהִי:
- 12 And Moses sent to call Dathan and Abiram, the sons of Eliab; and they said: 'We will not come up; וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקַרְא לְדָתָן וְלֹאבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַאֲמָרוּ לֹא נַעֲלֶה: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְמַקְרִי לְדָתָן וְלֹאבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַאֲמָרוּ לֹא נִסָּק:
- 13 is it a small thing that thou hast brought us up out of a land flowing with milk and honey, to kill us in the wilderness, but thou must needs make thyself also a prince over us? הַמַּעֲט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבֹּשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי-תִשְׁתַּתֵּר עָלֵינוּ גַם-הִשְׁתַּתֵּר: הַזְעִיר אֲרִי אֲסִיקְתָּנָא מֵאֲרַע עֲבָדָא חֶלֶב וְדִבֹּשׁ לְקַטְלוֹתָנָא בַּמִּדְבָּרָא אֲרִי מִתְרַבֵּת עָלָנָא אֶף אֶתְרַבֵּתָא:
- 14 Moreover thou hast not brought us into a land flowing with milk and honey, nor given us inheritance of fields and vineyards; wilt thou put out the eyes of these men? we will not come up.' אֶף לֹא אֶל-אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבֹּשׁ הֵבִיאָתָנוּ וְתָתֵן-לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרֶם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְגַּק לֹא נַעֲלֶה: אֶף לֹא לְאֲרַע עֲבָדָא חֶלֶב וְדִבֹּשׁ אֵעִילְתָּנָא וַיִּהְיֶה לָּנָא אַחֲסִנַת חֻקְלִין וְכַרְמִין הָעֵינִי גִבְרִיָּא הָאֲנֹנִי תִשְׁלַח לְעֹרָא לֹא נִסָּק:
- 15 And Moses was very wroth, and said unto the LORD: 'Respect not thou their offering; I have not taken one ass from them, neither have I hurt one of them.' וַתִּקְיַף לְמֹשֶׁה לַחֲדָא וַאֲמַר אֶל-יְהוָה אֶל-תִּפֶּן אֶל-מִנְחָתָם לֹא חָמוֹר אֶתָּד מֵהֶם נִשְׁאַתִּי וְלֹא הִרְעֵתִי אֶת-אֶתָּד מֵהֶם: וַתִּקְיַף לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל-יְהוָה אֶל-תִּפֶּן אֶל-מִנְחָתָם לֹא חָמוֹר אֶתָּד מֵהֶם קֹרְבָנֵהוֹן לֹא חָמַרְא וְחָד מִנְּהוֹן שְׁחָרִית וְלֹא אֲבֵאִישִׁית לְחָד מִנְּהוֹן:

(9) ולעמוד לפני העדה. לשיר על הדוכן:

(10) ויקרב אתך. לאותו שירות שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל:

(11) לכן. בשביל כך אתה וכל עדתך הנועדים אתך על ה' כי בשליחותו עשיתי לתת כהונה לאהרן ולא לנו הוא הממלוקת הזה:

(12) וישלח משה וגו'. מכאן שאין מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום (סנהדרין קי. תנחומא י'): לא נעלה. פיהם הכשילים שאין להם אלא ירידה (שם ו):

(14) ותתן לנו. הדבר מוסב על לא האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם אמרת לנו (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ וגו' משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אלא גזרת

עלינו להמיתנו במדבר שאמרת לנו (במדבר יד, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם: העיני האנשים ההם תנקה וגו'. אפילו אתה שולח לנקר את עינינו אם לא נעלה אליך לא נעלה: האנשים ההם. כאדם המולה קללתו בחצירו:

(15) ויחר למשה מאד. נטער עד למאד: אל תפן אל מנחתם. לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבים לפניך מחר אל תפן אליהם והמרדש אומר (תנחומא ז) יודע אני שיש להם חלק בתמיד יצור אף חלקם לא יקוצל לפניך לרצון

תניחנו האש ולא תאכלנו: לא חמור אחד מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי לטעול אותו החמור משלהם לא נטלתי אלא משלי (תנחומא ז).

ותרגם אונקלוס שחרית לשון ארמי כך נקראת אנגריא של מלך שחור (צ"מ עה, א. צ"ז מז, א):

- 16 And Moses said unto Korah: 'Be thou and all thy congregation before the LORD, thou, and they, and Aaron, to-morrow; and take ye every man his fire-pan, and put incense upon them, and bring ye before the LORD every man his fire-pan, two hundred and fifty fire-pans; thou also, and Aaron, each his fire-pan.'
- 17 And they took every man his fire-pan, and put fire in them, and laid incense thereon, and stood at the door of the tent of meeting with Moses and Aaron.
- 18 And Korah assembled all the congregation against them unto the door of the tent of meeting; and the glory of the LORD appeared unto all the congregation.
- 19 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying: 'Separate yourselves from among this congregation, that I may consume them in a moment.'
- 20 And they fell upon their faces, and said: 'O God, the God of the spirits of all flesh, shall one man sin, and wilt Thou be wroth with all the congregation?'
- 21 And the LORD spoke unto Moses, saying: 'Speak unto the congregation, saying: Get you up from about the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram.'
- וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח אֶתָּה וְכָל-עֲדַתְךָ הָיוּ לִפְנֵי יְהוָה אִתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר: וְקָחְתוּ אִישׁ מִחֻתָּתוֹ וּנְתַתֶּם עֲלֵיהֶם קִטְרֶת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מִחֻתָּתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאֹתִים מִחֻתָּת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֻתָּתוֹ: וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֻתָּתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֶת וַיַּעֲמְדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קָרַח אֶת-כָּל-הָעֵדָה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּגְרָא כְבוֹד-יְהוָה אֶל-כָּל-הָעֵדָה: (ס)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: הִבְדֵּלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֲכַלְהָ אֹתָם בְּרֹגַע: וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר הֲאִישׁ אֶחָד יַחֲטֵא וְעַל כָּל-הָעֵדָה תִּקְצֹף: (ס)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וַיְדַבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר הֶעֱלוּ מִסְבֵּיב לְמִשְׁכַּן-קָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם:

(16) וזהם. עדמך;

(17) והקרבבתם וגו' איש מחתתו. החמשים ומאתים איש שזכס:

(19) ויקהל עליהם קרח. דצרי ליגות כל הלילה ההוא הלך אלל השצטים ופתה אותם כצבורין אתם שעלי לצדי אני מקפיד איני מקפיד אלא בשציל כלכס אלו צאין ונוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנתפחו כלס (תנחומא ז): וירא כבוד ה'. צא צעמוד ענן:

(22) אל אלהי הרוחות. יודע מחשבות אין מדמך כמדת צשר ודס מלך צשר ודס שסרחה עליו מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולס אצל אלה לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אלה מי החוטא: האיש אחד. הוא החוטא ואמה על כל העדה תקצוף. אמר הקדוש צ"ה יפה אמרת אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא (שס):

- 25 And Moses rose up and went unto Dathan and Abiram; and the elders of Israel followed him. וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל-דָּתָן וַאֲבִירָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו וְקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 26 And he spoke unto the congregation, saying: 'Depart, I pray you, from the tents of these wicked men, and touch nothing of theirs, lest ye be swept away in all their sins.' וַיְדַבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אֹהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל-תִּגְעוּ בְּכָל-אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן-תִּסָּפוּ בְּכָל-חַטָּאתָם:
- 27 So they got them up from the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram, on every side; and Dathan and Abiram came out, and stood at the door of their tents, with their wives, and their sons, and their little ones. וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן-קָרַח דָּתָן וַאֲבִירָם מִסָּבִיב וּדָתָן וַאֲבִירָם יָצְאוּ נֹצְבִים פֶּתַח אֹהֲלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם:
- 28 And Moses said: 'Hereby ye shall know that the LORD hath sent me to do all these works, and that I have not done them of mine own mind. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי-יְהוָה שְׁלָחַנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל-הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי-לֹא מִלְּבִי:
- 29 If these men die the common death of all men, and be visited after the visitation of all men, then the LORD hath not sent Me. אִם-כְּמוֹת כָּל-הָאָדָם יָמוּתוּן אֵלֶּה וּפְקַדַּת כָּל-הָאָדָם יִפְקַד עֲלֵיהֶם לֹא יִהְיֶה שְׁלָחֲנִי:
- 30 But if the LORD make a new thing, and the ground open her mouth, and swallow them up, with all that appertain unto them, and they go down alive into the pit, then ye shall understand that these men have despised the LORD.' וְאִם-בְּרִיאָה יַבְרָא יְהוָה וּפִצְתָּהּ הָאֲדָמָה אֶת-פִּיהָ וּבָלְעָה אֹתָם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר לָהֶם וַיֵּרְדּוּ חַיִּים שְׁאֵלָה וַיֵּדְעוּתָם כִּי נֶאֱצָו הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת-יְהוָה:

(24) העלו וגו'. כהרגומו אסתלקו מסביבות משכן קרח:

(25) ויקם משה. כסבור שישאו לו פנים ולא עשו (מד"ר. שם ח):

(27) יצאו נצבים. בקומה זקופה למרחק ולגדף כמו (שמואל"א יז, טז) ויתנצב ארבעים יום דגלית (תנחומא ח): ונשיהם ובניהם וטפם. צא וראה כמה קשה המחלוקת שהרי בית דין של מטה אין עונשין אלא עד שיביא שתי שערות ובית דין של מעלה עד כ' שנה וכאן אצדו אף יונקי שדים (שם ג):

(28) לעשות את כל המעשים האלה. שעשיתי על פי הדבור למת לאהרן כהונה גדולה וצניו סגני כהונה ואליפז נשיא הקהתי:

(29) לא ה' שלחני. אלא אני עשיתי הכל מדעתי וצדין הוא חולק עלי (שם ח):

(30) ואם בריאה. חדשה: יברא ה'. להמית אותם במיתה שלא מת בה אדם עד הנה ומה היא הבריאה ופסחה האדמה את פיה ותבלעם אז ידעתם כי נאלו הם את ה' ואני מפי הגבורה אמרתי ורבותינו פירשו (שם יא). סנהדרין קי, א) אם צריאה פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב ואם לאו יצא ה':

31	And it came to pass, as he made an end of speaking all these words, that the ground did cleave asunder that was under them.	וַיְהִי כַּכֹּלְתּוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:	31
32	And the earth opened her mouth and swallowed them up, and their households, and all the men that appertained unto Korah, and all their goods.	וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־בְּתֵיהֶם וְאֵת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֵת כָּל־הָרְכוּשׁ:	32
33	So they, and all that appertained to them, went down alive into the pit; and the earth closed upon them, and they perished from among the assembly.	וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֵלָה וַתִּכָּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֵּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:	33
34	And all Israel that were round about them fled at the cry of them; for they said: 'Lest the earth swallow us up.'	וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סָבִיבֵתֵיהֶם נָסוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ פֶן־תִּבְלַעֵנּוּ הָאָרֶץ:	34
35	And fire came forth from the LORD, and devoured the two hundred and fifty men that offered the incense.	וְאֵשׁ יֵצְאָה מֵאֵת יְהוָה וַתֹּאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֲתִים אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקְטֹרֶת: (ס)	35
XVII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	XVII
2	'Speak unto Eleazar the son of Aaron the priest, that he take up the fire-pans out of the burning, and scatter thou the fire yonder; for they are become holy;	אָמַר אֶל־אֱלֶעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיִּרְם אֶת־הַמִּחָתָה מִבֵּין הַשֹּׂרֶפֶה וְאֶת־הָאֵשׁ זָרָה־הַלֵּאָה כִּי קֹדְשׁוֹ:	2
3	even the fire-pans of these men who have sinned at the cost of their lives, and let them be made beaten plates for a covering of the altar—for they are become holy, because they were offered before the LORD—that they may be a sign unto the children of Israel.'	אֵת מִחָתוֹת הַחַטָּאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשָׁתָם וְעָשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צָפוּי לַמִּזְבֵּחַ כִּי־הִקְרִיבָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁוּ וַיְהִיו לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	3

(34) נסו לקולם. בשביל הקול היוצא על זליעתם;

(2) ואת האש. שזמון המחתות: זרה הלאה. לארץ מעל המחתות: כי קדשו. המחתות ואסורין בהנאה שהרי עשאו כלי שרת:

(3) החטאים האלה בנפשותם. שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקצ"ה (יומא לו): רקעי. רדידיו: פחים. טסין מרודדיו טיני"ש זלע"ז: צפוי למזבח. למזבח הנחשת: ויהיו לאות. לזכרון שיאמרו אלו היו מאותן שנחלקו על הכהונה ונשרפו:

4 And Eleazar the priest took the
brazen fire-pans, which they that
were burnt had offered; and they
beat them out for a covering of
the altar,

5 to be a memorial unto the
children of Israel, to the end that
no common man, that is not of
the seed of Aaron, draw near to
burn incense before the LORD;
that he fare not as Korah, and as
his company; as the LORD spoke
unto him by the hand of Moses.

6 But on the morrow all the
congregation of the children of
Israel murmured against Moses
and against Aaron, saying: 'Ye
have killed the people of the
LORD.'

7 And it came to pass, when the
congregation was assembled
against Moses and against Aaron,
that they looked toward the tent
of meeting; and, behold, the
cloud covered it, and the glory of
the LORD appeared.

8 And Moses and Aaron came to
the front of the tent of meeting.

9 And the LORD spoke unto
Moses, saying:

10 'Get you up from among this
congregation, that I may
consume them in a moment.'
And they fell upon their faces.

וַיִּקַּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת
מִחֲתֹת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר
הִקְרִיבוּ הַשָּׂרָפִים וַיִּרְקְעוּם
צָפוּי לְמִזְבֵּחַ:

זָכָרוֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן
אֲשֶׁר לֹא-יִקְרַב אִישׁ זָר
אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא
לְהִקְטִיר קֶטֶר לִפְנֵי יְהוָה
וְלֹא-יִהְיֶה כְּקֹרַח וּכְעֲדָתוֹ
כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה
לֵאמֹר: (פ)

וַיִּלְנוּ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
מִמַּחֲלֹת עַל-מֹשֶׁה וְעַל-
אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הַמֵּתִים
אֶת-עַם יְהוָה:

וַיְהִי בַּהֲקָתָל הָעֵדָה עַל-
מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיָּפְנוּ אֶל-
אַהֲל־מוֹעֵד וַתִּהְיֶה כְסֹהוּ הָעֲנָן
וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה:

וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּנֵי
אַהֲל־מוֹעֵד: (ס)

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה
לֵאמֹר:

הֲרָמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת
וְאָכְלָה אַתֶּם כְּרָגָע וַיִּפְּלוּ
עַל-פְּנֵיהֶם:

(4) וירקעוּם. אינטימנדר"ש צלע"ו:

(5) ולא יהיה בקרח. כדי שלא יהיה קרח: כאשר דבר ה' ביד משה לו. כמו עליו על אהרן דבר אל משה שיהיה הוא וזניו כהנים לפיכך לא יקרצ איש זר אשר לא מזרע אהרן וגו' וכן כל לי ולו ולהם הסמוכים אלל דבור פתרונו כמו על. ומדרשו (תנחומא לו, יא) על קרח ומהו ביד משה ולא כתב אל משה רמו לחולקים על הכהונה שלוקצין צרעת כמו שלקה משה בידו שנאמר (שמות 7, ו) ויוציאה והנה ידו מזרעת כשלג ועל כן לקה עוזיה בצרעת (דה"צ כו, כ):

- 11 And Moses said unto Aaron: 'Take thy fire-pan, and put fire therein from off the altar, and lay incense thereon, and carry it quickly unto the congregation, and make atonement for them; for there is wrath gone out from the LORD: the plague is begun.'
- 12 And Aaron took as Moses spoke, and ran into the midst of the assembly; and, behold, the plague was begun among the people; and he put on the incense, and made atonement for the people.
- 13 And he stood between the dead and the living; and the plague was stayed.
- 14 Now they that died by the plague were fourteen thousand and seven hundred, besides them that died about the matter of Korah.
- 15 And Aaron returned unto Moses unto the door of the tent of meeting, and the plague was stayed.
- 16 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 17 'Speak unto the children of Israel, and take of them rods, one for each fathers' house, of all their princes according to their fathers' houses, twelve rods; thou shalt write every man's name upon his rod.
- 18 And thou shalt write Aaron's name upon the rod of Levi, for there shall be one rod for the head of their fathers' houses.
- וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַח אֶת-הַמִּחְתָּה וְתֵן-עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קִטְרֶת וְהוֹלֵךְ מִהֲרָה אֶל-הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי-יָצָא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחַל הַנֶּגֶף:
- וַיֵּלֶךְ אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר רָמַז מֹשֶׁה וַיֵּרָץ אֶל-תּוֹךְ הַקְהָל וְהִנֵּה הַחַל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת-הַקִּטְרֶת וַיְכַפֵּר עַל-הָעָם:
- וַיַּעֲמֵד בֵּין-הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתִּעָצֹר הַמִּגֵּפָה:
- וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמִּגֵּפָה אַרְבָּעָה עָשָׂר אֲלָף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלִּבְד הַמֵּתִים עַל-דֶּבֶר-קֹרַח:
- וַיָּשָׁב אַהֲרֹן אֶל-מֹשֶׁה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַמִּגֵּפָה נִעְצָרָה: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- דַּבְּרוּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֵתָם מִטֵּה מִטֵּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל-נִשְׂיָאָהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטֵּוֹת אִישׁ אֶת-שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל-מִטֵּהוּ:
- וְאֵת שֵׁם אַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל-מִטֵּה לֵוִי כִּי מִטֵּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם:
- וְיֵת שְׁמֹא דְאַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל חוּטָא דְלֵוִי אֲרִי חוּטָא חַד לְרִישׁ בֵּית אֲבִיהֶיהוּן:

(11) וכפר עליהם. רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרות עוזר המגפה כדאיחא צמסכת שצח (פט), (פ):

(13) ויעמוד בין המתים וגו'. אחז את המלאך והעמידו על כרחו אמר לו המלאך הנח לי לעשות שליחותי אמר לו משה צוני לעבד על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואהיה שלוחו של משה אמר לו אין משה אומר כלום מלבד אלא מפי הגבורה אם אין אהיה מאמין הרי הקצ"ה ומשה אל פתח אהל מועד צא עמי ושאל וזהו שנאמר וישב אהרן אל משה (מכילתא. תנחומא תלמוד טו). דבר אחר למה צקטרות לפי שהיו ישראל מליזין ומרננים אחר הקטרות לומר אם המות הוא על ידו מתו נדב ואביהוא על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש אמר הקצ"ה תראו שעוזר מגפה הוא והחטא הוא הממית (מכילתא ויסע פרשה ו. צרכות לג, א):

- 19 And thou shalt lay them up in the tent of meeting before the testimony, where I meet with you. וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה לָכֶם שָׁמָּה:
- 20 And it shall come to pass, that the man whom I shall choose, his rod shall bud; and I will make to cease from Me the murmurings of the children of Israel, which they murmur against you. וַיְהִי גִבֹרָא דְאַתְרֵי בֵּיה חוּטְרִיה יִנְעִי וְאֵנִיחַ מִן קִדְמֵי יֵת תּוֹרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאִנּוֹן מִתְרַעְמִין עֲלֵיכֻן:
- 21 And Moses spoke unto the children of Israel; and all their princes gave him rods, for each prince one, according to their fathers' houses, even twelve rods; and the rod of Aaron was among their rods. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֵלָיו כָּל-נְשִׂאֵיהֶם מִטָּה לְנִשְׂאִי אֶחָד מִטָּה לְנִשְׂאִי אֶחָד לְבֵית אָבְתָם שָׁנִים עֶשֶׂר מִטּוֹת וּמִטָּה אֶהְרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם:
- 22 And Moses laid up the rods before the LORD in the tent of the testimony. וַיִּנַּח מֹשֶ�ה אֶת-הַמִּטּוֹת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדוּת:
- 23 And it came to pass on the morrow, that Moses went into the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds. וַיְהִי מִמָּחֳרַת וַיָּבֹא מֹשֶ�ה אֶל-אֹהֶל הָעֵדוּת וַהֲגֵה פָּרַח מִטָּה-אֶהְרֹן לְבֵית לֵוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיִּצָּץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים:
- 24 And Moses brought out all the rods from before the LORD unto all the children of Israel; and they looked, and took every man his rod. וַיֵּצֵא מֹשֶ�ה אֶת-כָּל-הַמִּטּוֹת מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִטָּהוּ: (פ)
- 25 and the LORD said unto Moses: 'Put back the rod of Aaron before the testimony, to be kept there, for a token against the rebellious children; that there may be made an end of their murmurings against Me, that they die not.' וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה אָחִיב יֵת חוּטְרֵא דְאַהְרֹן קִדְם סִדְהוּתֵא לְמִטְרֵא לְאֵת לְעֻמָּא סִרְבָּנָא וַיִּסּוּפֹן תּוֹרַעְמַתְהוֹן מִן קִדְמֵי וְלֹא יָמָתוּן:

(18) כי משה אחד. אף על פי שחלקתים לשתי משפחות משפחת כהונה לצד ולויה לצד מכל מקום שבט אחד הוא:

- (20) והשכתי. כמו (בראשית ח, א) וישכו המים (אסתר ז, י) וחמת המלך שככה:
 (21) בתוך מטותם. הניחו באמצע שלא יאמרו מפני שהניחו בצד שכיה פרח (תנחומא אחרי ח):
 (23) ויצא פרח. כמשמעו: ציץ. הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל: ויגמל שקדים. כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים לשון (בראשית כח, ח) ויגדל הילד ויגמל ולשון זה מצוי בפרי האילן כמו (ישעיה יח, ה) וזכר גומל יהיה נזה. ולמה שקדים, הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לצא כמו שמצינו בעוזה (ד"ה צ כו, יט) והזרעת זרחה במלחו (מדרש אגדה) ותרגומו וכפית שגדין כמין אשכול שקדים יחד כפוחים זה על זה:

26	Thus did Moses; as the LORD commanded him, so did he.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה: (פ)	26
27	And the children of Israel spoke unto Moses, saying: 'Behold, we perish, we are undone, we are all undone.	וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גָּזַעְנוּ אֲבֹדְנוּ כָּלֵנוּ אֲבֹדְנוּ:	27
28	Every one that cometh near, that cometh near unto the tabernacle of the LORD, is to die; shall we wholly perish?'	כָּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת הָאֵם תָּמְנוּ לְגֹעַ: (ס)	28
XVIII	And the LORD said unto Aaron: 'Thou and thy sons and thy fathers' house with thee shall bear the iniquity of the sanctuary; and thou and thy sons with thee shall bear the iniquity of your priesthood.	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֶיךָ וּבֵית-אֲבִיךָ אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ אֶת-עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ אֶת-עֲוֹן כֹּהֲנֵיכֶם:	XVIII
2	And thy brethren also, the tribe of Levi, the tribe of thy father, bring thou near with thee, that they may be joined unto thee, and minister unto thee, thou and thy sons with thee being before the tent of the testimony.	וְגַם אֶת-אֶחְיָד מִטֵּיבֶה לְוִי שִׁבְטֵי אֲבִיךָ הַקָּרֵב אִתְּךָ וְיָלְנוּ עִלֶיךָ וַיִּשְׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אִתְּךָ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדוּת:	2
3	And they shall keep thy charge, and the charge of all the Tent; only they shall not come nigh unto the holy furniture and unto the altar, that they die not, neither they, nor ye.	וְשָׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶתְךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל-הָאֹהֶל אֲדָּה אֶל-כָּלִי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל-הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא-יָמוּתוּ גַם-הֵם גַּם-אַתֶּם:	3
4	And they shall be joined unto thee, and keep the charge of the tent of meeting, whatsoever the service of the Tent may be; but a common man shall not draw nigh unto you.	וְנָלְנוּ עִלֶיךָ וְשָׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא-יִקְרַב אֲלֵיכֶם:	4

(25) למשמרת לאות. לזכרון שזכרתי צאהרן הכהן ולא ילוננו עוד על הכהונה: ותכל תלונתם. כמו ומכלה תלונתם לשון זה שם מפעל יחיד לשון נקצה כמו תלונתם מרמור"ש צלע"ו ויש חילוק בין תלונתם לתלונתם תלונתם תלונה אחת תלונתם שם דבר צלשון יחיד ואפילו הם תלונות הרבה:

(28) כל הקרב הקרב וגו'. אין לנו יכולין להיות זיהרין צדן כולנו רשאים להכנס לחצר אהל מועד ואחד שיקריב עזמו יותר מחצרו ויכנס לחצר אהל מועד ימות: האם תמנו לגוע. שמה הופקרנו למיתה:

(1) ויאמר ה' אל אהרן. למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש (ספרי קיז): אתה ובניך ובית אביך. הם בני קהת אבי עמרם (שם קטז): תשא אהרן את עון המקדש. עליכם אני מטיל עונש הזרים שיחטאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אתם תשבו ותזהירו על כל זר הצא ליגע: ואתה ובניך. הכהנים: תשא אהרן את עון כהונתכם. שאינה מסורה ללוים ותזהירו הלוים השוגגים שלא יגעו אליכם בעבודתכם:

(2) וגם את אחיך. בני גרשון ובני מררי: וילוו. ויתחצרו אליכם להזהיר גם את הזרים מלהתקרב אליהם: וישרתוך. בשמירת השערים ולמנות מהם גזרין ואמרכלין (שם. זכח נז):

- 5 And ye shall keep the charge of the holy things, and the charge of the altar, that there be wrath no more upon the children of Israel. וַתִּטְּרוּן יְת מִטְרַת קֹדֶשׁ וְיֵת מִטְרַת מִדְּבָחָא וְלֹא יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 6 And I, behold, I have taken your brethren the Levites from among the children of Israel; for you they are given as a gift unto the LORD, to do the service of the tent of meeting. וְאֲנִי הִנֵּה לָקַחְתִּי אֶת־אֲחֵיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם מִתְּנָה נְתֻנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:
- 7 And thou and thy sons with thee shall keep your priesthood in everything that pertaineth to the altar, and to that within the veil; and ye shall serve; I give you the priesthood as a service of gift; and the common man that draweth nigh shall be put to death.' וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל־דָּבָר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעַבְדְּתֶם עֲבֹדַת מִתְּנָה אֶתְּךָ אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: (פ')
- 8 And the LORD spoke unto Aaron: 'And I, behold, I have given thee the charge of My heave-offerings; even of all the hallowed things of the children of Israel unto thee have I given them for a consecrated portion, and to thy sons, as a due for ever. וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן וְאֲנִי הִנֵּה נֹתַתִּי לָךְ אֶת־מִשְׁמֶרֶת תְּרוֹמָתִי לְכָל־קֹדֶשׁ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לָךְ נְתָתִים לְמִשְׁחָה וּלְבְנֶיךָ לְחֶק־עוֹלָם:
- 9 This shall be thine of the most holy things, reserved from the fire: every offering of theirs, even every meal-offering of theirs, and every sin-offering of theirs, and every guilt-offering of theirs, which they may render unto Me, shall be most holy for thee and for thy sons. זֶה־יִהְיֶה לָךְ מִקְדָּשׁ הַקְדָּשִׁים מִן־הָאֵשׁ כָּל־קֹרְבָנָם לְכָל־מִנְחָתָם וּלְכָל־חֲטָאתָם וּלְכָל־אַשְׁמֹם אֲשֶׁר יִשְׂבּוּ לִי קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים לָךְ הוּא וּלְבְנֶיךָ:

- (4) וזר לא יקרב אליכם. אתכם אני מזהיר על כך:
 (5) ולא יהיה עוד קצף. כמו שהיה כבר שנאמר (במדבר יז, יא) כי ינא הקץ (ספרי):
 (6) לכם מתנה נתנים. יכול לעבודתכם של הדיוט תלמוד לומר לה' כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גזרין ואמרכלין:
 (7) עבדת מתנה. צמתנה נחתיה לכם:
 (8) ואני הנה נותני לך. צממה. לשון שמחה הוא זה כמו (שמות ד, יד) הנה הוא ינא לקראתך וראך ושמח בלבו משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כחז ולא חסם ולא העלה בערכאין בא אחד וערער (עלי) על השדה אמר לו המלך כל מי שירצה יבא ויערער לגדך הריני כותב וחותם לך ומעלה בערכאין אף כאן לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה צברית מלח עולם ולכן נסמכה פרשה זו לכאן (חולין קלג. ספרי קיז):
 משמרת תרומתי. שאתה צריך לשמור צממה: למשחה. (ספרי שם):
 (9) מן האש. לאחר הקטרת האש: כל קרבנם. כגון זבחי שלמי זכור (שם): מנחתם חטאתם ואשמים. כמשמעו: אשר ישיבו לך. זה גזל הגר (שם):

- (10) בקדש הקדשים תאכלנו וגו'. למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה (שם):
 (11) תרומת מתנבם. המורס מן המודה ומהשלמים ואיל נזיר: לכל תנופות. שהרי אלו טעונין תנופה (שם):
 כל טהור. ולא טמאים (ספרי). דבר אחר כל טהור לרבות אשתו:
 (12) ראשיתם. היא מרומה גדולה:

- 17 But the firstling of an ox, or the firstling of a sheep, or the firstling of a goat, thou shalt not redeem; they are holy: thou shalt dash their blood against the altar, and shalt make their fat smoke for an offering made by fire, for a sweet savour unto the LORD.
- 18 And the flesh of them shall be thine, as the wave-breast and as the right thigh, it shall be thine.
- 19 All the heave-offerings of the holy things, which the children of Israel offer unto the LORD, have I given thee, and thy sons and thy daughters with thee, as a due for ever; it is an everlasting covenant of salt before the LORD unto thee and to thy seed with thee.
- 20 And the LORD said unto Aaron: 'Thou shalt have no inheritance in their land, neither shalt thou have any portion among them; I am thy portion and thine inheritance among the children of Israel.
- 21 And unto the children of Levi, behold, I have given all the tithe in Israel for an inheritance, in return for their service which they serve, even the service of the tent of meeting.
- 22 And henceforth the children of Israel shall not come nigh the tent of meeting, lest they bear sin, and die.
- אֵךְ בְּכוֹר־שׁוֹר אוֹ-בְכוֹר כֶּשֶׁב אוֹ-בְכוֹר עֵז לֹא תַפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת־דָּמָם תִּזְרֹק עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־חֵלְבָם תִּקְטֹרֶץ אִשָּׁה לַרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
- וּבִשְׂרָם יִהְיֶה־לָּךְ כַּחֲזֶה הַתְּנוּפָה וּכְשׂוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה:
- כָּל תְּרוֹמַת הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נָתַתִּי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ אֲתָךְ לַחֹק־עוֹלָם בְּרִית מִלַּח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי יְהוָה לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אֲתָךְ:
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנְחֹל וְחֵלֶק לֹא־יִהְיֶה לָּךְ בְּתוֹכָם אֲנִי חֵלְקֶךָ וְנִחְלַתֶךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ס)
- וּלְבָנִי לֹוי הִנֵּה נָתַתִּי כָל־מַעֲשֶׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלֶף עֲבָדְתָם אֲשֶׁר־הֵם עֲבָדִים אֶת־עַבְדְּתָא אֶהְיֶה מוֹעֵד:
- וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אֶהְיֶה מוֹעֵד לְשָׂאת חַטָּא לְמוֹת:
- וְיָקָרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁכַּן זִמְנָא לְקַבֵּל חוּבָא לְמָמַת:

(18) כַּחֲזֶה הַתְּנוּפָה וּכְשׂוֹק הַיָּמִין. של שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעצדיהם לשני ימים ולילה אחד אף הבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד (וצחים נו. ספרי קיט): לך יהיה. צא רבי עקיבא ולמד הוסיף לך הכתוב הויה אחרת שלא תאמר כחזה ושוק של חודה שאינו נאכל אלא ליום ולילה (ספרי שס):

(19) כל תְּרוֹמַת הַקֹּדְשִׁים. מחיצתה של פרשה זו כללה בתחלה וכללה בסוף ופרט באמצע (שס): ברית מלח עולם. כרת ברית עם אהרן וצדור הצריא ומתקיים ומצריא את אחרים (שס): ברית מלח. כזרית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם:

(20) וחלק לא יהיה לך בתוכם. אף צביזה (ספרי קיט):

- 23 But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance.
- 24 For the tithe of the children of Israel, which they set apart as a gift unto the LORD, I have given to the Levites for an inheritance; therefore I have said unto them: Among the children of Israel they shall have no inheritance.'
- 25 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 26 'Moreover thou shalt speak unto the Levites, and say unto them: When ye take of the children of Israel the tithe which I have given you from them for your inheritance, then ye shall set apart of it a gift for the LORD, even a tithe of the tithe.
- 27 And the gift which ye set apart shall be reckoned unto you, as though it were the corn of the threshing-floor, and as the fulness of the wine-press.
- 28 Thus ye also shall set apart a gift unto the LORD of all your tithes, which ye receive of the children of Israel; and thereof ye shall give the gift which is set apart unto the LORD to Aaron the priest.
- 29 Out of all that is given you ye shall set apart all of that which is due unto the LORD, of all the best thereof, even the hallowed part thereof out of it.
- וְעִבְדוּ הַלְוִי הוּא אֶת-עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עֲוֹנָם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נַחֲלָה:
- כִּי אֶת-מַעֲשֵׂר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לְלוֹוִים לְנַחֲלָה עַל-כֵּן אֶמְרָתִי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נַחֲלָה: (ב)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמַלְאִי יְיָ עִם מֹשֶׁה לֵּמֹר:
- וְעַם לְוִיָּא תְּמַלִּיל וְתִימַר לָהֶן אֲרִי תִסְבּוֹן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת מַעֲשֵׂר דִּיהֶבִית לָכֵן מִנְהֶן בְּאֲחֻסָּתְכֶן וְתַפְרִשׁוֹן מִנִּיה אַפְרָשִׁיתָ קָדָם יְיָ מַעֲשֵׂר מִן מַעֲשֵׂר:
- וְעַם לְוִיָּא תְּמַלִּיל וְתִימַר לָהֶן אֲרִי תִסְבּוֹן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת מַעֲשֵׂר דִּיהֶבִית לָכֵן מִנְהֶן בְּאֲחֻסָּתְכֶן וְתַפְרִשׁוֹן מִנִּיה אַפְרָשִׁיתָ קָדָם יְיָ מַעֲשֵׂר מִן מַעֲשֵׂר:
- וַיַּחֲשִׁיב לָכֵן אַפְרָשִׁיתְכֶן כַּעֲבוּרָא מִן אֲדָרָא וּכְמִלְאָתָא מִן מַעְצְרֵתָא:
- כֵּן תַּרְיִמוּ גַם-אַתֶּם תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת-תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:
- כֵּן תַּרְיִמוּ גַם-אַתֶּם תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת-תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:
- מִכָּל מִתְּנִיתֵיכֶם תַּרְיִמוּ אֵת כָּל-תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל-חִלְבּוֹ אֶת-מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ:
- מִכָּל מִתְּנִיתְכֶן תַּפְרִשׁוּ יֵת כָּל אַפְרָשִׁיתָ קָדָם יְיָ מִכָּל שׁוֹפְרִיָה יֵת קוֹדֶשִׁיה מִנִּיה:
- מִכָּל מִתְּנִיתְכֶן תַּפְרִשׁוּ יֵת כָּל אַפְרָשִׁיתָ קָדָם יְיָ מִכָּל שׁוֹפְרִיָה יֵת קוֹדֶשִׁיה מִנִּיה:

(23) והם. הלוים ישאו עונם של ישראל שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם:

(24) אשר ירימו לה' תרומה. הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר (ספרי שם):

(27) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן. תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטמאים וחיצין עליה מיתה וחומש כתרומה גדולה שנקראת ראשית דגן מן הגרן: וכמלאה מן היקב. כתרומת תירוש ויזהר הניטלת מן היקבים: מלאה. לשון ציטוט צדקה שנתמלאת: יקב. הוא הצור שלפני הגת שהיין יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן (זכריה יד, י) יקצי המלך הוא יס אוקיינוס חפירה שחפר מלכו של עולם:

(28) כן תרימו גם אתם. כמו שישאל מרימים מגרנס ומיקציהם תרימו גם אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלמס:

- Therefore thou shalt say unto them: When ye set apart the best thereof from it, then it shall be counted unto the Levites as the increase of the threshing-floor, and as the increase of the wine-press.
- 30 וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּהַרְימָכֶם אֶת-חֲלָבֹם מִמֶּנּוּ וּנְחָשְׁבֹם לְלוֹיִם כְּתִבּוּאת גֶּרֶן וְכַעֲלֹת מַעְצְרֹתָא:
- וְאָכְלֹתֶם אֹתוֹ בְּכָל-מָקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם כִּי-שָׂכָר הוּא לָכֶם חֶלֶף עֲבַדְתֶּם בְּאֶהָל מוֹעֵד:
- 31 וְיִכְלֹן יְתִיה בְּכָל אֶתְרֵי אֶתְרֵי וְאָנֹשׁ בְּתִיכֹן אֲרִי אֲגֵרָא הוּא לְכֹן חֶלֶף פּוֹלְחֵנִכֹן בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:
- And ye shall bear no sin by reason of it, seeing that ye have set apart from it the best thereof; and ye shall not profane the holy things of the children of Israel, that ye die not.
- 32 וְלֹא-תִשְׂאוּ עָלֶיךָ חֵטָא בְּהַרְימָכֶם אֶת-חֲלָבֹם מִמֶּנּוּ וְאֶת-קִדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלִלּוּ וְלֹא תָמוּתוּ: (פ)
- וְלֹא תִקְבְּלוּן עָלוֹהֵי חוּבָא בְּאֶפְרָשׁוֹחֵכֹן יֵת שׁוֹפְרִיָה מִנִּיה וְיֵת קוֹדֶשִׁיא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלֹן וְלֹא תָמוּתוּן:
- The Haftarah is I Samuel 11:14 – 12:22 on page 186. On Rosh Hodesh, read the Maftir and Haftarah on page 200.
- XIX And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:
- חַקַּת וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:
- זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר דְּבַרוּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא-עָלָה עָלֶיהָ עֹל:
- 2 דָּא גְזִירַת אֲוִרִיתָא דְּפִקִּיד יֵי לְמִימַר מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְבֹּן לָךְ תּוֹרָתָא סְמוּקָתָא שְׁלֵמָתָא דְּלִית בָּהּ מוּמָא דְּלֹא סְלִיק עָלָה נִירָא:
- And ye shall give her unto Eleazar the priest, and she shall be brought forth without the camp, and she shall be slain before his face.
- 3 וְנָתַתָּם אֹתָהּ אֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל-מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂחַט אֹתָהּ לִפְנָיו:
- וְנָתַתָּם אֹתָהּ אֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל-מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂחַט אֹתָהּ לִפְנָיו:

(29) מכל מתנתכם תרימו את כל תרומת ה'. צמרומה גדולה הכתוב מדבר שם הקדים לוי את הכהן בכרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי צריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר (ספרי קבא):

(30) בהרימכם את חלב ממונו. לאחר שתרימו תרומת מעשר ממונו: ונחשב. המותר ללוים חולין גמורין: כתבואת גרן. לישראל שלא תאמר הואיל וקראו הכתוב תרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה יכול יהא כולו אסור תלמוד לומר ונחשב ללוים כתבואת גרן מה של ישראל חולין אף של לוי חולין (שם קכב):

(31) בכל מקום. אפילו בצית הקצרות (שם):

(32) ולא תשאו עליו חטא וגר. הא אם לא תרימו תשאו חטא (יצמות פט): ולא תמותו. הא אם תחללו תמותו (צבורות כו, ב):

(2) זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב זה חקת גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה (יומא סז, ב): ויקחו אליך. לעולם היא נקראת על שמך פרה שעשה משה צמדצר (צמדצר רבה): אדמה תמימה. שמהא תמימה באדמימות שם היו זה שמי שערות שחורות פסולה (ספרי קכג. פרה ב, ה):

4	And Eleazar the priest shall take of her blood with his finger, and sprinkle of her blood toward the front of the tent of meeting seven times.	וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל-נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים:	4
5	And the heifer shall be burnt in his sight; her skin, and her flesh, and her blood, with her dung, shall be burnt.	וַיִּזְקֶד יֵת תּוֹרְתָא לְעִינוּהִי יֵת מִשְׁכָּהּ וְיֵת בִּשְׂרָהּ וְיֵת דָּמָה עַל אוֹכְלָהּ יִזְקֶד:	5
6	And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.	וַיִּסַּב כֹּהֵנָא אַעֲא דְאַרְזָא וְאַיִזוּבָא וְצִבְע וְהוֹרִי וְיִרְמִי לְגוֹ יְקִידַת תּוֹרְתָא:	6
7	Then the priest shall wash his clothes, and he shall bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp, and the priest shall be unclean until the even.	וַיִּצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי כֹהֵנָא וַיִּסְחִי בִשְׂרִיהִי בְּמֵיָא וּבְתַר כֵּן יֵיעוֹל לְמִשְׁרִיתָא וַיְהִי מְסֻאָב כֹּהֵנָא עַד רְמֻשָּׂא:	7
8	And he that burneth her shall wash his clothes in water, and bathe his flesh in water, and shall be unclean until the even.	וְדַמְוִקִיד יִתְהָ יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי בְּמֵיָא וַיִּסְחִי בִשְׂרִיהִי בְּמֵיָא וַיְהִי מְסֻאָב עַד רְמֻשָּׂא:	8
9	And a man that is clean shall gather up the ashes of the heifer, and lay them up without the camp in a clean place, and it shall be kept for the congregation of the children of Israel for a water of sprinkling; it is a purification from sin.	וַיִּכְנֹשׁ גִּבֵּר דְּכִי יֵת קִטְמָא דְּתוֹרְתָא וַיִּצְנַע מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא בְּאַתֵּר דְּכִי וְתַהִי לְכִנְשָׁתָא דְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִטְרָא לְמִי אֲדִיּוֹתָא חֲטָטָא הִיא:	9
10	And he that gathereth the ashes of the heifer shall wash his clothes, and be unclean until the even; and it shall be unto the children of Israel, and unto the stranger that sojourneth among them, for a statute for ever.	וַיִּצְבַּע דְּכִנִּישׁ יֵת קִטְמָא דְּתוֹרְתָא יֵת לְבוּשׁוֹהִי וַיְהִי מְסֻאָב עַד רְמֻשָּׂא וְתַהִי לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרֵיָא דִּיתְגַּיִירוֹן בֵּינֵיהוֹן לְקִיָּם עָלֵם:	10

(3) אלעזר. מצוה נסגן (ספרי שם): אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות (יוםא סח, א. ספרי): ושחט

אותה לפניו. זר שוחט ואלעזר רואה (יוםא מצ. ספרי קכג):

(4) אל נוכח פני אהל מועד. עומד במזרחו של ירושלים ומתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם (יוםא סח, א. ספרי שם):

(7) אל המחנה. למחנה שכניה שאין טמא משולח חוץ לשתי מחנות אלא צו ובעל קרי ומזרע (פסחים סז, א): וטמא הכהן עד הערב. סרסרה ודרשהו וטמא עד הערב ואחר יצוא אל המחנה:

(9) והניח מחוץ למחנה. לשלשה חלקים מתחלקת אחד נתן צהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות ואחד נתן בחיל זה של משמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הצרכין להטהר וזה שצהר המשחה כהנים גדולים לפרות אחרות מקדשין הימנה וזה שחיל נתון למשמרת מגזירת הכתוב שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת (ספרי קכד. פרה ג, יא): למי נדה. למי הזייה כמו (איכה ג, נג) וידו אצן צי (זכריה ז, ד) לידות את קרנות הגוים לשון זריקה: חטאת הוא. לשון חטוי כפשוטו ולפי הלכותיו קראה הכתוב חטאת לומר שהיא כקדשים להאכר צהנאה (ספרי שם. מנחות נא, ב):

- 11 He that toucheth the dead, even any man's dead body, shall be unclean seven days; 11 הַנִּגַּע בְּמֵת לְכָל־נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים:
- 12 the same shall purify himself therewith on the third day and on the seventh day, and he shall be clean; but if he purify not himself the third day and the seventh day, he shall not be clean. 12 הוּא יִתְחַטֵּא־בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְיִטְהַר וְאִם־לֹא יִתְחַטֵּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר:
- 13 Whosoever toucheth the dead, even the body of any man that is dead, and purifieth not himself—he hath defiled the tabernacle of the LORD—that soul shall be cut off from Israel; because the water of sprinkling was not dashed against him, he shall be unclean; his uncleanness is yet upon him. 13 כָּל־הַנִּגַּע בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת־מִשְׁכַּן יְהוָה טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נִדָּה לֹא־זָרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טָמְאָתוֹ בּוֹ:
- 14 This is the law: when a man dieth in a tent, every one that cometh into the tent, and every thing that is in the tent, shall be unclean seven days. 14 זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֹהֶל וְכָל־אֲשֶׁר בְּאֹהֶל יִטָּמֵא שִׁבְעַת יָמִים:
- 15 And every open vessel, which hath no covering close-bound upon it, is unclean. 15 וְכָל כְּלִי פָתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צִמִּיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא:
- 16 And whosoever in the open field toucheth one that is slain with a sword, or one that dieth of himself, or a bone of a man, or a grave, shall be unclean seven days. 16 וְכָל אֲשֶׁר־יִגַּע עַל־פָּנָי בְּקִטְלֵ חֶרֶב אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּגִרְמָא דְּאִנְשָׁא אוֹ בְּקִבְרָא יִהְיֶה מְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים:
- 17 And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel. 17 וְלִקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֹפֶר שְׂרָפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל־כְּלִי:

(12) הוא יתחטא בו. צאפר הפרה (ס"א הזה):

(13) במת בנפש. ואי זה מת של נפש האדם להוֹיֵא נפש צהמה שאין טומאתה זריכה הזאה (ולא טומאת שצעה)

דבר אחר צנפס זו רביעית דם (חולין עז, ח): את משכן ה' טמא. אם נכנס לעזרה אפילו צטצילה בלא הזאת שלשי ושציעי: עוד טמאתו בו. אף על פי שטבל:

(14) כל הבא אל האהל. צעוד שהמת צמוכו:

(15) וכל כלי פתוח. בכלי חרס הכמוצ מדבר שאין מקבל טומאה מגבו אלא מחוכו לפיכך אם אין מגופת צמידתו פתולה עליו יפה צחצור טמא הוא הא אם יש צמיד פתיל עליו טהור (שם כח. ספרי קכו): פתיל. לשון מחוצר

צלשון עברי וכן (צראשית ל, ח) נפתולי אלהים נפתלתי נחצרתמי עם אחותי:

(16) על פני השדה. צבותינו דרשו (חולין עז, א. ספרי קכו) לרצות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל מטמא המת שם צנגיעה:

- 18 And a clean person shall take hyssop, and dip it in the water, and sprinkle it upon the tent, and upon all the vessels, and upon the persons that were there, and upon him that touched the bone, or the slain, or the dead, or the grave.
- 19 And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the third day, and on the seventh day; and on the seventh day he shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and shall be clean at even.
- 20 But the man that shall be unclean, and shall not purify himself, that soul shall be cut off from the midst of the assembly, because he hath defiled the sanctuary of the LORD; the water of sprinkling hath not been dashed against him: he is unclean.
- 21 And it shall be a perpetual statute unto them; and he that sprinkleth the water of sprinkling shall wash his clothes; and he that toucheth the water of sprinkling shall be unclean until even.
- 22 And whatsoever the unclean person toucheth shall be unclean; and the soul that toucheth him shall be unclean until even.
- שני וְלָקַח אִזּוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ וְגֵבֶר דָּכִי וְנָדִי עַל מִשְׁכָּנָא וְעַל כָּל הַכֵּלִים וְעַל הַנִּפְשׁוֹת אִשָּׁר הָיוּ-שָׁם וְעַל-הַנֶּגֶעַ בַּעֲצָם אֹו בְּחִלָּל אֹו בְּמֵת אֹו בְּקִבְרָה׃
- וְהָיָה הַטָּהוֹר עַל-הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַחֲטָאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּכְבַס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר בָּעֶרֶב׃
- וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקָּהָל כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ יְהוָה טָמָא מִי נִגְדָה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא הוּא׃
- וְהָיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִזֶּה מִי-הַנֶּגֶד יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְהַנֶּגֶעַ בְּמִי הַנֶּגֶד יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב׃
- וְכָל אֲשֶׁר-יִגַּע-בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגְעָת תִּטְמָא עַד-הָעֶרֶב׃ (פ)

(19) וחטאו ביום השביעי. הוא גמר טהרתו (ספרי):

(20) ואיש אשר יטמא וגו'. אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כו' כדאיתא בשבועות (טז, ז):

(21) ומזה מי הנדה. רבותינו אמרו (נדה ט. יומא יד, א) שהמזה טהור וזה צא ללמד שהנושא מי חטאת טמא טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו מה שאין כן בנוגע וזה שהוציאו כלשון מזה לומר לך שאין מטמאין עד שיהא צהן שיעור הזאה: והנגע וגו' יטמא. ואין טעון כזום בגדים:

(22) וכל אשר יגע בו. הטמא הזה שנטמא צמת יטמא: והנפש הנגעת. זו צטמא מת: תטמא עד הערב. מכאן למדנו שהמת אבי אבות הטומאה והנוגע זו אב הטומאה ומטמא אדם זהו פירושה לפי משמעה והלכותיה. ומדרש אגדה העתקתי מיסודו של רבי משה הדרשן וזהו: ויקחו אליך. משלהם כשם שהם פרוקו נזמי הזה לצגל משלהם כך יציאו זו לכפרה משלהם: פרה אדמה. משל לצג שפחה שטיף פלטין של מלך אמרו תצא אמו ותקנה הזאה כך תצא פרה ותכפר על העגל (תנחומא חקת ח): אדמה. על שם (ישעיה א, יח) אם יאדימו כחולע שהחטא קרוי אדום: חמימה. על שם ישראל שהיו חמימים ונעשו זו בעלי מומין תצא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם: לא עלה עליה עול. כשם שפרקו מעליהם עול שמים: אל אלעזר הכהן. כשם שנקלה על אהרן שהוא כהן לעשות העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא נעשית עבודה זו על ידו שאין קטיגור נעשה סניגור (ר"ה כו, א): ושרף את הפרה. כשם שנשרף העגל: עץ ארץ ואזוב ושני תולעת. ג' מינין הללו כנגד שלשת אלפי איש שנפלו צעגל וארז הוא הגזזה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולם סימן שהגזזה שנתגאה וחטא ישפיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו: למשמרת. כמו שפשע העגל שמור לדורות לפורענות שאין לך פקודה

- XX And the children of Israel, even the whole congregation, came into the wilderness of Zin in the first month; and the people abode in Kadesh; and Miriam died there, and was buried there.
- 2 And there was no water for the congregation; and they assembled themselves together against Moses and against Aaron.
- 3 And the people strove with Moses, and spoke, saying: 'Would that we had perished when our brethren perished before the LORD!
- 4 And why have ye brought the assembly of the LORD into this wilderness, to die there, we and our cattle?
- 5 And wherefore have ye made us to come up out of Egypt, to bring us in unto this evil place? it is no place of seed, or of figs, or of vines, or of pomegranates; neither is there any water to drink.'
- 6 And Moses and Aaron went from the presence of the assembly unto the door of the tent of meeting, and fell upon their faces; and the glory of the LORD appeared unto them.
- 7 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- XX וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְּבַר־צִן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשֹׁב הָעָם בְּקֶדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם:
- 2 וְלֹא־הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן:
- 3 וַיִּתְּרֹב הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּעְעֵנוּ בְּגִיעַ אַחֲיוֹנוֹ לִפְנֵי יְהוָה:
- 4 וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת־קְהָל יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ:
- 5 וְלָמָּה הֵעֲלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה לָאוּ מָקוֹם זֶרַע וַתֵּאֱנֶה וּגְפָן וְרִמּוֹן וַיִּמָּיֵם אֵין לְשִׁתּוֹת:
- 6 וַיָּבֹאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקְּהָל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם: (פ)
- 7 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר:
- שלישי (שני)

שֶׁאֵין זֶה מִפְּקוּדֵי הָעֵגֶל שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לז, לד) וְצִוּוּם פְּקֻדֵי וּפְקֻדֵי וְגו' (סְנֵהדְרִין קז, א). וְכֵשׁ שֶׁהֵעֵגֶל מִטְּמֵא כָּל הָעוֹסְקִין זֶה כִּךְ פָּרָה מִטְּמֵאָה כָּל הָעוֹסְקִין זֶה וְכֵשׁ שֶׁנִּטְעָרוּ צִאֲפָרוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לז, כ) וַיִּזֹּר עַל פְּנֵי הַמַּיִם וְגו'. כִּךְ וּלְקַח לִטְמֵא מִעֵפֶר שְׂרִיפַת הַחֲטָאֹת וְגו':

(1) כָּל הָעֵדָה. עֵדָה הַשְּׁלֵמָה שֶׁכָּבַד מִתּוֹ מִדְּבַר וְאֵלּוֹ פִּרְשׁוֹ לַחַיִּים (תַּנְחוּמָא יד): וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם. לָמָּה נִסְמְכָה מִיתַת מִרְיָם לִפְרַשְׁת פָּרָה אֲדוּמָה לֹאמַר לֵךְ מִן קִרְצִנוֹת מִכְּפָרִין (ס"א כְּמוֹ שֶׁפָּרָה אֲדוּמָה מִכְּפָרִת) אֵף מִיתַת זִדִּיקִים מִכְּפָרִת (מ"ק כח, א): וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם. אֵף הִיא זִנְיָה מִתָּה וּמִפְּנֵי מֵה לֹא נֹאמַר זֶה עַל פִּי ה' שֶׁאֵינוֹ דֶּרֶךְ כְּבוֹד שֶׁל מַעֲלָה (שס) וְצִאֲהֶרֶן נֹאמַר (בַּמִּדְבָּר לֵג, לח) עַל פִּי ה' צִאֲלָה מִסְּעִי:

(2) וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה. מִכָּאן שֶׁכָּל מִי שֶׁנֶּהֱיָה לֵהֵם הַצָּר זִכּוּת מִרְיָם (תַּעֲנִית ט, א):

(3) וְלוֹ גִּעְעֵנוּ. הַלֹּאִי שְׂגוּעֵנוּ: בְּגוּעַ אַחֲיוֹנוֹ. זִמִּיתָ אֲחֵינוּ דְּבַר לִמַּד שֶׁמִּיתָ לְמֵא מִגּוּעַ מִמֶּנָּה: בְּגוּעַ. שֶׁם דְּבַר הוּא כְּמוֹ זִמִּיתָ אֲחֵינוּ וְלֹא יִתְּכֵן לִפְרֹשׁוֹ כְּשֶׁמִּתּוֹ אֲחֵינוּ שֶׁאֵם כֵּן הִיָּה לוֹ לְהַנְקֵד בְּגוּעַ (בַּחוּלָם):

- 8 "Take the rod, and assemble the congregation, thou, and Aaron thy brother, and speak ye unto the rock before their eyes, that it give forth its water; and thou shalt bring forth to them water out of the rock; so thou shalt give the congregation and their cattle drink."
- 9 And Moses took the rod from before the LORD, as He commanded him.
- 10 And Moses and Aaron gathered the assembly together before the rock, and he said unto them: 'Hear now, ye rebels; are we to bring you forth water out of this rock?'
- 11 And Moses lifted up his hand, and smote the rock with his rod twice; and water came forth abundantly, and the congregation drank, and their cattle.
- 12 And the LORD said unto Moses and Aaron: 'Because ye believed not in Me, to sanctify Me in the eyes of the children of Israel, therefore ye shall not bring this assembly into the land which I have given them.'
- 13 These are the waters of Meribah, where the children of Israel strove with the LORD, and He was sanctified in them.
- קח אֶת־הַמִּטָּה וְהַקְהֵל אֶת־הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אֶחָיִךְ וְדַבַּרְתֶּם אֶל־הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמּוֹ וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם:
- וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ:
- וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקְהָל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם שְׁמָעוּ־נָא הַמְלִיכִים הַמֶּן־הַסֵּלַע הַזֶּה נוֹצֵיא לָכֶם מַיִם:
- וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיִּדָּךְ אֶת־הַסֵּלַע בְּמִטָּהוּ פַעַמַּיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתֶּה הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס)
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תְבִיאֹה אֶת־הַקְהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:
- הִנֵּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדַּשׁ בָּם: (ס)
- אֲנִי מִי מִצֻּוֹתָ דִּנְצוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל קֹדֶם יְיָ וַאֲתַקְדַּשׁ בָּהֶן:

(8) ואת בעירם. מכאן שחם הקצ"ה על ממונם של ישראל (צמד"ר. תנחומא ט):

(10) ויקהלו וגו'. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה (שם): המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא הוי מכירין אותו לפי שהלך הסלע וישגלו צין הסלעים כשנסתלק הצאר והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים לכך אמר להם המורים סרבנים לשון יוני שומים מורים את מוריהם המן הסלע הזה שלא נצטוונו עליו נוציא לכם מים (שם):

(11) פעמים. לפי שצראשונה לא הוציא אלא טיפין לפי שלא כזה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע והמה דצרו אל סלע אחר ולא הוציא אמרו שמה צריך להכותו כצראשונה שנאמר (שמות יז, ו) והיית צלור ונודמן להם אותו סלע והכהו:

(12) יען לא האמנתם ב'. גלה הכתוב שאלולי חטא זה בלצד היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר שנגזר עליהם שלא יכנסו לארץ כך היה עון משה ואהרן. והלא (צמדבר יא, כב) הלאן ובקר ישחט קשה מזו אלא לפי שבסתר חסך עליו הכתוב וכאן שבמעמד כל ישראל לא חסך עליו הכתוב מפני קדוש השם (תנחומא י): להקדישני. שאילו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום קל וחומר אנו (מדרש אגדה): לכן לא תביאו. בשצועה כמו (שמואל"א ג, יד) לכן נשבעתי לבית עלי נשבע בקפיפה שלא ירצו תפלה על כך (תנחומא ו ארא ב):

- 14 And Moses sent messengers from Kadesh unto the king of Edom: 'Thus saith thy brother Israel: Thou knowest all the travail that hath befallen us;
- 15 how our fathers went down into Egypt, and we dwelt in Egypt a long time; and the Egyptians dealt ill with us, and our fathers;
- 16 and when we cried unto the LORD, He heard our voice, and sent an angel, and brought us forth out of Egypt; and, behold, we are in Kadesh, a city in the uttermost of thy border.
- 17 Let us pass, I pray thee, through thy land; we will not pass through field or through vineyard, neither will we drink of the water of the wells; we will go along the king's highway, we will not turn aside to the right hand nor to the left, until we have passed thy border.'
- 18 And Edom said unto him: 'Thou shalt not pass through me, lest I come out with the sword against thee.'
- וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקְדָּשׁ אֶל-מֶלֶךְ אֱדוֹם כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל-הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצְאָתָנוּ:
- וַיֵּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיִמָּה וַנָּשָׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹאֲבֹתֵינוּ:
- וַנִּצְעַק אֶל-יְהוָה וַיִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיַּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנִיכֵנוּ בְּקֶדֶשׁ עִיר קְצֵה גְבוּלְךָ:
- נַעֲבְרָה-נָּא בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֶךְ לֹא נִטֶּה יָמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר-נַעֲבֹר גְּבוּלְךָ:
- וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱדוֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן-בְּחָרֵב אֵצֶא לְקִרְאָתְךָ:
- וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֲנֹנִיִּם מִן-הַמִּדְבָּר מִקְדָּשׁ אֶל-מֶלֶךְ אֱדוֹם כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל-הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצְאָתָנוּ:
- וַיֵּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיִמָּה וַנָּשָׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹאֲבֹתֵינוּ:
- וַנִּצְעַק אֶל-יְהוָה וַיִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיַּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנִיכֵנוּ בְּקֶדֶשׁ עִיר קְצֵה גְבוּלְךָ:
- נַעֲבְרָה-נָּא בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֶךְ לֹא נִטֶּה יָמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר-נַעֲבֹר גְּבוּלְךָ:
- וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱדוֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן-בְּחָרֵב אֵצֶא לְקִרְאָתְךָ:

(13) חמה מי מריבה. הם הנזכרים במקום אחר את אלו ראו אנטגוני פרעה שמושיען של ישראל לוקה במים לכן גזרו (שמות א, כז) כל הצן הילוד היאורה תשליכוהו (סוטה יז, ב): ויקדש בם. שמחו משה ואהרן על ידם. שכהקצ"ה עושה דין במקודשיו הוא יראוי ומתקדש על הצריות וכן הוא אומר (תהלים סח, לו) נורא אלהים ממקדשך וכן הוא אומר (ויקרא יג, א) בקרובי אקדש (זכריה טו, ב):

(14) אחיך ישראל. מה ראה להזכיר כאן אחיה אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו (בראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך ועל שנינו היה אותו החוב לפורעו (תנחומא יז): אתה ידעת את כל התלאה. לפיכך פירש אביכם מעל אבינו (בראשית לו, ו) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו מפני השטר חוב המוטל עליהם והטילו על יעקב (בראשית רבה פז, יג):

(15) וירדו לנו. סבלנו צרות רבות: ולאבותינו. מכאן שהאבות מצטערים בקצר כשפורענות צאה על ישראל (תנחומא יז):

(16) וישמע קולנו. צצרכה שצרכנו אבינו (בראשית כז, כב) הקול קול יעקב שאנו צועקים ונענים (תנחומא זשלח ט): מלאך. זה משה מכאן שהנביאים קרואים מלאכים ואומר (ד"ה-ז לו, טו) ויהיו מלעזבים צמלאכי האלהים (תנחומא ויקרא א):

(17) נעברה נא בארצך. אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט לעבור דרך ארצך: ולא נשתה מי באר. מי צורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי שיש צדינו מן לאכול וצאר לשחות לא נשתה ממנו אלא נקנה מכס אוכל ומים להנאתכם מכאן לאכסנאי שאף על פי שיש צידו לאכול יקנה מן החנוני כדי להנות את אושפיו (צמדרש רבה. תנחומא יז): דרך המלך בלך וגו'. אנו חוסמים את צהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול (שם):

(18) פן בחרב אצא לקראתך. אחס מתגאים בקול שהורישכם אביכם ואמרתם ונצטק אל ה' וישמע קולנו ואני

- 19 And the children of Israel said unto him: 'We will go up by the highway; and if we drink of thy water, I and my cattle, then will I give the price thereof; let me only pass through on my feet; there is no hurt.'
- 20 And he said: 'Thou shalt not pass through.' And Edom came out against him with much people, and with a strong hand.
- 21 Thus Edom refused to give Israel passage through his border; wherefore Israel turned away from him.
- 22 And they journeyed from Kadesh; and the children of Israel, even the whole congregation, came unto mount Hor.
- 23 And the LORD spoke unto Moses and Aaron in mount Hor, by the border of the land of Edom, saying:
- 24 'Aaron shall be gathered unto his people; for he shall not enter into the land which I have given unto the children of Israel, because ye rebelled against My word at the waters of Meribah.
- 25 Take Aaron and Eleazar his son, and bring them up unto mount Hor.
- 26 And strip Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron shall be gathered unto his people, and shall die there.'
- וַיֹּאמְרוּ אֲלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל~ וַאֲמָרוּ לְהָ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַסְלָה נַעֲלָה וְאִם־מִיָּמִיד בְּאֹרֶחַ כְּבִישָׁא נִסַּק וְאִם נִשְׁתָּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנִתְּתִי מִכְרָם רַק אֵין־דָּבָר בְּרַגְלִי אֶעְבְּרָה:
- וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדֹם לְקִרְאָתוֹ בְּעָם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה:
- וַיִּמָּאֵן אֲדֹם נָתַן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבְלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו: (פ)
- וַיֵּסְעוּ מִקְדֵּשׁ וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה הָרַחֵק:
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן בְּהוֹר הָהָר עַל־גִּבּוֹל אֶרֶץ־אֲדָם לֵאמֹר:
- יֹאסֹף אַהֲרֹן אֶל־עַמּוּי כִּי לֹא יָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־מָרִיתֶם אֶת־פִּי לְמִי מְרִיבָה:
- קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּנֵי וְהָעֵל אֹתָם הָרַחֵק:
- וְהַפְשֹׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְהַלְבִּשְׁתָּם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנֵי וְאַהֲרֹן יֹאסֹף וּמָת שָׁם:
- וַתִּשְׁלַח יְת אַהֲרֹן יְת לְבוּשָׁתִי וְתִלְבִּישְׁנִי יְת אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וְאַהֲרֹן יִתְכַנֵּשׁ וַיָּמוּת תָּמָן:

חמישי (שלישי)

אלא עליכם צמה שהורישני אזי (צראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה (תנחומא ששלח ט):

(19) רק אין דבר. אין שום דבר מזיק:

(20) וביד חזקה. זהצטחם וקננו (צראשית כז, כב) והידים ידי עשו (מדרש אלגדה):

(22) כל העדה. כלם שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה צהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם שכבר כלו ממי מדבר ואלו מאותן שכתוב צהן (דברים ז, ד) חיים כלכם היום (תנחומא יד): הר על גבי הר כתפוח קטן על גבי תפוח גדול ואף על פי שהענן הולך לפנייהם ומשוה את ההרים שלשה נשארו צהן הר סיני לתורה והר נצו לקצרת משה והר ההר לקצרת אהרן (שם):

(23) על גבול ארץ אדום. מגיד שמפני שנחצרו כאן להתקרב לעשו הרשע נפרצו מעשיהם וחסרו הנדיק

הזה וכן הנציא אומר ליהושפט (ד"ה-כ, לו) זהחצרך עם אחיזהו פרץ ה' את מעשיך (תנחומא יד):

(25) קח את אהרן. צדצרי נחומים אמור לו אשריך שתראה כחרך נתון לצנן מה שאין אני זכאי לכך (שם יז):

- 27 And Moses did as the LORD commanded; and they went up into mount Hor in the sight of all the congregation. וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלֶה אֶת־הָעָם אֶל־הַר הָהָר לְעֵינֵי כָל־הָעֵדָה: וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמַא דְּפִקֵּיד יי וּסְלִיקוּ לְהוֹר טוֹרָא לְעֵינֵי כָל־פְּנִשְׁתָּא:
- 28 And Moses stripped Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron died there in the top of the mount; and Moses and Eleazar came down from the mount. וַיַּפְשֹׁט מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׂ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אַהֲרֹן שָׁם בְּרָאשׁ הָהָר וַיֵּרָד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הָהָר: וְאַשְׁלַח מֹשֶׁה יָת אַהֲרֹן יָת לְבוּשׁוֹהִי וְאֶלְבִּישׁ יְתִהוֹן יָת אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אַהֲרֹן שָׁם תַּמּוֹן בְּרִישׁ טוֹרָא וְנָחַת מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן טוֹרָא:
- 29 And when all the congregation saw that Aaron was dead, they wept for Aaron thirty days, even all the house of Israel. וַיֵּרְאוּ כָל־הָעֵדָה כִּי גָעַ אַהֲרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת־אַהֲרֹן שְׁלָשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל: וַיַּחֲזוּ כָל־פְּנִשְׁתָּא אַרִי מִית אַהֲרֹן וַיִּבְכוּ יָת אַהֲרֹן תְּלָתִין יוֹמִין כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל:
- XXI And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South, heard tell that Israel came by the way of Atharim; and he fought against Israel, and took some of them captive. וַיִּשְׁמָע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ־עֲרָד יוֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב | מִמֶּנּוּ שְׂבִי: וּשְׁמַע כְּנַעֲנָה מֶלֶכָּא דְּעֲרָד יְתִיב דְּרוֹמָא אַרִי אֲתָא יִשְׂרָאֵל אוֹרַח מְאֻלְלִיא וְאִית קֶרְבָּא בְּיִשְׂרָאֵל וּשְׂבָא מִנִּיה שְׂבִיא:
- 2 And Israel vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver this people into my hand, then I will utterly destroy their cities.' וַיִּדָּר יִשְׂרָאֵל נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן תָּתֵן אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמָתִי אֶת־עָרֵיהֶם: וְקִיָּים יִשְׂרָאֵל קִים קֶדֶם יי וַיֹּאמֶר אִם מִמָּסָר תִּמָּסָר יָת עַמָּא הַדִּין בְּיָדִי וְאֶנְמַר יָת קְרִייהוֹן:

(26) את בגדיו. את צגדי כהונה גדולה הלצישהו והפשיטם מעליו לתתם על צנו צפניו אמר לו הכנס למערה ונכנסם ראה מטה מוצעת ונר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידיך ופשט קמוץ פיד וקמוץ עזום עיניך ועזם מיד חמד משה לאותה מיתה וזהו שנאמר לו (דברים לב, ג) כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנתאווית לה (תנחומא ישן חקת הוספה ז):

(27) ויעש משה. אף על פי שהדבר קשה לו לא עכז (תנחומא יז):

(29) ויראו כל העדה וגו'. כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועזר את המגפה ישלוט צו מלאך המות מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל צמטה ראו והאמינו (צמד"ר): כל בית ישראל. האנשים והנשים לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריצה ובין איש לאשתו (אדר"ג פ"ז): כי גוע. אומר אני שהמתרגם דהא מית טועה הוא אלא אם כן מתרגס ויראו ואתחזיאו שלא אמרו רבותינו ז"ל כי זה משמש בלשון דהא אלא על מדרש שנסתלקו ענני כבוד וכדאמר רבי אבהו (ר"ה ג, א) דאמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו ועל לשון דהא לפי שהוא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו למה וייראו לפי שהרי מת אהרן אצל על תרגום וחזו כל כנישתא אין לשון דהא נופל אלא לשון אשר שהוא מגזרת שמוש אי שמיניו אם משמש בלשון אשר כמו (איוב כא, ד) ואם מדוע לא תקצר רוחי והרבה מפורשים מזה הלשון (שם יד, ה) אם חרונים ימי:

(1) וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד כו' כדאיתא בראש השנה (ג, א) ועמלק מעולם רזועה מרדות לישראל מזומן בכל עת לפורענות (תנחומא יח): יושב הנגב. זה עמלק (שם) שנאמר (צמדבר יג, כט) עמלק יושב בצרך הנגב ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקצי"ה לתת כנענים בידם והם אינן כנענים ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונו לשון כנען אמרו נתפלל כחם שנאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי (מדרש אגדה): דרך האחרים. דרך הנגב שהלכו זה המרגלים שנאמר (לעיל יג, כב) ויעלו בנגב. דבר אחר דרך האחרים דרך התייר הגדול הנוסע לפנייהם שנאמר (שם י, לג) דרך שלשת ימים לחור להם מנוחה (תנחומא יח): יושב ממנו שבי. אינה אלא שפחה אחת (ילקוט תשס"ד. מדרש אגדה):

3 And the LORD hearkened to the voice of Israel, and delivered up the Canaanites; and they utterly destroyed them and their cities; and the name of the place was called Hormah.

4 And they journeyed from mount Hor by the way to the Red Sea, to compass the land of Edom; and the soul of the people became impatient because of the way.

And the people spoke against
God, and against Moses:
5 'Wherefore have ye brought us
up out of Egypt to die in the
wilderness? for there is no bread,
and there is no water; and our
soul loatheth this light bread.'

And the LORD sent fiery serpents
6 among the people, and they bit
the people; and much people of
Israel died.

And the people came to Moses,
and said: 'We have sinned,
7 because we have spoken against
the LORD, and against thee; pray
unto the LORD, that He take
away the serpents from us.' And
Moses prayed for the people.

וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל
וַיִּתֵּן אֶת־הַכּוֹנֵנִי וַיַּחֲרֵם
אֹתָהֶם וְאֶת־עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא
שֵׁם־הַמָּקוֹם חֶרְמָה: (פ)

וַיִּסְעֻ מִזֶּהר הַהָר' הַדֶּרֶךְ יָם־
 4 סוּף לִסְבֹּב אֶת־אֶרֶץ אֲדוֹם
 וַתִּקְצֹר נַפְשׁ־הָעָם בַּדֶּרֶךְ׃
 וַיִּטְלוּ מִזֶּהר טוֹבָא אֹרֶחַ
 וַיֵּא דְסוּף לֹא־קָפָא יֵת אֶרְעָא
 דְּאֲדוֹם וַעֲקַת נַפְשָׁא דְעַמָּא
 בְּאֹרְחָא׃

וַיִּדְבֹר הָעָם בְּאַלְהֵי־
וּבַמִּשָּׁה לָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ
מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר כִּי
אֵין לָחֶם וְאֵין מָזֶם וְנִפְשָׁנוּ
קָצָה בַלָּחֶם הַקָּלָקָל׃

וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשָּׂרָפִים וַיִּנָּשְׁכוּ אֶת-הָעָם וַיָּמָת עַם-רַב מִיִּשְׂרָאֵל׃

וַיִּבֹא הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ
חֲטֵאנוּ כִּי-דִבְרֵנוּ בַיהוָה
וַנִּבְךְּ הַתַּפְּלִל אֶל-יְהוָה וְיִסַּר
מֵעַלֵינוּ אֶת-הַנִּחֹשׁ וַיִּתְּפֹלֵל
מֹשֶׁה בַעַד הָעָם:

(2) והחרמתי. אקדיש שללם לגזוה:

(3) ויחרם אתהם. זהריגה: ואת עריהם. חרמי גזוה:

(4) דרך ים סוף. כיון שמת אהרן וצאה עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף הוא הדרך שמזרז להם כשנגזר עליהם גזירת מרגלים שנאמר (דברים א, מ) וסעו המדברה דרך ים סוף. וכאן חזרו לאחוריהם (עיין פרשת פנחס) שבע מסעות שנאמר (דברים י, ו) וצני ישראל נסעו מבצרות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי צמוסרה מת והלא צהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאילו הוא צפניהם ולא וצדוק צמסעות ותמלא שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר (תנחומא חקת יח): לסבב את ארץ אדום. שלא נתנם לעבור צארא: ותקצר נפש העם בדרך. צטורה הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו היינו קרובים להכנסם לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אצותינו ונשתחוה שלשים ושמונה שנה עד היום לפיכך קצרה נפשם צעינו הדרך וצלשון לעז"א אנקודלו"ר ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם צדרך בהיותם צדרך ולא פירש צו צמה קצרה שכל מקום שתמלא קצור נפש צמקרא מפורש שם צמה קצרה כגון (זכריה יא, ח) ותקצר נפשי צהם וכגון (שופטים י, טז) ותקצר נפשו צעמל ישראל וכל צדק הקשה על אדם נופל צו לשון קצור נפש כאדם שהטורח צא עליו ואין דעתו רחצה לקבל אותה הדבר ואין לו מקום צמוך לצו לגור שם אותה הצער וצדצד המטריח נופל לשון גודל שגדול הוא וכצד על האדם כגון (זכריה שם) וגם נפשם צמלה צי גדלה עלי (איוב י, טז) ויגאה כשחל תצודני כללו של פירושו כל לשון קצור נפש צדצד לשון שאין יכול לצובלו הוא שאין הדעת סובלתו:

(5) באלהים ובמושה. השוו עזר לקונו (צמ"ר. תנחומא יט): למה העלייתנו. שניהם שוים: ונפשונו קצרה. אף זה לשון קצור נפש ומאוס: בלחם הקלוקל. לפי שהמן נבלע באיברים קראוהו קלוקל אמרו עתיד

המן הזה שיחפח צמיענו כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוֹיֵא (ע"ז ה. יומא עה, א):

(6) את הנחשים השרפים. ששורפים את האדם בארס שיניהם (צמ"ר): וינשכו את העם. יצא נחש שלקה על הוֹאֵלֶת דָּבָה ויפרע ממוֹיֵאֵי דָּבָה יצא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד (טעם עפר) ויפרע מכפוי טוֹבָה שדבר אחד משתנה להם לכמה טעמים (תנחומא יט):

- 8 And the LORD said unto Moses: 8 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה
'Make thee a fiery serpent, and set 8 לָךְ שֶׁרֶף וְשִׂים אֹתוֹ עַל־נֹס
it upon a pole; and it shall come 8 וְהָיָה כָּל־הַנִּשְׁנֹךְ וְרָאָה אֹתוֹ
to pass, that every one that is 8 וַיָּחִי:
bitten, when he seeth it, shall
live.'
- 9 And Moses made a serpent of 9 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחָשׁ נְחָשֶׁת
brass, and set it upon the pole; 9 וַיִּשְׁמְהוּ עַל־הַנֹּס וְהָיָה אִם־
and it came to pass, that if a 9 נִשְׁךְ הַנָּחָשׁ אֶת־אִישׁ וְהָבִיט
serpent had bitten any man, 9 אֶל־נָחָשׁ הַנְּחָשֶׁת וַיָּחִי:
when he looked unto the serpent
of brass, he lived.
- 10 And the children of Israel 10 וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ
journeyed, and pitched in Oboth. 10 בְּאֹבוֹת:
בְּאֹבוֹת:
- 11 And they journeyed from Oboth, 11 וַיִּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי
and pitched at Ije-abarim, in the 11 הָעֲבָרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל־
wilderness which is in front of 11 פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:
Moab, toward the sun-rising.
- 12 From thence they journeyed, and 12 מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחֲל זֶרֶד:
pitched in the valley of Zered. 12 דִּזְרֹד:
מִתַּמָּן נָטְלוּ וַיָּשָׁרוּ בְּנַחֲלָא
- 13 From thence they journeyed, and 13 מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר
pitched on the other side of the 13 אֲרֹנוֹן אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר הַיַּצָּא
Arnon, which is in the 13 מִגְבֹּל הָאֲמֹרִי כִּי אֲרֹנוֹן
wilderness, that cometh out of 13 גְּבִיל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין
the border of the Amorites.—For 13 הָאֲמֹרִי:
Arnon is the border of Moab,
between Moab and the Amorites;

(7) ויתפלל משה. מכאן למי שמצקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול (שם. ז"ק צב, א):
(8) על נס. על כלונס שקורין פירק"א בלע"ז וכן (ישעי' ל, יז) וכנס על הגבעה (שם מט, כב) אריס נסי (שם יג, ז)
(9) נשך הנחש את איש והביט וגו' שלא היה ממנה נשך הנחש להתרפאות אלא אם כן מציט בו זכוונה (במדבר רבה)
ואמרו רבותינו (ר"ה כט, א) וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעזדין את לבם
לאציהם שבשמים היו מתרפאים ואם לא היו נמוקים (נוסח אחר גיזוקים):
(10) נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר משה הקב"ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון נופל
על לשון (ז"ר לא, ח):
(11) בעיי העברים. לא ידעתי למה נקרא שמם עיים ועי לשון חורבה הוא דבר הטאטו צמטאטא והעיי"ן בו
יטוד לצדה והוא מלשון יעים (ישעי' כח, יז) ויעה צרד: העברים. דרך מעבר העוברים שם את הר נבו אל ארץ
כנען שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמורי: על פני מואב ממזרח השמש. צמורה של ארץ מואב:
(12) מגבול האמורי. תחום סוף מזר שלהם וכן (דברים ז, יח) גבול מואב לשון קצה וסוף: מעבר
ארנון. הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שבאו מעבר השני לארנון צמור ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב:
היוצא מגבול האמורי. רצועה יוצאת מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול
מואב ושם חמו ישראל ולא באו לגבול מואב (כי ארנון גבול מואב והם לא נתנו להם רשות לעבור בארצם ואף על פי שלא
פירשה משה פירשה יפתח) כמו שאמר יפתח (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה. ומשה רמזה (דברים
ז, כט) כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בצער מה אלו לא נתנום לעבור צמור ארצם אלא
הקיפום סביב אף מואב כן:

- 14 wherefore it is said in the book of the Wars of the LORD: Vaheb in Suphah, And the valleys of Arnon,
- 14 עַל־כֵּן יֹאמַר בְּסֵפֶר מִלְחָמַת יְהוָה אֶת־וָהֶב בְּסוּפָהּ וְאֶת־הַנַּחְלִים אַרְנוֹן:
- 15 And the slope of the valleys That inclineth toward the seat of Ar, And leaneth upon the border of Moab.—
- 15 וְאַשְׁדֹּ הַנַּחְלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשֵׁבֶת עַר וְנִשְׁעָן לְגִבּוֹל מוֹאָב:
- 16 And from thence to Beer; that is the well whereof the LORD said unto Moses: 'Gather the people together, and I will give them water.'
- 16 וּמִשָּׁם בְּאֵרָה הַבָּאָר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֲסֹף אֶת־הָעָם וְאֶתְּנָה לָהֶם מַיִם: (ס)
- 17 Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it—
- 17 אֲזַ יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בָּאָר עֲנוּ־לָהּ:
- 18 The well, which the princes digged, Which the nobles of the people derved, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;
- 18 בְּאֵר חֲפְרוּהָ שְׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחְקָהּ בְּמִשְׁעֲנֹתָם וּמִמִּדְבָּר מַטָּנָה:
- 19 and from Mattanah to Nahaliel; and from Nahaliel to Bamoth;
- 19 וּמִמַּטָּנָה נַחְלִיאֵל וּמִנַּחְלִיאֵל בָּמוֹת:

(14) על כן יאמר. על חניה זו ונסים שנעשו זה יאמר בספר מלחמות ה'. כשמספרים נסים שנעשו לאזותינו יספרו את זה וגו'. את והב. כמו את יהצ כמו שיאמר מן יעד ועד כן יאמר מן יהצ והצ והיו"ו יסוד הוא כלומר את אשר יהצ להם והרצה נסים בים סוף: ואת הנחלים ארנון. כשם שמספרים צנסי ים סוף כך יש לספר צנסי נחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים (תנחומא כ). ומה הם הנסים:

(15) ואשד הנחלים. תרגום של שפך אשד שפך הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחצאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חצירו זהר מזה והדרך עובר צחור הנחל אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל [לארץ] לתוך הנחל לעבור נלא מן המערות צהרים שלמעלה מהם ונהרגם צחכים ואצני בליסטראות והיו אותן הנקעים צהר של צד מואב וצהר של צד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים בולטין לחוץ כיון שצאו ישראל לעבור נזדעזע ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקציל פני גבירתה ונתקרב לצד הר של מואב ונכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום וזהו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ונתקרב לצד גבול מואב ונדבק בו וזהו ונשען לגבול מואב (צס"א אינו) (ועצרו ישראל על ההרים ולא ידעו הנסים האלו אלא על ידי הבאר שנכנס לשם) (צס):

(16) ומשם בארדה. משם בא האשד אל הצאר כיצד אמר הקצ"ה מי מודיע לצני הנסים הללו המשל אומר (שצת י, צ) נתת פת לחינוק הודיע לאמו לאחר שעצרו חזרו ההרים למקומם והצאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרגים וחזרות ואיצרים ומוליכתן כציב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה (תנחומא כ):

(17) עלי באר. מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה ומנין שהצאר הודיעה להם שנאמר ומשם צארה וכי משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם אלא שירדה לפרסם את הנסים וכן אז יסיר ישראל. השירה הזאת נאמרה בסוף ארבעים והצאר נתנה להם מתחלת מ' ומה ראה ליכתב כאן אלא הענין הזה נדרש למעלה הימנו (שצת לה. צמ"ר. תנחומא כ):

(18) באר חפרוה. זאת היא הצאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן: במשענותם. צמטה: וממדבר. נתנה להם:

(19) וממתנה נחליאל. כתרגומו:

- 20 and from Bamoth to the valley that is in the field of Moab, by the top of Pisgah, which looketh down upon the desert. 20 ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה ונשקפה על-פני הישימון: (פ) ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ריש רמתא ומסתכיא על אפי בית ישימון:
- 21 And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, saying: 21 וישלח ישראל מלאכים אל-סיחון מלך-האמורי לאמר: וישלח ישראל אנגדין לות סיחון מלכא אמוראח למימר:
- 22 'Let me pass through thy land; we will not turn aside into field, or into vineyard; we will not drink of the water of the wells; we will go by the king's highway, until we have passed thy border.' 22 אעברה בארצך לא נטה בשדה ובכרם לא נשתה מי באר בדרך המלך נלך עד אשר-נעבר גבלך: אעבר בארעך לא נסטי בקהל ובכרם לא נשתה מי גוב באורח מלכא ניזיל עד דנעבר תחומך:
- 23 And Sihon would not suffer Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and went out against Israel into the wilderness, and came to Jahaz; and he fought against Israel. 23 ולא נתן סיחון את-ישראל עבר בגבלך ויאסף סיחון את-כל-עמו ויצא לקראת ישראל המדברה ויבא יהצה וילחם בישראל: ואל שבק סיחון ית ישראל למעבר בתחומיה וכנש סיחון ית כל עמיה ונפק לקדמות ישראל למדברה ואתא ליהץ ואגית קרבא בישראל:
- 24 And Israel smote him with the edge of the sword, and possessed his land from the Arnon unto the Jabbok, even unto the children of Ammon; for the border of the children of Ammon was strong. 24 ויבהו ישראל לפי-חרב ויירש את-ארצו מארנו עד-יבק עד-בני עמון: ויבול בני עמון: ומחדי ישראל לפתגם דחרב וירית ית ארעיה מארנונא עד יובקא עד בני עמון ארי תקיף תחומא דבני עמון:

(20) ומבמות הגיא אשר בשדה מואב. כי שם מת משה ושם צטלה הצאר. דבר אחר כרוה נדיצי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חונים נוטל מקלו ומושך אלל דגלו ומחנהו ומי הצאר נמשכין דרך אותו סימן וצאין לפני חניית כל שבט ושבט (תנחומא כא): במחקק. על פי משה שנקרא מחוקק שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחוקק ספון ולמה לא נזכר משה צעירה זו לפי שלקה על ידי הצאר וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקצ"ה משל למלך שהיו מזמנין אותו לסעודה אמר אם אוהבי שם אני שם ואם לאו איני הולך (תנחומא כא): ראש הפסגה. כתר גומור ריש רמתא: פסגה. לשון גובה וכן (תהלים מח, יד) פסגו ארמנותיה הגציהו ארמנותיה: ונשקפה. אותה הפסגה על פני המקום ששמו ישימון והוא לשון מדבר שהוא שמש. דבר אחר ונשקפה הצאר על פני הישימון שנגזרה צימה של טבריה והעומד על הישימון מציט ורואה כמין כצרה צים והיא הצאר כך דרש רבי תנחומא (תנחומא כא. שצח לה, א):

(21) וישלח ישראל מלאכים. וצמקום אחר תולה השליחות צמשה שנאמר (דברים ז, כו) ואשלח מלאכים ממדבר קדמות וכן (במדבר כ, יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום וציפתה הוא אומר (שופטים יא, יז) וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו' הכתובים הללו צריכים זה לזה זה נועל זה פותח שמה הוא ישראל וישראל הם משה לומר לך שגשיל הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל (תנחומא כז):

(22) אעברה בארצך. אף על פי שלא נטוו לפתוח להם בשלום צקשו מהם שלום (שם):

(23) ולא נתן סיחון וגו'. לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות כיון שאמרו לו ישראל אעברה בארצך אמר להם כל עצמי איני יושב כאן אלא לשמרם מפניכם ואחם אומרים כך (שם כג): ויצא לקראת ישראל. אילו היתה חשבון מלחה יתושין אין כל צריה יכולה לכבשה ואם היה סיחון ככפר חלש אין כל אדם יכול לכבשו וכל שכן אלו שהיה בחשבון. אמר הקצ"ה מה אני מטריח על בני כל זאת לאור על כל עיר ועיר נתן בלב כל אנשי המלחמה לנאת מן העיירות ונתקצו כולם למקום אחד ושם נפלו ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם כי אין שם איש אלא נשים וטף (שם):

(24) כי עז. ומהו חזקן התראתו של הקצ"ה שאמר להם (דברים ז, יט) אל תאורס וגו':

- 25 And Israel took all these cities; and Israel dwelt in all the cities of the Amorites, in Heshbon, and in all the towns thereof. וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל-עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבֹּן וּבְכָל-בְּנֵיָהּ: וַיָּסִיב יִשְׂרָאֵל יָת כָּל קְרִינְיָא הָאֵלֶּיִן וַיֵּיטִב יִשְׂרָאֵל בְּכָל קְרִינְיָא אֲמֹרִיָּה בְּחֶשְׁבֹּן וּבְכָל כְּפָרְנָהָ: 25
- 26 For Heshbon was the city of Sihon the king of the Amorites, who had fought against the former king of Moab, and taken all his land out of his hand, even unto the Arnon. כִּי חֶשְׁבֹּן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא וְהוּא נִלְחָם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרֵאשֹׁן וַיִּקַּח אֶת-כָּל-אֲרָצוֹ מִיַּדוֹ עַד-אֲרֹנִי: 26
- 27 Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established! עַל-כֵּן יֹאמְרוּ הַמְשָׁלִים בָּאוּ חֶשְׁבֹּן תִּבְנֶה וְתִכּוֹנֶן עִיר סִיחֹן: 27
- 28 For a fire is gone out of Heshbon, A flame from the city of Sihon; It hath devoured Ar of Moab, The lords of the high places of Arnon. כִּי-אֵשׁ יֵצְאָה מִחֶשְׁבֹּן לְהִבָּה מִקְרִיַּת סִיחֹן אָכְלָה עָר מוֹאָב בַּעֲלֵי בָמוֹת אֲרֹנִי: 28
- 29 Woe to thee, Moab! Thou art undone, O people of Chemosh; He hath given his sons as fugitives, And his daughters into captivity, Unto Sihon king of the Amorites. אוֹיֵ-לָךְ מוֹאָב אֲבָדְתָּ עִם-כְּמוֹשׁ נָתַן בָּנָיו פְּלִיטִם וּבָנֹתָיו בַּשְּׁבִית לְמֶלֶךְ אֱמֹרִי סִיחֹן: 29
- 30 We have shot at them—Heshbon is perished—even unto Dibon, And we have laid waste even unto Nophah, Which reacheth unto Medeba. וַיִּירָם אֲבָד חֶשְׁבֹּן עַד-דִּיבֹן וַנִּשֵּׂם עַד-נֹפַח אֲשֶׁר עַד-מִידְבָּא: 30

- (25) בנתייה. כפרים הסמוכים לה:
- (26) והוא גלחם. למה הוצרך להכתז לפי שנאמר (שם ט) אל תזכר את מואב וחשבון משל מואב היתה כתז לנו שסיחון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל (חולין ט, ז): מידו. מרשותו (ז"מ מ, ז):
- (27) על כן. על אותה מלחמה שנלחם סיחון צמואב: יאמרו המשלים. צלעם שנאמר צו (צמדצר כג, ו) וישא משלו: המשלים. צלעם וצעור והם אמרו: באו חשבון. שלא היה סיחון יכול לכבשה והלך ושכר את צלעם לקללו וזהו שאמר לו צלך (שם כג, ו) כי ידעתי את אשר תצרך מצורך וגו' (תנחומא כד): תבנה ותכוון. חשבון צלם סיחון להיות עירו:
- (28) כי אש יצאה מחשבון. משכנשה סיחון: אכלה ער מואב. שם אותה המדינה קרוי ער צלשון עצרי ולחית צלשון חרמי: ער מואב. ער של מואב:
- (29) אוי לך מואב. שקללו את מואב שימסרו צידו (שם): כמוש. שם אלהי מואב (שופטים יא, סד): נתן. הנותן את בניו של מואב: פליטם. נסים ופליטים מחרצו ואת צנותיו צשצית וגו':
- (30) ונירם אבד. מלכות שלהם: אבד חשבון ער דיבון. מלכות ועול שהיה למואב צחשבון אבד משם וכן עד דיבון חרגום של סר עד, כלומר סר ניר מדיבון. ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש כמו (מלכים-א יא, לו) למען היות ניר לדוד עצדי: ונשים. ש"ן דגושה לשון שממה כך יאמרו המושלים ונשים אותם: עד נפח. השימונוס עד נפח:

- 31 Thus Israel dwelt in the land of the Amorites. וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי: וַיֵּיטִיב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ אֱמֹרִיָּה:
- 32 And Moses sent to spy out Jazer, and they took the towns thereof, and drove out the Amorites that were there. וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת-יַעֲזֵר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵי תֵיָה (כ) וַיִּירָשׁוּ אֶת-הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר-שָׁם:
- 33 And they turned and went up by the way of Bashan; and Og the king of Bashan went out against them, he and all his people, to battle at Edrei. וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ דֶרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עֹג מֶלֶךְ-הַבָּשָׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל-עַמּוֹ לְמִלְחָמָה אֶדְרֵעִי:
- 34 And the LORD said unto Moses: 'Fear him not; for I have delivered him into thy hand, and all his people, and his land; and thou shalt do to him as thou didst unto Sihon king of the Amorites, who dwelt at Heshbon.' וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אַל-תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִידִי נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ וְאֶת-אֶרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבֹן:
- 35 So they smote him, and his sons, and all his people, until there was none left him remaining; and they possessed his land. וַיַּחֲזוּ יְתִיָּה וְנָתַתָּה וְנָתַתָּה כָּל עַמּוּהָ עַד דִּלָּא אֲשָׁתָּאָר לִיה מְשִׁיזִיב וַיִּרִיתוּ יָת אֶרְעִיהָ:
- XXII And the children of Israel journeyed, and pitched in the plains of Moab beyond the Jordan at Jericho. וַיֵּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנּוּ בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לִירְדֵן יְרֵחוֹ: (ס)

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33 on page 188. On Rosh Hodesh, read the Maftir and Haftarah on page 200.

- 2 And Balak the son of Zippor saw all that Israel had done to the Amorites. וַיֵּרָא בָלָק בֶּן-צִפּוֹר אֶת כָּל-אֲשֶׁר-עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לָאֱמֹרִי: וַחֲזָא בָלָק בֶּר צִפּוֹר יָת כָּל דַּעְבַּד יִשְׂרָאֵל לָאֱמֹרִיָּה:
- 3 And Moab was sore afraid of the people, because they were many; and Moab was overcome with dread because of the children of Israel. וַיִּגַּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב-הָיָא וַיִּקָּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַדְחִיל מוֹאָבָא מִן קָדָם עַמָּא לְחִדָּא אֲרִי סְגִי הוּא וַעֲקַת לְמוֹאָבָאִי מִן קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(32) וישלח משה לרגל את יעזר. המרגלים לכדוה אמרו לא נעשה כראשונים בטוחים אנו כזכ תפלתו של משה להלחם (תנחומא כד):

(34) אל תירא אותו. שהיה משה ירא להלחם שמה תעמוד לו זכותו של אברהם שנאמר (בראשית יד, יג) ויצא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדלעומר וזכריו צעשחרות קרנים שנאמר (דברים ג, יא) כירק עוג מלך הזשן נשאר מיתר הרפאים (גדה סא):

(35) ויכו אותו. משה הרגו כדליתא בצרכות (גד, ז) צהרואה עקר טורא צר תלמא פרסי וכו':

(2) וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. אמר אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם אנו על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב (תנחומא בלק ז):

And Moab said unto the elders of Midian: 'Now will this
4 multitude lick up all that is round about us, as the ox licketh up the grass of the field.'—And Balak the son of Zippor was king of Moab at that time.—

And he sent messengers unto Balaam the son of Beor, to
5 Pethor, which is by the River, to the land of the children of his people, to call him, saying: 'Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they abide over against me.

Come now therefore, I pray thee, curse me this people; for they are
6 too mighty for me; peradventure I shall prevail, that we may smite them, and that I may drive them out of the land; for I know that he whom thou blessest is blessed, and he whom thou cursest is cursed.'

And the elders of Moab and the
7 elders of Midian departed with the rewards of divination in their hand; and they came unto Balaam, and spoke unto him the words of Balak.

וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן
4 עֲתָה יִלְחָכוּ הַקְּהָל אֶת־כָּל־סְבִיבֵתֵינוּ כַּלְחֹךְ הַשּׂוֹר אֶת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבִלְק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בַּעַת הַהוּא:

וַיִּשְׁלַח מֶלֶאכִים אֶל־בָּלַעַם בֶּן־בְּעֹר (בַּסְפָּרִי סַפְרָד וַאֲשַׁכְנו בְּעֹר) פֶּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ לְקֹרֵא־לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֹסֵה אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יֹשֵׁב מִמְּלִי:

וְעַתָּה לְכֶֽה־נָּא אַרְחֶ־לִּי אֶת־הָעַם הַזֶּה כִּי־עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוֹלִי אוֹכֵל נֶכֶד־בּוֹ וַאֲגַדְשֵׁנוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי יִדְעֵתִי אֵת אֲשֶׁר־תִּבְרָךְ מִבְרָךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר:

וַיָּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקַסְמִים בִּידֵם וַיָּבֹאוּ אֶל־בָּלַעַם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דִּבְרֵי בָלָם:

(3) ויגר. לשון מורא כמו (איזב יט, כט) גורו לכם: ויקץ מואב. קצו צחייהם (כמו קצתי צחיי והוא מקרא קצר):

(4) אל זקני מדין. והלא מעולם היו שונאים זה את זה שגאמר (צראשית לו, לה) המכה את מדין בשדה מואב. שצאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ציניהם. ומה ראה מואב ליטול ענה ממדין כיון שראו את ישראל נושאים שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגם של אלו צמדין נחגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כחו אלא צפיו אמרו אף אנו נבוא עליהם צאדם שכחו צפיו (תנחומא ג): כלחוך השור. כל מה שהשור מלחך אין צו סימן צרכה (צמדצר רבה. תנחומא ג): בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיחון מנוהו עליהם לזרוך שעה:

(5) פתורה. כשולחני הזה שהכל מריצין לו מעות כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם (צמד"ר. תנחומא ד) ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום: ארץ בני עמו. של צלק (צמד"ר. תנחומא ד). משם היה זה היה מתנבא ואומר לו עתיד אתה למלוך. ואם תאמר מפני מה השרה הקצ"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטצ העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם שצמחלה היו גדורים צעריות וזה נתן להם ענה להפקיר עצמן לזנות (שם א): לקרא לו. הקריאה שלו היתה ולהנחתו שהיה פוסק לו ממון הרבה (שם ד): עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מוסיף: הנה כסה את עין הארץ. סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום (שם): והוא יושב ממלי. חסר כתיב קרוצים הס להכריתי כמו (תהלים קיח, י) כי אמילם (תנחומא ד):

(6) נכה בו. אני ועמי נכה צהם. דצר אחר לשון משנה הוא (צ"מ קה, צ) מנכה לו מן הדמים לחסר מהם מעט (צמד"ר. תנחומא ד): כי ידעתי וגו'. על ידי מלחמת סיחון שעזרתו להכות את מואב (שם חקת כד):

(7) וקסמים בידם. כל מיני קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי (צמד"ר). דצר אחר קסם זה נטלו צידם

<p>And he said unto them: 'Lodge here this night, and I will bring you back word, as the LORD may speak unto me'; and the princes of Moab abode with Balaam.</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֲתֶכֶם דְּבַר פֶּאֶשֶׁר יִדְבֹר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שְׂרֵי-מוֹאָב עִם בָּלָעַם:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֲתֶכֶם דְּבַר פֶּאֶשֶׁר יִדְבֹר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שְׂרֵי-מוֹאָב עִם בָּלָעַם:</p>
<p>And God came unto Balaam, and said: 'What men are these with thee?'</p>	<p>וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ:</p>	<p>וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ:</p>
<p>And Balaam said unto God: 'Balak the son of Zippor, king of Moab, hath sent unto me [saying]:</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל-הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן-צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי:</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל-הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן-צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי:</p>
<p>Behold the people that is come out of Egypt, it covereth the face of the earth; now, come curse me them; peradventure I shall be able to fight against them, and shall drive them out.'</p>	<p>הֲנֵה הָעָם הַיֵּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיִּכָּסּוּ אֶת-עֵין הָאָרֶץ עֲתָה לֵבָה קָבָה-לִּי אֹתוֹ אוּלַי אוּכַל לְהִלָּחֵם בּוֹ וְגִרְשָׁתִּיו:</p>	<p>הֲנֵה הָעָם הַיֵּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיִּכָּסּוּ אֶת-עֵין הָאָרֶץ עֲתָה לֵבָה קָבָה-לִּי אֹתוֹ אוּלַי אוּכַל לְהִלָּחֵם בּוֹ וְגִרְשָׁתִּיו:</p>
<p>And God said unto Balaam: 'Thou shalt not go with them; thou shalt not curse the people; for they are blessed.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְבָלָעַם לֹא תֵיזֵיל עִמָּהֶן לֹא תְלוּשׁ יָת עֲמָא אֲרִי בְרִיךְ הוּא:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם לֹא תֹאֵר אֶת-הָעָם כִּי בְרִיךְ הוּא:</p>
<p>And Balaam rose up in the morning, and said unto the princes of Balak: 'Get you into your land; for the LORD refuseth to give me leave to go with you.'</p>	<p>וַיָּקָם בָּלָעַם בַּצֹּפֶרַא וַיֹּאמֶר לְרִבְרֵבִי בָלָק אֵיזִילוּ לְאַרְעֵכֶם אֲרִי רַעְיָא קָדָם יְיָ דְּלֹא לְמַשְׁבְּקִי לְמִיזִל עִמָּכֶן:</p>	<p>וַיָּקָם בָּלָעַם בַּצֹּפֶרַא וַיֹּאמֶר אֶל-שְׂרֵי בָלָק לָכוּ אֶל-אַרְצְכֶם כִּי יִהְיֶה לְתַתִּי לְהֵלֵךְ עִמָּכֶם:</p>

זקני מדין אמרו אם יבא עמנו צפעס הזאת יש צו ממש ואם ידחנו אין צו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו אין צו תקוה הניחוהו והלכו להם שנאמר וישצו שרי מואב עם בלעם אבל זקני מדין הלכו להם (שם). תנחומא (ה):

(8) לינו פה הלילה. אין רוח הקודש שורה עליו אלא בלילה וכן לכל נביאי אומות העולם וכן לבן בחלום הלילה שנאמר (בראשית לא, כד) ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום הלילה. כאדם ההולך אלל פלגשו זהחבא (ויק"ר א, יג): כאשר ידבר ד' אלי. אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמוחכם אלך עמכם שמה אין כדורו לחתי להלוך אלא עם שרים גדולים מכס: וישבו. לשון עכבה:

(9) מי האנשים האלה עמד. להטעותו זה אמר פעמים שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שזה עליו אף אני אראה עת שאוכל לקלל ולא יצין (תנחומא ה):

(10) בלק בן צפור וגו'. אף על פי שאני חשוד בעיניך חשוד אני בעיני המלכים (שם): (11) קבה ל'. זו קשה מארה לי שהוא נוקב ומפרש (במדבר רבה. שם): וגרשתיו. מן העולם ובלק לא אמר אלא ואגרשנו מן הארץ איני מבקש אלא להסיעם מעלי ובלעם היה שונאם יותר מבלק (במד"ר. תנחומא ה):

(12) לא תלך עמכם. אמר לו אם כן אקללם במקומי אמר לו לא תאור את העם אמר לו אם כן אברכם אמר לו אינס זריכין לברכתך כי צרוך הוא משל אומרים לזרעה (ס"א לדבורה) לא מדובשיך ולא מעוקיך (במד"ר. תנחומא א):

(13) להלך עמכם. אלא עם שרים גדולים מכס למדנו שרוחו גבוה ולא רצה לגלות שהוא ברשותו של מקום אלא בשלשון גסות לפיכך ויוסף עוד בלק:

- 14 And the princes of Moab rose up, and they went unto Balak, and said: 'Balaam refuseth to come with us.'
- 14 וַיָּקוּמוּ שְׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל-בָּלָק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בָּלָעַם הֵלֵךְ עִמָּנוּ:
- 15 And Balak sent yet again princes, more, and more honourable than they.
- 15 וַיִּסְפֶּה עוֹד בָּלָק שְׁלֹחַ שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה:
- 16 And they came to Balaam, and said to him: 'Thus saith Balak the son of Zippor: Let nothing, I pray thee, hinder thee from coming unto me;
- 16 וַיָּבֹאוּ אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלָק בֶּן-צִפּוֹר אֶל-נָא תִּמְנַע מִתְּלֹךְ אֵלַי:
- 17 for I will promote thee unto very great honour, and whatsoever thou sayest unto me I will do; come therefore, I pray thee, curse me this people.'
- 17 כִּי-כְבֹד אַכְבִּידְךָ מְאֹד וְכָל אֲשֶׁר-תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וּלְכֶה-נָא קְבֹה-לִי אֶת הָעָם הַזֶּה:
- 18 And Balaam answered and said unto the servants of Balak: 'If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD my God, to do any thing, small or great.
- 18 וַיַּעַן בָּלָעַם וַיֹּאמֶר אֶל-עֲבָדָיו בָּלָק אִם-יִתֶּן-לִי בָלָק מִלֵּא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹר אֶת-פִּי יְהוָה אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת קִשְׁנָה אוֹ גְדוּלָּה:
- 19 Now therefore, I pray you, tarry ye also here this night, that I may know what the LORD will speak unto me more.'
- 19 וַעֲתָה שִׁבּוּ נָא בְּזֶה גַם-אַתֶּם הַלַּיְלָה וְאִדְעָה מַה-יֹּסֵף יְהוָה דִּבֵּר עִמִּי:
- 20 And God came unto Balaam at night, and said unto him: 'If the men are come to call thee, rise up, go with them; but only the word which I speak unto thee, that shalt thou do.'
- 20 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם-לִקְרָא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם הֵלֵךְ אִתָּם וְאֵךְ אֶת-הַדְּבָר אֲשֶׁר-אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֲתוֹ תַעֲשֶׂה:
- 21 And Balaam rose up in the morning, and saddled his ass, and went with the princes of Moab.
- 21 וַיָּקָם בָּלָעַם בַּצֹּפָרָא וַיַּזְרִיז יָת אֲתָנִיָּה וְאֶזְל עִם רַבְרָבִי מוֹאָב:

שלישי

(17) כי כבוד אכבדך מאד. יותר ממה שהיית נוטל לשעבר (רוצה לומר צמלחמת סיחון) אני נותן לך (צמדצר רצה. תנחומא 1):

(18) מלא ביתו כסף וזהב. למדנו שנפשו רחצה ומחמד ממון אחרים אמר ראוי לו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי צריך לשכור חיילות רבות ספק נוצח ספק אינו נוצח ואני ודאי נוצח (שם): לא אוכל לעבור. על כרחו גלה שהוא צרשות אחרים ונתנצח כאן שאינו יכול לבטל הצרכות שנתצרכו האצות מפי השכינה (שם):

(19) גם אתם. פיו הכשילו גם אתם סופכם לילך צפחני נפש כראשונים (שם): מה יסף. לא ישנה דבריו מצרכה לקללה הלוואי שלא יוסף לצרך כאן נתנצח שעמיד להוסיף להם צרכות על ידו (שם):

(20) אם לקרא לך. אם הקריאה שלך וסצור אתה ליטול עליה שכן קום לך אתם: ואך. על כרחך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ואף על פי כן וילך צלעם אמר שמא אפתנו ויתרצה:

- 22 And God's anger was kindled because he went; and the angel of the LORD placed himself in the way for an adversary against him.—Now he was riding upon his ass, and his two servants were with him.—
- 23 And the ass saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and the ass turned aside out of the way, and went into the field; and Balaam smote the ass, to turn her into the way.
- 24 Then the angel of the LORD stood in a hollow way between the vineyards, a fence being on this side, and a fence on that side.
- 25 And the ass saw the angel of the LORD, and she thrust herself unto the wall, and crushed Balaam's foot against the wall; and he smote her again.
- 26 And the angel of the LORD went further, and stood in a narrow place, where was no way to turn either to the right hand or to the left.
- 27 And the ass saw the angel of the LORD, and she lay down under Balaam; and Balaam's anger was kindled, and he smote the ass with his staff.
- וַתִּחַר־אַף אֱלֹהִים כִּי־הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְּצֵב מִלְאָךְ יְהוָה בְּדֶרֶךְ לִשְׁטָן לוֹ וְהוּא רֹכֵב עַל־אֲתוֹנוֹ וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ:
- וַתִּרְאֵהוּ אֲתֹנוֹ אֶת־מִלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וְחֹרֵבוֹ שְׁלֹופֹה בְּיָדוֹ וַתֵּט אֲתוֹנוֹ מִן־הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה וַיִּךְ בַּלֵּעַם אֶת־הָאֲתוֹן לְהַטְּתָהּ הַדֶּרֶךְ:
- וַיַּעֲמֵד מִלְאָךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַפְּרָמִים גָּדֵר מִזֶּה וּגָדֵר מִזֶּה:
- וַתִּרְאֵהוּ הָאֲתוֹן אֶת־מִלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת־רֶגְלוֹ בַּלֵּעַם אֶל־הַקִּיר וַיִּסֶּף לְהַכֹּתָהּ:
- וַיּוֹסֶף מִלְאָךְ־יְהוָה עֹבֹר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לְנִטּוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל:
- וַתִּרְאֵהוּ הָאֲתוֹן אֶת־מִלְאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּץ תַּחַת בַּלֵּעַם וַיִּחַר־אַף בַּלֵּעַם וַיִּךְ אֶת־הָאֲתוֹן בַּמִּקֶּל:
- וַחֲזַת אֲתָנָא יָת מִלְאָכָא דִּי וַתִּתְּצָהּ עִם כּוּתְלָא וַתִּדְחַק יָת רִגְלָא דְּבַלְעָם לְכוּתְלָא וְאוּסִיף לְמַמְחָה:
- וְאוּסִיף מִלְאָכָא דִּי עֵבֶר וְקָם בְּאַתֵּר עַק דְּלִית אוּרְחָ לְמַסְסִי לְיַמִּינָא וּלְשְׂמֹאלָא:
- וַחֲזַת אֲתָנָא יָת מִלְאָכָא דִּי וַרְבַּעַת תַּחוּת בַּלֵּעַם וַתִּקְיָא רִיגְזָא דְּבַלְעָם וּמָחָא יָת אֲתָנָא בְּחוּטְרָא:

(21) ויחבש את אֲתוֹנוֹ. מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה שחשש הוא צעֲמָמוֹ. אמר הקצ"ה רשע כזר קדמן אצרהם אציהם שנאמר (בראשית כז, ג) וישכם אצרהם צזקר ויחזש את חמורו (תנחומא ח): עם שרי מואב. לכו כלכם שוה (במדבר רבה. שם):

(22) כי הולך הוא. ראה שהדבר רע צעיני המקום ונתאוה לילך: לשטן לו. מלאך של רחמים היה והיה רואה למנעו מלחטוא שלא יחטא ויאצד (במדבר. תנחומא ח): ושני נעֲרָיו עִמּוֹ. מכאן לאדם חשוב היואל לדרך יולין עמו שני אנשים לשמשו וחוזרים ומשמשים זה את זה (שם):

(23) ותרֵא האתוֹן. והוא לא ראה שנתן הקצ"ה רשות לצהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש צו דעת חטף דעתו כשיראה מוֹזִיקִין (מדרש אגדה): וחרבו שלופה בידו. אמר רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זיין של אומות העולם חרבו והוא צא עליהם בפיו שהיא אומנות שלהם אף אני אחפוש את שלו ואצוא עליו באומנותו (תנחומא ח) וכן היה סופו (במדבר לא, ח) ואת כלעם בן צעור הרגו חרבו:

(24) במשעוֹל. כתרומו צשציל. וכן (מ"א כ, י) אם ישפוק עפר שומרון לשעלים. עפר הנדבק בכפות הרגלים צהלוקן וכן (ישעיה מ, יצ) מי מדד צשעלו מים. צרגליו וצהלוקו: גדר מזה וגדר מזה. סתם גדר של אצנים הוא:

(25) ותלחץ. היא עצמה: ותלחץ. את אחריס את רגל כלעם:

(26) ויסף מלאך ה' עבֹור. לעצור עוד לפניו להלן להיות לפניו צמקום אחר כמו (בראשית לג, ג) והוא עצר לפניו. ומדרש אגדה יש צתנחומא (ח) מה ראה לעמוד צשלשה מקומות סימני אצות הראה:

- 28 And the LORD opened the mouth of the ass, and she said unto Balaam: 'What have I done unto thee, that thou hast smitten me these three times?' וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאֲתוֹן וַתֹּאמֶר לְבָלָעַם מָה־עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתָנִי זֶה שְׁלֹשׁ רַגְלִים:
- 29 And Balaam said unto the ass: 'Because thou hast mocked me; I would there were a sword in my hand, for now I had killed thee.' וַיֹּאמֶר בְּלָעַם לָאֲתוֹן כִּי הִתְעַלְלָתָּ בִּי לֹא יֵשׁ־חֶרֶב בְּיָדִי כִּי עַתָּה הֲרַגְתִּיךָ:
- 30 And the ass said unto Balaam: 'Am not I thine ass, upon which thou hast ridden all thy life long unto this day? was I ever wont to do so unto thee?' And he said: 'Nay.' וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל־בְּלָעַם הֲלוֹא אֲנֹכִי אֲתִנְךָ אֲשֶׁר־רִכַּבְתָּ עָלַי מֵעוֹדְךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְפַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:
- 31 Then the LORD opened the eyes of Balaam, and he saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and he bowed his head, and fell on his face. וַיִּגַּל יְהוָה אֶת־עֵינֵי בְלָעַם וַיֵּרָא אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וְחֶרֶבוֹ שְׁלֻפָּה בְּיָדוֹ וַיִּקַּד וַיִּשְׁתָּחוּ לָאָפָיו:
- 32 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore hast thou smitten thine ass these three times? behold, I am come forth for an adversary, because thy way is contrary unto me; וַיֹּאמֶר לִיה מַלְאָכָא דִּי עַל מָה מְחִיתָא יְת אֲתִנְךָ דְּנָן תִּלַּת זְמַנִּין הָא אֲנָא נִפְקִית לְשַׁטָּן אֲרִי גְלִי קְדָמִי דָּאת רְעִי לְמִיזַל בְּאוֹרְחָא לְקַבְלִי:
- 33 and the ass saw me, and turned aside before me these three times; unless she had turned aside from me, surely now I had even slain thee, and saved her alive.' וַתִּרְאֵנִי הָאֲתוֹן וַתֵּטַשׁ לִפְנֵי זֶה שְׁלֹשׁ רַגְלִים אוֹלִי נִטְתָּה מִפְּנֵי כִּי עַתָּה גַם־אֲתַכָּה הֲרַגְתִּי וְאוֹתָהּ הַחַיִּיתִי:

(28) זה שלש רגלים. רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה (תנחומא ט):
 (29) התעללת. כתרומתו לשון גנאי וזיון: לו יש חרב בידו. גנות גדולה היה לו דבר זה צעיני השרים זה הולך להרוג אומה שלמה צפוי ולאחזון זו צריך לכלי זיון (שם):
 (30) ההסכן הסכנתו. כתרומתו וכן (איוב כג, 3) הלאל יסכן גצר. ורבותינו דרשו מקרא זה בגמרא אמרו ליה מאי טעמא לא רכבת אסוקיא אמר להון דרטיצא שדאי ליה כו' כדאיתא במסכת עבודה זרה (ד, 3):
 (32) כי ירט הדרך לנגדי. רבותינו חכמי המשנה דרשוהו (שבת קה, א) נוטריקון יראה ראתה נטמה בשציל שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני. ולפי משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראייתי צל הדרך שחרד ומהר הדרך שהוא לנעמי ולהמרותי ומקרא קצר הוא כמו (ש"צ יג, לו) ומכל דוד לישא אחרינא ירט לשון רלון וכן (איוב טז, יא) ועל ידי רשעים ירטני מפייס ומנחם אותי על ידי רשעים שאינן אלא מקניטים:
 (33) אולי נטתה. כמו לולא פעמים שאולי משמש בלשון לולא: גם אתכה הרגתי. הרי זה מקרא מסורס והוא כמו גם הרגתי אותך כלומר לא העכזה בלצד קראתיך על ידי כי גם ההריגה: ואותה החייתי. ועמה מפני שדברה והוכיחתיך ולא יכולת לעמוד בחוכמה כמו שכתוב ויאמר לא. הרגתה שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בחוכמה ולא יכול להשיב שחם המקום על כבוד הצריות וכן (ויקרא כ, טו) ואת הצהמה תהרוגו וכן (שם טז) והרגת

34 And Balaam said unto the angel
of the LORD: 'I have sinned; for I
knew not that thou stoodest in
the way against me; now
therefore, if it displease thee, I
will get me back.'

וַיֹּאמֶר בְּלָעָם אֶל־מִלְאָךְ
וַיְהִי הַחֲטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי
כִּי אֵתָּה נֹצֵב לִקְרֹאתִי
בְּדֶרֶךְ וַעֲתָה אֶם־רַע בְּעֵינֶיךָ
אֲשׁוּבָה לִי:

35 And the angel of the LORD said unto Balaam: ‘Go with the men; but only the word that I shall speak unto thee, that thou shalt speak.’ So Balaam went with the princes of Balak.

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ אֶדְבָר יְהוָה אֶל־
בָּלָעַם לֵךְ עִם־הָאֲנָשִׁים
וְאָפֶס אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־
אֶדְבָר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תִּדְבָּר
וַיִּלֶּךְ בָּלָעַם עִם־שְׂרָי בָּלָק׃

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ אֶדְבָר יְהוָה אֶל־
בָּלָעַם לֵךְ עִם־גִּיבְרִיָּא וּבְרָם
יֵת פְּתוּנָמָא דְאַמְלִיל עֲמֹד
יִתִּיָּה תַמְלִיל וְאַזִּל בָּלָעַם
עִם רַבְרְבֵי בָלָק׃

36 And when Balak heard that Balaam was come, he went out to meet him unto Ir-moab, which is on the border of Arnon, which is in the utmost part of the border.

וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בִלְעָם
וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ אֶל-עִיר מִזְרָא
אֲשֶׁר עַל-גְּבוּל אֲרֵזָן אֲשֶׁר
בְּמִצְרָיִם הַגְּבוּל:

37 And Balak said unto Balaam:
'Did I not earnestly send unto
thee to call thee? wherefore
camest thou not unto me? am I
not able indeed to promote thee
to honour?'

וַיֹּאמֶר בָּלֶק אֶל-בִּלְעָם הֲלֹא שָׁלַח שְׁלַחְתִּי אֵלָיְךָ לְקַרְא־לְךָ לָמָּה לֹא-הִלַּכְתָּ אֵלַי הֲאִמָּנִים לֹא אוֹכֵל בִּכְדָּדָד:

38 And Balaam said unto Balak: ‘Lo, I am come unto thee; have I now any power at all to speak any thing? the word that God putteth in my mouth, that shall I speak.’

וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק הִנֵּה־
בְּאֵתִי אֵלֶיךָ עֹתָהּ הֵיכֵל
אוֹכַל דִּבֶּר מְאוֹמָה תִּדְבָּר
אֲשֶׁר יֵשׁוּם אֱלֹהִים בְּפִי אֲתוֹ
אֲדַבֵּר:

וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הִנֵּה־
אֲתִיתִי לְתוֹךְ כְּשֵׁן הַמִּיכָל
יִכְלֹא לְמַלְאָא מַדְעָם
כְּתוּמָא דִּישְׁנֵי יְיָ
יְתִית אַמְלִיל:

39 And Balaam went with Balak,
and they came unto
Kiriath-huzoth.

וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם-בָּלָק וַיָּבֹאוּ
וַאֲזַל בִּלְעָם עִם בָּלָק
קִרְיַת חֲצוֹת:
וַאֲעֲלֶיהָ לְקִרְיַת מַחֲזוֹזָה:

רזיעי
(שפי)

את האשה ואת הבהמה (צמ"ר):

(34) כי לא ידעתי. גם זה גנותו ועל כרחו הודה שהוא היה משתבח שידוע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי (תנחומא י'): אם רע בעיניך אשיבה ל'. להמרים נגד המקום היא תשובה זו. אמר לו הוא בעצמו יזני ללכת ויאתה מלאך מצטל את דבריו למוד הוא בכך שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר לאברהם (בראשית כב, ז) קח נא את בנך וגו' ועל ידי מלאך צטל את דברו אף אני אם רע בעיניך כריך אני לשב (תנחומא י').

(35) לך עם האנשים. צורך שאדם רואה לילך זה מוליכין אותו (צמ"ר. מכות י, ז): ואפס. על כרחך את הדבר אשר אדבר וגו': לך עם האנשים. כי חלקך עמהם וסופך להאזד מן העולם: עם שרי בלק. שמה לקלס כמותם (שם):

(36) וישמע בלק. שלח שלוחים לנשרו (סס): אל עיר מואב. אל מטרפולין שלו עיר החשודה שלו לומר ראה מה אלו מזקשים לעקור (במד"ר. סס):

(37) האמנם לא אוכל כבודך. נתנבא שסופו לזאת מעמו זקלון (שם):

(39) קרית חצות. עיר מלחה שווקים אנשים ונשים וטף בחוצותיה לומר ראה ורחם שלא יעקרו אלו:

40 And Balak sacrificed oxen and sheep, and sent to Balaam, and to the princes that were with him.	וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וְצֹאן וַיִּשְׁלַח לְבָלָעַם וּלְשָׂרָיו אֲשֶׁר אִתּוֹ: וַיָּבֵאוּ אֵלָיו בָּקָר וְצֹאן וְכָל מִנְחַת אֲרָצוֹת מִדְּבָרִי:	40 וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וְצֹאן וַיִּשְׁלַח לְבָלָעַם וּלְשָׂרָיו אֲשֶׁר אִתּוֹ:
41 And it came to pass in the morning that Balak took Balaam, and brought him up into Bamoth-baal, and he saw from thence the utmost part of the people.	וַיָּבֵא בָלָק אֶת-בָּלָעַם וְאֶת-רָמֹת בָּמוֹת-בְּעֹל וַיַּרְא מִשָּׁם קֶצֶה הָעָם:	41 וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בָּלָעַם וַיַּעֲלֵהוּ בָמוֹת בְּעֹל וַיַּרְא מִשָּׁם קֶצֶה הָעָם:
XXIII And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל-בָּלָק בְּנֵה-לִּי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים:	XXIII וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל-בָּלָק בְּנֵה-לִּי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים:
2 And Balak did as Balaam had spoken; and Balak and Balaam offered on every altar a bullock and a ram.	וַיַּעַבְדוּ בָלָק וּבָלָעַם אֵילִים וְעֹזֹשׁ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בָּלָעַם וַיַּעַל בָּלָק וּבָלָעַם פָּר וְאַיִל בְּכָל מִזְבֵּחַ:	2 וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בָּלָעַם וַיַּעַל בָּלָק וּבָלָעַם פָּר וְאַיִל בְּכָל מִזְבֵּחַ:
3 And Balaam said unto Balak: 'Stand by thy burnt-offering, and I will go; peradventure the LORD will come to meet me; and whatsoever He sheweth me I will tell thee.' And he went to a bare height.	וַיֹּאמֶר בָּלָעַם לְבָלָק הֲתִיַּצֵּב עַל-עֹלֹתֶיךָ וְאֶלְכָה אוֹלִי יִקְרָה יְהוָה לִקְרָאתִי וְדִבֶּר מִה-יִרְאֵנִי וְהִגִּידֵנִי לְךָ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי:	3 וַיֹּאמֶר בָּלָעַם לְבָלָק הֲתִיַּצֵּב עַל-עֹלֹתֶיךָ וְאֶלְכָה אוֹלִי יִקְרָה יְהוָה לִקְרָאתִי וְדִבֶּר מִה-יִרְאֵנִי וְהִגִּידֵנִי לְךָ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי:
4 And God met Balaam; and he said unto Him: 'I have prepared the seven altars, and I have offered up a bullock and a ram on every altar.'	וַיִּקְרַע אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת-שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחוֹת עָרַכְתִּי וְאָעַל פָּר וְאַיִל בְּכָל מִזְבֵּחַ:	4 וַיִּקְרַע אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת-שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחוֹת עָרַכְתִּי וְאָעַל פָּר וְאַיִל בְּכָל מִזְבֵּחַ:
5 And the LORD put a word in Balaam's mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus thou shalt speak.'	וַיִּשֶׁם יְהוָה דְּבַר בְּפִי בָלָעַם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכֹה תִדְבֹּר:	5 וַיִּשֶׁם יְהוָה דְּבַר בְּפִי בָלָעַם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכֹה תִדְבֹּר:
6 And he returned unto him, and, lo, he stood by his burnt-offering, he, and all the princes of Moab.	וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֹלֹתוֹ הוּא וְכָל-שָׂרָיו מוֹאָב:	6 וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֹלֹתוֹ הוּא וְכָל-שָׂרָיו מוֹאָב:

- (40) בקר וצאן. דבר מועט צקר אחד ולאן אחד בלזד (צמד"ר):
 (41) במזבח בעל. כתרומתו לרמת דחלחיה שם עצודת אלילים:
 (3) אולי יקרה ה' לקראתי. אינו רגיל לדבר עמי ציוס: וילך שפי. כתרומתו יחידי לשון שופי ושקט שאין עמו אלא שמיקה:
 (4) ויקר. לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר צקושי וצבזיון ולא היה נגלה עליו ציוס אלא בשציל להראות חצתן של ישראל ("צ"נ, צ, 3): את שבעת המזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אבותיהם של אלו צנו לפניך שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אצרהם צנה ארבעה (צראשית יב, 1) ויצן שם מזבח לה' הנראה אליו (שם ח) ויעתק משם ההרה וגו' (שם יג, יח) ויאהל אצרה וגו' ואחד צהר המוריה (שם כב, ט). ויחזק צנה אחד (שם כו, כה) ויצן שם מזבח וגו' ויכרו שם עזדי יחזק צאר. ויעקצ צנה שמים אחד צשכס (שם לג, כ) ואחד צנית אל (שם לה, 1): ואעל פר ואיל במזבח. ואצרהם לא העלה אלא איל אחד:

- 7 And he took up his parable, and said: From Aram Balak bringeth me, The king of Moab from the mountains of the East: 'Come, curse me Jacob, And come, execrate Israel.'
- 8 How shall I curse, whom God hath not cursed? And how shall I execrate, whom the LORD hath not execrated?
- 9 For from the top of the rocks I see him, And from the hills I behold him: Lo, it is a people that shall dwell alone, And shall not be reckoned among the nations.
- 10 Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his!
- 11 And Balak said unto Balaam: 'What hast thou done unto me? I took thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast blessed them altogether.'
- 12 And he answered and said: 'Must I not take heed to speak that which the LORD putteth in my mouth?'
- וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר מִן־אַרָם
יִנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ־מֹואָב
מִהַרְרֵי־קֶדֶם לְבֶה אֶרֶץ־לִי
יַעֲקֹב וּלְכָה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל:
- מִה אֶקְבֹּל לֹא קִבָּה אֵל וּמִה
אֲזַעֵם לֹא זַעַם יְהוָה:
- כִּי־מֵרָאשׁ צִרִים אֲרַאנִי
וּמִגִּבְעוֹת אֲשׁוּרָנִי הֵן־עַם
לְבַדָּד יֵשְׁבוּן וּבְגוֹיִם לֹא
יִתְחַשְּׁב:
- מִי מִנָּה עֶפֶר יַעֲקֹב וּמִסַּפֵּר
אֶת־רֹבַע יִשְׂרָאֵל תְּמַת נַפְשִׁי
מוֹת יִשְׂרָיִם וְתָהִי אַחֲרֵיתִי
כְּמֹהוּ:
- וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם מִה
עֲשִׂיתָ לִּי לְקַב אִבִּי לְקַח־תִּיד
וְהִנֵּה בִרְכָתְךָ בְּרֹךְ:
- וַיַּעֲזֹב בָּלָק אֶת־אֲשֶׁר
יָשִׁים יְהוָה בְּפִי אֶתּוֹ אֲשַׁמֵּר
לְדַבֵּר:
- וַיִּשָּׂא מִתְּלִיָּה וַאֲמַר מִן אֲרָם
דְּבַרְנִי בָלָק מֶלֶךְ מֹואָב
מִשְׁוֵרֵי מִדְּנָחָא אִיתָא לוֹשׁ
לִי יַעֲקֹב וְאִיתָא תְּרִידָא לִי
יִשְׂרָאֵל:
- מָה אֶלוֹשִׁיָּה דְלֹא לְטִיָּה אֵל
וּמָה אֶתְרִכִּיָּה דְלֹא תְרִכִּיָּה
יְיָ:
- אַרְי מְרִישׁ טוֹרִיָּא חֲזִיטִּיָּה
וּמִרְמָתָא סְכִיטִיָּה הָא
עַמָּא בְּלַחֲדִיָּהוֹן עֲתִידִין
דִּיחֲסִנּוּן עֲלֵמָא וּבְעַמְמִיָּא
לֹא יִתְדַנּוּן גְּמִירָא:
- מִן יָכּוֹל לְמַמְנֵי דְעִדְקִיָּא
דְּבִית יַעֲקֹב דְּאִמִּיר עֲלִיָּהוֹן
יִסְגּוֹן כְּעַפְרָא דְּאֶרְעָא אוּ
חֲדָא מְאֲרַבַּע מְשֻׁרְתָּא
דִּישְׂרָאֵל תְּמֹת נַפְשִׁי
מוֹתָא דְּקִשְׁיִטוֹתֵי וְיְהִי סוֹפִי
כְּנֶתְהוֹן:
- וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם מָה
עֲבַדְתָּ לִּי לְמַלֵּט שְׁנָאִי
דְּבִרְתָּךְ וְהָא בִּרְכָא
מִבְּרִכַּתְךָ לְהוֹן:
- וַאֲתִיב וַאֲמַר הֲלֹא יֵת
דִּישׁוּי יְיָ כְּפֹמִי יִתִּיָּה אֲטַר
לְמַלְלָא:

(7) ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל. בשני שמותיהם אמר לו לקללם שמה אחד מהם אינו מוצהק;

(8) מה אקב לא קבה אל. כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אביהם את עונם כי באפס הרגו איש. לא קלל אלא אפס שנאמר (בראשית מט, ו) ארור אפס (במ"ר. תנחומא ויחי י) כשנכנס אביהם במרמה אלל אציו היה ראוי להתקלל מה נאמר שם (בראשית כו, לג) גם צרוך יהיה. במצרכים נאמר (דברים כו, יז) אלה יעמדו לצרך את העם. במקללים לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העם אלא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה (תנחומא בלק יז): לא זעם ה'. אינן כחי אלא שאני יודע לכוון השעה שהקצ"ה כועס בה והוא לא כעס כל הימים הללו שצאתי אליך וזהו שנאמר (מכה ו, ה) עמי זכר נא מה יעץ וגו' ומה ענה אותו בלעם וגו' למען דעת דקות ה' (ברכות ז, א. סנהדרין קד, ז):

(9) כי מראש צרים אראנו. אני מסתכל בראשיתם ובתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כנזרים וגזעות הללו על ידי אצות ואמהות (תנחומא יז): הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אצותיו לשכון דדד כתרוממו: ובגוים לא יתחשב. כתרוממו לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות עוזדי גילולים שנאמר (ירמיה ל, יא) כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' אינן נמנין עם השאר. דבר אחר כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם שנאמר (דברים לב, יז) ה' דדד ינחנו (תנחומא יז). וכשהאומות עוזדי גילולים בטובה הם אוכלין עם כל אחד ואחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב:

(10) מי מנה עפר יעקב וגו'. כתרוממו דעדיקא דבית יעקב וכו' מארבע משריתא ארבע דגלים. דבר אחר עפר יעקב אין חשבון צמות שהם מקיימין בעפר (דברים כב, י) לא תחרוש בשור ובחמור (ויקרא יט, יט) לא תזרע בלאים. אפר פרה ועפר סוטה וכיוצא בהם (תנחומא יז): ומספר את רבע ישראל. רביעיותה. זרע היוצא מן התשמיש שלהם: תמות נפשי מות ישרים. שזהם:

- 13 And Balak said unto him: 'Come, I pray thee, with me unto another place, from whence thou mayest see them; thou shalt see but the utmost part of them, and shalt not see them all; and curse me them from thence.'
- 14 And he took him into the field of Zophim, to the top of Pisgah, and built seven altars, and offered up a bullock and a ram on every altar.
- 15 And he said unto Balak: 'Stand here by thy burnt-offering, while I go toward a meeting yonder.'
- 16 And the LORD met Balaam, and put a word in his mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus shalt thou speak.'
- 17 And he came to him, and, lo, he stood by his burnt-offering, and the princes of Moab with him. And Balak said unto him: 'What hath the LORD spoken?'
- 18 And he took up his parable, and said: Arise, Balak, and hear; Give ear unto me, thou son of Zippor:
- 19 God is not a man, that He should lie; Neither the son of man, that He should repent: When He hath said, will He not do it? Or when He hath spoken, will He not make it good?
- וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק (כ')
[ק' לְכָה-] אֵתִי אֶל-
מָקוֹם אֲחֵר אֲשֶׁר תֵּרְאֶנּוּ
מִשָּׁם אֲפֹס קִצְהוּ תִרְאֶה
וְכִלּוֹ לֹא תִרְאֶה וְקִבְנוֹ לִי
מִשָּׁם:
- וַיִּקְחֵהוּ שָׂדֶה צִפִּים אֶל-רֹאשׁ
הַפְּסִגָּה וַיְבִן שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת
וַיַּעַל כָּרֶם וְאַיִל בְּמִזְבֵּחַ:
- וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלָק הִנְיָצֵב כֹּה
עַל-עֲלֹתֶךָ וְאֲנִי אֵקְרָה כֹּה:
- וַיִּקֶּר יְהוָה אֶל-בָּלָעָם וַיִּשֶׁם
דָּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-
בָּלָק וְכֹה תִדְבֹּר:
- וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנּוּ נִצָּב עַל-
עֲלֹתוֹ וּשְׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ וַיֹּאמֶר
לוֹ בָּלָק מַה-דָּבָר יְהוָה:
- וַיֵּשֶׁא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר קוֹם בָּלָק
וּשְׁמָע הָאֲזִינָה עָדִי בְּנוֹ צִפּוֹר:
- לֹא אִישׁ אֵל וַיִּכְזֹּב וַיְבִן-
אֲדָם וַיִּתְּנֵם הָהוּא אָמַר וְלֹא
יַעֲשֶׂה וַיְדַבֵּר וְלֹא יִקְיָמָה:
- וְעַרַע מִימֵר מִן קֶדֶם
יְיָ בְּבָלָעָם וּשְׁנֵי פִתְגָמָא
בְּפוּמִיהּ וַיֹּאמֶר תּוֹב לָנוּ
בָּלָק וּכְדִין תִּמְלִיל:
- וְאַתָּה לִלְתִּיהּ וְהָא מַעֲתַד
עַל עֲלֹתֶיהּ וּרְבָרְבֵי מוֹאָב
עִמָּיהּ וַיֹּאמֶר לִיהּ בָּלָק מָא
מְלִיל יְיָ:
- וַיִּטֵּל מִתְּלִיהּ וַיֹּאמֶר קוֹם
בָּלָק וּשְׁמָע אֲצִית לְמִימָרִי
בֶּר צִפּוֹר:
- לֹא כְמִלִּי בְּנִי אֲנִישָׁא מִימֵר
אַלְהָא בְּנִי אֲנִישָׁא אָמַרִין
וּמְכַדְבִּין וְאִף לֹא כְעוּבְדִי
בְּנִי בִשְׂרָא דְאִמּוֹן גִּזְרִין
לְמַעַבְד וְהִבִּין וּמְתַמְלִין
הוּא אָמַר וְעַבִּיד וְכָל
מִימָרֶיהּ מִתְקַיִּים:

(13) וקבנו לי. לשון צווי קללהו לי:

(14) שדה צופים. מקום גבוה היה שם הנופה עומד לשמור אם יצא חיל על העיר. ראש הפסגה. צלעם לא היה קוּסם כזלק ראה צלק שעמידה פרצה להפרץ צישראל משם ששם מת משה. כסבור ששם תחול עליהם הקללה וזו היא הפרצה שאני רואה (שם יג):

(15) אקרה כה. מאת הקצ"ה: אקרה. לשון אתפעל:

(16) וישם דבר בפיו. ומה היא השימה הזאת ומה חסר המקרא בזמרו שזכר אל צלק וכה מדבר אלכא כשהיה שומע שאינו נרשה לקלל אמר מה אני חוזר אלל צלק לזערו ונתן לו הקצ"ה רסן וחכה בפיו כאדם הפוקס בהמה בחכה להוליכה אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל צלק (שם):

(17) ושרי מואב אתו. ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין צו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלכא מקצתם (שם): מה דבר ה'. לשון צחוק הוא זה כלומר אינך צרשמתך (צמ"ר שם):

(18) קום בלק. כיון שראהו מלחם צו נכתוון לזערו עמוד על רגליך אינך רשאי לישב ואני שלוח אליך בשליחותי של מקום (שם): בנו צפר. לשון מקרא הוא זה כמו (תהלים ג, י) חיתו יער (צראשית א, כד) וחיתו ארץ (תהלים קיד, ח) למעיו מיים:

- 20 Behold, I am bidden to bless;
And when He hath blessed, I
cannot call it back. הִנֵּה בָרַךְ לְקַחְתִּי וּבָרַךְ וְלֹא
אֲשִׁיבֶנָּה: הָא בָרַכְאן קְבִילִית
אַבְרַכְנִיה לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא
אַתִּיב בְּרַכְתִּי מִנִּיה:
- 21 None hath beheld iniquity in
Jacob, Neither hath one seen
perverseness in Israel; The LORD
his God is with him, And the
shouting for the King is among
them. לֹא-הָבִיט אִנּוֹן בִּיעֲקֹב וְלֹא-
רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְהוָה
אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ:
אֶסְתַּכְּלִית וְלִית פֶּלְחִי
גְלוּלִין בְּדָבִית יַעֲקֹב וְאִף
לֹא עֲבָדִי לִיאֹנֹת שֹׁקֵר
בְּיִשְׂרָאֵל מִימְרָא דִּי
אַלְהֵהוֹן בְּסַעֲדָהוֹן וּשְׂכִינַת
מַלְכֵהוֹן בִּינִיהוֹן:
- 22 God who brought them forth
out of Egypt Is for them like the
lofty horns of the wild-ox. אֵל מוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם
כְּתוּעַפֹת רָאִם לוֹ: אֵל דְּאַפִּיקִנוֹן מִמִּצְרַיִם
תּוֹקְפָא וְרוּמָא דִּילֵיה:
- 23 For there is no enchantment with
Jacob, Neither is there any
divination with Israel; Now is it
said of Jacob and of Israel: 'What
hath God wrought!' כִּי לֹא-נִחַשׁ בִּיעֲקֹב וְלֹא-
קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל כְּעַת יֹאמֵר
לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מִה-פָּעַל
אֵל: אֲדִי לֹא נִחֲשִׂיא צָבֹן דִּי־יִטֵּב
לְדָבִית יַעֲקֹב וְאִף לֹא
קְסָמִיא רְעֵן בְּרָבוֹת בֵּית
יִשְׂרָאֵל כְּעַדָּן יִתְאַמֵּר
לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מָא עֲבַד
אַלְהָא:
- 24 Behold a people that riseth up as
a lioness, And as a lion doth he
lift himself up; He shall not lie
down until he eat of the prey,
And drink the blood of the slain. הֵן-עָם כְּלָבִיָּא יָקוּם וּכְאֲרִי
יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד-נֶאֱכַל
שָׁרֵף וְדָם-חֲלָלִים יִשְׁתֶּה: הָא עָמָא פְּלִיתָא שְׂרִי
וּכְאֲרִיא יִתְנַטֵּל לֹא יִשְׁרִי
בְּאַרְעִיהָ עַד דִּיקְטוּל קְטוּל
וְנִבְכְּסִי עִמָּמִיא יִירֵת:

(19) לא איש אל וגו'. כבר נשבע להם להצילם ולהורישם ארץ שבעה אומות ואחת סבור להמיתם צמדצר (תנחומא מסעי ז): ההוא אמר וגו'. כלשון תימה ותרגומו תייצין ומתמלכין חוזרים ומתמלכין לחזור בהם:

(20) הנה ברך לקחתי. אחת שאלני מה דבר ה' קצלתי ממנו לצרך אותם (ס"א צרך כמו לצרך): וברך ולא אשיבנה. הוא צרך אותם ואני לא אשיב את צרכו: וברך. כמו וצרך וכן הוא גזרת ר"ש כמו (תהלים עד, יח) אויב חרף כמו חרף וכן (שם י, ג) ובזע צרך המהלל ומצרך את הגזול ואומר אל תירא כי לא תענש שלום יהיה לך מרגיו הוא להקצי"ה. ואין לומר צרך שם דבר שאם כן היה נקוד צפתח קטן (רואה לומר סגול תחת הרי"ש) וטעמו למעלה אבל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן (יירי) וטעמו למטה:

(21) לא הביט און וגו'. כתרגומו. דבר אחר אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה: לא הביט הקצ"ה און שציעקב שכשהן עוזרין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתצונן באוניות שלהם ובעמלן שהם עוזרים על דחו: עמל. לשון עזירה כמו (שם ז, טו) הרה עמל (שם י, יד) כי אחת עמל וכעס תציט. לפי שהעזירה היא עמל לפני המקום: ה' אלהיו עמו. אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זז מתוכו: ותרועת מלך בו. לשון חבה ורעות כמו (שמואל ב טו, לו) רעה דוד אוהב דוד (שופטים טו, ו) ויתנה למרעהו. וכן תרגום אונקלוס ושכינת מלכהו בניהו:

(22) אל מוציאם ממצרים. אחת אמרת (לעיל כב, ה) הנה עס יאל ממצרים לא יאל מעצמו אלא האלהים הוציאם (תנחומא יד): כחופות ראם לו. כחוקף רוס וגובה שלו וכן (איוז כב, כה) וכסף חופות לשון מעוז המה. ואומר אני שהוא לשון (צראשית א, כ) ועוף יעופף. המעופף צרום וגובה ותוקף רב הוא זה: דבר אחר חופות ראם. חוקף ראמים ואמרו רבותינו (גיטין סח, ב) אלו השדים:

(23) כי לא נחש ביעקב. כי ראויים הם לצרכה שאין בהם מנחשים וקוסמים: בעת יאמר ליעקב וגו'. עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חצתן לעין כל שהן יושצין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחיתן לפניו ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל זהו שנאמר (ישעיה כ, ב) והיו עיניך רואות את מורידך. דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הוה אינן צריכים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקצ"ה ומה גזרתי צמרום אינן מנחשים וקוסמים אלא נמסר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או אורים ותומים מגידים להם (תנחומא יד). ואונקלוס לא תרגם כן:

25	And Balak said unto Balaam: 'Neither curse them at all, nor bless them at all.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם גַּם- קֵב לֹא תִקְבְּנוּ גַם-בִּרְךָ לֹא תִבְרַכְנוּ: לֹא תִבְרִיכֵנוּן:	25
26	But Balaam answered and said unto Balak: 'Told not I thee, saying: All that the LORD speaketh, that I must do?'	וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלָק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כָּל אֲשֶׁר-יִדְבֹּר יְהוָה אֵתוֹ אֶעֱשֶׂה:	26
27	And Balak said unto Balaam: 'Come now, I will take thee unto another place; peradventure it will please God that thou mayest curse me them from thence.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם אֵיתָא כְּעַן אֲדַבְּרִיךָ לְאַחַר אַחֲרָן מֵאֵם תִּהְיֶה רַעְוָא מִן קֳדָם יי וּתְלוּשִׁיהָ לִי מִתַּמָּן:	ששי (שזיעי) 27
28	And Balak took Balaam unto the top of Peor, that looketh down upon the desert.	וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בִּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעֹר הַנִּשְׁקָף עַל-פְּנֵי הַיַּשְׁמֹן:	28
29	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק בְּנֵה- לִי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִם:	29
30	And Balak did as Balaam had said, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר בִּלְעָם וַיַּעַל פָּר וְאֵיל בְּמִזְבֵּחַ:	30
XXIV	And when Balaam saw that it pleased the LORD to bless Israel, he went not, as at the other times, to meet with enchantments, but he set his face toward the wilderness.	וַיֵּרָא בִלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְבָרֶךְ אֶת-יִשְׂרָאֵל וְלֹא-הָלַךְ כְּפַעַם-בְּפַעַם לְקַרְאֵת נְחֹשִׁים וַיָּשֶׂת אֶל- הַמִּדְבָּר פָּנָיו:	XXIV

(24) הן עם כלביא יקום וגו'. כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגזרים כלביא וכארי לחטוף את המנצות לנבזש צינית לקרוא את שמע ולהניח חפילין (שס): לא ישכב. צלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחנל כל מזיק הצא לטרפו כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ציד המקום צא מחנה וגייס להזיקם הקצ"ה שומרם ונלחם מלחמותם ומפילם חללים (שס) דבר אחר הן עם כלביא יקום וגו'. כתרומו: ודם חללים ישתה. נחנצא שאין משה מת עד שיפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר (יהושע יג, כב) ואת צלעם בן צעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרצ אל חלליהם (במ"ר. מנחומא יד):

(25) גם קב לא תקבנו. גם ראשון מוסף על גם השני וגם שני על גם ראשון וכן (מ"א ג, כו) גם לי גם לך לא יהיה וכן (דברים לז, כה) גם בחור גם בחולה:

(27) וקבותו לי. אין זה לשון צווי כמו וקצנו אלא לשון עתיד אולי יישר בעיניו ותקצנו לי משם. מלדיר"ש צלע"ו:

(28) ראש הפעור. קוסם היה צלק ורעה שהן עתידין ללקות על ידי פעור ולא היה יודע צמה אמר שמא הקללה תחול עליהם משם וכן כל החושים צרכים רואים ואין יודעים מה רואים (מדרש אגדה):

(1) וירא בלעם כי טוב וגו'. אמר איני צריך לצדוק צהקצ"ה כי לא יחפון לקללם: ולא הלך כפעם בפעם.

- 2 And Balaam lifted up his eyes, and he saw Israel dwelling tribe by tribe; and the spirit of God came upon him.
- 3 And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;
- 4 The saying of him who heareth the words of God, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:
- 5 How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel!
- 6 As valleys stretched out, As gardens by the river-side; As aloes planted of the LORD, As cedars beside the waters;
- 7 Water shall flow from his branches, And his seed shall be in many waters; And his king shall be higher than Agag, And his kingdom shall be exalted.
- וַיִּשָּׂא בָלָעַם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:
- וַיִּשָּׂא מִשְׁלּוֹ וַיֹּאמֶר נָאִים בָּלָעַם בְּנֹו בְעֹר ונָאִים הַגִּבֹּר שְׁתֵּם הָעֵיִן:
- נָאִים שִׁמְעַ אֲמַר־יָאֵל אֲשֶׁר מַחֲזִה שְׂדֵי יַחֲזִה נָפֹל וּגְלוּי עֵינָיו:
- מַה־טָּבוּ אֹהֲלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֶיךָ יִשְׂרָאֵל:
- בְּנִחְלִים נָטְיוּ כִּגְנֹת עָלֵי נְהָר בְּאֹהֲלִים נָטַע יְהוָה כְּאֲרֻזִּים עַל־מַיִם:
- יֹזֶל־מַיִם מִדִּלְיוֹ וְזָרְעוֹ בְּמַיִם רַבִּים וְיָרֵם מֶאֱגַג מֶלֶכּוֹ וַתִּבְשָׂא מַלְכֻתּוֹ:
- וַיִּקַּף בָּלָעַם ית עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים מִן קֶדֶם:
- וַיִּקַּף בָּלָעַם בְּעֹר וַיֹּאמֶר גִּבֹּרָא דְשִׁפִּיר חֲזִי:
- אִמַּר דְּשִׁמְעַ מִימַר מִן קֶדֶם אֵל דְּחִיּוֹ מִן קֶדֶם שְׂדֵי חֲזִי שָׁכִיב וּמַחֲזִי לִיָּה:
- מָא טָבָא אַרְעֶךָ יַעֲקֹב בֵּית מִשְׁרְךָ יִשְׂרָאֵל:
- בְּנִחְלִין דְּמִדְּבָרִין כִּגְנֹת שִׁקְיָא דְעַל פְּרֵת כְּבוֹס־מִיָּא דִּנְצֹב יִי כְּאֲרֻזִּין דְּנִצְיָבִין עַל מִיָּא:
- יִסְגִּי מֶלֶכָא דִּיתִרְבָּא מִבְּנוֹהֵי וַיִּשְׁלֹט בְּעַמּוּמִין סִגְיָאִין וַיִּתְקַף מֶאֱגַג מֶלְכִּיָּה וַתִּבְשָׁל מַלְכוּתִיָּה:

כאשר עשה צ' פעמים: לקראת נחשים. לנחש אולי יקרה ה' לקראתו כרצונו אמר רואה ולא רואה לקלס אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם תחול: וישת אל המדבר פניו. כתרגומו:

(2) וישא בלעם את עיניו. בקש להכניס בהם עין רעה והרי יש לך ג' מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחצה האמורים למעלה (אבות פ"ה): שכן לשבטיו. ראה כל שצטושצט שוכן לעצמו ואין מעורבין ראה שאין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה שלא יציץ לתוך אהל חצירו (צ"צ ס, א): ותהי עליו רוח אלהים. עלה בלבו שלא יקלס:

(3) בנו בעור. כמו (תהלים קיד, ח) למעיני מים. ומדרש אגדה (תנחומא יג) שניהם היו גדולים מאבותיהם בלק בנו פזור אביו בנו הוא במלכות ובלעם גדול מאביו בזביות מנה צן פרס היה: שחם העין. עינו נקורה ומואלת לחוץ וחור שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא (ע"ז סט, א) כדי שישחם וישחם ויגזו. ורבותינו אמרו (נדה לא, א) לפי שאמר (לעיל כג, י) ומספר את רובע ישראל שהקב"ה יושב ומונה רביעותיהן של ישראל מתי תבא טפה שנולה הזדיק ממנה. אמר בלבו מי שהוא קדוש ומשרתו קדושים יסתכל בדברים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם. ויש מפרשים שחם העין פתוח העין, כמו שתרגם אונקלוס ועל שאמר שחם העין ולא אמר שחם העינים למדנו שסומא באחת מעיניו היה:

(4) נפל וגלוי עינים. פשוטו כתרגומו שאין נראה עליו אלא צלילה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה בו כח לעמוד על רגליו ונפול על פניו לפי שהיה עלול ומאוס להיות נגלה עליו בקומה וקופה לפניו:

(5) מה שבו אהלך. על שראה פתחיהם שאין מכוונים זה מול זה (צ"צ ס, א): משכנתך. חניותך כתרגומו. דבר אחר מה טיבו אהלך מה טיבו אהל שילה וצית עולמים בישובן שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליהם: משכנתך. אף כשהן חרצין לפי שהן משכונ עליהם וחרצן כפרה על הנפשות שנאמר (איכה ד, יא) כלה ה' את חמתו ובמה כלה ויאת אש בציון (תנחומא פקודי ה):

(6) בנחלים נטיו. שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק. אמרו רבותינו מצרכותיו של אדם רשע אנו למדים מה היה בלבו לקלס כשאמר להשית אל המדבר פניו וכשהפך המקום את פיו ברכם מעין אותם קללות שצקש לומר כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קה, צ): באהלים. כתרגומו לשון (תהלים מה, כ) מור ואהלות: נטע ד'. בגן עדן. לשון אחר באהלים נטע ה' כשמים המתוחין כאהל שנאמר (ישעיה מ) וימתחם כאהל לשבת (ולשון זה אינו דאס כן היה לו לנקוד באהלים הא' בחול"ס): נטע ד'. לשון נטיעה מצינו באהלים שנאמר (דניאל יא, מה) ונטע אהלי אפדנו:

- 8 God who brought him forth out of Egypt Is for him like the lofty horns of the wild-ox; He shall eat up the nations that are his adversaries, And shall break their bones in pieces, And pierce them through with his arrows.
- אל מוציאנו ממצרים תוקפא ורומא דיליה ייכלון בית ישראל נכסי עממא שנאיהון ובבזת מלכיהון יתפנקון וארשתהון יחסנון:
- 8 כְּתוּעַפֶּת רָאֵם לוֹ יֹאכֵל גּוֹיִם צָרָיו וְעֲצָמֹתֵיהֶם יִגְרֵם וְחֲצִיו יִמְחֹץ:
- 9 He couched, he lay down as a lion, And as a lioness; who shall rouse him up? Blessed be every one that blesseth thee, And cursed be every one that curseth thee.
- 9 בָּרַע שָׁכַב בְּאֶרֶי וּכְלָבִיא מִי יִקְיִמֵנוּ מְבָרְכֶיךָ בְּרוּךְ וְאֲרָרֶיךָ אָרוּר:
- 10 And Balak's anger was kindled against Balaam, and he smote his hands together; and Balak said unto Balaam: 'I called thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast altogether blessed them these three times.
- 10 וַיַּחַר-אַף בָּלָק אֶל-בִּלְעָם וַיִּסְפֹּק אֶת-כַּפָּיו וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם לָקֵב אֵיבֵי קְרָאתֶיךָ וְהִנֵּה בִרְכַּתְךָ בְּרֹךְ זֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים:
- 11 Therefore now flee thou to thy place; I thought to promote thee unto great honour; but, lo, the LORD hath kept thee back from honour.'
- 11 וְעַתָּה בְּרַח-לְךָ אֶל-מְקוֹמְךָ אֲמַרְתִּי כְּבֹד אַכְבְּדֶךָ וְהִנֵּה מְנַעַךְ יִהְיֶה מִכְּבוֹד:
- 12 And Balaam said unto Balak: 'Spoke I not also to thy messengers that thou didst send unto me, saying:
- 12 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק הֲלֹא גַם אֶל-מַלְאֲכֶיךָ אֲשֶׁר-שָׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר:
- 13 If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD, to do either good or bad of mine own mind; what the LORD speaketh, that will I speak?
- 13 אִם יִתֵּן לִי בָלָק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכָל לַעֲבֹר אֶת-פִּי יִהְיֶה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְּבִי אֲשֶׁר-יִדְבֹּר יִהְיֶה אִתּוֹ אֲדַבֵּר:

(7) מדליו. מנצרותיו ופירושו כתר גומו: וזרעו במים רבים. לשון הנלחה הוא זרעו כזרע הזרוע על פני המים: וירם מאגג מלכו. מלך ראשון שלהם יכבוש את אגג מלך עמלק: ותנשא מלכתו. של יעקב יותר ויותר שיבא אחריו דוד ושלמה:

(8) אל מוציאנו ממצרים. מי גורם להם הגדולה הזאת. אל המוציאם ממצרים בתוקף ורום שלו יאכל את הגוים שהם צרי: ועצמותיהם. של צרים: יגדם. מנחם פתח צו לשון שצירה וכן (פניה ג), לא גרמו לצקר וכן (יחזקאל כג, לד) ואת חרשיה תגרמי. ואני אומר לשון עַם שמגרר הצצר בשניו מסביב והמוח שצפנים ומעמיד העַם על ערמימותו: וחציו ימחץ. אונקלוס תרגם חציו של צרים חלוקה שלהם כמו (בראשית מט, כג) בעלי חיים מרי פלגותא (ס"א לשון חלוקה וחציה) וכן ימחץ לשון (שופטים ה, כו) ומחנה וחלפה רקחו שיחזו את ארצם ויש לפתור לשון חיים ממש חציו של הקצ"ה ימחץ צדמם של צרים יטבול ויטבצו צדמם כמו (תהלים סח, כד) למען תמחץ רגלך צדם ואינו זו מלשון מכה כמו (דברים לב, לט) מחנתי שהצבוע צדם נראה כאילו מחוץ ונגוע:

(9) כרע שכב כארי. כתר גומו. יתישבו צאנשם בכה וצבצורה:

(10) ויספוק. הכה זו על זו:

(13) לעבור את פי ה'. כאן לא נאמר אלהי כמו שאמר בראשונה (לעיל כב, יח) לפי שידע שנצאש בהקצ"ה

- 14 And now, behold, I go unto my people; come, and I will announce to thee what this people shall do to thy people in the end of days.⁷ וְעַתָּה הֲנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לְכַה אֵיעֲצֶךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמֶּךָ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים:
- 15 And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened; וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאֻם בַּלְעָם בֶּנוֹ בְּעֵר וְנָאֻם הַגָּבֵר שֶׁתֶּם הָעֵינַן:
- 16 The saying of him who heareth the words of God, And knoweth the knowledge of the Most High, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes: נָאֻם שְׂמַעַל אֲמֶר־אֵל וַיִּדַּע דַּעַת עֲלִיּוֹן מַחֲזֶה שְׂדֵי יַחֲזֶה נִפֹּל וּגְלִי עֵינָיו:
- 17 I see him, but not now; I behold him, but not nigh; There shall step forth a star out of Jacob, And a scepter shall rise out of Israel, And shall smite through the corners of Moab, And break down all the sons of Seth. אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עַתָּה אֲשׁוּרֵנוּ וְלֹא קָרוֹב דֶּרֶךְ כּוֹכַב מֵיַעֲקֹב וְקֶם שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֵץ פְּאֲתֵי מוֹאָב וְקִרְקַר כָּל־בְּנֵי־שֵׁת:
- 18 And Edom shall be a possession, Seir also, even his enemies, shall be a possession; While Israel doeth valiantly. וְהָיָה אֲדוֹם יִרְשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה שְׂעִיר אֵיבָיו וְיִשְׂרָאֵל עֹשֶׂה חֵיל:
- 19 And out of Jacob shall one have dominion, And shall destroy the remnant from the city. וַיֵּרֶד מֵיַעֲקֹב וְהָאֲבִיד שְׂרִיד מַעִיר:

ונטר:

(14) הולך לעמי. מעתה הריני כשאר עמי שנחלק הקצ"ה מעלי: לכה איעצך. מה לך לעשות ומה היא העצה אלהים של אלו שונא זמה הוא כו' כדאיחא בחלק (סנהדרין קו, א) מדע שזלעם השיא עצה זו להכשילם צומה שהרי נאמר (במדבר לא, טז) הן הנה היו לבני ישראל דבר זלעם: אשר יעשה העם הזה לעמך. מקרא קצר הוא זה. איענך להכשילם ואומר לך מה שהן עתידין להרע למואז באחרית הימים ומחץ פאתי מואז. התרגום מפרש קורר העברי ויקטול וכו':

(16) וידוע דעת עליון. לבוין השעה שכוועם זה (ברכות ז, א):

(17) אראנו. רואה אני שצחו של יעקב וגדולתו אך לא עתה הוא אלא לאחר זמן: דרך כוכב. כתרוממו לשון (איכה ז, ד) דרך קשמו. שהכוז עוצר כחך. וזלע"ז דיסמינ"ט כלומר יקום מזל: וקם שבט. רודה ומושל: ומחץ פאתי מואב. זה דוד שנאמר צו (שמואל ב, ח, ז) השבז אותם ארצה וימדד שני חצלים להמית וגו' (מדרש אגדה): וקרקר. לשון קורה כמו (מ"ב יט, כד) אני קרתי (ישעיה נא, א) מקצת צור נקרתם (משלי ל, יז) יקרוה עורצי נחל. פורוי"ר זלע"ז: כל בני שת. כל האומות שכולם ילאו מן שת צנו של אדם הראשון:

(18) והיה ירשה שער איביו. לאויציו ישראל:

(19) וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל אחר מיעקב: והאביד שריד מעיר. מעיר החשוכה של אדום והיא רומי ועל מלך המשיח אומר כן שנאמר צו (תהלים עב, ח) וירד מים עד ים (עוזדיה א, יח) ולא יהיה שריד לבית עשו:

20	And he looked on Amalek, and took up his parable, and said: Amalek was the first of the nations; But his end shall come to destruction.	וַיִּרְא אֶת־עַמְלֵק וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רִאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֵק וְאַחֲרֵיתוֹ עַדִּי אָבָד׃ וַחֲזָא ית עמלקא ונטל מתליה ואמר ריש קרבנא ד'ישראל הנה עמלק וסופיה לעלמא ייבד׃	20
21	And he looked on the Kenite, and took up his parable, and said: Though firm be thy dwelling-place, And though thy nest be set in the rock;	וַיִּרְא אֶת־הַקֵּינִי וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֶךָ וְשֵׁים בְּסֹלֶעַ קִנְךָ׃ וַחֲזָא ית שלמאא ונטל מתליה ואמר תקיף בית מוֹתְבֶךָ וְשׁוּ בְכַרְךָ תְּקִיף מְדוֹרְךָ׃	21
22	Nevertheless Kain shall be wasted; How long? Asshur shall carry thee away captive. .	כִּי אִם־יִהְיֶה לְבַעַר קַיִן עַד־מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֶּךָ׃ אַרִּי אִם יְהִי לְשִׁיזָאָה שְׁלֵמָאָה עַד מָה אַתְּוֹרָאָה יִשְׁבִּינָךְ׃	22
23	And he took up his parable, and said: Alas, who shall live after God hath appointed him?	וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֹיֵי מִי יִחְיֶה מִשְׁמוֹ אֵל׃ וַחֲזָא ית אליה ואמר נִי לְחַיִּיבִינָא דִּי־יִחֹן כַּד יַעֲבִיד אֱלֹהֵא ית אלִין׃	23
24	But ships shall come from the coast of Kittim, And they shall afflict Asshur, and shall afflict Eber, And he also shall come to destruction.	וְצִיִּים מִיַּד בָּתִּים וְעֵנּוּ אֲשׁוּר וְעֵנּוּ־עֵבֶר וְגַם־הוּא עַדִּי אָבָד׃ וְסִיעֵן יִצְטָרְחֹן מִרומֵאִי וְיַעֲנֹן לְאַתּוּר וְיִשְׁעַבְדּוּן לְעֵבֶר פֶּרֶת וְאַף אֲנֹן לְעֵלְמָא יִבְדּוּן׃	24
25	And Balaam rose up, and went and returned to his place; and Balak also went his way.	וַיָּקָם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְמוֹ וְגַם־בָּלָק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ׃ (פ) וַיָּקָם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְמוֹ וְגַם־בָּלָק הָלַךְ לְאַתְרֵיהּ וְאַף בָּלָק אָזַל לְאַזְרַחֲיָה׃	25
XXV	And Israel abode in Shittim, and the people began to commit harlotry with the daughters of Moab.	וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וַיַּחֲלֵל הָעָם לְזִנוֹת אֵל־בָּנוֹת מוֹאָב׃ וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וַיַּחֲלֵל הָעָם לְמַטְעֵי בָתֵּר בְּנוֹת מוֹאָב׃	XXV
2	And they called the people unto the sacrifices of their gods; and the people did eat, and bowed down to their gods.	וַתִּקְרְאוּ לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכְלֵם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאַלֹהֵיהֶן׃ וַתִּקְרְאוּ לְעָמָא לְדְבַחֵי טַעֲוֹתֵהוֹן וַאֲכָל עָמָא וּסְגִידוּ לְטַעֲוֹתֵהוֹן׃	2

(20) וירא את עמלק. נסתכל צפורענותו של עמלק: ראשית גוים עמלק. הוא קדם את כולם להחלם

בישראל וכן תרגם אונקלוס. ואחריתו להאצד צידם שנאמר (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק:

(21) וירא את הקיני. לפי שהיה קיני תקוע אל עמלק כענין שנאמר (שמואל-א טו, ו) ויאמר שאול אל הקיני וגו' הזכירו אחר עמלק נסתכל בגדולתם של בני יתרו שנאמר זהם (דה"א ז, נה) תרעמים שמעמים שוכמים (ספרי דהלתך עח): איתן מושבך. תמה אני מהיכן זכית לכן הלא אחת עמי היית צענה (שמות א, י) הצה נתחכמה לו ועתה נחשבת בציתן ומעוז של ישראל (סנהדרין קו, א):

(22) כי אם יהיה לבער קין וגו'. אשריך שנמקעת לחוקך זה שאינך נטרד עוד מן העולם כי אף אם אחת עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לזער ממקום שנחשבת שם מה צריך: עד מה אשור תשבך. עד היכן הוא מגלה אותך שמה לחלם וחזור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ותשוב עם שאר הגליות:

(23) וישא משלו וגו'. כיון שהזכיר את שציית אשור אמר: אוי מי יהיה משמו אל. מי יכול להחיות את עצמו משמו את אלה שלא ישים עליו הגזר את אלה שיעמוד סגור ויבלבל את כל האומות ועוד יצאו נים מיד כתים ויעברו כתיים שהן ארמיים צדיקיות גדולות על אשור:

(24) וענו אשור וענו עבר. וענו אותם שצער בהנהר: וגם הוא עדי אובד. וכן פירש (דניאל ז, יא) עד

דקטילת חיותא והוצד גשמה: וצים. ספינות גדולות כדכתיב (ישעיה לג, כא) ולי אדיר וצורני רבתי:

(1) בשטים. כך שמה (סנהדרין קו, א): לזנות אל בנות מואב. על ידי עצת בלעם כדאיתא בחלק (שם):

- 3 And Israel joined himself unto the Baal of Peor; and the anger of the LORD was kindled against Israel. וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיִּחַר-אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל: וְאֶתְחַבֵּר יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַתִּקְרַף רוּגְזָא דִּי בִישְׂרָאֵל:
- 4 And the LORD said unto Moses: 'Take all the chiefs of the people, and hang them up unto the LORD in face of the sun, that the fierce anger of the LORD may turn away from Israel.' וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְקַח אֶת-כָּל-רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לִפְנֵי הַיְּהוָה נֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ וְיָשֹׁב חֲרוֹן אַף-יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה דַּבֵּר יָת כָּל רִישֵׁי עַמָּא וְדוֹן וּקְטוּל דְּחִיב קְטוּל קָדָם יְיָ לְקַבִּיל שְׂמֵשׂא וּיְתוּב תְּקוּף רוּגְזָא דִּי מִיִּשְׂרָאֵל:
- 5 And Moses said unto the judges of Israel: 'Slay ye every one his men that have joined themselves unto the Baal of Peor.' וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֹגוּ אִישׁ אֲנָשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְדִיּוּנֵי יִשְׂרָאֵל קְטוּלוּ גֹבֵר גּוֹבְרוֹהִי דְאֶתְחַבְּרוּ לְבַעַל פְּעוֹר:
- 6 And, behold, one of the children of Israel came and brought unto his brethren a Midianitish woman in the sight of Moses, and in the sight of all the congregation of the children of Israel, while they were weeping at the door of the tent of meeting. וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיִּקְרַב אֶל-אֶחָיו אֶת-הַמִּדְיָנִית לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי הָעֵדָת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וְהָמָּה בָכִים פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וְהָא גּוֹבְרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָתָּא וּקְרִיב לְוֹת אֶחָוִהִי יָת מִדְיָנִיתָא לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל כְּנַשְׂתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנָן בָּכֹן בְּתַרְע מִשְׁכָּן זְמָנָא:
- 7 And when Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, saw it, he rose up from the midst of the congregation, and took a spear in his hand. וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן-אֶלְעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמֶח בְּיָדוֹ: וַחֲזָא פִּינְחָס בֶּר אֶלְעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן כְּהֵנָּא וְקָם מִגּוֹ כְּנַשְׂתָּא וַיִּסָּב רוּמְחָא בְּיָדֵיהּ:
- 8 And he went after the man of Israel into the chamber, and thrust both of them through, the man of Israel, and the woman through her belly. So the plague was stayed from the children of Israel. וַיֵּבֵא אַחֵר אִישׁ-יִשְׂרָאֵל אֶל-הַקְּבֹה וַיִּדְקֹר אֶת-שְׁנֵיהֶם אֶת-אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת-הָאִשָּׁה אֶל-קְבֹתָהּ וַתַּעֲצֹר הַמִּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַעֲלַל בְּתַר גּוֹבְרָא בֶר יִשְׂרָאֵל לְקַנְבְּתָא וּבִזַּע יָת תְּרַנִּיהוֹן יָת גּוֹבְרָא בֶר יִשְׂרָאֵל וְיָת אֶתְתָּא בְּמַעְהָא וְאֶתְכֵּלִי מוֹתָנָא מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

- (2) וישתחוו לאלהיהן. כשחקק יצרו עליו ואומר לה השמע לי והיא מוסיפה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה (תנחומא יח):
- (3) פעור. על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוסיאין רעי וזו היא עצודתו: ויחר אף ה' בישראל. שלח זהם מגפה:
- (4) קח את כל ראשי העם. לשפוט את העוזדים לפעור (סנהדרין לה, א): והוקע אותם. את העוזדים. והוקע. היא תלייה (שם לד, ז) כמו שמצינו צנצי שאלו (שמואל ז כא, ו) והוקענום לה' ויש תלייה מפורשת. עוזדי עצודת אלילים בסקילה וכל הנסקלים נחלין (סנהדרין מה, א): נגד השמש. לעין כל ומדרש אגדה (תנחומא יט) השמש מודיע את החוטאים הענן נקפל מכנגדו והחמה זורחת עליו:
- (5) הרגו איש אנשיו. כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים ודייני ישראל ח' רצוא ושמונת אלפים כדאיחא בסנהדרין (יח, א):
- (6) והנה איש וגו'. נתקצצו שצטו של שמעון אלל זמרי שהיה נשיא שלהם ואמרו לו אנו נדונין צמיחה ואתה יושב וכו' כדאיחא באלו הן הנשרפין (שם פז, א): את המדינית. כוזבי צת זור: לעיני משה. אמרו לו. משה. זו אסורה או מותרת אם תאמר אסורה צת יתרו מי התירה לך וכו' כדאיחא החם (שם): והמה בכים. נתעלמה ממנו הלכה (כל הצועל ארמית קנאין פוגעין צו) געו כולם צדכיה. צעגל עמד משה כנגד ששים רצוא שנאמר (שמות לב, כ) ויטען עד אשר דק וגו'. וכאן רפו ידי. אלא כדי שיצא פינחס ויטול את הראוי לו (סנהדרין שם. תנחומא כ):
- (7) וירא פינחס. ראה מעשה וזכר הלכה אמר לו למשה מקובלני ממך הצועל ארמית קנאין פוגעין צו. אמר לו קריינא דאיגרמא איהו ליהוי פרוונקא מיד ויקח רומח צידו וגו' (סנהדרין שם):

- 9 And those that died by the plague were twenty and four thousand. **וַיָּהִיו הַמֵּתִים בַּמִּגַּפָּה וַהֲיוּ דְמִיתוּ בְּמוֹתָנָא עֲשָׂרִין אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף: (פ) וְאַרְבָּעָא אֲלָפִין:**
- The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8 on page 191.*
- 10 And the LORD spoke unto Moses, saying: **וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָ: לֵאמֹר:**
- 11 Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, hath turned My wrath away from the children of Israel, in that he was very jealous for My sake among them, so that I consumed not the children of Israel in My jealousy. **פִּינְחָס בֶּר אֱלֶעָזָר בֶּר אַהֲרֹן כָּהֵנָא אָתִיב ית חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַקְנִי ית קִנְאָתִי בִּינִיחוּן וְלֹא שִׁיזִיתִי ית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:**
- 12 Wherefore say: Behold, I give unto him My covenant of peace; **לֵכֶן אֲמַר הִנְנִי נֹתֵן לּוֹ אֶת־בְּרִיתִי שְׁלוֹם: (בספרי ספרד ואשכנז וי"ו קטיעא)**
- 13 and it shall be unto him, and to his seed after him, the covenant of an everlasting priesthood; because he was jealous for his God, and made atonement for the children of Israel.⁷ **וְהָיָה לִיה וּלְבָנוֹתָי בְּתוֹרָתִי קֹדֶם כְּהוֹנָת עוֹלָם חֶלֶף דְּקִנְיָ קָדֶם אֱלֹהִיָּה וְכִפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:**
- 14 Now the name of the man of Israel that was slain, who was slain with the Midianitish woman, was Zimri, the son of Salu, a prince of a fathers' house among the Simeonites. **וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמּוֹכָה וְשׁוֹם גּוֹבְרָא בֶר יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָכָה אֶת־הַמִּדְיָנִיתָ קִטִּילָא דְאֵתְקַטִּיל עִם זִמְרִי בֶן־סָלוּא נְשִׂיא בֵּית־אָב לְשִׁמְעוֹנִי:**
- (8) אל הקבה. אל האהל: אל קבתה. כמו (דברים יח, ג) הלחיים (ס"א אל הקיצה) והקיצה. כוון צמח זכרות של זמרי ונקבות שלה וראו כולם שלא לחנם הרגם והרצה נסים נעשו לו כו' כדאיתא התם (סנהדרין פז, ג. ספרי קלא):
- (11) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השצטים מצוים אותם הראיתם בן פוטי זה שפיטס אזי אמו עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שצט מישראל לפיכך צא הכתוב ויחסו אחר אהרן (סנהדרין פז, ג. סוטה מז): בקנאו את קנאתי. צנקמו את נקמתי. צקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר אנפרטמנט "נע"ו":
- (12) את בריתי שלום. שתהא לו לצרית שלום כדאם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקצ"ה שלומותיו (סנהדרין ס):
- (13) והיתה לו. צרימתי זאת: ברית כהנת עולם. שאף על פי שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולמולדוהיהם שילידו אחר המשחתן אבל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשך לא צא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו בזבחים (קא, ז) לא נתכנה פינחס עד שהרגו לזמרי: לאלהיו. בצביל אלהיו. כמו (במדבר יא, כט) המקנא אתה לי (זכריה ח, ז) וקנאתי לזיון. בצביל ציון:
- (14) ושם איש ישראל וגו'. כשם שייחס את הזדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי (תנחומא פנחס ז): נשיא בית אב לשמעוני. לאחד מחמשת צדי אבות שהיו לשצט שמעון. דבר אחר להודיע שצחו של פינחס שאף על פי שה

- 15 And the name of the Midianitish woman that was slain was Cozbi, the daughter of Zur; he was head of the people of a fathers' house in Midian. וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמִּדְיָנִית וְשֵׁם אֶתְתָּא דְאַתְקַטִּילַת כְּזִבִּי בֶת-צֹר רֹאשׁ אֲמוֹת בֵּית-אָב בְּמִדְיָן הוּא: (פ)
- 16 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר: לֵאמֹר:
- 17 'Harass the Midianites, and smite them; צָרֹר אֶת-הַמִּדְיָנִים וְהַכֵּתֵם אוֹתָם: אֲשֶׁק לְמִדְיָנָי וְתִקְטִיל יִתְחֹן:
- 18 for they harass you, by their wiles wherewith they have beguiled you in the matter of Peor, and in the matter of Cozbi, the daughter of the prince of Midian, their sister, who was slain on the day of the plague in the matter of Peor.' כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר-נִכְלוּ לָכֶם בְּנִכְלִיהֶן דְּנִכְלוּ לָכֶן עַל עֵיסַק פְּעֹר וְעַל עֵיסַק כְּזִבִּי בֶת רֶבֶא דְּמִדְיָן אֲחֻתָּהֶן דְּאַתְקַטִּילַת בְּיוֹמָא דְּמוֹתָנָא עַל עֵיסַק פְּעֹר: דְּבֵר-פְּעֹר:
- XXVI And it came to pass after the plague, that the LORD spoke unto Moses and unto Eleazar the son of Aaron the priest, saying: וַיְהִי אַחֲרֵי הַמּוֹגֵפָה (פ) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר:
- 2 'Take the sum of all the congregation of the children of Israel, from twenty years old and upward, by their fathers' houses, all that are able to go forth to war in Israel.' שְׂאוּ אֶת-רֹאשׁוֹ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיָמֵעָלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל-יָצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:
- 3 And Moses and Eleazar the priest spoke with them in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying: וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אִתָּם בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר:

היה נשיא לא מנע את עצמו מלקנא לחילול השם לכך הודיעך הכתוב מי הוא המוכה: (15) ושם האשה המכה וגו'. להודיעך שנאתן של מדינים שהפקירו צת מלך לזנות כדי להחטיא את ישראל (סס): ראש אומות. אחד מחמשת (צמדצר לא, ח) מלכי מדין את אוי ואת רקס ואת צור וגו' והוא היה חשוב מכולם שנאמר ראש אמות ולפי שנהג ציון בעצמו להפקיר צתו מנאש שלישי (תנחומא סס): בית אב. חמשת צתי אצות היו למדין. (בראשית כה, 7) עיפה ועפר וחנוך ואבידע וזה היה מלך לאחד מהם: (17) צרור. כמו זכור שמור לשון הווה. עליכס לאייצ אותם: (18) כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פער. שהפקירו צנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פער. ואת מואב לא נזה להשמיד מפני רות שהיתה עתידה לנאח מהם כדאמרינן (צצא קמא לח, 3): (1) ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו צהן והוא מונה אותן לידע מניין הנותרות. דבר אחר כשיאלו ממזרים ונמסרו למשה נמסרו לו צמנין עכשיו שקרב למות ולהחזיר צאנו מחזירם צמנין (תנחומא יד): (2) לבית אבתם. על שצט האצ יתיחסו ולא אחר האם (צ"צ קט, 3): (3) וידבר משה ואלעזר הכהן אתם. דצרו עמם על זאת שזנה המקום למנותם: לאמר. אמרו להם צריכים אתם להמנות:

- 4 מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא כָּמָא דְּפָקִיד יְיָ ית מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵי־צֵאִים מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:
- 4 [Take the sum of the people,] from twenty years old and upward, as the LORD commanded Moses and the children of Israel, that came forth out of the land of Egypt.
- 5 רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפָלֹא מִשְׁפַּחַת הַפְּלֹאִי:
- 5 Reuben, the first-born of Israel: the sons of Reuben: of Hanoch, the family of the Hanochites; of Pallu, the family of the Palluities;
- 6 לַחֲצֹן מִשְׁפַּחַת הַחֲצֹרֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי:
- 6 of Hezron, the family of the Hezronites; of Carmi, the family of the Carmites.
- 7 אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרְאוּבֵנִי וַיְהִי פָקִידָהֶם שְׁלֹשָׁה וָאַרְבָּעִים אָלֶף וְשֶׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:
- 7 These are the families of the Reubenites; and they that were numbered of them were forty and three thousand and seven hundred and thirty.
- 8 וּבְנֵי פָלֹא אֱלִיאָב: וּבְנֵי פָלֹא אֱלִיאָב:
- 8 And the sons of Pallu: Eliab.
- 9 וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם מִעֲרָעֵי כְּנֻשָׁתָא אַהֲרֹן בְּכַנְשָׁתָא דְּקֹרַח בְּאַתְּכַנּוּשִׁיהוֹן עַל יְיָ:
- 9 And the sons of Eliab: Nemuel, and Dathan, and Abiram. These are that Dathan and Abiram, the elect of the congregation, who strove against Moses and against Aaron in the company of Korah, when they strove against the LORD;
- 10 וַתִּפְתָּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קֹרַח בְּמוֹת הָעֵדָה בֹּאֲכָל הָאֵשׁ אֵת חֲמֹשִׁים וּמֵאוֹתָיִם אִישׁ וַיְהִי לָנֶס:
- 10 and the earth opened her mouth, and swallowed them up together with Korah, when that company died; what time the fire devoured two hundred and fifty men, and they became a sign.
- 11 וּבְנֵי־קֹרַח לֹא־מָתוּ: (ס) וּבְנֵי קֹרַח לֹא מָתוּ:
- 11 Notwithstanding the sons of Korah died not.

(4) מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה וגו'. שִׁיחַ מְנִינִים מִזֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה שְׁנֵי עָשָׂר (שְׁמוֹת ל, יג) כָּל הַעֹזֵר עַל הַפְּקוּדִים וגו'.

(5) מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי. לִפִּי שֶׁהָיוּ הָאוֹמוֹת מִזִּין אוֹתָם וְאוֹמְרִים מֵהָ אֵל מִתְיַחֲסִין עַל שְׁמֵיהֶם סְבוּרִין הֵם שֶׁלֹּא שָׁלְמוּ הַמִּצְוִיִּים בְּאִמּוֹתֵיהֶם אִם בְּגוֹפֵם הָיוּ מוֹשְׁלִים קָל וְחוֹמֵר בְּנִשְׁמֵיהֶם לִפְיֵךְ הַטִּיל הַקִּבָּה שְׁמוֹ עֲלֵיהֶם ה"א מִזֶּד זֶה וְיִזֶּד מִזֶּד זֶה לֹמֵר מַעִיד אֲנִי עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם בְּנֵי אֲבוֹתֵיהֶם וְזֶה הוּא שֶׁמְפֹרֵשׁ עַל יְדֵי דוֹד (מִהֲלִים קכב, ד) שְׁבַע יָהּ עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל (שֶׁהִשָּׁר ד, יב). הֵשֶׁם הַזֶּה מַעִיד עֲלֵיהֶם לְשִׁבְעֵיהֶם לִפְיֵךְ בְּכוֹלֵם כְּתִיב הַחֲנֹכִי הַפְּלֹאִי אֲזַל בְּיָמָהּ (לֵהֲלֹן מִד) לֹא הוֹצֵךְ לֹמֵר מִשְׁפַּחַת הַיִּמִּי לִפִּי שֶׁהֵם קָבוּעַ בְּיִזֶּד בְּרָשָׁה וְה"א בְּסוֹף:

(9) אֲשֶׁר הִצִּוּ. אֵת יִשְׂרָאֵל עַל מִשָּׁה: בְּהַצְתָּם. אֵת הָעָם עַל ה': הִצִּוּ. הִשִּׁיאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל לְרִיב עַל מִשָּׁה לְשׁוֹן הַפְּעִילִי:

(10) וַיְהִי לָנֶס. לְאוֹת וּלְזִכְרוֹן (בְּמִדְבָּר יז, ה) לִמְעַן אֲשֶׁר לֹא יִקְרַע אִישׁ זֶר לַחֲלוּק עוֹד עַל הַכְּהוּנָה:

(11) וּבְנֵי קֹרַח לֹא מָתוּ. הֵם הָיוּ צִעָה תַּחֲלָה. וְצִעָה הַמַּחְלֹקֶת הִרְהוּרָה תְּשׁוּבָה בְּלָצָה לִפְיֵךְ נִצְנָר לָהֶם מִקּוֹם גְּבוּהָ בְּגִיחָם וַיִּשְׁבּוּ שֶׁם (בְּמ"ד):

12	The sons of Simeon after their families: of Nemuel, the family of the Nemuelites; of Jamin, the family of the Jaminites; of Jachin, the family of the Jachinites;	בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחָתָם לְנֶמוּאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת הַיָּכִינִי:	12
13	of Zerah, the family of the Zerahites; of Shaul, the family of the Shaulites.	לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי לְשָׂאוּל מִשְׁפַּחַת הַשָּׂאוּלִי:	13
14	These are the families of the Simeonites, twenty and two thousand and two hundred.	אַלֶּה מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעוֹנִים וְעֲשָׂרִים אֶלֶף וּמֵאתַיִם: (ס)	14
15	The sons of Gad after their families: of Zephon, the family of the Zephonites; of Haggi, the family of the Haggites; of Shuni, the family of the Shunites;	בְּנֵי גָד לְמִשְׁפַּחָתָם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחַגִּי מִשְׁפַּחַת הַחַגִּי לְשׁוּנִי מִשְׁפַּחַת הַשׁוּנִי:	15
16	of Ozni, the family of the Oznites; of Eri, the family of the Erites;	לְאֻזִּי מִשְׁפַּחַת הָאֻזִּי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי:	16
17	of Arod, the family of the Arodites; of Areli, the family of the Arelites.	לְאֱרוֹד מִשְׁפַּחַת הָאֲרוֹדִי לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאַרְאֵלִי:	17
18	These are the families of the sons of Gad according to those that were numbered of them, forty thousand and five hundred.	אַלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי גָד לְפַקְדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִישׁ מֵאוֹת: (ס)	18
19	The sons of Judah: Er and Onan; and Er and Onan died in the land of Canaan.	בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	19
20	And the sons of Judah after their families were: of Shelah, the family of the Shelanites; of Perez, the family of the Perezites; of Zerah, the family of the Zerahites.	וַיְהִיוּ בְנֵי יְהוּדָה לְזִרְעֻתָהוֹן לְשִׁלָּה מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלָנִי לְפֶרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפֶּרָצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי:	20

(13) לְיֹדְעָהּ. הוא נאמר (שמות ו, טו). לשון נאמר. אבל משפחת אהרן נטלה וכן חמש משבט בנימין שהרי בעשרה בני ירד למצרים (בראשית מו, כח) וכאן לא מנה אלא חמשה וכן אכזבן לגד הרי שבע משפחות ומנאשי בגמרא ירושלמית (סוטה א, י) שכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד וצאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם ח' מסעות מהר ההר למוסרה שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מבצרות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן והלא צהר ההר מת וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות ומצוי לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל ומצוי יאהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי והרדעית לא ידעתי מה היא. ורבי תנחומא (ויחי י) דרש שמתו במגפה דבצר בלעם אבל לפי החסרון שחסר משבט שמעון במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני נראה שכל כ"ד אלף נפלו משבטו של שמעון:

(16) לאזני. אומר אני שזו משפחת אלכזון (בראשית מו, טז) ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו:

- 21 And the sons of Perez were: of Hezron, the family of the Hezronites; of Hamul, the family of the Hamulites.
- 21 וַיְהִינּוּ בְנֵי-פֶרֶץ לְחֶצְרֹן וְחֹזֵי בְנֵי פֶרֶץ לְחֶצְרֹן וְזִרְעֵית חֶצְרֹן לְחַמּוּל וְזִרְעֵית חַמּוּל: מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַחַמּוּלִי:
- 22 These are the families of Judah according to those that were numbered of them, threescore and sixteen thousand and five hundred.
- 22 אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה אֲלֵינָם וְזִרְעֵית יְהוּדָה לְמִנְיַיהוֹן שְׁבַעִין וּשְׁתָּא אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה: מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (ס)
- 23 The sons of Issachar after their families: of Tola, the family of the Tolaite; of Puvah, the family of the Punites;
- 23 בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר לְמִשְׁפַּחָתָם בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר לְזִרְעֵיתָהוֹן תּוֹלַע מִשְׁפַּחַת תּוֹלַע זִרְעֵית תּוֹלַע לְפִנָּה זִרְעֵית פִּנָּה: מִשְׁפַּחַת הַפּוּנִי:
- 24 of Jashub, the family of the Jashubites; of Shimron, the family of the Shimronites.
- 24 לְיִשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁבִּי לְשִׁמְרֹן מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמֹרִנִי: לְיִשׁוּב וְזִרְעֵית יִשׁוּב לְשִׁמְרֹן וְזִרְעֵית שְׁמֹרֹן:
- 25 These are the families of Issachar according to those that were numbered of them, threescore and four thousand and three hundred.
- 25 אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יִשָּׁשְׁכָר אֲלֵינָם וְזִרְעֵית יִשָּׁשְׁכָר לְמִנְיַיהוֹן שְׁתֵּין וָאַרְבָּעָא אֶלְפִין וּתְלַת מֵאָה: מִשְׁפַּחַת יִשָּׁשְׁכָר וְשָׁשִׁים אַרְבָּעָה אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (ס)
- 26 The sons of Zebulun after their families: of Sered, the family of the Seredites; of Elon, the family of the Elonites; of Jahleel, the family of the Jahleelites.
- 26 בְּנֵי זְבוּלֹן לְמִשְׁפַּחָתָם לְסֶרֶד מִשְׁפַּחַת הַסֶּרְדִּי לְאֵלֹן מִשְׁפַּחַת הָאֵלֹנִי לְיַחֲלֵאל מִשְׁפַּחַת הַיַּחֲלֵאֵל: בְּנֵי זְבוּלֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן לְסֶרֶד וְזִרְעֵית סֶרֶד לְאֵלֹן וְזִרְעֵית אֵלֹן לְיַחֲלֵאל וְזִרְעֵית יַחֲלֵאל:
- 27 These are the families of the Zebulunites according to those that were numbered of them, threescore thousand and five hundred.
- 27 אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַזְּבוּלֹנִי אֲלֵינָם וְזִרְעֵית זְבוּלֹן לְמִנְיַיהוֹן שְׁתֵּין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה: מִשְׁפַּחַת הַזְּבוּלֹנִי וְזִרְעֵית זְבוּלֹן לְמִנְיַיהוֹן שְׁתֵּין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאוֹת: (ס)
- 28 The sons of Joseph after their families: Manasseh and Ephraim.
- 28 בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחָתָם מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם: בְּנֵי יוֹסֵף לְזִרְעֵיתָהוֹן מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם:
- 29 The sons of Manasseh: of Machir, the family of the Machirites—and Machir begot Gilead; of Gilead, the family of the Gileadites.
- 29 בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת הַמַּכִּיר הַגִּלְעָדִי וּמַכִּיר הוֹלִיד אֶת-גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי: בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמַכִּיר וְזִרְעֵית מַכִּיר וּמַכִּיר הוֹלִיד יֵת גִּלְעָד לְגִלְעָד וְזִרְעֵית גִּלְעָד:

(24) לִישׁוּב. הוּא יוֹז הָאָמֹר צִיּוּרְדֵי מַנְרִים (שֵׁם יוֹ) כִּי כָל הַמִּשְׁפָּחוֹת נִקְרְאוּ עַל שֵׁם יוֹרְדֵי מַנְרִים. וְהַנּוֹלָדִין מִשֵּׁם וְהַלֵּאָה לֹא נִקְרְאוּ הַמִּשְׁפָּחוֹת עַל שֵׁם הוֹז מִמִּשְׁפָּחוֹת אֲפִרַּים וּמְנַשֶּׁה שֶׁנּוֹלְדוּ כּוֹלֵם בְּמַנְרִים וְאֵרֶד וְנִעְמָן בְּנֵי צִלְע בֶּן צְנִימִין וּמַלְאֲחִי בִּיסוּדוֹ שֶׁל רֹבִי מִשֵּׁה הַדֶּרֶשׁן שִׁירְדָה אֲמֵן לְמַנְרִים כִּשְׁהִיָּתָהּ מַעֲזֹרֶת מֵהֶם לִכְךָ נִחְלָקוּ לְמִשְׁפָּחוֹת כַּחֲשֹׁרֹן וְחַמּוּל שֶׁהֵיוּ בְנֵי לִיְהוּדָה וְחֶזְרִי וּמַלְכִּיָּאל שֶׁהֵיוּ בְנֵי צִנִּים שֶׁל אֲשֶׁר. וְאֵם אֲגָדָה הִיא הָרִי טוֹב וְאֵם לֹא אֹמֶר אֲנִי שֶׁהֵיוּ לְצִלְע בְּנֵי צִנִּים הִרְצָה וּמִשְׁנִים הִלְלוּ אֶרֶד וְנִעְמָן יֵאָה מְכַל אֵל מִשְׁפָּחָה רַבָּה וְנִקְרְאוּ תוֹלְדוֹת שֶׁאֵר הַבָּנִים עַל שֵׁם צִלְע וְתוֹלְדוֹת הַשָּׁנִים הִלְלוּ נִקְרְאוּ עַל שֵׁם. וְכֵן אֲנִי אֹמֶר בְּצִי מַכִּיר שֶׁנִּחְלָקוּ לְצִי מִשְׁפָּחוֹת אַחַת נִקְרְאָת עַל שְׁמוֹ וְאַחַת נִקְרְאָת עַל שֵׁם גִּלְעָד בֶּן. ה' מִשְׁפָּחוֹת חֲסֵרוּ מִצְנִי שֶׁל צְנִימִין כֹּאֵן נִתְקִיִּימָה מִקֶּלֶת נְבוֹאָת אֲמוֹ שֶׁקִּרְאָתוֹ בֶּן אֹנִי (שֵׁם לֵה, יח) בֶּן אֲנִיּוֹתִי וּבְפִלְגֶשׁ בְּגִזְעָה (שׁוֹפְטִים כ) נִתְקִיִּימָה כּוֹלָה. וְזוֹ מַלְאֲחִי בִּיסוּדוֹ שֶׁל רֹבִי מִשֵּׁה הַדֶּרֶשׁן:

30	These are the sons of Gilead: of Iezer, the family of the Iezerites; of Helek, the family of the Helekites;	אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר אֶלְיֵן בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר מִשְׁפַּחַת הָאִיעֶזְרִי לְחֵלֶק זִרְעִית אִיעֶזֶר לְחֵלֶק זִרְעִית חֵלֶק: מִשְׁפַּחַת הַחֵלְקִי:	30
31	and of Asriel, the family of the Asrielites; and of Shechem, the family of the Shechemites;	וְאֶשְׂרִיאֵל זִרְעִית אֶשְׂרִיאֵל מִשְׁפַּחַת וְשִׁכֶם זִרְעִית שִׁכֶם מִשְׁפַּחַת: הַשִּׁכְמִי:	31
32	and of Shemida, the family of the Shemidaïtes; and of Hephher, the family of the Hephherites.	וְשִׁמְיֵדָה מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְיֵדָה וְחֶפְרַיִם זִרְעִית שִׁמְיֵדָה וְחֶפְרַיִם מִשְׁפַּחַת הַחֶפְרַיִם:	32
33	And Zelophehad the son of Hephher had no sons, but daughters; and the names of the daughters of Zelophehad were Mahlah, and Noah, Hoglah, Milcah, and Tirzah.	וְזֶלּוֹפְחָד בֶּן־חֶפְרַיִם לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת זֶלּוֹפְחָד מַחֲלָה וְנוֹעַה חֲגֹלָה וְתִרְצָה מִלְכָּה וְתִרְצָה:	33
34	These are the families of Manasseh; and they that were numbered of them were fifty and two thousand and seven hundred.'	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְשֶׁבַע מֵאוֹת: (ס)	34
35	These are the sons of Ephraim after their families: of Shuthelah, the family of the Shuthelahites; of Becher, the family of the Becherites; of Tahan, the family of the Tahanites.	אֵלֶּה בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחֹתָם לְשׁוּתֵלַח מִשְׁפַּחַת הַשְּׁתֵּלְחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבֶּכֶרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחְנִי:	35
36	And these are the sons of Shuthelah: of Eran, the family of the Eranites.	וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוּתֵלַח לְעֶרָן מִשְׁפַּחַת הָעֶרְנִי:	36
37	These are the families of the sons of Ephraim according to those that were numbered of them, thirty and two thousand and five hundred. These are the sons of Joseph after their families.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וְחֲמִשָּׁה מֵאוֹת אֵלֶּה בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחֹתָם: (ס)	37
38	The sons of Benjamin after their families: of Bela, the family of the Belaïtes; of Ashbel, the family of the Ashbelites; of Ahiram, the family of the Ahiramites;	בְּנֵי בְנִימֵן לְמִשְׁפַּחֹתָם לְבֵלָע מִשְׁפַּחַת הַבְּלָעִי לְאֶשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאֶשְׁבֵּלִי לְאֶחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֶחִירָמִי:	38
39	of Shephupham, the family of the Shuphamites; of Hupham, the family of the Huphamites.	לְשֻׁפּוֹם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי:	39
40	And the sons of Bela were Ard and Naaman; [of Ard,] the family of the Ardites; of Naaman, the family of the Naamites.	וַיְהִיו בְּנֵי־בֵלָע אֲרָד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאֲרָדִי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי:	40

(36) ואלה בני שותלח וגו'. שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח ומעריכא משפחה רבה ונקראת על שמו ונחשבו בני שותלח לנשי משפחות לא וחשבו ותמלא בפרשה זו חמשים ושבע משפחות ומצוי לוי שמונה הרי ששים וחמש וזוהו שנאמר (לכ"ד: י.) כי אסם המעט וגו' ה"א מעט חמשה אסם חסרים ממשפחות כל העמים שהיו

41	These are the sons of Benjamin after their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and six hundred.	אלה בני־בנימין למשפחתם ופקדיהם חמשה וארבעים אלף ושש מאות: (ס)	אלין בני בנימין לזרעיהון ומניניהון ארבעין וחמשה אלפין ושית מאה:
42	These are the sons of Dan after their families: of Shuham, the family of the Shuhamites. These are the families of Dan after their families.	אלה בני־דן למשפחתם לשונם משפחת השונמי אלה משפחת דן למשפחתם:	אלין בני דן לזרעיהון לשונם זרעית שונם אלין זרעית דן לזרעיהון:
43	All the families of the Shuhamites, according to those that were numbered of them, were threescore and four thousand and four hundred. .	כל־משפחת השונמי לפקדיהם ארבעה וששים אלף וארבע מאות: (ס)	כל זרעית שונם למניניהון שתיין וארבעא אלפין וארבע מאה:
44	The sons of Asher after their families: of Imnah, the family of the Imnites; of Ishvi, the family of the Ishvites; of Beriah, the family of the Beriites.	בני אשר למשפחתם לימנה משפחת הימנה לישוי משפחת הישוי לבריעה משפחת הבריעי:	בני אשר לזרעיהון לימנה זרעית ימנה לישוי זרעית ישוי לבריעה זרעית בריעה:
45	Of the sons of Beriah: of Heber, the family of the Heberites; of Malchiel, the family of the Malchielites.	לבני בריעה לחבר משפחת החברי למלכיאל משפחת המלכיאלי:	לבני בריעה לחבר זרעית חבר למלכיאל זרעית מלכיאל:
46	And the name of the daughter of Asher was Serah.	ושם בת־אשר שרח:	ושם בת אשר שרח:
47	These are the families of the sons of Asher according to those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred.	אלה משפחת בני־אשר לפקדיהם שלשה וחמשים אלף וארבע מאות: (ס)	אלין זרעית בני אשר למניניהון חמשים ותלתא אלפין וארבע מאה:
48	The sons of Naphtali after their families: of Jahzeel, the family of the Jahzeelites; of Guni, the family of the Gunites;	בני נפתלי למשפחתם ליחצאל משפחת היחצאלי לגוני משפחת הגוני:	בני נפתלי לזרעיהון ליחצאל זרעית יחצאל לגוני זרעית גוני:
49	of Jezer, the family of the Jezerites; of Shillem, the family of the Shillemites.	ליזר משפחת היזרי לשלם משפחת השלמי:	ליזר זרעית יזר לשלם זרעית שלם:
50	These are the families of Naphtali according to their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and four hundred.	אלה משפחת נפתלי למשפחתם ופקדיהם חמשה וארבעים אלף וארבע מאות:	אלין זרעית נפתלי לזרעיהון ומניניהון ארבעין וחמשה אלפין וארבע מאה:

(42) לשונם. הוא חושם (שם כג):
(46) ושם בת אשר שרח. לפי שהיתה קיימת צמיים מנאה כאן (סוטה יג, א):

51	These are they that were numbered of the children of Israel, six hundred thousand and a thousand and seven hundred and thirty.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף וְאַלְפֵי שֶׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים: (פ)	אֵלֶּין מִנִּיבֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ-מֵאוֹת וְחָד אֶלְפִין שֶׁבַע מֵאוֹת וּתְלָתִין:	
52	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמֵלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר: לֵאמֹר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמֵלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	
53	'Unto these the land shall be divided for an inheritance according to the number of names.	לְאֵלֶּה תִּחְלַק הָאָרֶץ בְּנִחְלָהּ בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת: לְאֵלֶּין תִּתְּפֹלֵג אֶרֶץ בְּאַחְסָנָא בְּמִנִּין שְׁמֵהֶן:	לְאֵלֶּין תִּתְּפֹלֵג אֶרֶץ בְּאַחְסָנָא בְּמִנִּין שְׁמֵהֶן:	
54	To the more thou shalt give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; to each one according to those that were numbered of it shall its inheritance be given.	לְרַב תִּרְבֶּה נִחְלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעִיט נִחְלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְּקוּדֵי יָתֵן נִחְלָתוֹ: לְסִגְיָאֵי תַסְגִּון אַחְסָנִתְהוֹן וְלִזְעִירֵי תִזְעֶרֶן אַחְסָנִתְהוֹן גְּבַר לְפָנִים מִנִּיבֵיהִי תִתִּיחִיב אַחְסָנִתִּיה:	לְרַב תִּרְבֶּה נִחְלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעִיט נִחְלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְּקוּדֵי יָתֵן נִחְלָתוֹ:	לְסִגְיָאֵי תַסְגִּון אַחְסָנִתְהוֹן וְלִזְעִירֵי תִזְעֶרֶן אַחְסָנִתְהוֹן גְּבַר לְפָנִים מִנִּיבֵיהִי תִתִּיחִיב אַחְסָנִתִּיה:
55	Notwithstanding the land shall be divided by lot; according to the names of the tribes of their fathers they shall inherit.	אֲדָ-בְּגוּרָל יִחְלַק אֶת-הָאָרֶץ לְשִׁמּוֹת מִטּוֹת-אֲבֹתָם וַיִּנְחֲלוּ: בָּרֶם בְּעֶדְבָא תִתְּפֹלֵג אֶרֶץ לְשִׁמּוֹת שְׁבֵטֵי אֲבֹתָהֶן וַיִּחְסְנוּ:	אֲדָ-בְּגוּרָל יִחְלַק אֶת-הָאָרֶץ לְשִׁמּוֹת מִטּוֹת-אֲבֹתָם וַיִּנְחֲלוּ:	בָּרֶם בְּעֶדְבָא תִתְּפֹלֵג אֶרֶץ לְשִׁמּוֹת שְׁבֵטֵי אֲבֹתָהֶן וַיִּחְסְנוּ:
56	According to the lot shall their inheritance be divided between the more and the fewer.'	עַל-פִּי הַגּוּרָל תִּחְלַק נִחְלָתוֹ בֵּין רַב לְמְעַט: (ס)	עַל פִּי הַגּוּרָל תִּחְלַק נִחְלָתוֹ בֵּין רַב לְמְעַט: (ס)	עַל פִּי הַגּוּרָל תִּחְלַק נִחְלָתוֹ בֵּין רַב לְמְעַט: (ס)
57	And these are they that were numbered of the Levites after their families: of Gershon, the family of the Gershonites; of Kohath, the family of the Kohathites; of Merari, the family of the Merarites.	וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לְקַתָּה מִשְׁפַּחַת הַקֹּהַתִּי לְמֶרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמֶּרָרִי:	וְאֵלֶּין מִנִּיבֵי הַלְוִי לְזַרְעֵיתְהוֹן לְגֵרְשׁוֹן זַרְעִית גֵּרְשׁוֹן לְקַתָּה זַרְעִית קֹהַת לְמֶרָרִי זַרְעִית מֶרָרִי:	וְאֵלֶּין מִנִּיבֵי הַלְוִי לְזַרְעֵיתְהוֹן לְגֵרְשׁוֹן זַרְעִית גֵּרְשׁוֹן לְקַתָּה זַרְעִית קֹהַת לְמֶרָרִי זַרְעִית מֶרָרִי:

(53) לאלה תחלק הארץ. ולא לפחותים מנן עשרים אף על פי שבאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ שהרי שבע שנים כבשו ושבע חלקו לא נטלו חלק בדרך אלא אלו שש מאות אלק ואלקף ואם היה לאחד מהם ששה בנינים לא נטלו אלא חלק אביהם לזדו (ספרי קלז. ב"ב קיז, א):

(54) לרב תרבה בחלתו. לשבט שהיה מרובה באוכלוסין נתנו חלק רב ואף על פי שלא היו החלקים שווים שהרי הכל לפי רצוי השבט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקודש כמו שמפורש בצבא בחרא (קכב, א) אלעזר הכהן היה מלווה באורים ותומים ואומר ברוח הקודש אם שבט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשבטים היו כתובים ב"צפתקין וי"ג גבולים ב"צפתקין וכללום בקלפי והנשא מכניס ידו לתוכו ונוטל שני פתקין עולה בידו פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל ע"מ היה לומר ואומר אני הגורל עליתי לגבול פלוני לשבט פלוני שנאמר על פי הגורל ולא תחלקה הארץ במדה לפי שיש גבול משויב מחצרו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים (תנחומא ו):

(55) לשמות משותפות אבותם. אלו יוצאי מצרים (צ"צ קיז, א) שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שבתורה שכל הנחלות החיים יורשים את המותם וכאן מתיים יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בנים בצאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה. האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה חלק הארץ חזרה נחלתן אלל אבי אביהן וחלקן הכל בשוה. וזה שנאמר לשמות משותפות אבותם ינחלו. שאחר שנטלו הבנים חלקיה לפי האבות שיצאו ממצרים ואלו מתחלה חלקיה למניין יוצאי מצרים לא היו נטליין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו נטלו ד' חלקים: אך בגורל. יצאו יהושע וכלל וכן הוא אומר (שופטים א, כ) ויתנו לכלל את חצרן כאשר דבר משה ואומר (יהושע יט, ג) על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל (צ"צ קכב, א): משותפות אבתם. יצאו גרים ועבדים (ספרי קלז): (56) על פי הגורל. הגורל היה מדבר כמו שפירשתי. מגיד שנחלקה צדוק הקודש. לכך נאמר על פי ה':

<p>58 These are the families of Levi: the family of the Libnites, the family of the Hebronites, the family of the Mahlites, the family of the Mushites, the family of the Korahites. And Kohath begot Amram.</p>	<p>58 אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת לְוִי מִשְׁפַּחַת אֲלִין זִרְעֵית לְוִי זִרְעֵית הַלְבִּנִי מִשְׁפַּחַת הַחֲבֹנִי לְבִנֵי זִרְעֵית חֶבְרוֹן זִרְעֵית מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי מִשְׁפַּחַת מֹשִׁי זִרְעֵית הַמּוֹשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקֹּרְחִי קֹרַח וְקָהָת אוֹלִיד יֵת עִמְרָם: וְקָהָת הוֹלִיד אֶת־עִמְרָם:</p>
<p>59 And the name of Amram's wife was Jochebed, the daughter of Levi, who was born to Levi in Egypt; and she bore unto Amram Aaron and Moses, and Miriam their sister.</p>	<p>59 וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ עִמְרָם יוֹכְבֵד בַּת לְוִי דִּילִידַת יִתָּה לְלִוִי לְוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלִוִי בְּמִצְרַיִם וַתֵּלֶד לְעִמְרָם אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֶת מִרְיָם אֲחֹתָם:</p>
<p>60 And unto Aaron were born Nadab and Abihu, Eleazar and Ithamar.</p>	<p>60 וַיּוֹלֵד לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־אֱלֶעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר:</p>
<p>61 And Nadab and Abihu died, when they offered strange fire before the LORD.</p>	<p>61 וַיָּמָת נָדָב וְאֲבִיהוּא בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ־זָרָה לִפְנֵי יְהוָה: וּמִית נָדָב וְאֲבִיהוּא בְּקֹרְבֵיהוֹן אִשְׁתָּא נֹכְרִיתָא קִדָּם יי:</p>
<p>62 And they that were numbered of them were twenty and three thousand, every male from a month old and upward; for they were not numbered among the children of Israel, because there was no inheritance given them among the children of Israel.</p>	<p>62 וַיְהִי פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אָלֶף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעְלָה כִּי לֹא הִתְּפַקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נָתַן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>63 These are they that were numbered by Moses and Eleazar the priest, who numbered the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.</p>	<p>63 אֵלֶּה מִנֵּי מִשְׁפַּחַת מֹשֶׁה וְאֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרִיחוֹ:</p>
<p>64 But among these there was not a man of them that were numbered by Moses and Aaron the priest, who numbered the children of Israel in the wilderness of Sinai.</p>	<p>64 וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ מִמֵּנֵי מִפְּקֻדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר סִינַי:</p>

(58) אלה משפחת לוי. חסר כאן משפחת השמעוני והעזראלי וקצת מן היזרחי:

(59) אשר ילדה אתה ללוי. אשמו ילדתה צמזרים [לידתה צמזרים] ואין הורתה צמזרים. כשנכנסו לתוך החומה וזיהו השלימה מנין השבעים. שהרי צפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ותשע (סוטה יב, א):

(62) כי לא התפקדו בתוך בני ישראל. להיות נמנין בני עשרים שנה ומה טעם: כי לא נתן להם נחלה. והנמנין מנן עשרים שנה היו בני נחלה שנאמר איש לפי פקודיו יותן נחלתו:

(64) ובאלה לא היה איש וגו'. אצל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים. לפי שהן היו מחזקות את הארץ. האנשים אומרים (במדבר יד, ז) נתנה ראש ונשוצה מזרמי. והנשים אומרות (להלן כו, ז) תנה לנו אחוזה. לכך נסמכה פרשת צנות ללפחד לכאן:

For the LORD had said of them:
65 'They shall surely die in the wilderness.' And there was not left a man of them, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.

כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמָתוּ בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלָב בֶּן־יִפְנֹה וַיהוֹשֻׁעַ בֶּרֶךְ בֶּן־נֹון׃

65

XXVII Then drew near the daughters of Zelophehad, the son of Hopher, the son of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of Manasseh the son of Joseph; and these are the names of his daughters: Mahlah, Noah, and Hoglah, and Milcah, and Tirzah.

וַתִּקְרְבֵנָה בָּנוֹת צֶלְפָּחָד בֶּן־חֹפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מָנַשֶׁה לְמִשְׁפַּחַת מָנַשֶׁה בֶּן־יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בָּנוֹתָיו מַחֲלָה נֹחַ וְחֹגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה׃

XXVII

2 And they stood before Moses, and before Eleazar the priest, and before the princes and all the congregation, at the door of the tent of meeting, saying:

וַתַּעֲמִדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים וְכָל־הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר׃

2

3 'Our father died in the wilderness, and he was not among the company of them that gathered themselves together against the LORD in the company of Korah, but he died in his own sin; and he had no sons.

אֲבִינוֹ מָת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־ הָיָה בַּתּוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעֲדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קֹרַח כִּי־בַחֲטָאוֹ מָת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ׃

3

4 Why should the name of our father be done away from among his family, because he had no son? Give unto us a possession among the brethren of our father.'

לָמָּה יִגְרַע שֵׁם־אֲבִינוֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנֶה־לָּנוּ אֲחֻזָּה בַּתּוֹךְ אֲחֵי אֲבִינוֹ׃

4

5 And Moses brought their cause before the LORD.

וַיָּקֶרֶב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה׃

5

(1) למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה אלא לומר לך יוסף חזב את הארץ שנאמר (בראשית נ, כה) והעליתם את עצמותי וגו' וצנתי חזבו את הארץ שנאמר תנה לנו אחוזה. וללמדך שהיו כולם זדיקים שכל מי שמעשו ומעשה אבותיו סתומים ופרט לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח הרי זה זדיק בן זדיק. ואם יחסו לגנאי כגון (מ"ב כה, כה) בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע זידוע שכל הזכרים עמו רשעים היו (ספרי שם): מחלה נעה וגו'. ולהלן הוא אומר (במדבר לו, יא) ותהייה מחלה תרצה. מגיד שכולן שקולות זו כזו לפיכך שנה את סדרן (ספרי שם):

(2) לפני משה ולפני אלעזר. מגיד שלא עמדו לפניו אלא בשנת הארבעים אחר שמת אהרן (שם): לפני משה. ואחר כך לפני אלעזר אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חנן משום רבי אלעזר אומר בצית המדרש היו יושבים ועמדו לפני כולם (ב"ב קט, ג. ספרי שם):

(3) והוא לא היה וגו'. לפי שהיו באות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהיו על הקצ"ה אלא בחטאו לבדו מת ולא החטיא את אחרים עמו רבי עקיבא אומר מקושש עשים היה ורבי שמעון אומר מן המעפילים היה (ב"ב קט, ג. ספרי שם. שבת לו, ג. זו, א):

(4) למה יגרע שם אבינו. אלו במקום בן עומדות ואם אין הנקבות חסודות זרע תחיצם אמנו ליבם (ב"ב קט, ג): כי אין לו בן. הא אם היה לו בן לא היו תוצעות כלום. מגיד שחכמניות היו:

- 6 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימָר: רצעי לאמר:
- 7 'The daughters of Zelophehad speak right: thou shalt surely give them a possession of an inheritance among their father's brethren; and thou shalt cause the inheritance of their father to pass unto them. כֵּן בָּנוֹת צִלְפָּחָדֹד דְּבָרָתָן נָתַן תִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֶחָיו וְהֵעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:
- 8 And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: If a man die, and have no son, then ye shall cause his inheritance to pass unto his daughter. וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהֵעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ:
- 9 And if he have no daughter, then ye shall give his inheritance unto his brethren. וְאִם־אֵין לוֹ בֵּת וְנָתַתֶּם אֹתָ־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו:
- 10 And if he have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his father's brethren. וְאִם־אֵין לוֹ אֲחִים וְנָתַתֶּם אֹת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו אֲבִיו:
- 11 And if his father have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his kinsman that is next to him of his family, and he shall possess it. And it shall be unto the children of Israel a statute of judgment, as the LORD commanded Moses. וְאִם־לֹא־יִהְיֶה לָאֲבִיו וְנָתַתֶּם אֹת־נַחֲלָתוֹ לְשֹׂאֲרוֹ הַקָּרִב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרֶשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)
- 12 And the LORD said unto Moses: 'Get thee up into this mountain of Abarim, and behold the land which I have given unto the children of Israel. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל־הָר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

(5) ויקרב משה את משפטן. נתעלמה הלכה ממנו וכאן נפרע על שנטל עטרה לומר (דברים א, יז) והדבר אשר יקשה מכס תקריבון אלי. דבר אחר ראוי היה פרשה זו להכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן (סנהדרין מ, א):

(7) כן בנות צלפחד דברת. כתרגומו יאות כן כתובה פרשה זו לפני צמרוס (ספרי קלד) מגיד שראתה עיני מה שלא ראתה עיני של משה: כן בנות צלפחד דברת. יפה חזעו. אשרי אדם שהקצ"ה מודה לדבריו (שם): נתן נתן. שני חלקים, חלק אציהן שהיה מיוצאי מצרים וחלקן עם אחיו צנכסי חפר (צ"צ קיח, ב. ספרי שם): והעברת. לשון העברה (ס"א עברה) הוא צמי שאינו מניח בן ליורשו (צ"צ קטז, א). דבר אחר על שם שהצת מעצרת נחלה משצט לשצט שצנה ובעלה יורשין אותה. שלא חסוב נחלה לא נצטוה אלא לאותו הדור בלבד (שם קכ, א) וכן והעברתם את נחלתו לצמו. כולן הוא אומר ונחתם וצצת הוא אומר והעברתם (שם קמז, א):

(11) לשארו הקרב אליו ממשפחתו. ואין משפחה קרויה אלא משפחת האב (ספרי שם. צ"צ קט, ב):

(12) עלה אל הר העברים. למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקצ"ה נתן נתן להם אמר אותי צוה המקום להנחיל שמא הותרה הגזירה ואכנס לארץ אמר לו הקצ"ה גזרתי במקומה עומדת (במדבר רבא. תנחומא ט) דבר אחר כיון שזכר משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמח ואמר כמדומה שהותר לי נדרי משל למלך שגור על בנו שלא יכנס לפתח

- 13 And when thou hast seen it, thou also shalt be gathered unto thy people, as Aaron thy brother was gathered;
- 14 because ye rebelled against My commandment in the wilderness of Zin, in the strife of the congregation, to sanctify Me at the waters before their eyes.'—These are the waters of Meribath-kadesh in the wilderness of Zin.—
- 15 And Moses spoke unto the LORD, saying:
- 16 'Let the LORD, the God of the spirits of all flesh, set a man over the congregation,
- 17 who may go out before them, and who may come in before them, and who may lead them out, and who may bring them in; that the congregation of the LORD be not as sheep which have no shepherd.'
- 18 And the LORD said unto Moses: 'Take thee Joshua the son of Nun, a man in whom is spirit, and lay thy hand upon him;
- 13 וְרָאִיתָהּ אֹתָהּ וְנֹאסַפְתָּ אֵל-עַמֶּיךָ גַּם-אַתָּה כַּאֲשֶׁר נֹאסַף אֶהְרֹן אֶחָיִד:
- 14 כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בַּמִּדְבָּר-זֵין בְּמִרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישְׁנִי בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מֵי-מִרְיַבַת קֹדֶשׁ מִדְבָּר-זֵין: (ס)
- 15 וַיֹּדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר:
- 16 יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר אִישׁ עַל-הָעֵדָה:
- 17 אֲשֶׁר-יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדֹת יְהוָה כַּצֹּאֵן אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רֹעֶה:
- 18 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח-לְךָ אֶת-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן אִישׁ אֲשֶׁר-רֹיחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ אֶת-יָדְךָ עָלָיו:

פלטין שלו נכנס לשער והוא אחריו לחצר והוא אחרי לטורקלין והוא אחריו כיון שצא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אתה אסור ליכנס (ספרי טז):

(13) כאשר נאסף אהרן אחר. מכאן שנתאווה משה למיתתו של אהרן (שם קלו). דבר אחר אין אתה טוב ממנו. (דברים לז, נא) על אשר לא קדשם. הא אם קדשם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטר (תנחומא ט. ספרי קלו). בכל מקום שכתב מיתתם כתב סרחונם לפי שנגזרה גזרה על דור המדבר למות במדבר בעון שלא האמינו לכך בקש משה שיכתב סרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משל לשתי נשים שלוקות בצית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שזיעית וכו' אף כאן בכל מקום שהזכיר מיתתן הזכיר סרחונם להודיע שלא הייתה זהם אלא זו בלבד (יומא פ. ספרי טז):

(14) הם מי מריבת קדש. הם לצדם אין זהם עון אחר. דבר אחר הם שהמרו במרה הם היו שהמרו צים סוף הם עצמם שהמרו במדבר נן:

(15) וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע שזבחן של זדיקים שכשנפטרו מן העולם מניחין זרכין ועוסקין בצרכי צבור (ספרי קלח): לאמר. אמר לו השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו (שם):

(16) יפקד ה'. כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת ללפחד לבנותיו אמר הגיע שעה שאחזע זרכי שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני. כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא משמחין האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כז, יח) נוצר תאנה יאכל פריה (במ"ר. תנחומא יא): אלהי הרוחות. למה נאמר אמר לפניו רצונו של עולם גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו (שם י):

(17) אשר יצא לפנייהם. לא כדרך מלכי האומות שיושבים בצתייהם ומשלחין את חיילותיהם למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיחון ועוג שנאמר (במדבר כא, לד) אל תירא אותם. וכדרך שעשה יהושע שנאמר (יהושע ה, יג) וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגו'. וכן דוד הוא אומר (ש"א יח, טו) כי הוא יוצא וצא לפנייהם. יוצא בראש ונכנס בראש (ספרי קלט): ואשר יוציאם. בזכותיו: ואשר יביאם. בזכותיו (שם). דבר אחר שלא תעשה לו כדרך שאתה עושה לי. שאני מכניסן לארץ (במ"ר כא, טו):

19	and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation; and give him a charge in their sight.	וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֱלֶעָזָר וְהָקִים יְתִיהָ קֹדֶם אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנָיו כָּל־הָעֵדָה וְצִוִּיתָה אֹתוֹ לְעִינֵיהֶם:	19
20	And thou shalt put of thy honour upon him, that all the congregation of the children of Israel may hearken.	וְנָתַתָּה מִהוֹדֶךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל־עַדְתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: דִּימְבָלוֹן מוֹנִיָּה כָל כְּנַשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	20
21	And he shall stand before Eleazar the priest, who shall inquire for him by the judgment of the Urim before the LORD; at his word shall they go out, and at his word they shall come in, both he, and all the children of Israel with him, even all the congregation.	וּלְפָנָיו אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאֵל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל־פִּיו יֵצְאוּ וְעַל־פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל־הָעֵדָה: וְקֹדֶם אֱלֶעָזָר כְּהֵנָּה יִשְׁאֵל לִיָּה בְּדִין אוּרִיָּא קֹדֶם יי עַל מִימְרֵיהָ יְהוֹן נִפְקִין וְעַל מִימְרֵיהָ יְהוֹן עֲאֻלִּין הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲמִיָּה וְכָל כְּנַשְׁתָּא:	21
22	And Moses did as the LORD commanded him; and he took Joshua, and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנָיו כָּל־הָעֵדָה: וְעֶבֶד מֹשֶׁה כְּמָא דְפָקִיד יי יְתִיהָ וּדְבַר יְתִיָּהוֹשֻׁעַ וַאֲקִמִּיָּה קֹדֶם אֱלֶעָזָר כְּהֵנָּה וְקֹדֶם כָּל כְּנַשְׁתָּא:	22
23	And he laid his hands upon him, and gave him a charge, as the LORD spoke by the hand of Moses.	וַיִּסְמְךָ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּצְוֵהוּ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (פ)	23
XXVIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי: לְאֹמַר:	חמישי
2	Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.	צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבָּנִי לַחֲמִי לְאִשֵּׁי רִיחַ נִיחֹחִי תִשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֵדוֹ: פָּקִיד יְתִיָּהוֹשֻׁעַ וְאָמַרְתָּ לְהוֹן יְתִיָּהוֹשֻׁעַ לְחִיָּם סְדוּר לְקִירְבָּנִי לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעְיָא תַּשְׁרוּן לְקִרְבָּא קִדְמִי בְּזִמְנֵיהָ:	2

(18) קח לך. קחנו דצדכרים אשרין שזכית להנהיג צניו של מקום (ספרי קמא): לך. את שדוקלך את זה אתה מכיר (שם קמ): אשר רוח בו. כאשר שאלת שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד (שם): וסמכת את ירך עליו. תן לו מתורגמן שידרוש בחיך. שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש בימי משה (שם): (19) וצויתָה אותו. על ישראל דע שטרחנין הם סרצנים הם על מנת שתקבל עליך (שם דהעלתך זא): (20) ונתתָה מהודך עליו. זה קירון עור פנים: מהודך. ולא כל הודך נמצינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלצנה (ספרי קמ. ד"צ עה, א): למען ישמעו כל עדת בני ישראל. שיהיו נוהגין בצדוד ויראה כדרך שנוהגין כך: (21) ולפני אלעזר הכהן יעמד. הרי שאלתך ששאלת שאין הכדוד הזה זו (ס"א נוטל) מצית אביך שאף יהושע יהא זריך לאלעזר (במ"ר כא, טו): ושאל לו. כשיטרכך לזאת למלחמה: על פיו. של אלעזר: וכל העדה. סנהדרין (יוםא עג. סנהדרין טז, א): (22) ויקח את יהושע. לקחו דצדכרים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הבא (ספרי קמא): (23) ויסמך את ידיו. צעין יפה יותר ויותר ממה שננטווה. שהקצ"ה אמר לו וסמכת את ירך והוא עשה צמתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו צעין יפה (שם): כאשר דבר ה'. אף לענין ההוד נתן מהודו עליו: (2) צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקוד ה'. אמר לו הקצ"ה עד שאתה מצוי על בני זוה את בני עלי.

- 3 And thou shalt say unto them:
This is the offering made by fire
which ye shall bring unto the
LORD: he-lambs of the first year
without blemish, two day by day,
for a continual burnt-offering.
- 4 The one lamb shalt thou offer in
the morning, and the other lamb
shalt thou offer at dusk;
- 5 and the tenth part of an ephah of
fine flour for a meal-offering,
mingled with the fourth part of a
hin of beaten oil.
- 6 It is a continual burnt-offering,
which was offered in mount
Sinai, for a sweet savour, an
offering made by fire unto the
LORD.
- 7 And the drink-offering thereof
shall be the fourth part of a hin
for the one lamb; in the holy
place shalt thou pour out a
drink-offering of strong drink
unto the LORD.
- 8 And the other lamb shalt thou
present at dusk; as the
meal-offering of the morning,
and as the drink-offering thereof,
thou shalt present it, an offering
made by fire, of a sweet savour
unto the LORD.
- 9 And on the sabbath day two
he-lambs of the first year without
blemish, and two tenth parts of
an ephah of fine flour for a
meal-offering, mingled with oil,
and the drink-offering thereof.
- וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאֹשֶׁה אֲשֶׁר
תִּקְרִיבוּ לַיהוָה כִּבְשִׁים בְּנֵי-
שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עַל־הָ
תָּמִיד:
- אֶת-הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה
בֶּבֶקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי
תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים:
- וְעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֶלֶת
לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כֶּתִית
רְבִיעֵת הֶהֱיִן:
- עַל־תָּמִיד הַעֲשִׂיָה בְּהַר סִינַי
לְרִיחַ נִיחֹחַ אֹשֶׁה לַיהוָה:
- וְנֹסֶכָּו רְבִיעֵת הַחֵיִן לַכֶּבֶשׂ
הָאֶחָד בִּקְדֹשׁ הַסֹּד נֹסֶךְ
שֶׁכֶר לַיהוָה:
- וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה
בֵּין הָעֶרְבִים כְּמִנְחַת הַבֶּקֶר
וְכֹנֶסְכּוֹ תַעֲשֶׂה אֹשֶׁה רִיחַ
נִיחֹחַ לַיהוָה: (פ)
- וּבַיּוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי-כִבְשִׁים
בְּנֵי-שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי
עֲשָׂרִים סֶלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה
בְּשֶׁמֶן וְנֹסֶכּוֹ:
- וּבְיוֹמָא דְשַׁבְּתָא תִּרְיִן
אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין
וְתִרְיִן עֲשָׂרוֹנִין סוּלְתָא
מִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח
וְנֹסֶכָּיָה:

משל לזת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לזעלה על צניה וכו' כדאיתא בצפרי (קמז): קרבני. זה הדם (סז): לחמי. אלו אימורין וכן הוא אומר (ויקרא ג, טז) והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה: לאשי. הנחנין לאשי מזבחי: תשמרו. שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גזיו מכאן למדו ותקנו מעמדות (ספרי סז. תענית כז, א): במועדו. בכל יום הוא מועד התמידים:

(3) ואמרת להם. אזהרה לזית דין (ספרי סז): שנים ליום. כפשוטו ועיקרו צא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום תמיד של שחר צמערב ושל צין הערבים צמזרחן של טבעות (סז. יומא סז):

(4) את הכבש אחד. אף על פי שכבר נאמר צפרשת ואמה תאיה (שמות כט, לח) וזה אשר תעשה וגו' היא היתה אזהרה לימי המלוכים וכאן צוה לדורות:

(5) סלת למנחה. מנחת נסכים:

(6) העשיה בהר סיני. כאותן שנעשו בימי המלוכים. דבר אחר העשויה זהר סיני הקיש עולת תמיד לעולת הר סיני אותה שנתקצרה לפני מתן תורה שכתוב בה (שמות כד, ו) וישם באגנות מלמד שטעונה כלי (תו"כ לו פ"ח, ח):

(7) ונסכו. יין: בקדש הסך. על המזבח יתנסכו (ספרי): נסך שבר. יין המשכר פרט ליין מגמו (ב"ב לו, א):

(8) ריח ניחח. נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני (ספרי קמג):

10	This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	עֶלֶת שַׁבַּת בְּשִׁבְתּוֹ עַל-עֶלֶת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: (פ)	עֶלֶת שַׁבָּת תִּתְּעִבִּיד בְּשַׁבָּת עַל עֶלֶת תְּדִירָא וְנִסְכָּהּ:
11	And in your new moons ye shall present a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וּבָרְאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִימִם:	וּבְרִישֵׁי יִרְחֵיכֶן תִּקְרְבוּ עֹלָה קָדָם יי תִּזְרִי בְּנֵי תִזְרִי תִרְיָן וְדָכָר חֵד אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:
12	and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for each bullock; and two tenth parts of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for the one ram;	וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לַפָּר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאַיִל הָאֶחָד:	וּתְלָתָא עֶשְׂרֹנִין סֵלֶתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְתִזְרָא חֵד וּתִרְיָן עֶשְׂרֹנִין סֵלֶתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְדָכָרָא חֵד:
13	and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.	וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְכָבֶשֶׂת הָאֶחָד עֹלָה רֵיחַ נִיחֹחַ אִשָּׁה לַיהוָה:	וְעֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא סֵלֶתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְאִמְרָא חֵד עֹלָתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְיָא קִוְרְבָנָא קָדָם יי:
14	And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year.	וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישִׁת הַהִין לְאַיִל וּרְבִיעֵת הַהִין לְכָבֶשֶׂת יֵינֵן זֹאת עֹלֶת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדֶשֶׁי הַשָּׁנָה:	וְנִסְכֵּיהֶן פִּלְגֹת הֵינָא יְהִי לְתִזְרָא וּתְלָתֹת הֵינָא לְדָכָרָא וּרְבִעֹת הֵינָא לְאִמְרָא חִמְרָא דָּא עֹלֶת רִישׁ יִרְחָא בְּאַתְחֹדֶתִיָּהּ כֶּן לְכָל רִישֵׁי יִרְחֵי שָׁתָא:
15	And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	וּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת לַיהוָה עַל-עֶלֶת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)	וּצִפִּיר בֶּר עֲזִין חֵד לַחֲטָתָא קָדָם יי עַל עֹלֶת תְּדִירָא יִתְּעִבִּיד וְנִסְכֵּיהּ:
16	And in the first month, on the fourteenth day of the month, is the LORD'S passover.	וּבְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פָּסַח לַיהוָה:	וּבִירְחָא קִדְמָאָה בְּאַרְבַּעַת עָשָׂרָא יוֹמָא לִירְחָא פָּסַחָא קָדָם יי:

(10) עלת שבת בשבתו. ולא עולת שבת שצבת אחרת הרי שלא הקריב צצבת זו שומע אני יקריב שחיס לשבת הצאה תלמוד לומר צצבתו מגיד שאם עבר יומו צטל קרצנו (שם קמד): על עלת התמיד. אלו מוספין לצד אותן שני צצבים של עולת התמיד ומגיד שאין קרצין אלא צין שני התמידין וכן כלל המוספין נאמר על עולת התמיד לתלמוד זה (ספרי שם):

(12) ושלשה עשרונים. כמשפט נסכי פר שכן הן קלוצין צפרשת נסכים (לעיל טו, ט"י):

(14) זאת עלת חדש בחדשו. שאם עבר יומו צטל קרצנו ושזב אין לו תשלומין (ספרי קמה):

(15) ושעיר עזים וגו'. כל שעירי המוספין צאין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הכל כמו שפורש במסכת שזועות (ט, א) ונשתנה שעיר ראש חדש שנאמר צו לה' ללמדך שמכפר על שאין צו ידיעה לא צתחילה ולא צסוף שאין מכיר צטמא אלא הקצ"ה צלצד ושאר השעירין למדין ממנו ומדרשו צאגדה (שם. חולין ס) אמר הקצ"ה הציאו כפרה עלי על שמעטמי את הירח: על עלת התמיד יעשה. כל הקרצן הוה: ונסכו. אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים לחטאת:

- 17 And on the fifteenth day of this month shall be a feast; seven days shall unleavened bread be eaten. וּבַחֲמִישֶׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל: וּבַחֲמִישֶׁת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא הַדִּין חֲנָא שִׁבְעָא יוֹמִין פִּטְיָא יִתְאַכִּיל:
- 18 In the first day shall be a holy convocation; ye shall do no manner of servile work; בְּיוֹם הָרֵאשֹׁן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלָאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: בְּיוֹמָא קֳדָמָא מְעָרַע קֳדִישׁ כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:
- 19 but ye shall present an offering made by fire, a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, and seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish; וְהִקְרַבְתֶּם אֹשֶׁה עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וְהָיוּ לָכֶם: וְהִקְרַבְתֶּם קוֹרְבָּנָא עֹלָתָא קֳדָם יי תֹּרִי בְנֵי תֹרִי תִרִין וְדָכַר חֵד וְשִׁבְעָא אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין יְהוֹן לָכוּן:
- 20 and their meal-offering, fine flour mingled with oil; three tenth parts shall ye offer for a bullock, and two tenth parts for the ram; וּמִנְחַתָּהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֲשָׂרוֹנִין לַתֹּרָא וְתִרִין עֲשָׂרוֹנִין לַדָּכָרָא תַעֲבֹדוּן:
- 21 a several tenth part shalt thou offer for every lamb of the seven lambs; עֲשָׂרוֹן עֲשָׂרוֹן תַעֲשֶׂה לְכִבְשֵׁי הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים: עֲשָׂרוֹנָא עֲשָׂרוֹנָא תַעֲבִיד לְאֲמֹרָא חֵד בֶּן לְשִׁבְעָא אֲמֹרִין:
- 22 and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you. וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: וְצִפְרָא דְחַטָּאת חֵד לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן:
- 23 Ye shall offer these beside the burnt-offering of the morning, which is for a continual burnt-offering. מִלְבָּד עֹלֹת הַבֶּקָר אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתָּמִיד תַעֲשׂוּ אֹתָן אֵלֶּה: בָּר מַעֲלַת צִפְרָא דְּהִיא עֹלֹת תִּדְרָא תַעֲבֹדוּן יְת אֵלֶּיךָ:
- 24 After this manner ye shall offer daily, for seven days, the food of the offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof. כָּאֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אֹשֶׁה רִית־נִיחַח לַיהוָה עַל־עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: כְּאֵלֶּיךָ תַעֲבֹדוּן לַיּוֹמָא שִׁבְעָא יוֹמִין לֶחֶם קוֹרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קֳדָם יי עַל עֹלֹת תִּדְרָא יִתְעַבִּיד וְנִסְכֵּיהָ:
- 25 And on the seventh day ye shall have a holy convocation; ye shall do no manner of servile work. וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יְהִי לָכֶם כָּל־מְלָאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (ס) וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָא מְעָרַע קֳדִישׁ יְהִי לָכוּן כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:

(18) כל מלאכת עבודה. אפילו מלאכה הנריכה לכם. כגון דצר האצד המותרת בחולו של מועד אסורה ציוס טו:

(19) פרים. כנגד הצרה שגאמר (צראשית יח, ו) ואל הצקר רץ אצרהס: אילים. כנגד אילו של יחמק: כבשים. כנגד יעקב (צראשית ל, מ) והכשזים הפריד יעקב. ציסודו של רבי משה הדרשן ראיתי זאת:

(24) כאלה תעשו ליום. שלא יהיו פוחמין והולכין כפרי החג (ספרי קמו):

26	Also in the day of the first-fruits, when ye bring a new meal-offering unto the LORD in your feast of weeks, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work;	וביום הבכורים בהקליבכם מנחה חדשה ליהוה בשבעת ימים מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכת עבדה לא תעשו:	26
27	but ye shall present a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: two young bullocks, one ram, seven he-lambs of the first year;	והקרבתם עולה לריח ניחח ליהוה פרים בני-בקר שנים איל אחד שבעה כבשים בני שנה:	27
28	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for each bullock, two tenth parts for the one ram,	ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפך האחד שני עשרנים לאיל האחד:	28
29	a several tenth part for every lamb of the seven lambs;	ועשרון עשרון לכבש האחד לשבעת הכבשים:	29
30	one he-goat, to make atonement for you.	שעיר עזים אחד לכפר עליכם:	30
31	Beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, ye shall offer them—they shall be unto you without blemish—and their drink-offerings.	מלבד עלת התמיד ומנחתו תעשו תמימים יהיו-לכם ונסכיהם: (פ)	31
XXIX	And in the seventh month, on the first day of the month, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work; it is a day of blowing the horn unto you.	ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכת עבדה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם:	XXIX
2	And ye shall prepare a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	ועשיתם עולה לריח ניחח ליהוה פך בן-בקר אחד איל אחד כבשים בני-שנה שבעה תמימים:	2

(26) וביום הבכורים. חג השבועות קרוי זכורי קציר חטים על שם שתי הלחם שהם ראשונים למנחת חטים הנאחזת מן החדש (מנחות פד, ז):
 (31) תמימים יהיו לכם ונסכיהם. אף הנסכים יהיו תמימים. למדו רבותינו (מנחות פז, א) מכאן שהיון שהעלה קמחין פסול לנסכים:

3	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth part for the ram,	וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרִינִים לְאַיִל: וּמִנְחָתָהּ סֵלֶת וְחֵלֶב בְּמִשְׁחָה תִלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא תֵרִין עֶשְׂרֹנִין לְדָכְרָא:
4	and one tenth part for every lamb of the seven lambs;	וְעֶשְׂרֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֶּבֶשִׁים: וְעֶשְׂרֹנָא חֵד לְאַמְרָא חֵד כֵּן לְשִׁבְעָא אֲמָרִין:
5	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you;	וְשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: וְצִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד חֲטָתָא לְכַפֵּרָא עֲלֵיכֶם:
6	beside the burnt-offering of the new moon, and the meal-offering thereof, and the continual burnt-offering and the meal-offering thereof, and their drink-offerings, according unto their ordinance, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.	מִלְבָּד עֲלֵת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם לַרִּיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה: (ס) בֶּר מַעֲלֵת יִרְחָא וּמִנְחָתָהּ וְעֲלֵת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶן כְּדִחְוִי לְהֹן לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְיָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:
7	And on the tenth day of this seventh month ye shall have a holy convocation; and ye shall afflict your souls; ye shall do no manner of work;	וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מְקַרְא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת־נַפְשֵׁיכֶם כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ: וּבַעֲשָׂרָא לִירְחָא שְׁבִיעֵאָה הַדִּין מְעַרְע קֹדִישׁ יְהִי לְכוּן וְתַעֲנוּן ית נַפְשְׁכֶון כָּל עֲבִידָא לֹא תַעֲבִדוּן:
8	but ye shall present a burnt-offering unto the LORD for a sweet savour: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה רִיחַ נִיחֹחַ פֶּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: וְתִקְרְבוּן עֹלָתָא קָדָם יי: לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְיָא תוֹר בֶּר תוֹרִי חֵד דְּכַר חֵד אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין יִהְיוּ לְכוּן:
9	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth parts for the one ram,	וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרִינִים לְאַיִל הָאֶחָד: וּמִנְחָתָהּ סֵלֶת וְחֵלֶב בְּמִשְׁחָה תִלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא תֵרִין עֶשְׂרֹנִין לְדָכְרָא חֵד:
10	a several tenth part for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֶּבֶשִׁים: עֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא לְאַמְרָא חֵד כֵּן לְשִׁבְעָא אֲמָרִין:
11	one he-goat for a sin-offering; beside the sin-offering of atonement, and the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלְבָּד חֲטָאת הַכֶּפָּרִים וְעֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם: (ס) צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד חֲטָתָא בֶּר מַחֲטַת כְּפוּרִיא וְעֲלֵת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶן:

(6) מלבד עלת החדש. מוספי ראש חדש שהוא ציוס ראש השנה:

(11) מלבד חטאת הכפרים. שער הנעשה צפנים האמור צאחרי מות (ויקרא טו, ט) שגם הוא חטאת:

- 12 And on the fifteenth day of the seventh month ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work, and ye shall keep a feast unto the LORD seven days;
- 13 and ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: thirteen young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year; they shall be without blemish;
- 14 and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for every bullock of the thirteen bullocks, two tenth parts for each ram of the two rams,
- 15 and a several tenth part for every lamb of the fourteen lambs;
- 16 and one he-goat for a sin-offering beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.
- 17 And on the second day ye shall present twelve young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;
- 18 and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;
- וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וַחֲגֹתֶם חֹג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים:
- וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אֵשׁ רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִי אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה אַרְבַּעַה עֶשְׂרֵם תָּמִימִם יִהְיוּ:
- וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים לִפְרֵי הָאֶחָד לְשֹׁלֶשֶׁה עֶשְׂרִי פָרִים שְׁנֵי עֶשְׂרִים לְאֵיל הָאֶחָד לְשְׁנֵי הָאֵילִם:
- וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְאֶרְבַּעַה עֶשְׂרִי כִבְשִׁים:
- וְשְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלֵּבֶד עַל־תְּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)
- וּבַיּוֹם הַשְּׁנִי פָרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנָיִם עֶשְׂרִי אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה אַרְבַּעַה עֶשְׂרֵם תָּמִימִם:
- וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וְלַכֶּבֶשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:
- וּבַחֲמִישֵׁת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא שְׁבִיעָא מְעָרַע קֹדֶשׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחִין לֹא תַעֲבֹדוּן וְתִיַּחְגּוּן חֲגָא קֹדֶם יְיָ שְׁבַע יוֹמִין:
- וְהִקְרַבּוּן עֹלָתָא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעוּא קֹדֶם יְיָ תּוֹרֵי בְנֵי תּוֹרֵי תִלַּת עֶשְׂרִי דְכָרִין תָּרִין אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשְׂרִי שְׁלָמִין יִהְיוּ:
- וּמִנְחָתָהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא חֵד לְתִלַּת עֶשְׂרִי תּוֹרִין תָּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדְכָרָא חֵד לְתָרִין דְּכָרִין:
- וְעֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא לְאֲמָרָא חֵד כֹּן לְאַרְבַּעַת עֶשְׂרִי אֲמָרִין:
- וּצִפִּיר בֵּר עִזִּין חֵד חֲטָאתָא בֵּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
- וּבַיּוֹמָא תִּנְיָנָא תּוֹרֵי בְנֵי תּוֹרֵי תָרִי עֶשְׂרִי דְכָרִין תָּרִין אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשְׂרִי שְׁלָמִין:
- וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי דְכָרִי וּלְאֲמָרֵי בְּמִנְיָניהוֹן כַּדְחִי:

ועלת התמיד. ומלצד עולת התמיד תעשו עולות הללו: ונסכיהם. מוסב על המוספין הכתוצים ועל תעשו והוא לשון ציווי מלצד עולת התמיד ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם. וכן כל ונסכיהם האמורים בכל המועדות חוץ משל קרבנות החג שכל ונסכיהם ונסכיהם שצד המוספין על התמיד ואינן לשון ציווי. שהרי נסכיהם של מוספין כתוצין לעצמן בכל יום ויום:

(18) ומנחתם ונסכיהם לפרים. פרי החג ע' הס. כנגד ע' אומות עובדי גילולים שמתמעטים והולכים סימן כליהם וצימי המקדש היו מגיזין עליהם מן היסורין (סוכה נה, ז): ולכבבשים. כנגד ישראל שנקראו (ירמיה ג, יז) שה פורה והם קצועים ומנינם תשעים ושמונה לכלות מהם תשעים ושמונה קללות שצמחנה תורה (מדרש אגדה). בשני נאמר ונסכיהם על שני תמידי היום ולא שינה הלשון אלא לדרוש כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה

19	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.	וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָּ וּצְבִיר בַּר עֶזְרִין חֵד חֲטָתָא בַּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהוֹן:	וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָּ מִלִּבְד' עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהֶם: (ס)
20	And on the third day eleven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עֶשְׂרִי עֶשֶׂר אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עֶשְׂרִי עֶשֶׂר אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:
21	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:
22	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּשְׁעִיר חֲטָאתָּ אֶחָד מִלִּבְד' עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	וּשְׁעִיר חֲטָאתָּ אֶחָד מִלִּבְד' עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)
23	And on the fourth day ten bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֶשְׂרִי עֶשֶׂר אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֶשְׂרִי עֶשֶׂר אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:
24	their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:
25	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָּ מִלִּבְד' עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָּ מִלִּבְד' עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)
26	And on the fifth day nine bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תֵּשְׁעָה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תֵּשְׁעָה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:
27	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:
28	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּשְׁעִיר חֲטָאתָּ אֶחָד מִלִּבְד' עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	וּשְׁעִיר חֲטָאתָּ אֶחָד מִלִּבְד' עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)

בשני ונסכיהם בששי ונסכיה בשציעי כמשפטם מ"ס יו"ד מ"ס הרי כאן מים רמז לנסוך המים מן החורה בחג (תענית
ז, ב):

<p>29 And on the sixth day eight bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;</p>	<p>וביזמא שתיחאה תורִי תמניא דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעת עשר שלמין:</p>	<p>29 וּבַיּוֹם הַשְּׁשִׁי פָּרִים שְׁמֹנֶה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עָשָׂר תְּמִימִם:</p>
<p>30 and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;</p>	<p>וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאִמְרֵי בְּמִנְיָניהוֹן כְּדַחֲזֵי:</p>	<p>30 וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:</p>
<p>31 and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offerings thereof.</p>	<p>וְצִפְרָא דְחֻטָּאת חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָה וְנִסְכָּהּ:</p>	<p>31 וְשֹׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָה וְנִסְכֶּיהָ: (ס)</p>
<p>32 And on the seventh day seven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;</p>	<p>וביזמא שביעאה תורִי שבעא דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעת עשר שלמין:</p>	<p>32 וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עָשָׂר תְּמִימִם:</p>
<p>33 and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;</p>	<p>וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאִמְרֵי בְּמִנְיָניהוֹן כְּדַחֲזֵי לְהוֹן:</p>	<p>33 וּמִנְחָתָם וְנִסְכָּהֶם לַפָּרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:</p>
<p>34 and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וְצִפְרָא דְחֻטָּאת חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָה וְנִסְכָּהּ:</p>	<p>34 וְשֹׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָה וְנִסְכָּהּ: (ס)</p>
<p>35 On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work;</p>	<p>בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה בְּנִישִׁין תַּהוֹן לְכוּן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבִדוּן:</p>	<p>מפטיר 35 בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֵרַת תִּהְיֶה לָּכֶם כָּל־מְלָאכַת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:</p>
<p>36 but ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: one bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;</p>	<p>וְתִקְרְבוּן עֹלֹתָא קורבן דְּמִתְקַבֵּל בְּרֵעוּא קָדִם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנה שבעא שלמין:</p>	<p>36 וְתִקְרְבֹתֶם עֹלָה אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:</p>
<p>37 their meal-offering and their drink-offerings for the bullock, for the ram, and for the lambs, shall be according to their number, after the ordinance;</p>	<p>מִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרָא לְדָכְרָא וּלְאִמְרֵי בְּמִנְיָניהוֹן כְּדַחֲזֵי:</p>	<p>37 מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּר לְאֵיל וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:</p>

(35) עצרת תהיה לכם. עזורים זעשיית מלאכה (חגיגה יח, א). דצר אחר עזרת עזרו מלזאת. מלמד שטעון לינה (ספרי קנא). ומדרשו באגדה (סוכה שס) לפי שכל ימות ההגל הקריבו כנגד ע' אומות וכשזאין ללכת אמר להם המקום צנקה מכס עשו לי סעודה קטנה כדי שיהנה מכס:

(36) פר אחד איל אחד. איל (אלו) כנגד ישראל התעבדו לי מעט עוד. ולשון חזה הוא זה כזנים הנפטרים מאזיהם והוא אומר להם קשה עלי פרידכם עבדו עוד יום אחד. משל למלך שעשה סעודה וכו' כדאיחא צמסכת סוכה (שס) ובמדרש רבי תנחומא (יז) למדה תורה דרך ארץ שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון מאכילו פטומות למחר מאכילו דגים למחר מאכילו עשר זהמה למחר מאכילו קטניות למחר מאכילו ירק פוחת והולך כפרי החג:

38	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבָד וַיִּפְרֹא דְחַטָּאתָא חַד בֶּר עֵלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	38
39	These ye shall offer unto the LORD in your appointed seasons, beside your vows, and your freewill-offerings, whether they be your burnt-offerings, or your meal-offerings, or your drink-offerings, or your peace-offerings.	אֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיהוָה אֲלֵין תַּעֲבִדוּן קָדָם יי בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבָד מִנְדְּרֵיכֶם וּנְדָבְתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם: בְּמוֹעֲדֵיכֶם בֶּר מִנְדְּרֵיכֶם וּנְדָבְתֵיכֶם וּלְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם: וּנְדָבְתֵיכֶם וּלְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם: וּלְנִסְכֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם:	39
XXX	And Moses told the children of Israel according to all that the LORD commanded Moses.	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (פ)	קסח פסוקים
<i>The Haftarah is I Kings 18:46 – 19:21 on page 193. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftarah on page 195 instead.</i>			
2	And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the LORD hath commanded.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה: וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם רִישֵׁי שְׁבִטֵיָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דִּין פְּתִיגְמָא דְפַקִּיד יי:	מטות
3	When a man voweth a vow unto the LORD, or sweareth an oath to bind his soul with a bond, he shall not break his word; he shall do according to all that proceedeth out of his mouth.	אִישׁ כִּי-יִדָּר נָדָר לַיהוָה אוֹ-הַשְּׁבַע שְׁבַעַה לְאָסֵר אָסֵר עַל-נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כָּכָל-הַיֵּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה: גִּבְר אָרִי יִדָּר נָדָר קָדָם יי או יְקִיִּים קִיִּים לְמִיִּסַּר אָסֵר עַל נַפְשִׁיהָ לֹא יִבְטִיל פְּתִיגְמִיהָ כָּכָל דִּיפּוֹק מִפּוֹמִיהָ יַעֲבִיד:	3
4	Also when a woman voweth a vow unto the LORD, and bindeth herself by a bond, being in her father's house, in her youth,	וְאִשָּׁה כִּי-תִדָּר נָדָר לַיהוָה וְאָסְרָהּ אָסֵר בֵּית אָבִיהָ בְּנַעֲרֶיהָ: וְאִתְתָּא אָרִי תִדָּר נָדָר קָדָם יי וְתִיִּסַּר אָסֵר בֵּית אָבִיהָ בְּרַבִּיּוּתָהּ:	4

(39) אלה תעשו לה' במועדיכם. דבר הקצוצ לחוצה: לבד מנדריכם. אם צאתם לידור קרצנות צרגל מזהו היא צידכם או נדריים או נדבות שנדרתם כל השנה תקריצום צרגל שמא יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריב נדריו ונמצא עובר צלל תאחר (ספרי קנז):

(1) ויאמר משה אל בני ישראל. להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל לפי שעד כאן דבריו של מקום ופרשת נדריים מתחלת בדבורו של משה הוטרך להפסיק תחלה ולומר שחור משה ואמר פרשה זו לישראל שאם לא כן יש צמסמם שלא אמר להם זו אלא צפרשת נדריים תחיל דבריו (סס):

(2) ראשי המטות. חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל ומנין שאף שאר הדברות כן תלמוד לומר (שמות לד, לא-לב) וישוצו אליו אהרן וכל הנשיאים בעדה וידבר משה אליהם ואחריו כן נגשו כל בני ישראל. ומה ראה לאומרה כאן למד שהפרת נדריים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים בלבד נאמר כאן זה הדבר ונאמר בשחוטין חוץ (ויקרא יז, ב) זה הדבר מה להלן נאמרה לאהרן ולבניו ולכל בני ישראל שנאמר דבר אל אהרן וגו' אף זו נאמרה לכולן (ספרי מטות קנג. נדריים עה, א. ב"ב קכ): זה הדבר. משה נתנצח (שמות יא, ד) ככה אמר ה' כחצות הלילה. והנציאים נתנצחו ככה אמר ה' מוסק עליהם משה שנתנצח צלשון זה הדבר. דבר אחר זה הדבר מיעוט הוא לומר שהחכם צלשון התרה ובעל (ואצ) צלשון הפרה כלשון הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר (ספרי שס. נדריים שס):

(3) נדר. האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול אפילו נשבע שיאכל נבלות אני קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה תלמוד לומר לאסור אסור לאסור את המותר ולא להתיר את האסור (ספרי שס): לא יחל דברו. כמו לא יחלל דברו לא יעשה דבריו חולין (סס):

- 5 and her father heareth her vow,
or her bond wherewith she hath
bound her soul, and her father
holdeth his peace at her, then all
her vows shall stand, and every
bond wherewith she hath bound
her soul shall stand.
- 5 וַשְּׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ
וְאֶסְרָהּ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־
נַפְשָׁהּ וְהַחֲרִישׁ לָהּ אָבִיהָ
וְקָמּוּ כָל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אֶסֶר
אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ
יָקוּם:
- 6 But if her father disallow her in
the day that he heareth, none of
her vows, or of her bonds
wherewith she hath bound her
soul, shall stand; and the LORD
will forgive her, because her
father disallowed her.
- 6 וְאִם־הִנִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם
שָׁמְעוֹ כָל־נִדְרֶיהָ וְאֶסְרֶיהָ
אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ לֹא
יָקוּם וַיְהִי וְיִסְלַח־לָהּ כִּי־
הִנִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ:
- 7 And if she be married to a
husband, while her vows are
upon her, or the clear utterance
of her lips, wherewith she hath
bound her soul;
- 7 וְאִם־הָיָה תְּהֵיָה לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ
עָלֶיהָ אֹד מִבִּטָּא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר
אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ:
- 8 and her husband hear it,
whatsoever day it be that he
heareth it, and hold his peace at
her; then her vows shall stand,
and her bonds wherewith she
hath bound her soul shall stand.
- 8 וַשְּׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ
וְהַחֲרִישׁ לָהּ וְקָמּוּ נִדְרֶיהָ
וְאֶסְרָהּ אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־
נַפְשָׁהּ יָקָמוּ:
- 9 But if her husband disallow her
in the day that he heareth it, then
he shall make void her vow which
is upon her, and the clear
utterance of her lips, wherewith
she hath bound her soul; and the
LORD will forgive her.
- 9 וְאִם בְּיוֹם שָׁמְעוֹ אִישָׁהּ יִנִּיא
אוֹתָהּ וְהִפָּר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר
עָלֶיהָ וְאֵת מִבִּטָּא שְׁפָתֶיהָ
אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וַיְהִי
יִסְלַח־לָהּ:

(4) בבית אביה. צרשות אציה ואפילו אינה צציתו (שס): בנעוריה. ולא קטנה ולא צוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והצוגרת אינה צרשותו של אציה להפר נדרה ואי זו היא קטנה אמרו רבותינו (נדה מה, ז) צת י"א שנה ויום אחד נדרה נצדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. צת י"ב שנה ויום אחד אינה צריכה להצדק:

(6) ואם הניא אביה אותה. אם מנע אותה מן הנדר כלומר שהפר לה. הנאה זו איני יודע מה היא כשהוא אומר ואם ציוס שמעו אישה יניא אותה והפר הוי אומר הנאה זו הפרה (ספרי שס) ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן (צמדצר לז, ז) ולמה תניאין וכן (תהלים קמא, ה) שמן ראש אל יני ראשי וכן (צמדצר יד, ז) וידעתם את תנואמי. את אשר סרתם מעלי: וד' יסלח לה. צמה הכתוב מדצר צאשה שנדרה צנזיר ושמע צעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוצרת על נדרה ושותה יין ומטמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ואף על פי שהוא מופר ואם המופרים צריכים סליחה קל וחומר לשאינן מופרים (ספרי):

(7) ואם היו תהיה לאיש. זו ארוסה או אינו אלא נשואה כשהוא אומר ואם צית אישה נדרה הרי נשואה אמור וכאן צארוסה וצא לחלוק צה שאציה וצעלה מפירין נדריה הפר האצ ולא הפר הצעל או הפר האצ ולא הפר האצ הרי זה אינו מופר ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם (שס. נדרים סז): ונדרה עליה. שנדרה צצית אציה ולא שמע צה אציה ולא הופרו ולא הוקמו (ספרי שס):

(8) ושמע אישה וגר. הרי לך שאם קיים הצעל שהוא קיים (שס):

(9) והפר את נדרה אשר עליה. יכול אפילו לא הפר האצ תלמוד לומר צנעוריה צית אציה כל צנעוריה צרשות אציה היא (קידושין יג. כתובות מו, ז):

- 10 But the vow of a widow, or of her that is divorced, even every thing wherewith she hath bound her soul, shall stand against her. **וְנָדָר אֲלֻמָּנָה וְגֵרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ:**
- 11 And if a woman vowed in her husband's house, or bound her soul by a bond with an oath, **וְאִם-בֵּית אִישָׁה נָדְרָה אוֹ-אָסְרָה אָסֶר עַל-נַפְשָׁהּ בְּשָׁבָעָה:**
- 12 and her husband heard it, and held his peace at her, and disallowed her not, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she bound her soul shall stand. **וְשָׁמַע אִישָׁהּ וְהִחְרִשׁ לָהּ לֹא הֵנִיא אֶתָּה וְקָמוּ כָּל-נִדְרֶיהָ וְכָל-אָסֶר אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם:**
- 13 But if her husband make them null and void in the day that he heareth them, then whatsoever proceeded out of her lips, whether it were her vows, or the bond of her soul, shall not stand: her husband hath made them void; and the LORD will forgive her. **וְאִם בִּטְּלָא וּבִטְּלָא יְתַהוֹן בְּעֵלָהּ בְּיוֹמָא דְּשָׁמַע כָּל אִפְקוּת שְׁפוּתָהָ לְנִדְרָהָ וּלְאָסֶר נַפְשָׁהּ לֹא יִקְוִמוּן בְּעֵלָהּ בִּטְּלִינוּן וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּיךְ לָהּ:**
- 14 Every vow, and every binding oath to afflict the soul, her husband may let it stand, or her husband may make it void. **כָּל-נָדָר וְכָל-שְׁבָעַת אָסֶר לְעֹנֶת נַפֶּשׁ אִישָׁהּ יִקְוִמוּנוּ וְאִישָׁהּ יִפְקְדֶנּוּ:**
- 15 But if her husband altogether hold his peace at her from day to day, then he causeth all her vows to stand, or all her bonds, which are upon her; he hath let them stand, because he held his peace at her in the day that he heard them. **וְאִם מִשְׁתָּק וְיִשְׁתַּק לָהּ בְּעֵלָהּ מִיּוֹם לַיּוֹם וְיָקִיִּים אֶת-כָּל-נִדְרֶיהָ אוֹ אֶת-כָּל-אָסְרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ תִּקִּים אַתֶּם כִּי-הִחְרַשׁ לָהּ בְּיוֹם שְׁמָעוֹ:**
- 16 But if he shall make them null and void after that he hath heard them, then he shall bear her iniquity. **וְאִם בִּטְּלָא וּבִטְּלָא יְתַהוֹן בְּתֵר דְּשָׁמַע וְיִקְבִּיל יֵת חֻבָּה:**

- (10) כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא צרשות אצ ולא צרשות צעל וצאלמנה מן הנשואין הכחוז מדבר. אצל אלמנה מן האירוסין מת הצעל נחרוקה וחזרה לרשות האז (ספרי קנר. נדרים סה, א):
- (11) ואם בית אישה נדרה. צנשוה הכחוז מדבר (ספרי סס):
- (14) כל נדר וכל שבועת אסר וגו'. לפי שאמר שהצעל מפר יכול כל נדרים צמשמע תלמוד לומר לענות נפש אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש צלצל. והם מפורשים צמסכת נדרים (עט, א):
- (15) מיום אל יום. שלא תאמר מעת לעת לכך נאמר מיום אל יום ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך (שם עו, ז):
- (16) אחרי שמעו. אחרי שמעו וקיים שאמר אפשי צו וחזר והפר לה אפילו צו צוים (ספרי קנו). ונשא את עונה. הוא נכנס תחתיה. למדנו מכאן שהגורם תקלה לחזירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין:

<p>These are the statutes, which the LORD commanded Moses, between a man and his wife, between a father and his daughter, being in her youth, in her father's house.</p>	<p>אלה החקים אשר צוה יהוה אל משה ואלהן קניני דפקיד יי את-משה בין איש לאשתו בין-אב לבתו בנעריה בית אביה: (פ)</p>	<p>17</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וידבר יהוה אל-משה ומליל יי עם משה למימר: לאמר:</p>	<p>שני</p>
<p>'Avenge the children of Israel of the Midianites; afterward shalt thou be gathered unto thy people.'</p>	<p>נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל-עמך:</p>	<p>2</p>
<p>And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the LORD'S vengeance on Midian.</p>	<p>וידבר משה אל-העם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על-מדון לתת נקמת-יהוה במדין:</p>	<p>3</p>
<p>Of every tribe a thousand, throughout all the tribes of Israel, shall ye send to the war.'</p>	<p>אלף למטה אלף למטה לכל משות ישראל תשלחו לצבא:</p>	<p>4</p>
<p>So there were delivered, out of the thousands of Israel, a thousand of every tribe, twelve thousand armed for war.</p>	<p>וימסרו מאלפי ישראל אלף למטה שנים-עשר אלף חלוצי צבא:</p>	<p>5</p>
<p>And Moses sent them, a thousand of every tribe, to the war, them and Phinehas the son of Eleazar the priest, to the war, with the holy vessels and the trumpets for the alarm in his hand.</p>	<p>וישלח אתם משה אלף למטה לצבא אתם ואת-פינחס בן-אלעזר הכהן לצבא וכלי הקדש וחצוצרות התרועה בידו:</p>	<p>6</p>

(2) מאת המדינים. ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שיהיו שוללים אותם שלא נאמר אלא (דברים ז, ט) אל תחגר צם מלחמה. אבל מדינים נחשבו על ריב לא להם. דבר אחר מפני 'פרידות טובות שיש לי להוציא מהם רות המואביה ונעמה העמונית (ז"ק לט, ז):

(3) וידבר משה וגו'. אף על פי ששמע שמיחתו תלויה בדבר עשה בשמחה ולא איחר (ספרי קנו): החלצו. כתרגמו לשון חלוצי צבא מוויינים: אנשים. זדיקים וכן (שמות יז, ט) צחר לנו אנשים וכן (דברים א, טו) אנשים חכמים וידועים (תנחומא מטות ג): נקמת ד'. שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקצ"ה (שם):

(4) לכל משות ישראל. לרבות שצט לוי (ספרי שם):

(5) וימסרו. להודיעך שצחקן של רועי ישראל כמה הם חציבים על ישראל עד שלא שמעו צמיתתו מה הוא אומר (שמות יז, ד) עוד מעט וסקלוגי ומששמעו שמיחת משה תלויה בנקמת מדין לא רצו ללכת עד שנמסרו על כרחן (ספרי שם):

(6) אותם ואת פינחס. מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר אמר הקצ"ה מי שהתחיל צמנוה שהרג כוזבי צח זור יגמור (תנחומא שם). דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנאמר (בראשית לו, לו) והמדנים מכרו אותו (ספרי שם) ומנין שהיה אמו של פנחס משל יוסף שנאמר (שמות ו, כה) מצנות פוטאל מזרע יתרו שפיטס עגלים לעבודת אלילים ומזרע יוסף שפטפט ביצרו. דבר אחר שהיה משוח מלחמה (סוטה

- 7 And they warred against Midian, as the LORD commanded Moses; and they slew every male. וַיִּצְבְּאוּ עַל-מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל-זָכָר: וַתַּחֲתִילוּ עַל מִדְיָן כְּמַא דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה וּקְטְלוּ כָּל דְּכוּרָא:
- 8 And they slew the kings of Midian with the rest of their slain: Evi, and Rekem, and Zur, and Hur, and Reba, the five kings of Midian; Balaam also the son of Beor they slew with the sword. וַתִּהְיוּ מַלְכֵי מִדְיָן הָרָגוּ עַל-חֳלָלֵיהֶם אֶת-אֵוִי וְאֶת-רֶקֶם וְאֶת-צֹר וְאֶת-חֹר וְאֶת-רֶב־עַמֶּשֶׁת מַלְכֵי מִדְיָן וְאֶת בַּלְעָם בֶּן-בְּעֹר הָרָגוּ בַּחֶרֶב:
- 9 And the children of Israel took captive the women of Midian and their little ones; and all their cattle, and all their flocks, and all their goods, they took for a prey. וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-נָשֵׁי מִדְיָן וְאֶת-טַפָּם וְאֶת כָּל-בְּהֶמְתָּם וְאֶת-כָּל-מִקְנֵהם וְאֶת-כָּל-חֵילָם בְּזָזוּ: וַשְׁבּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יְת נָשֵׁי מִדְיָן וְיְת טַפְלָהוֹן וְיְת כָּל בְּעִירָהוֹן וְיְת כָּל גִּיתִיהוֹן וְיְת כָּל נִכְסֵיהוֹן בְּזָזוּ:
- 10 And all their cities in the places wherein they dwelt, and all their encampments, they burnt with fire. וְאֶת כָּל-עִירֵיהֶם בְּמוֹשְׁבָתָם וְאֶת כָּל-טִירָתָם שָׂרְפוּ בְּאֵשׁ: וְיְת כָּל קְרָנִיהוֹן בְּמוֹתְבִנֵּיהוֹן וְיְת כָּל בֵּית סִגְדָתָהוֹן אִזְקִידוּ בְּנוֹרָא:
- 11 And they took all the spoil, and all the prey, both of man and of beast. וַיִּקְחוּ אֶת-כָּל-הַשָּׁלָל וְאֶת כָּל-הַמַּלְקוֹחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה: וַשְׁבּוּ יְת כָּל עֵדָאָה וְיְת כָּל דְּבִרְתָּא בְּאִנְשָׁא וּבִבְעִירָא:
- 12 And they brought the captives, and the prey, and the spoil, unto Moses, and unto Eleazar the priest, and unto the congregation of the children of Israel, unto the camp, unto the plains of Moab, which are by the Jordan at Jericho. וַיָּבִאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמַּלְקוֹחַ וְאֶת-הַשָּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֶל-עֵרְבַת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ: (ס)

מג, א): וכלי הקדש. זה הארון והניץ שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין ככשפים והוא עצמו פורח עמהם הראה להם את הניץ שהשם חקוק בו והם נופלים לכך נאמר על חלליהם צמלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר וכן צבלעם כחצי (צספר יהושע יג, כב) אל חלליהם (תנחומא ד): בידו. צרשוחו וכן (צמדצר כא, כ) ויקח את כל ארצו מידו (ספרי קנז):

(8) חמשת מלכי מדין. וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב למה הוזקק לומר חמשת אלא ללמד ששוו כולם צעה והשוו כולם צפורענות. בלעם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל צענחו ויאל ממדין לקראת ישראל ומשיאן עצה רעה אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכולתם להם. ועכשיו ציי"צ אלף אחס צאים להלחם. נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו (שס): בחרב. הוא צא על ישראל והחליף אומנתו צאומנותם שאין נושעים אלא צפיהם על ידי תפלה וצקשה. וצא הוא ותפש אומנותם לקללם צפיו אף הם צאו עליו והחליפו אומנותם צאומנות האומות צצאין צחרצ שנאמר (צראשית כו, מ) ועל חרצך תחיה:

(10) טירתם. מקום פלטרין שלהם (ספרי שס) שהוא לשון מושב כומרים יודעי חוקיהם. דבר אחר לשון מושב שריהם כמו שמתורגם (ש"א ו, ח) סרני פלשתיים טורני פלשתיים:

(11) ויקחו את כל השלל וגו'. מגיד שהיו כשרים ודיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בצזה שלא צרשות שנאמר את כל השלל וגו' ועליהם מפורש צקבלה (שה"ש ו, ו) שניך כעדר הרחלים וגו'. אף אנשי המלחמה צצין כולם צדיקים (ספרי שס): שלל. הן מטלטלין של מלצוש ותכשיטין: בז. הוא ציזת מטלטלין שאינם תכשיטין: מלקוח. אדם ובהמה. וצמקום שכתוב צצי אלל מלקוח צצי צאדם ומלקוח צבהמה:

- 13 And Moses, and Eleazar the priest, and all the princes of the congregation, went forth to meet them without the camp. **וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל־נְשִׂאֵי הָעֵדָה לִקְרֹאתָם אֶל־מַחֲוֶיךָ לַמַּחֲנֶה:**
- 14 And Moses was wroth with the officers of the host, the captains of thousands and the captains of hundreds, who came from the service of the war. **וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשְׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבָּא הַמִּלְחָמָה:**
- 15 And Moses said unto them: 'Have ye saved all the women alive? **וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הֲחַיִּיתֶם כָּל־נִקְבָּה:**
- 16 Behold, these caused the children of Israel, through the counsel of Balaam, to revolt so as to break faith with the LORD in the matter of Peor, and so the plague was among the congregation of the LORD. **הֵן הִנֵּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבָּר בַּלְעָם לְמַסֵּר־מַעַל בִּיתוּחָה עַל־דְּבַר־פְּעֹזֹר וַתְּהִי הַמִּגַּפָּה בַּעֲדַת יְהוָה:**
- 17 Now therefore kill every male among the little ones, and kill every woman that hath known man by lying with him. **וַעֲתָה הֲרֹגוּ כָל־זָכָר בֶּטֶף וְכָל־אִשָּׁה יָדַעַת אִישׁ לְמַשְׁכַּב זָכָר הֲרֹגוּ:**
- 18 But all the women children, that have not known man by lying with him, keep alive for yourselves. **וְכָל הַטֶּף בְּנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מַשְׁכַּב זָכָר הֲחִיו לָכֶם:**
- 19 And encamp ye without the camp seven days; whosoever hath killed any person, and whosoever hath touched any slain, purify yourselves on the third day and on the seventh day, ye and your captives. **וְאַתֶּם חֲנּוּ מַחֲוֶיךָ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כָּל הַרְגַּ נֶפֶשׁ וְכָל נִגַּע בַּחֲלָל תִּתַּחַטְּאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וְשִׁבְיֵיכֶם:**

(13) ויצאו משה ואלעזר הכהן. לפי שראו את נערי ישראל יוצאים לחטוף מן הצה (עס):

(14) ויקצף משה על פקודי החיל. ממונים על החיל ללמדן שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות (עס):

(16) הן הנה. מגיד שהיו מכירין אותן. זו היא שנכשל פלוני זה (ספרי וטא): בדבר בלעם. אמר להם אפילו אתם מכניסים כל המונות (ס"א האומות) שבעולם אין אחס יכולים להם שמא מרובים אתם מן המזרים שהיו שם מאות רכב צחור צואו ואשיאכם עזה. אלהיהם של אלו שונא ומה הוא וכו' כדאיתא צחלק (סנהדרין קו, א) ובספרי (עס):

(17) וכל אשה יודעת איש. ראויה להזעל אף על פי שלא נזעלה ולפני הניץ העצירות והראויה להזעל פניה מוריקות (יצמות ס, ז): הרגו. למה חזר ואמר להפסיק הענין דצרי רבי ישמעאל שאם אני קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף צנשים וגו' איני יודע אם להרוג (וכל אשה יודעת) עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך נאמר הרגו (ספרי קנו):

(19) מחוץ למחנה. שלא ינסו לעזרה: כל הורג נפש. רבי מאיר אומר צהורג דצבר המקבל טומאה

- 20 And as to every garment, and all that is made of skin, and all work of goats' hair, and all things made of wood, ye shall purify.'
 20 וְכָל-בְּגָד וְכָל-כְּלִי-עוֹר וְכָל-מַעֲשֵׂה עֵינִים וְכָל-כְּלִי-עֵץ תְּתַחַטְּאוּ: (ס)
 21 And Eleazar the priest said unto the men of war that went to the battle: 'This is the statute of the law which the LORD hath commanded Moses:
 21 וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל-אֲנָשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לְמִלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:
 22 Howbeit the gold, and the silver, the brass, the iron, the tin, and the lead,
 22 אֲדָם אֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַכֶּסֶף אֶת-הַנְּחֹשֶׁת אֶת-הַבַּרְזֵל אֶת-הַבְּדִיל וְאֶת-הָעֹפֶרֶת:
 23 every thing that may abide the fire, ye shall make to go through the fire, and it shall be clean; nevertheless it shall be purified with the water of sprinkling; and all that abideth not the fire ye shall make to go through the water.
 23 כָּל-דָּבָר אֲשֶׁר-יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְשֹׁהַר אֵד בְּמִי תַעֲבִירוּנִיהָ בְּנוֹרָא וְיִדְכִי בָרֶם בְּמִי אֲדִיחָתָא וְיִתְדֵי וְכָל דָּלָא מִתַּעַל בְּנוֹרָא תַעֲבִירוּנִיהָ בְּמִיָּא:
 24 And ye shall wash your clothes on the seventh day, and ye shall be clean, and afterward ye may come into the camp.'
 24 וְכַבְּסֶתֶם בְּגֵדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְשִׁחַרְתֶּם וְאַחֵר תִּבְּאוּ אֶל-הַמַּחֲנֶה: (ס)
 24 וְתַחֲנוּנוּ לְבוּשֵׁיכֶם בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְתִדְכּוּן וְכִתְרָן כֵּן תֵּיעָלוּן לְמִשְׁרִיתָא:

הכחוש מדבר ולמדך הכחוש שהכלי מטמא אדם בחצורי המט כאלו נוגע צמת ענמו או יכול אפילו זרק צו חץ והרגו תלמוד לומר וכל הנוגע בחלל מקיש הורג מה נוגע על ידי חצוריו אף הורג על ידי חצוריו (ספרי חקת קכו): תתחטאו. צמי נדה כדין שאר טמאי מתים שאף לדברי האומרים (יצמות ס, ב. סא, א) קצרי עובדי גילולים אינן מטמאין צאהל שנאמר (יחזקאל לז, לא) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אדם קרויין אדם ואין עובדי גילולים קרויין אדם. מודה הוא שהעובדי גילולים מטמאין צמגע וצמשא שלא נאמר אדם אלא אצל טומאת אהלים שנאמר (צמדבר יט, יד) אדם כי ימות צאהל: אתם ושביכם. לא שהנכרים מקבלין טומאה וצריכין הזאה אלא מה אתם צני צרית אף שצייס כשיצאו לצרית ויטמאו צריכין הזאה (ספרי קנו):

(20) וכל מעשה עזים. להציא כלי הקרנים והטלפים והעצמות (ת"כ. חולין כה, ז):
 (21) ויאמר אלעזר הכהן וגו'. לפי שצא משה לכלל כעס צא לכלל טעות שנחלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים וכן אתה מוצא צשמיני למלוואים שנאמר (ויקרא י, יז) ויקצוף (משה) על אלעזר ועל איחמור צא לכלל כעס צא לכלל טעות וכן (צמדבר כ, יא) צשמעו נא המורים ויך את הסלע על ידי הכעס טעה (ספרי סס): אשר צוה ד' וגו'. תלה ההוראה צרצו (סס):

(22) אך את הזהב וגו'. אף על פי שלא הזהיר לכס משה אלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכס על הלכות גיעול. ואך לשון מיעוט כלומר ממועטין אתם מלהשתמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת המט עד שיטהרו מצליעת איסור נצלות. ורבותינו אמרו (יל"ש תשפ"ה) אף את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגיעילנו וזהו לשון אף שלא יהא שם חלודה אף המתכת יהיה כמות שהוא:

(23) כל דבר אשר יבא באש. לצל צו כלום: תעבירו באש. כדרך ששמישו הגעלתו מה ששמישו על ידי חמין יגיעילנו צחמין ומה ששמישו על ידי כלי כגון השפוד והאסכלה ילצנו צאור (ע"ו, עה, ז): אך במי נדה יתחשא. לפי פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת אמר להם צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו (סס) מכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעין טצילה לכלי מתכות ומי נדה הכחוצים כאן דרשו מים הראוים לטצול צהס נדה. וכמה הם מ' סאה: וכל אשר לא יבא באש. כל דבר שאין שמישו על ידי האור כגון כוסות ואלוהיות ששמישן צאון ולא צלעו איסור: תעבירו במים. מטצילו ודיו ודוקא כלי מתכות (סס):

(24) אל המחנה. למחנה שכינה שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה לויה וממחנה ישראל (פסחים סו, ז):

- 25 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר: רַבִּיעִי לְאֹמֶר:
- 26 'Take the sum of the prey that was taken, both of man and of beast, thou, and Eleazar the priest, and the heads of the fathers' houses of the congregation; שָׂא אֶת רֹאשׁ מִלְקוֹת הַשָּׂבִי בְּאָדָם וּבְבִהֶמָּה אֹתָהּ וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה: 26
- 27 and divide the prey into two parts: between the men skilled in war, that went out to battle, and all the congregation; וַחֲצִיתָ אֶת־הַמִּלְקוֹת בֵּין תַּפְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיִּצְאִים לַצָּבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה: 27
- 28 and levy a tribute unto the LORD of the men of war that went out to battle: one soul of five hundred, both of the persons, and of the beeves, and of the asses, and of the flocks; וְהִרְמֹת מַכֶּס לַיהוָה מֵאִת אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיִּצְאִים לַצָּבָא אֶחָד נֶפֶשׁ מֵחֲמִשׁ הַמְּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן: 28
- 29 take it of their half, and give it unto Eleazar the priest, as a portion set apart for the LORD. מִמִּחְצֵיתָם תִּקְחוּ וְנִתְּתָה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה: 29
- 30 And of the children of Israel's half, thou shalt take one drawn out of every fifty, of the persons, of the beeves, of the asses, and of the flocks, even of all the cattle, and give them unto the Levites, that keep the charge of the tabernacle of the LORD. וּמִמִּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקְחוּ אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן מִכָּל־הַבִּהֶמָּה וְנִתְּתָה אֹתָם לְלוֵוִים שְׂמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה: 30
- 31 And Moses and Eleazar the priest did as the LORD commanded Moses. וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צֻוְּהָ יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: 31
- 32 Now the prey, over and above the booty which the men of war took, was six hundred thousand and seventy thousand and five thousand sheep, וַיְהִי הַמִּלְקוֹחַ יְתֵר הַבְּזוּ אֲשֶׁר בְּזָזוּ עַם הַצָּבָא צֹאן שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁבַעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁת אֲלָפִים: 32
- 33 and threescore and twelve thousand beeves, וּבָקָר שְׁנַיִם וּשְׁבַעִים אֶלֶף: 33

(26) שא את ראש. קח את המסדון:

(27) וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה וגו'. חציו לחלו וחציו לחלו:

(32) ויהי המלקוח יתר הבז. לפי שלא נזכרו להרים מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח כתב את הלשון הזה ויהי המלקוח שצא לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על צו המטלטלין אשר בזזו עס הנבא איש לו ולא צא לכלל חלוקה מספר הנאן וגו':

- 34 and threescore and one thousand asses, וַחֲמֹרִים אֶחָד וְשָׁשִׁים אֶלֶף: וַחֲמֹרֵי שְׁתֵּין וְאֶחָד אֶלְפִין:
- 35 and thirty and two thousand persons in all, of the women that had not known man by lying with him. וְנִפְשָׁא אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר כָּל־נֶפֶשׁ שָׁנִים וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף: וְנִפְשָׁא דְאִנְשָׁא מִן נְשִׂיא דְלֹא יָדְעָא מִשְׁכָּבִי דְכוּרָא כָּל נִפְשָׁתָא תִּלְתִּין וְתַרְיִן אֶלְפִין:
- 36 And the half, which was the portion of them that went out to war, was in number three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep. וַתְּהִי הַמִּחְצָה חֶלֶק הַיָּצְאִים בַּצֵּבָא מִסִּפְרָא הַצָּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: וַתְּהִי פְלִגּוּתָא חוּלְקָא גּוֹבְרִיא דְנִפְקוּ לְחִילָא מִגֵּן עָנָא תִּלְתַּת מֵאָה וְתִלְתִּין וְשִׁבְעָא אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:
- 37 And the LORD'S tribute of the sheep was six hundred and threescore and fifteen. וַיְהִי הַמָּכֶס לַיהוָה מִן־הַצָּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשׁ וְשִׁבְעִים: וַיְהִי נְסִיבָא קָדָם יי מִן עָנָא שֵׁשׁ מֵאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִישׁ:
- 38 And the beeves were thirty and six thousand, of which the LORD'S tribute was threescore and twelve. וַתְּהִי תִּלְתִּין וְשִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שָׁנִים וְשִׁבְעִים: וַתְּהִי תִּלְתִּין וְשִׁשָּׁה אֶלְפִין וְנְסִיבָהוֹן קָדָם יי שִׁבְעִין וְתַרְיִן:
- 39 And the asses were thirty thousand and five hundred, of which the LORD'S tribute was threescore and one. וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וּמִכְסָם לַיהוָה אֶחָד וְשָׁשִׁים: וַחֲמֹרֵי תִּלְתִּין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה וְנְסִיבָהוֹן קָדָם יי שְׁתֵּין וְאֶחָד:
- 40 And the persons were sixteen thousand, of whom the LORD'S tribute was thirty and two persons. וְנִפְשָׁא אָדָם שְׁשָׁה עָשָׂר אֶלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שָׁנִים וּשְׁלֹשִׁים נֶפֶשׁ: וְנִפְשָׁא דְאִנְשָׁא שְׁתַּת עָשָׂר אֶלְפִין וְנְסִיבָהוֹן קָדָם יי תִּלְתִּין וְתַרְיִן נֶפֶשׁ:
- 41 And Moses gave the tribute, which was set apart for the LORD, unto Eleazar the priest, as the LORD commanded Moses. וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מָכֶס תְּרוּמַת יְהוָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צֻוְּהָ יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: וַיִּתֵּב מֹשֶׁה יֵת נְסִיב אֶפְרָשִׁיתָא קָדָם יי לְאַלְעָזָר כְּהֵנָּה כְּמָא דְפִקִּיד יי יֵת מֹשֶׁה:
- 42 And of the children of Israel's half, which Moses divided off from the men that warred— וּמִפְלִגּוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּפִלַּג מֹשֶׁה מִן גּוֹבְרִיא דְנִפְקוּ לְחִילָא: וּמִמַּחְצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה מִן־הָאֲנָשִׁים הַצָּבָאִים:
- 43 now the congregation's half was three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep, וַתְּהִי מַחְצֵת הָעֵדָה מִן־הַצָּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: וַתְּהִי פְלִגּוּת כְּנִשְׁתָּא מִן עָנָא תִּלְתַּת מֵאָה וְתִלְתִּין וְשִׁבְעָא אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:
- 44 and thirty and six thousand beeves, וּבִקְרָ שְׁשָׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף: וַתְּהִי תִּלְתִּין וְשִׁשָּׁה אֶלְפִין:
- 45 and thirty thousand and five hundred asses, וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: וַחֲמֹרֵי תִּלְתִּין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:

(42) וממחצית בני ישראל אשר חצה משה. לעדה. והוציאה להם מן האנשים הנזכרים:

(43) ותהי מחצת העדה. כך וכך:

- 46 and sixteen thousand persons— וַנִּפְשׂ אָדָם שְׁשֶׁה עָשָׂר אֶלֶף: וַנִּפְשׂ דָּאֲנָשָׁא שְׁתַּת עָשָׂר אֶלֶפִין:
- 47 even of the children of Israel's half, Moses took one drawn out of every fifty, both of man and of beast, and gave them unto the Levites, that kept the charge of the tabernacle of the LORD; as the LORD commanded Moses. וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִמַּחְצַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאֶחָד אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לְלוֹוִים שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
- 48 And the officers that were over the thousands of the host, the captains of thousands, and the captains of hundreds, came near unto Moses; וַיִּקְרְבוּ אֶל־מֹשֶׁה הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר לְאֶלְפֵי הַצָּבָא שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת:
- 49 and they said unto Moses: 'Thy servants have taken the sum of the men of war that are under our charge, and there lacketh not one man of us. וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ נִשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ אָנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיָדֵנוּ וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ:
- 50 And we have brought the LORD'S offering, what every man hath gotten, of jewels of gold, armlets, and bracelets, signet-rings, ear-rings, and girdles, to make atonement for our souls before the LORD.' וַנִּקְרָב אֶת־קָרְבָּנוֹ יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי־זָהָב אֲצַעְדָּה וְצִמִּיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:
- 51 And Moses and Eleazar the priest took the gold of them, even all wrought jewels. וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֹתָם כָּל כְּלֵי מַעֲשֶׂה:
- 52 And all the gold of the gift that they set apart for the LORD, of the captains of thousands, and of the captains of hundreds, was sixteen thousand seven hundred and fifty shekels.— וַיָּתִינוּ כָּל־זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לַיהוָה שְׁשֶׁה עָשָׂר אֶלֶף שִׁבְע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:
- 53 For the men of war had taken booty, every man for himself.— אָנָשֵׁי הַצָּבָא בָּזְזוּ אִישׁ לוֹ: גִּבּוֹרִין דְּחִילָא בִּזּוּ גִבּוֹר לְנַפְשֵׁיהּ:

(47) ויקח משה וגו':

(48) הפקודים. הממונים:

(49) ולא נפקד. ולא נחסר ותרומתו ולא שגא אף הוא בלשון ארמי חסרון כמו (בראשית לא, לט) אנכי אחטנה תרומתו דהוה שגיא ממנינא וכן (שמואל-א ב, יח) כי יפקד מושבך. יחסר מקום מושבך. איש הרגיל לישב שם וכן (שם כו) ויפקד מקום דוד. נחסר מקומו ואין איש יושב שם:

(50) אצעדה. אלו צמידים של רגל. וצמיד. של יד. עגיל. נזמי אוזן. וכומוז. דפוס של בית הרחם לכפר על ההרור הלז של צנות מדיון:

54 And Moses and Eleazar the priest took the gold of the captains of thousands and of hundreds, and brought it into the tent of meeting, for a memorial for the children of Israel before the LORD.

וַיָּקַח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל־אֶהֱל מוֹעֵד וַכְּרוֹן לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַפָּנִי יְהוָה: (פ)

54 וַיָּקַח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל־אֶהֱל מוֹעֵד וַכְּרוֹן לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַפָּנִי יְהוָה: (פ)

XXXII Now the children of Reuben and the children of Gad had a very great multitude of cattle; and when they saw the land of Jazer, and the land of Gilead, that, behold, the place was a place for cattle,

וּבְעִיר סִגִּי הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי גָד תַּקִּיף לַחֲדָא וַחֲזוּ יֵת אֶרֶע יַעֲזָר וַיֵּת אֶרֶע גִּלְעָד וְהָא אַתְרָא אַתְר כְּשֵׁר לְבֵית בְּעִיר:

וּמִקְנֵהוּ רַב הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי־גָד עֲצוּם מְאֹד וַיֵּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יַעֲזָר וְאֶת־אֶרֶץ גִּלְעָד וַהֲגִה הַמָּקוֹם מָקוֹם מִקְנֵה:

ששי (שלישי)

2 the children of Gad and the children of Reuben came and spoke unto Moses, and to Eleazar the priest, and unto the princes of the congregation, saying:

וַיָּבֹאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלַרְבְּרֵי כְנִשְׁתָּא לְמִימַר:

2 וַיָּבֹאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:

3 'Ataroth, and Dibon, and Jazer, and Nimrah, and Heshbon, and Elealeh, and Sebam, and Nebo, and Beon,

עֲטָרוֹת וְדִיבּוֹן וַיַּעֲזָר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבוֹן וְאֶלְעָלָה וְשִׁבָּם וְנֶבֹו וּבְעוֹן:

3 עֲטָרוֹת וְדִיבּוֹן וַיַּעֲזָר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבוֹן וְאֶלְעָלָה וְשִׁבָּם וְנֶבֹו וּבְעוֹן:

4 the land which the LORD smote before the congregation of Israel, is a land for cattle, and thy servants have cattle.'

אֶרֶעָ דְּמָחָא יְיָ יֵת יִתְבָּהָא קֳדָם כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל אֶרֶע כְּשֵׁרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וְלַעֲבָדֶיךָ אֵית בְּעִיר:

4 הָאֶרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לַפָּנִי עֲבַדַּת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֵה הִיא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֵה: (ס)

5 And they said: 'If we have found favour in thy sight, let this land be given unto thy servants for a possession; bring us not over the Jordan.'

וַיֹּאמְרוּ אִם אֲשַׁכְחָא רַחֲמִין בְּעֵינֶיךָ תַּתִּיחִיב אֶרֶעָ הָדָא לַעֲבָדֶיךָ לְאַחְסָנָא לֹא תַעֲבִרְנָא יֵת יַרְדֵּנָא:

5 וַיֹּאמְרוּ אִם־מִצָּאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת־הָאֶרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאַחְזָהָ אֶל־תַּעֲבִרְנוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן:

6 And Moses said unto the children of Gad and to the children of Reuben: 'Shall your brethren go to the war, and shall ye sit here?

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לִבְנֵי גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הֲאֶחֱיִיכוֹן יֵיתוֹן לְאַחֲקָא קִרְבָּא וְאַתּוֹן תִּתְּבוֹן הָכָא:

6 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לִבְנֵי־גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הֲאֶחֱיִיכֶם יָבֹאוּ לְמִלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:

7 And wherefore will ye turn away the heart of the children of Israel from going over into the land which the LORD hath given them?

וְלָמָּה תוֹנּוּן יֵת לְבָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּמַעְבַּר לְאַרְעָא דִּיהֵב לַהוֹן יְיָ:

7 וְלָמָּה (כ' תנואון) [ק' תניאון] אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִעֵבֶר אֶל־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְהוָה:

(3) עטרות ודיבון וגו'. מאלץ סיחון ועוג היו:

(6) האחיהם. לשון תמיהה הוא:

(7) ולמה תניאון. חסירו ותמניעו לכם מעצור שיהיו סבירים שאתם יראים לעצור מפני המלחמה וחוזק הערים והעם:

<p>8 Thus did your fathers, when I sent them from Kadesh-barnea to see the land.</p>	<p>כָּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְּחִי אֹתָם מִקֶּדֶשׁ בְּרִנֶּעַ לְרֹאוֹת אֶת-הָאָרֶץ: כִּדִּין עֲבָדוּ אֲבֹהֶתְכֹן כִּד שְׁלַחִית יְהוֹזֶן מִרְקַם גִּיאָה לְמַחֲזִי יֵת אֶרֶעָא:</p>	<p>8 כָּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְּחִי אֹתָם מִקֶּדֶשׁ בְּרִנֶּעַ לְרֹאוֹת אֶת-הָאָרֶץ:</p>
<p>9 For when they went up unto the valley of Eshcol, and saw the land, they turned away the heart of the children of Israel, that they should not go into the land which the LORD had given them.</p>	<p>וַיֵּצְאוּ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיֵּרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וַיִּנְיֹאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִבְלִתִּי-בָא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה: וּסְלִיקוּ עַד נַחֲלָא דְאֶתְכֵלָא וַחֲזִזוּ יֵת אֶרֶעָא וַאֲנִיאוּ יֵת לְבָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כִּדִּיל דְלֹא לְמֵיעַל לְאֶרֶעָא דִּיהֵב לַהוֹן יֵי:</p>	<p>9 וַיֵּצְאוּ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיֵּרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וַיִּנְיֹאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִבְלִתִּי-בָא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:</p>
<p>10 And the LORD'S anger was kindled in that day, and He swore, saying:</p>	<p>וַיִּחַר-אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר: וַתְּקִיף רוּגְזָא דִּינִי בְיוֹמָא הַהוּא וְקִיָּים לְמִימַר:</p>	<p>10 וַיִּחַר-אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר:</p>
<p>11 Surely none of the men that came up out of Egypt, from twenty years old and upward, shall see the land which I swore unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob; because they have not wholly followed Me;</p>	<p>אִם יִחְזֹן גּוֹבְרִיא דְסְלִיקוּ מִמִּצְרַיִם מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלֵעִילָא יֵת אֶרֶעָא דְקִיָּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב אֲרִי לֹא אֲשַׁלְּמוּ בְּתֵר דַּחֲלִיתִי: אִם יִחְזֹן גּוֹבְרִיא דְסְלִיקוּ מִמִּצְרַיִם מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלֵעִילָא יֵת אֶרֶעָא דְקִיָּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב אֲרִי לֹא אֲשַׁלְּמוּ בְּתֵר דַּחֲלִיתִי:</p>	<p>11 אִם יִחְזֹן גּוֹבְרִיא דְסְלִיקוּ מִמִּצְרַיִם מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלֵעִילָא יֵת אֶרֶעָא דְקִיָּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב אֲרִי לֹא אֲשַׁלְּמוּ בְּתֵר דַּחֲלִיתִי:</p>
<p>12 save Caleb the son of Jephunneh the Kenizzite, and Joshua the son of Nun; because they have wholly followed the LORD.</p>	<p>בְּלִיתִי כָלֵב בֶּן-יִפְנֶה הַקִּנִּזִּי וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן אֲרִי אַחֲרֵי יְהוָה: בְּלִיתִי כָלֵב בֶּן-יִפְנֶה הַקִּנִּזִּי וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן אֲרִי אַחֲרֵי יְהוָה:</p>	<p>12 בְּלִיתִי כָלֵב בֶּן-יִפְנֶה הַקִּנִּזִּי וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן אֲרִי אַחֲרֵי יְהוָה:</p>
<p>13 And the LORD'S anger was kindled against Israel, and He made them wander to and fro in the wilderness forty years, until all the generation, that had done evil in the sight of the LORD, was consumed.</p>	<p>וַיִּחַר-אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד-תָּמוֹת כָּל-חֲדָדֹר הָעֵשָׂה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה: וַיִּחַר-אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַאֲחֻרְנוֹן בְּמִדְבָּרָא אַרְבַּעִין שָׁנִין עַד דְסָף כָּל דְרָא דַּעֲבַד דְבִישׁ קִדָּם יֵי:</p>	<p>13 וַיִּחַר-אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד-תָּמוֹת כָּל-חֲדָדֹר הָעֵשָׂה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה:</p>
<p>14 And, behold, ye are risen up in your fathers' stead, a brood of sinful men, to augment yet the fierce anger of the LORD toward Israel.</p>	<p>וַהֲנֵה קִמַּתְם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוֹת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לְסַפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף-יְהוָה אֶל-יִשְׂרָאֵל: וַהֲנֵה קִמַּתְם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוֹת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לְסַפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף-יְהוָה אֶל-יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>14 וַהֲנֵה קִמַּתְם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוֹת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לְסַפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף-יְהוָה אֶל-יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>15 For if ye turn away from after Him, He will yet again leave them in the wilderness; and so ye will destroy all this people.'</p>	<p>אֲרִי תַתּוּבּוּן מִבְּתֵר דַּחֲלִיתִי וַיִּסַּף עוֹד לְאֻחֲרוֹתֵהוֹן בְּמִדְבָּרָא וַתַּחֲבִלוּן לְכָל עַמָּא הַדִּין: אֲרִי תַתּוּבּוּן מִבְּתֵר דַּחֲלִיתִי וַיִּסַּף עוֹד לְאֻחֲרוֹתֵהוֹן בְּמִדְבָּרָא וַתַּחֲבִלוּן לְכָל עַמָּא הַדִּין:</p>	<p>15 כִּי תִשׁוּבוּן מֵאַחֲרָיו וַיִּסַּף עוֹד לְהַנִּיחֹ בְּמִדְבָּר וַשְׁחַתֵּם לְכָל-הָעָם הַזֶּה: (ס)</p>
<p>16 And they came near unto him, and said: 'We will build sheepfolds here for our cattle, and cities for our little ones;</p>	<p>וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גְדֵרְתָּ צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פָּה וְעָרִים לְטַפָּנוּ: וַקְרִיבוּ לְנִתִּיה וַאֲמָרוּ חֲטָרִין דְּעָאן נִבְנִי לְבַעֲרִנָא הָכָא וְקָרוּין לְטַפְלָנָא:</p>	<p>16 וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גְדֵרְתָּ צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פָּה וְעָרִים לְטַפָּנוּ:</p>

- (8) מקדש ברנע. כן שמה ושני קדש היו:
 (12) הקנזי. חורגו של קנו היה וילדה לו אמו של כלז אח עתניאל (סוטה יא, ז);
 (13) וינעם. ויטלטלס. מן נע ונד (ס"א וטלטלס זנע ונד);
 (14) לספות. כמו (ישעיה כט, א) ספו שנה על שנה (ירמיה ז, כא) עולותיכם ספו וגו' לשון תוספת:

- 17 but we ourselves will be ready armed to go before the children of Israel, until we have brought them unto their place; and our little ones shall dwell in the fortified cities because of the inhabitants of the land.
- 17 וַאֲנַחְנוּ נַחֲלֵץ חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם-הִבִּיאֵנָם אֶל-מְקוֹמָם וְיָשָׁב טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמְּבֻצָּר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:
- 18 We will not return unto our houses, until the children of Israel have inherited every man his inheritance.
- 18 לֹא נָשׁוּב אֶל-בְּתֵינוּ עַד הִתְנַחֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶת-נַחֲלָתוֹ:
- 19 For we will not inherit with them on the other side of the Jordan, and forward, because our inheritance is fallen to us on this side of the Jordan eastward.'
- 19 כִּי לֹא נִנְחַל אִתָּם מֵעַבְרָ לִירְדֵן וְחֵלְאָה כִּי בָּאָה נַחֲלָתֵנוּ אֵלֵינוּ מֵעַבְרָ הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה: (פ)
- 20 And Moses said unto them: 'If ye will do this thing: if ye will arm yourselves to go before the LORD to the war,
- 20 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה אִם-תַּחֲלִצוּ לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה:
- 21 and every armed man of you will pass over the Jordan before the LORD, until He hath driven out His enemies from before Him,
- 21 וְעַבְרָ לָכֶם כָּל-חַלּוּץ אֶת-הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אֹיְבָיו מִפְּנֵיו:
- 22 and the land be subdued before the LORD, and ye return afterward; then ye shall be clear before the LORD, and before Israel, and this land shall be unto you for a possession before the LORD.
- 22 וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֵר תָּשָׁבוּ וְהֵייתֶם נְקִיִּים מִיְהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאֻחָזָה לִפְנֵי יְהוָה:
- 23 But if ye will not do so, behold, ye have sinned against the LORD; and know ye your sin which will find you.
- 23 וְאִם-לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה חָטֵאתֶם לַיהוָה וְיָדַעוּ חַטֹּאתֵכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֹתְכֶם:

(16) גבנה למקננו פה. חסידים היו על ממונם יותר מזניהם וזנותיהם שהקדימו מקניהם למפס. אמר להם לא כן עשו העיקר עיקר והטפל טפל בנו לכם תחלה ערים לטפכם ואחר כך גדרות ללאנכם (תנחומא ז):

(17) ואנחנו נחלץ חשים לפני בני ישראל. צראשי גייסות. מתוך שגבורים היו. שכן נאמר בגד (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף קדקד ואף משה חזר ופירש להם צאלה הדברים (שם ג, יח) ואזו אחתם צעת ההיא וגו' חלוצים תעזרו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וזיריחו כתיב (יהושע ו, יג) והחלוץ הולך לפניו זה ראובן וגד שקיימו תנאים: וישב טפנו. צעודנו אלל אחינו: בערי המבצר. שנזנה עכשיו:

(19) מעבר לירדן וגו'. צער המערבי: כי באה נחלתנו. כצר קצלוה צער המזרחי:

- 24 Build you cities for your little ones, and folds for your sheep; and do that which hath proceeded out of your mouth.' 24 בְּנוּ-לָכֶם עָרִים לְטִפְלֵכֶם וְגִדְלֹת לְצֹאֲנֵכֶם וְהַיֵּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ: בְּנוּ לְכוֹן קְרוֹיִן לְטִפְלָכוֹן וְחִטְרִין לְעֹנְכוֹן וְיִצְא מִפִּיכֶם תַּעֲבֹדוּן:
- 25 And the children of Gad and the children of Reuben spoke unto Moses, saying: 'Thy servants will do as my lord commandeth.' 25 וַיֹּאמֶר בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אָדֹנָי מֻצְוָה: וַאֲמַר בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֹשֶׁה לְמִימַר עֲבָדְךָ יַעֲבֹדוּן כְּמֹא דְרַבּוֹנֵי מִפְּקִיד:
- 26 Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead; 26 טִפְּנֵנוּ נָשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל-בְּהֶמְתָּנוּ יִהְיוּ-שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד: טִפְּלָנָא נָשָׁא וְכָל טִפְּלָנָא בְּעִירָנָא יִהְיוּ תַמָּן בְּקְרוֹי הַגִּלְעָד:
- 27 but thy servants will pass over, every man that is armed for war, before the LORD to battle, as my lord saith.' 27 וְעֲבָדֶיךָ יַעֲבֹרוּ כָל-חַלּוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אָדֹנָי דִּבֶּר: וְעֲבָדְךָ יַעֲבֹרוּן כָּל מְזֻרֵי חֵילָא קָדָם עָמָא דִּי לְקִרְבָּא כְּמֹא דְרַבּוֹנֵי מִמְלִיל:
- 28 So Moses gave charge concerning them to Eleazar the priest, and to Joshua the son of Nun, and to the heads of the fathers' houses of the tribes of the children of Israel. 28 וַיִּצְוֵה לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוֹן וְאֶת-רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: וּפְקִיד לַהוֹן מֹשֶׁה יֵת אֱלֶעָזָר כְּהֵנָּא וַיִּתְּ יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נּוֹן וַיִּתְּ רִישֵׁי אֲבֹתָה שְׁבִטָּא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 29 And Moses said unto them: 'If the children of Gad and the children of Reuben will pass with you over the Jordan, every man that is armed to battle, before the LORD, and the land shall be subdued before you, then ye shall give them the land of Gilead for a possession; 29 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם-יַעֲבֹרוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת-חֵירָדָן כָּל-חַלּוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וַיִּתְּתֶם לָהֶם אֶת-אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֻחֻזָּה: וַאֲמַר מֹשֶׁה לַהוֹן אִם יַעֲבֹרוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן עִמָּכֶם יֵת יִרְדְּנָא כָּל דְּמִזְרֵי לְקִרְבָּא קָדָם עָמָא דִּי וְתַחֲכִישׁ אֶרֶעָא קְדָמִיכֶם וְתַתְּנוּן לַהוֹן יֵת אֶרֶע גִּלְעָד לְאֻחֻזָּא:
- 30 but if they will not pass over with you armed, they shall have possessions among you in the land of Canaan.' 30 וְאִם-לֹא יַעֲבֹרוּ חַלָּצִים אִתְּכֶם וְנִאֲחֲזוּ בְּתֻכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: וְאִם לֹא יַעֲבֹרוּן מִזְרֵיין עִמָּכֶם וְיִחְסְנוּן בִּינִיכֶם בְּאֶרֶעָא דְּכְנַעַן:
- 31 And the children of Gad and the children of Reuben answered, saying: 'As the LORD hath said unto thy servants, so will we do.' 31 וַיַּעֲנוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-עֲבָדֶיךָ כֵּן נַעֲשֶׂה: וַאֲתִיבוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמִימַר יֵת דְּמִלִּיל יֵי לְעֲבָדְךָ כֵּן נַעֲבִיד:

(24) לְצִנְאָכֶם. תִּצְוָה זוֹ מְגֻזֶּרֶת (מִהַלִּים ח, ח) זָנָה וְאֵלֶּפֶס כֹּלֵס. שְׁאִין צוֹ אֶל"ף מִפְּסִיק צִין גו"ן לִזְדִּי וְאֶל"ף שְׂבָא כֹאן אַחֵר הַנּוֹ"ן בְּמִקְוֶה ה"א שֶׁל זָנָה הוּא. מִסְּדוּד שֶׁל רִצִּי מִשֶּׁה הִדְרָשָׁן לְמַדְתִּי כֵּן: וְהַיֵּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ. לְגִזְוָה. שְׁקִבְלָתֶם עֲלֵיכֶם לַעֲבֹד לְמַלְחָמָה עַד כְּבוֹשׁ וְחִלּוּק שְׁמֵשָׁה לֹא בָקַשׁ מֵהֶם אֲלֵא וּנְכַשָּׁה וְאַחֵר תַּשׁוּבוּ וְהֵם קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם עַד הַתַּחֲלָה הָרִי הוֹסִיפוּ לְהַתְּעַבֵּב שְׂבַע שְׁחִלְקוּ וְכֵן עָשׂוּ:

(25) וַיֹּאמֶר בְּנֵי גָד. כֹּלֵס כְּאִישׁ אֶחָד:

(28) וַיִּצְוֵה לָהֶם. כְּמוֹ עֲלֵיהֶם וְעַל תַּנְאֵס מִינֵה אֱלֶעָזָר וַיְהוֹשֻׁעַ. כְּמוֹ (שְׁמוֹת יד, יד) ה' יִלְחֶם לָכֶם:

<p>32 We will pass over armed before the LORD into the land of Canaan, and the possession of our inheritance shall remain with us beyond the Jordan.</p>	<p>נַחֲנֹה נַעֲבֹר חֲלוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֶתְנֹה אֶחֱזָה נַחֲלָתֵנוּ מֵעַבְרָה לַיַּרְדֵּן׃</p>	<p>32 נַחֲנֹה נַעֲבֹר חֲלוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֶתְנֹה אֶחֱזָה נַחֲלָתֵנוּ מֵעַבְרָה לַיַּרְדֵּן׃</p>
<p>33 And Moses gave unto them, even to the children of Gad, and to the children of Reuben, and unto the half-tribe of Manasseh the son of Joseph, the kingdom of Sihon king of the Amorites, and the kingdom of Og king of Bashan, the land, according to the cities thereof with their borders, even the cities of the land round about.</p>	<p>וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבְנֵי גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצִי שִׁבְטֵי מְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף יֵת מַמְלַכְתִּי סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְאֶת-מַמְלַכְתֵּי עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאֶרֶץ לְעִרְיָהּ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב׃</p>	<p>33 וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבְנֵי גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצִי שִׁבְטֵי מְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף יֵת מַמְלַכְתִּי סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְאֶת-מַמְלַכְתֵּי עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאֶרֶץ לְעִרְיָהּ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב׃</p>
<p>34 And the children of Gad built Dibon, and Ataroth, and Aroer;</p>	<p>וַיִּבְנוּ בְנֵי גָד יֵת דִּיבּוֹן וְיֵת עֲטָרוֹת וְיֵת עָרֹעֵר׃</p>	<p>34 וַיִּבְנוּ בְנֵי-גָד אֶת-דִּיבּוֹן וְאֶת-עֲטָרוֹת וְאֶת-עָרֹעֵר׃</p>
<p>35 and Atroth-shophan, and Jazer, and Jogbehah;</p>	<p>וְיֵת עֲטָרוֹת שׁוֹפָן וְיֵת יַעְזֵר וְיֹגְבֵהָ׃</p>	<p>35 וְאֶת-עֲטָרוֹת שׁוֹפָן וְאֶת-יַעְזֵר וְיֹגְבֵהָ׃</p>
<p>36 and Beth-nimrah, and Beth-haran; fortified cities, and folds for sheep.</p>	<p>וְיֵת בֵּית נִמְרָה וְיֵת בֵּית חֶרֶן קְרוּיִן כְּרִיכָן וְחֲטָרִין דְּעֶאן׃</p>	<p>36 וְאֶת-בֵּית נִמְרָה וְאֶת-בֵּית חֶרֶן עָרֵי מִבְצָר וּגְדֵרוֹת צֶאֱן׃</p>
<p>37 And the children of Reuben built Heshbon, and Elealeh, and Kiriathaim;</p>	<p>וַיִּבְנוּ רְאוּבֵן בְּנוֹ יֵת חֶשְׁבוֹן וְיֵת אֶלְעָלָא וְיֵת קִרְיַתַּיִם׃</p>	<p>37 וַיִּבְנוּ רְאוּבֵן בְּנוֹ אֶת-חֶשְׁבוֹן וְאֶת-אֶלְעָלָא וְאֶת קִרְיַתַּיִם׃</p>
<p>38 and Nebo, and Baal-meon—their names being changed—and Sibmah; and gave their names unto the cities which they builded.</p>	<p>וְיֵת נְבוֹ וְיֵת בַּעַל מְעוֹן מִקֶּפֶן שְׁמָהֶן וְיֵת שִׁבְמָה וְקִרְיַת שִׁבְמָה וְיֵת שְׁמָהֶן קִרְיַת דְּבָנוֹ׃</p>	<p>38 וְאֶת-נְבוֹ וְאֶת-בַּעַל מְעוֹן מִוִּסְבַּת שֵׁם וְאֶת-שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁמֹת אֶת-שְׁמוֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ׃</p>
<p>39 And the children of Machir the son of Manasseh went to Gilead, and took it, and dispossessed the Amorites that were therein.</p>	<p>וַאֲזָלוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּן-מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד וַיִּכְבְּשׁוּהָ וַתְּהִי יֵת אֲמֹרֵי אֲשֶׁר-בָּהּ׃</p>	<p>מפסיר וַיֵּלְכוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּן-מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד וַיִּלְכְּדוּהָ וַיּוֹרֶשׁ אֶת-הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר-בָּהּ׃</p>
<p>40 And Moses gave Gilead unto Machir the son of Manasseh; and he dwelt therein.</p>	<p>וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּן-מְנַשֶּׁה וַיָּשֶׁב בָּהּ׃</p>	<p>40 וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּן-מְנַשֶּׁה וַיָּשֶׁב בָּהּ׃</p>
<p>41 And Jair the son of Manasseh went and took the villages thereof, and called them Havvoth-jair.</p>	<p>וַיֵּאִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה אֲזָל וַיִּכְבַּשׁ יֵת כְּפָרְנִיהוֹן וַיִּקְרָא יְתָהוֹן כְּפָרְנֵי יֵאִיר׃</p>	<p>41 וַיֵּאִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת-חֲוֹתֵיהֶם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חֲוֹת יֵאִיר׃</p>

- (32) ואחנו אחוזת נחלתנו. כלומר צידנו וצרשותנו תהי אחוזת נחלתנו מעבר הזה;
- (36) ערי מבצר וגדרות צאן. זה סוף הפסוק מוסב על תחלת הענין ויבנו בני גד את הערים הללו להיות ערי מנזר וגדרות צאן;
- (38) ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם. נבו ובעל מעון שמות עבודת אלילים הם והיו האמוריים קורים עריהם על שם עבודת אלילים שלהם ובני ראובן הסבו את שמות לשמות אחרים וזהו מוסבות שם נבו ובעל מעון מוסבות לשם אחר: ואת שבמחה. בנו שבמחה והיא שצם האמורה למעלה (לעיל ג:);
- (39) ויורש. כתרגמו ותרין. שמיצת ר"ש משמשת שתי חלוקות לשון ירושה ולשון הורשה שהוא מירוד ומירוד;

42 And Nobah went and took Kenath, and the villages thereof, and called it Nobah, after his own name. קני פסוקים
וְנֹבַח הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־קִנְתָּה וְנֹבַח הָיָה וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בְּשֵׁמוֹ: (פ)

The Haftarah is Jeremiah 1:1 - 2:3 on page 195. This Haftarah is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

XXXIII These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron. מסעי
אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאָתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: אֲלֵינִי מִטְּלֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִפְקְדוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְחִילֵיהוֹן בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

2 And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the LORD; and these are their stages at their goings forth. 2
וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם: וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מִפְקְנֵיהוֹן לְמִטְּלֵיהוֹן עַל מִצְוַת יְהוָה וְאֵלֵּין מִטְּלֵיהוֹן לְמַפְקְנֵיהוֹן:

3 And they journeyed from Rameses in the first month, on the fifteenth day of the first month; on the morrow after the passover the children of Israel went out with a high hand in the sight of all the Egyptians, 3
וַיִּסְעוּ מֵרַעְמֶסֶס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִישֶׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמִּחֲרַת הַפֶּסַח וַיָּצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרַיִם: וַיִּסְעוּ מֵרַעְמֶסֶס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִישֶׁה עָשָׂר יוֹמָא לַיּוֹמָא לַיּוֹמָא לַיּוֹמָא מִבְּחֵר פֶּסַח וַיִּפְקְדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִישׁ גְּלִי לְעֵינֵי כָל מִצְרָאִי:

4 while the Egyptians were burying them that the LORD had smitten among them, even all their first-born; upon their gods also the LORD executed judgments. לוי
וּמִצְרַיִם מִקְבְּרִים אֶת־אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאֵלֵהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים: וּמִצְרָאִי מִקְבְּרִין יָת דְּקָטַל יְיָ בְּהוֹן כָּל בּוֹכְרָא וּבִשְׁעוֹתֵיהוֹן עֲבַד יְיָ דִּינִין:

5 And the children of Israel journeyed from Rameses, and pitched in Succoth. 5
וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֶסֶס וַיַּחֲנוּ בַּסֹּכֶת: וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֶסֶס וַיֵּשְׁרוּ בַּסֹּכֶת:

6 And they journeyed from Succoth, and pitched in Etham, which is in the edge of the wilderness. 6
וַיִּסְעוּ מִסֹּכֶת וַיַּחֲנוּ בְּאֵתָם אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר: וַיִּסְעוּ מִסֹּכֶת וַיֵּשְׁרוּ בְּאֵתָם דְּבִסְטֵר מִדְּבָרָא:

(41) חותיהם. כפרניהון: ויקרא אתהן חות יאיר. לפי שלא היו לו זנים קראם בשמו לזכרון:
(42) ויקרא לה נבא. לה אינו מפיק ה"א וראיתי כיסודו של רבי משה הדרשן לפי שלא נתקיים לה שם זה לפיכך הוא רפה. שמשמע מדרשו כמו לא. ותמהני מה ידרוש בשתי תיבות הדומות לה (רות ב, יד) ויאמר לה בועז (זכריה ה, יא) לזנות לה בית:

(1) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו. להודיע חסדיו של מקום. שאף על פי שגור עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר לא תאמר שהיו נעים ומטוטללים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מסעות. לא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה. משנסעו מרעמסס עד שבאו לרתמה. שמשם נשתלחו המרגלים שנאמר (במדבר יב, טו) ואחר נסעו העם מאחרות וגו' (שם יג, ז) שלח לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מאחרות ויחנו ברתמה למדת שהוא במדבר פארן ועוד הולך משם ח' מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים נמלא שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה כיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא (מסעי ג. במדבר רצה) דרש צו דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפואתו כיון שהיו חוזרין התחיל אצו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך וכו':

(4) ומצרים מקברים. טרודים צאלס:

- 7 And they journeyed from Etham, and turned back unto Pihahiroth, which is before Baal-zephon; and they pitched before Migdol. ישראל
- 8 And they journeyed from Penehahiroth, and passed through the midst of the sea into the wilderness; and they went three days' journey in the wilderness of Etham, and pitched in Marah.
- 9 And they journeyed from Marah, and came unto Elim; and in Elim were twelve springs of water, and threescore and ten palm-trees; and they pitched there.
- 10 And they journeyed from Elim, and pitched by the Red Sea.
- 11 And they journeyed from the Red Sea, and pitched in the wilderness of Sin.
- 12 And they journeyed from the wilderness of Sin, and pitched in Dophkah.
- 13 And they journeyed from Dophkah, and pitched in Alush.
- 14 And they journeyed from Alush, and pitched in Rephidim, where was no water for the people to drink.
- 15 And they journeyed from Rephidim, and pitched in the wilderness of Sinai.
- 16 And they journeyed from the wilderness of Sinai, and pitched in Kibroth-hattaavah.
- 17 And they journeyed from Kibroth-hattaavah, and pitched in Hazeroth.
- 18 And they journeyed from Hazeroth, and pitched in Rithmah.
- 19 And they journeyed from Rithmah, and pitched in Rimmon-perez.
- וַיֵּסְעוּ מֵאֶתְנָם וַיָּשֻׁבּ עַל-פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי בַעַל צִפּוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדּוֹל׃
- וַיֵּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ-הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבַּר אֶתְנָם וַיַּחֲנוּ בְּמָרָה׃
- וַיֵּסְעוּ מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֶלְעִים וּבְאֵילָן שְׁתֵּים עָשָׂרָה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ שָׁם׃
- וַיֵּסְעוּ מֵאֵילָן וַיַּחֲנוּ עַל-יַם סוּף׃
- וַיֵּסְעוּ מִיַּם סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר-סִין׃
- וַיֵּסְעוּ מִמִּדְבַּר-סִין וַיַּחֲנוּ בְּדֹפְקָה׃
- וַיֵּסְעוּ מִדֹּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלוֹשׁ׃
- וַיֵּסְעוּ מֵאַלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרִפְדִּים וְלֹא-הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לְשָׁתוֹת׃
- וַיֵּסְעוּ מִרִּפְדִּים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר סִינַי׃
- וַיֵּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרֹת הַתַּאֲוָה׃
- וַיֵּסְעוּ מִקִּבְרֹת הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בְּחִצְרוֹת׃
- וַיֵּסְעוּ מִחִצְרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה׃
- וַיֵּסְעוּ מִרִּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן פֶּרֶץ׃

(18) ויחנו ברתמה. על שם לשון הרע של מרגלים שנאמר (תהלים קכ, ד) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חזי גזור שנונים עם גחלי רחמים:

20	And they journeyed from Rimmon-perez, and pitched in Libnah.	וַיֵּצְאוּ מִרְמון־פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה:	וַיֵּצְאוּ מִרְמון־פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה:
21	And they journeyed from Libnah, and pitched in Rissah.	וַיֵּצְאוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה:	וַיֵּצְאוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה:
22	And they journeyed from Rissah, and pitched in Kehelah.	וַיֵּצְאוּ מִרִּסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקֵהֶלָה:	וַיֵּצְאוּ מִרִּסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקֵהֶלָה:
23	And they journeyed from Kehelah, and pitched in mount Shepher.	וַיֵּצְאוּ מִקֵּהֶלָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שֹׁפָר:	וַיֵּצְאוּ מִקֵּהֶלָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שֹׁפָר:
24	And they journeyed from mount Shepher, and pitched in Haradah.	וַיֵּצְאוּ מִשֹּׁפָר וַיַּחֲנוּ בְּחָרְדָּה:	וַיֵּצְאוּ מִשֹּׁפָר וַיַּחֲנוּ בְּחָרְדָּה:
25	And they journeyed from Haradah, and pitched in Makheloth.	וַיֵּצְאוּ מִחָרְדָּה וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלוֹת:	וַיֵּצְאוּ מִחָרְדָּה וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלוֹת:
26	And they journeyed from Makheloth, and pitched in Tahath.	וַיֵּצְאוּ מִמַּקְהֵלוֹת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת:	וַיֵּצְאוּ מִמַּקְהֵלוֹת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת:
27	And they journeyed from Tahath, and pitched in Terah.	וַיֵּצְאוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתֶרַח:	וַיֵּצְאוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתֶרַח:
28	And they journeyed from Terah, and pitched in Mithkah.	וַיֵּצְאוּ מִתֶּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה:	וַיֵּצְאוּ מִתֶּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה:
29	And they journeyed from Mithkah, and pitched in Hashmonah.	וַיֵּצְאוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחַשְׁמוֹנָה:	וַיֵּצְאוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחַשְׁמוֹנָה:
30	And they journeyed from Hashmonah, and pitched in Moseroth.	וַיֵּצְאוּ מִחַשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמוֹסֵרוֹת:	וַיֵּצְאוּ מִחַשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמוֹסֵרוֹת:
31	And they journeyed from Moseroth, and pitched in Bene-jaakan.	וַיֵּצְאוּ מִמוֹסֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבְנֵי־יָעֶקֶן:	וַיֵּצְאוּ מִמוֹסֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבְנֵי־יָעֶקֶן:
32	And they journeyed from Bene-jaakan, and pitched in Hor-haggidgad.	וַיֵּצְאוּ מִבְּנֵי־יָעֶקֶן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר־הַגִּדְגָּד:	וַיֵּצְאוּ מִבְּנֵי־יָעֶקֶן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר־הַגִּדְגָּד:
33	And they journeyed from Hor-haggidgad, and pitched in Jotbah.	וַיֵּצְאוּ מִחֹר־הַגִּדְגָּד וַיַּחֲנוּ בְּיֹטְבָה:	וַיֵּצְאוּ מִחֹר־הַגִּדְגָּד וַיַּחֲנוּ בְּיֹטְבָה:
34	And they journeyed from Jotbah, and pitched in Abronah.	וַיֵּצְאוּ מִיֹּטְבָה וַיַּחֲנוּ בְּעֶבְרוֹנָה:	וַיֵּצְאוּ מִיֹּטְבָה וַיַּחֲנוּ בְּעֶבְרוֹנָה:
35	And they journeyed from Abronah, and pitched in Ezion-geber.	וַיֵּצְאוּ מִעֶבְרוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעִזְיוֹן־גִּבְר:	וַיֵּצְאוּ מִעֶבְרוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעִזְיוֹן־גִּבְר:

- 36 And they journeyed from Ezion-geber, and pitched in the wilderness of Zin—the same is Kadesh. וַיֵּסְעוּ מֵעֶזְרָן גִּבֵּר וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מֵעֶצְיוֹן גִּבֵּר וַיִּשְׁרוּ בְּמִדְבַּר-צִין הוּא קָדֵשׁ: בְּמִדְבַּר צִין הוּא קָדֵשׁ:
- 37 And they journeyed from Kadesh, and pitched in mount Hor, in the edge of the land of Edom.— וַיֵּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהֹר וַיִּנָּטְלוּ מִקָּדֵשׁ וַיִּשְׁרוּ בְּהֹר טוֹרָא בְּסִפֵּי אֶרֶץ אֱדוֹם: הָהָר בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֱדוֹם:
- 38 And Aaron the priest went up into mount Hor at the commandment of the LORD, and died there, in the fortieth year after the children of Israel were come out of the land of Egypt, in the fifth month, on the first day of the month. וַיַּעַל אַהֲרֹן חֹכֵן אֶל-הָהָר וַיִּסְלֵק אֶהָרֹן קֶהֱנָא לְהֹר הָהָר עַל-פִּי יְהוָה וַיָּמָת וַיָּמָת עַל מִימְרָא דִּי וּמִית תַּמָּן בְּשָׁנָת אַרְבָּעִין שָׁם בְּשָׁנָת הָאֲרָבַעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ: וַיָּמָת עַל מִימְרָא דִּי וּמִית תַּמָּן בְּשָׁנָת אַרְבָּעִין שָׁם בְּשָׁנָת הָאֲרָבַעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ:
- 39 And Aaron was a hundred and twenty and three years old when he died in mount Hor. וַאֲהֲרֹן בֶּר מֵאָה וְעֶשְׂרִין וְתֵלַת שָׁנִין כַּד מִית בְּהֹר טוֹרָא: וַאֲהֲרֹן בֶּר מֵאָה וְעֶשְׂרִין וְתֵלַת שָׁנִין כַּד מִית בְּהֹר טוֹרָא:
- 40 And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South in the land of Canaan, heard of the coming of the children of Israel.— וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וַהּוּא יָשֵׁב בְּגִבְבַּת בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בָּבֶא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וַהּוּא יָשֵׁב בְּגִבְבַּת בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בָּבֶא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 41 And they journeyed from mount Hor, and pitched in Zalmonah. וַיֵּסְעוּ מִהָהָר וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מֵהָהָר טוֹרָא וַיִּשְׁרוּ בְּצַלְמֹנָה: וַיֵּסְעוּ מִהָהָר וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מֵהָהָר טוֹרָא וַיִּשְׁרוּ בְּצַלְמֹנָה:
- 42 And they journeyed from Zalmonah, and pitched in Punon. וַיֵּסְעוּ מִצַּלְמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּפוֹנוֹן: וַיִּנָּטְלוּ מִצַּלְמֹנָה וַיִּשְׁרוּ בְּפוֹנוֹן:
- 43 And they journeyed from Punon, and pitched in Oboth. וַיֵּסְעוּ מִפוֹנוֹן וַיַּחֲנוּ בְּאוֹבֹת: וַיִּנָּטְלוּ מִפוֹנוֹן וַיִּשְׁרוּ בְּאוֹבֹת:
- 44 And they journeyed from Oboth, and pitched in Ije-abarim, in the border of Moab. וַיֵּסְעוּ מֵאוֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִי וַיִּנָּטְלוּ מֵאוֹבֹת וַיִּשְׁרוּ בְּמִגְזַת עֵבְרָאִי בְּתַחוּם מוֹאָב: וַיֵּסְעוּ מֵאוֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִי וַיִּנָּטְלוּ מֵאוֹבֹת וַיִּשְׁרוּ בְּמִגְזַת עֵבְרָאִי בְּתַחוּם מוֹאָב:
- 45 And they journeyed from Ijim, and pitched in Dibon-gad. וַיֵּסְעוּ מֵעִיִּים וַיַּחֲנוּ בְּדִיבּוֹן גָּד: וַיִּנָּטְלוּ מִמִּגְזַתָּא וַיִּשְׁרוּ בְּדִיבּוֹן גָּד:
- 46 And they journeyed from Dibon-gad, and pitched in Almon-diblathaim. וַיֵּסְעוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיִּשְׁרוּ בְּעַלְמֹן דִּבְלַתְיָמָה: וַיֵּסְעוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִדִּיבּוֹן גָּד וַיִּשְׁרוּ בְּעַלְמֹן דִּבְלַתְיָמָה:
- 47 And they journeyed from Almon-diblathaim, and pitched in the mountains of Abarim, in front of Nebo. וַיֵּסְעוּ מֵעַלְמֹן דִּבְלַתְיָמָה וַיַּחֲנוּ בְּהָרֵי הָעֵבְרָאִים לִפְנֵי נֶבֹ: וַיִּנָּטְלוּ מֵעַלְמֹן דִּבְלַתְיָמָה וַיִּשְׁרוּ בְּהָרֵי הָעֵבְרָאִים לִפְנֵי נֶבֹ:

(38) על פי ה'. מלמד שמת דנסיקה (צ"ז יז, א):

(40) וישמע הכנעני. כאן למדן שמיחת אהרן היא השמועה שנסחלקו עניי כבוד וכסבור שנתנה רשות להלחם

בישראל לפיכך חזר וכתבה (ר"ה ג, א):

(44) בעי העברים. לשון חרצות וגלים כמו (מיכה א, ו) לעי השדה (תהלים עט, א) שמו את ירושלים לעיים:

48 And they journeyed from the mountains of Abarim, and pitched in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	וַיֵּסְעוּ מִהַר הָעֲבָרִים וַיַּחֲנּוּ בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ׃ וַיָּשָׁרוּ בְּמִישְׁרָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִּירְיָחוֹ׃	48
49 And they pitched by the Jordan, from Beth-jeshimoth even unto Abel-shittim in the plains of Moab.	וַיַּחֲנּוּ עַל-הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיִּשְׁמָת עַד אֲבֵל הַשִּׁטִּים בְּעֶרְבַת מוֹאָב׃ (ס) וַיָּשָׁרוּ עַל יַרְדֵּנָא מִבֵּית יִשְׁמֹת עַד מִישַׁר שִׁטִּין בְּמִישְׁרָא דְּמוֹאָב׃	49
50 And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ לֵאמֹר׃ וּמְלִיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּמִישְׁרָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִּירְיָחוֹ לְמִימַר׃	שלישי (חמישי)
51 'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-אֶרֶץ כְּנָעַן׃ מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִמַּר לָהֶן אֲרִי אַתּוֹן עֹבְרִין יַת יַרְדֵּנָא לְאֶרֶעָא דְּכְנָעַן׃	51
52 then ye shall drive out all the inhabitants of the land from before you, and destroy all their figured stones, and destroy all their molten images, and demolish all their high places.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֹתֶם אֶת כָּל-מִשְׁכִּיתֶם וְאֵת כָּל-צִלְמֵי מַסַּכְתֶּם תֵּאַבְדּוּ וְאֵת כָּל-בְּמוֹתֶם תִּשְׁמִידוּ׃ וְתִתְּרַכּוּן יַת כָּל יְתָבֵי אֶרֶעָא מִן קְדָמִיכוֹן וְתַבְדּוּן יַת כָּל בֵּית סִגְדָתְהוֹן וְיַת כָּל צִלְמֵי מִתְּכָתְהוֹן תַּבְדּוּן וְיַת כָּל בְּמִתְהוֹן תִּשְׁבִּצוּן׃	52
53 And ye shall drive out the inhabitants of the land, and dwell therein; for unto you have I given the land to possess it.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ וַיִּשְׁבַּתֶּם-בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ׃ וְתִתְּרַכּוּן יַת יְתָבֵי אֶרֶעָא וְתִתְּבֹנוּ בָּהּ אֲרִי לָכוֹן יְתָבִית יַת אֶרֶעָא לְמִירַת יִתְּהּ׃	53
54 And ye shall inherit the land by lot according to your families—to the more ye shall give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; whosoever the lot falleth to any man, that shall be his; according to the tribes of your fathers shall ye inherit.	וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֶת-הָאָרֶץ בְּגוּרָל לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם לְרֹב תַּרְבּוּ אֶת-נַחֲלָתוֹ וּלְמַעַט תִּמְעִיט אֶת-נַחֲלָתוֹ אֶל אִשְׁרֵי-יָצָא לוֹ שְׁמָהּ הַגּוּרָל לֹא יִהְיֶה לְמִטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם תִּתְנַחֲלוּ׃ וְתַחֲסִנּוּן יַת אֶרֶעָא בְּעַדְבָא לְזִרְעֵיכֶן לְסִגְיֵי תַסְגּוֹן יַת אַחְסָנָתְהוֹן וּלְזִעְרֵי תַזְעֲרוֹן יַת אַחְסָנָתְהוֹן לְדִיפּוֹק לִיהּ תַמָּן עַדְבָא דִּילִיהּ יְהִי לְשִׁבְטֵי אֲבֹתְכֶן תַּחֲסִנּוּן׃	54

(49) מבית הישמת עד אבל השטים. כאן למדך שיעור מחנה ישראל י"ז מיל. דאמר רצה צר צר חנה לדידי חזי לי הווא אחרא וכו' (עירונין נה, ז): אבל השטים. מישור של שטים אצל שמו:
(51) כי אתם עברים את הירדן וגו' והורשתם וגו'. והלא כמה פעמים הוזהרו על כך אלא כך אמר להם משה כשאמרו עוזרים צירדן ציצשה על מנת כן תעזרו. ואם לאו מים צאין ושוטפין אחכם וכן מצינו שאמר להם יהושע צעודם צירדן (סוטה לז, א. תוספתא סוטה ח, ה):
(52) והורשתם. וגרשתם: משכיתם. כמרגומו בית סגדהוון על שם שהיו מסכנין את הקרקע צרכפת אצנים של שיש להשתחוות עליהם בפישוט ידים ורגלים כדכתיב (ויקרא כו, א) ואבן משכית לא תתנו בצרככם להשתחוות עליה: מסכתם. כמרגומו מתכסהוון:
(53) והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושביה ואז וישבתם בה תוכלו להתקיים בה ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה:

55	<p>But if ye will not drive out the inhabitants of the land from before you, then shall those that ye let remain of them be as thorns in your eyes, and as pricks in your sides, and they shall harass you in the land wherein ye dwell.</p>	<p>וְאִם-לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשָׂכִים בְּעֵינֵיכֶם וּלְצִנִּינִם בְּצַדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֹתְכֶם עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ: יִתְבִּין בָּהּ:</p>	55
56	<p>And it shall come to pass, that as I thought to do unto them, so will I do unto you.</p>	<p>וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דִּמְיִיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֲעֲשֶׂה לָכֶם: (פ)</p>	56
XXXIV	<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר: לְאָמֹר:</p>	XXXIV
2	<p>'Command the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof.</p>	<p>צִו אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-אַתֶּם בָּאִים אֶל-הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לְגִבְלֹתֶיהָ:</p>	2
3	<p>Thus your south side shall be from the wilderness of Zin close by the side of Edom, and your south border shall begin at the end of the Salt Sea eastward;</p>	<p>וְהָיָה לָכֶם פֶּאת-נֹגֵב מִמִּדְבַּר-צִין עַל-יְדֵי אֲדוֹם וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל נֹגֵב מִקְצֵה יַם-הַמֶּלַח קִדְמָה:</p>	3

(54) אל אשר יצא לו שמה. מקרא קצר הוא זה אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה: למשות אבותיכם. לפי חשבון יוצאי מצרים (צ"צ קיז, א). דבר אחר בשנים עשר גבולין כמנין השבטים:

(55) והיה אשר תותירו מהם. יהיו לכם לרעה: לשכים בעיניכם. ליתדות המנקרות עיניכם תרגום של יתדות שיכיא: ולצנינים. פותרים זו הפותרים לשון מסוכת קוצים הסוכת אחכם לסגור ולכלוא אחכם מאין יוצא וצא: וצררו אתכם. כתרוממו:

(2) זאת הארץ אשר תפול לכם וגו'. לפי שהרבה מלות נוהגות בארץ ואין נוהגות בחוץ לארץ הוצרך לכתוב מצרי גבול רוחותיה סביב. לומר לך מן הגבולים הללו ולפנים המלות נוהגות: תפול לכם. על שם שנתחלקה בגורל נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדרש אגדה אומר (תנחומא ד) על ידי שהפיל הקב"ה שריהם של ע' אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו ראה אין זה עוד כח:

(3) והיה לכם פאת נגב. רוח דרומית אשר מן המזרח למערב: ממדבר צין. אשר אלל אדום מתחלת מקצוע דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות. כיצד שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אלל זו קצת ארץ מצרים וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה. ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית שנאמר בפרשה זו מעצמון נחלה מצרים והיו תולדותיו הימה. ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים שנאמר (יהושע יג, א) מן השיחור אשר על פני מצרים. ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל וארץ אדום אללה לנד המזרח וארץ מואב אלל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח וכשיצאו ישראל ממצרים אם רצה המקום לקרב את כניסתם לארץ היה מעבירים את הנילוס לנד צפון ובאין לארץ ישראל ולא עשה כן וזהו שנאמר (שמות יג, יז) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים שהם יושבים על הים במערבה של ארץ כנען כענין שנאמר בפלשתים (נפניה ב, ה) יושבי חבל הים גוי כרתים. ולא נחם אותו הדרך אלא הסיבן והוציאם דרך דרומה אל המדבר והוא שקראו יחזקאל (יחזקאל כ, לה) מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבות בצדו והולכין אלל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שיניחם לעבור דרך ארצו ולהכנס לארץ דרך רחבה ולא רצה והוא נכבד לסבוב את כל דרומה של אדום עד בואם לדרומה של ארץ מואב שנאמר (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה. והלכו כל דרומה של מואב עד סופה ומשם

- and your border shall turn about southward of the ascent of
4 Akrabbim, and pass along to Zin; and the goings out thereof shall be southward of Kadesh-barnea; and it shall go forth to Hazar-addar, and pass along to Azmon;
and the border shall turn about from Azmon unto the Brook of Egypt, and the goings out thereof shall be at the Sea.
And for the western border, ye shall have the Great Sea for a border; this shall be your west border.
And this shall be your north border: from the Great Sea ye shall mark out your line unto mount Hor;
from mount Hor ye shall mark out a line unto the entrance to Hamath; and the goings out of the border shall be at Zedad;
and the border shall go forth to Ziphron, and the goings out thereof shall be at Hazar-enan; this shall be your north border.
- וַיָּסֹבּ לָכֶם הַגְּבוּל מִנֹּגֵב לַמַּעֲלָה עֲקֵרְבִים וְעָבַר צִנָּה (כ' וְהָיָה) (ק') וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו מִנֹּגֵב לְקֶדֶשׁ בַּרנֶעַ וַיֵּצֵא חֲצֵר-אֲדָר וְעָבַר עֲצֻמֹּנָה:
וַיָּסֹבּ הַגְּבוּל מֵעֲצֻמֹּן נַחֲלָה מִצְרַיִם וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו הַיָּמָה:
וַיִּגְבֹּל יָם וְהָיָה לָכֶם הָיָם הַגָּדוֹל וַיִּגְבֹּל זֶה-יְהִיֶּה לָכֶם גְּבוּל יָם:
וְזֶה-יְהִיֶּה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן-הָיָם הַגָּדוֹל תִּתְּאוּ לָכֶם הָר הַהוּא:
מִהָר הַהוּא תִתְּאוּ לְבֵּא חֲמַת וְהָיוּ תוֹצְאוֹת הַגְּבֹל צִדְדָה:
וַיֵּצֵא הַגְּבֹל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֲצֵר עֵינָן זֶה-יְהִיֶּה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן:
וַיִּסְחָר וַיִּסְחָר לְכוֹן תַּחֲוֹמָא מִדְּרוֹמָא לְמִסְקָנָא דְעֵקְרִבִּין וַיַּעֲבֵר לְצִין וַיְהִיוּ מִפְּקֻדְהֵי מִדְּרוֹמָא לְרָקִם גִּיאָה וַיִּפּוֹק לְחֲצֵר אֲדָר וַיַּעֲבֵר לְעֲצֻמֹּן:
וַיִּסְחָר תַּחֲוֹמָא מֵעֲצֻמֹּן לְנַחֲלָה דְּמִצְרַיִם וַיְהִיוּ מִפְּקֻדְהֵי לְיָמָה:
וְתַחֲוֹם מַעְרָבָא וְיָהִי לְכוֹן יִמָּא רַבָּא וְתַחֲוֹמִיהּ דִּין יְהִי לְכוֹן תַּחֲוֹם מַעְרָבָא:
וְדִין יְהִי לְכוֹן תַּחֲוֹם צָפוֹנָא מִן יִמָּא רַבָּא תְּכֻנֹּן לְכוֹן לְהוֹר שׁוּרָא:
מִהוֹר שׁוּרָא תְּכֻנֹּן לְמַטִּי חֲמַת וַיְהִיוּ מִפְּקֻדְהֵי דְתַחֲוֹמָא לְצִדָּד:
וַיִּפּוֹק תַּחֲוֹמָא לְזִפְרֹן וַיְהִיוּ מִפְּקֻדְהֵי לְחֲצֵר עֵינָן דִּין יְהִי לְכוֹן תַּחֲוֹם צָפוֹנָא:

הפכו פניהם לנפון עד שסבצו כל מנר מזרחי שלה לרחצה וכשכלו את מזרחה נמלאו את ארץ סיחון ועוג שהיו יושבין במזרחה של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם וזה שנאמר צפתח (שם יח) וילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויצא ממזרח שמם לארץ מואב. וכשאו את ארץ סיחון ועוג שהיתה בצפונה של ארץ מואב. וקרבו עד הירדן והוא כנגד מקצוע צפונית מערבית של ארץ מואב נמלא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אלל אדום:

(4) ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבבים. כל מקום שנאמר ונסב או ויאל מלמד שלא היה המנר שזה אלל הולך ויואל לחוץ ויואל המנר ועוקם לזד צפוני של עולם באלכסון למערב ועובר המנר דרומה של מעלה עקרבבים נמלא מעלה עקרבבים לפניו מן המנר: ועבר צנה. אל צין כמו מצרימה: והיו תוצאותיו: קטותיו. דרומה של קדש ברנע: ויצא חצר אדר. מתפשט המנר ומרחיב לזד צפון של עולם ונמשך עוד באלכסון למערב וצא לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מצרים. ולשון ונסב האמור כאן לפי שכתב ויאל חצר אדר שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב אותה רחבה שכלטה לזד צפון היתה מקדש ברנע עד עצמון ומשם והלאה נתקצר המנר ונסב לזד הדרום וצא לו לנחל מצרים ומשם לזד המערב אל הים הגדול שהוא מנר מערבה של כל ארץ ישראל. נמלא שנחל מצרים במקצוע מערבית דרומית:

(5) והיו תוצאותיו הימה. אל מנר המערב שאין עוד גבול נגב מאריך לזד המערב משם והלאה:
(6) וגבול ים. ומנר מערבי מהו: והיה לכם הים הגדול. למנר: וגבול. הנסין שצמוך הים אף הם מן הגבול והם איים שקורין אינזול"ס (גיטין ט, א):
(7) גבול צפון. מנר צפון: מן הים הגדול תתאו לכם הר ההר. שהוא במקצוע צפונית מערבית. וראשו משפיע ונכנס לתוך הים ויש מרוחב הים לפניו הימנו וחוצה הימנו (שם): תתאו. משפיעו לכם לנטות ממערב לנפון אל הר ההר: תתאו. לשון סיבה כמו (ד"ה יב, יא) אל תא הרצים (יחזקאל מ, י) ותא השער היגיע שקורין אפנדי"ן שהוא מוסב ומשופע:
(8) מהר ההר. תסבו ותכלו אל מנר הנפון לזד המזרח ותפגעו בלכא חמת זו אנטוכיא: תוצאות הגבול. סופי הגבול. כל מקום שנאמר תוצאות הגבול או המנר כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל או משם מתפשט ומרחיב ויואל לאחוריו להמשיך להלן באלכסון יותר מן הרוחב הראשון ולענין רוחב המדה הראשון קראו תוצאות ששם כלתה אותה מדה:

- 10 And ye shall mark out your line for the east border from Hazar-enan to Shepham; וְהִתְאֵוִיתֶם לָכֶם לְגִבּוֹל קְדָמָה מִחֲצַר עֵינָן שְׁפָמָה: קְדוּמָא מִחֲצַר עֵינָן לְשָׁפָם: וְיִיחֹת תְּחוּמָא מִשְׁפָּם
- 11 and the border shall go down from Shepham to Riblah, on the east side of Ain; and the border shall go down, and shall strike upon the slope of the sea of Chinnereth eastward; וְיִרְדּוּ הַגִּבּוֹל מִשְׁפָּם הָרִבְלָה מִקְדָּם לְעֵין וְיִרְדּוּ הַגִּבּוֹל וּמַחָה עַל-כֶּתֶף יַם-כִּנְרֶת קִדְמָה: וְיִיחֹת תְּחוּמָא וְיִמְטִי עַל כִּיף יָם גְּיִסֵּר קְדוּמָא:
- 12 and the border shall go down to the Jordan, and the goings out thereof shall be at the Salt Sea; this shall be your land according to the borders thereof round about. וְיִרְדּוּ הַגִּבּוֹל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאָתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תְּהִיָּה לָכֶם הָאָרֶץ לְגִבּוֹלֶיהָ סָבִיב: וְיִיחֹת תְּחוּמָא לַיַּרְדֵּנָה וַיְהִיוּ מִפְּקֻדָּהּ לִימָא דְּמִלְחָא דָּא תְּהִי לָכֹון אֶרְעָא לְתְּחוּמָהָ סָחֹור:
- 13 And Moses commanded the children of Israel, saying: 'This is the land wherein ye shall receive inheritance by lot, which the LORD hath commanded to give unto the nine tribes, and to the half-tribe; וַיִּצְוֵ מֹשֶׁה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנֶנָּה לָּהּ אֶתְּהָל בְּגוֹרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתִשְׁשֶׁת הַמִּטּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה: וּפְקִיד מֹשֶׁה ית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דָּא אֶרְעָא דְּתַחֲסִנּוּן יִתָּה בְּעֶדְבָא דְּפְקִיד יְיָ לְמַתָּן לְתִשְׁשֶׁת שְׁבִטִין וּפְלָגוֹת שְׁבִטָא:
- 14 for the tribe of the children of Reuben according to their fathers' houses, and the tribe of the children of Gad according to their fathers' houses, have received, and the half-tribe of Manasseh have received, their inheritance; כִּי לְקָחוּ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי-הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וְחֻצֵי מִטָּה מִנִּשְׁה לְקָחוּ נִחְלָתָם: אֲרִי קִבִּילוּ שְׁבִטָא דְּבִנֵּי רְאוּבֵן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וּשְׁבִטָא דְּבִנֵּי גָד לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וּפְלָגוֹת שְׁבִטָא דְּמִנִּשֶׁה קִבִּילוּ אַחֲסִנְתָּהוֹן:
- 15 the two tribes and the half-tribe have received their inheritance beyond the Jordan at Jericho eastward, toward the sun-rising. שְׁנֵי הַמִּטּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה לְקָחוּ נִחְלָתָם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן יָרְחוֹ קְדָמָה מִזְרָחָה: (פ) תְּרִין שְׁבִטִין וּפְלָגוֹת שְׁבִטָא קִבִּילוּ אַחֲסִנְתָּהוֹן מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּנָה דִּירִיחוֹ קְדוּמָא מִדְּנָחָא:
- 16 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר: רַבִּיעִי (ששׁ) לְאֹמֶר:

(9) והיו תוצאתיו חצר עינן. הוא היה סוף המצר הנפוץ. ונמצאת חצר עינן במקצוע נפויית מורחית. ומשם והתאוויתם לכם אל מצר המורחית:

(10) והתאוויתם. לשון הסדה ונטיה כמו תחלו: שפמה. צמר המורחית ומשם הרצלה:

(11) מקדם לעין. שם מקום והמצר הולך במורחו נמצא העין לפניו מן המצר ומאריך ישראל הוא: וירד הגבול. כל שהגבול הולך מנפון לדרום הוא יורד והולך: ומחה על כתף. עזר: ים כנרת קדמה. שיהא ים כנרת חוץ לגבול במערב והגבול במזרח ים כנרת ומשם יורד אל הירדן והירדן מושך וצא מן הנפון לדרום צאלכסון נוטה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לצד מזרח של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל צים המלח ומשם כלה הגבול בתוצאתיו אל ים המלח שממנו התחלת מצר מקצוע דרומית מורחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה:

(15) קדמה מזרחה. אל פני העולם שהם במזרח שרוח מורחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחר לפיכך דרום לימין ונפון לשמאל:

17	These are the names of the men that shall take possession of the land for you: Eleazar the priest, and Joshua the son of Nun.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחִלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון׃
18	And ye shall take one prince of every tribe, to take possession of the land.	וְנָשִׂא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה תִּקְחוּ לְנַחֵל אֶת־הָאָרֶץ׃
19	And these are the names of the men: of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלָב בֶּן־יִפְנֶה׃
20	And of the tribe of the children of Simeon, Shemuel the son of Ammihud.	וּלְמִטָּה בְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד׃
21	Of the tribe of Benjamin, Elidad the son of Chislon.	לְמִטָּה בְנִימֵן אֱלִידָד בֶּן־כְּסִלּוֹן׃
22	And of the tribe of the children of Dan a prince, Bukki the son of Jogli.	וּלְמִטָּה בְנֵי־דָן נָשִׂיא בֻקִּי בֶן־יֹגְלִי׃
23	Of the children of Joseph: of the tribe of the children of Manasseh a prince, Hanniel the son of Ephod;	לְבְנֵי יוֹסֵף לְמִטָּה בְנֵי־מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חֲנִיאל בֶּן־אֶפֹד׃
24	and of the tribe of the children of Ephraim a prince, Kemuel the son of Shiphtan.	וּלְמִטָּה בְנֵי־אֶפְרַיִם נָשִׂא קִמּוּאֵל בֶּן־שִׁפְטָן׃
25	And of the tribe of the children of Zebulun a prince, Eli-zaphan the son of Parnach.	וּלְמִטָּה בְנֵי־זְבוּלֹן נָשִׂא אֱלִי־צָפָן בֶּן־פֶּרְנָךְ׃
26	And of the tribe of the children of Issachar a prince, Paltiel the son of Azzan.	וּלְמִטָּה בְנֵי־יִשָּׁשָׁר נָשִׂא פִלְטִיאל בֶּן־עֲזָן׃
27	And of the tribe of the children of Asher a prince, Ahihud the son of Shelomi.	וּלְמִטָּה בְנֵי־אָשֶׁר נָשִׂא אַחִיהוּד בֶּן־שְׁלֹמִי׃
28	And of the tribe of the children of Naphtali a prince, Pedahel the son of Ammihud.	וּלְמִטָּה בְנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂא פְדַהֵאל בֶּן־עַמִּיהוּד׃

(17) אשר ינחלו לכם. בשצילכם כל נשיא ונשיא אפטרופוס לשצטו ומחלק נחלת השצט למשפחות ולגזרים וזורר לכל אחד ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה עשוי כאלו עשאים שלוחים. ולא יחזקו לפרש לכם זה ככל לכם שצמקרא שאם כן היה לו לכחצו ינחלו לכם ינחלו משמע שהם נוחלים לכם בשצילכם וצמקומכם כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

(18) לנחול את הארץ. שיהא נוחל וחולק אותה צמקומכם:

<p>29 These are they whom the LORD commanded to divide the inheritance unto the children of Israel in the land of Canaan.⁷</p>	<p>אלֹהִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (פ)</p>	<p>29 אֵלֶּה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (פ)</p>
<p>XXXV And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר:</p>	<p>חמישי וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר:</p>
<p>2 'Command the children of Israel, that they give unto the Levites of the inheritance cities to dwell in; and open land round about the cities shall ye give unto the Levites.</p>	<p>צוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנוּ לָלוֹיִם מִנַּחֲלַת אֲחֻזָּתָם עָרִים לְשֹׁבְתֵי וּמִגֵּרֵשׁ הָעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לָלוֹיִם:</p>	<p>2 צוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנוּ לָלוֹיִם מִנַּחֲלַת אֲחֻזָּתָם עָרִים לְשֹׁבְתֵי וּמִגֵּרֵשׁ הָעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לָלוֹיִם:</p>
<p>3 And the cities shall they have to dwell in; and their open land shall be for their cattle, and for their substance, and for all their beasts.</p>	<p>וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשֹׁבְתֵי וּמִגֵּרֵשֵׁיהֶם וְהָיוּ לְבָהֱמָתָם וְלִרְכֻשָׁם וְלִכָּל חֵיתָהוֹן:</p>	<p>3 וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשֹׁבְתֵי וּמִגֵּרֵשֵׁיהֶם וְהָיוּ לְבָהֱמָתָם וְלִרְכֻשָׁם וְלִכָּל חֵיתָהוֹן:</p>
<p>4 And the open land about the cities, which ye shall give unto the Levites, shall be from the wall of the city and outward a thousand cubits round about.</p>	<p>וּמִגֵּרֵשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָלוֹיִם מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סְבִיב:</p>	<p>4 וּמִגֵּרֵשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָלוֹיִם מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סְבִיב:</p>
<p>5 And ye shall measure without the city for the east side two thousand cubits, and for the south side two thousand cubits, and for the west side two thousand cubits, and for the north side two thousand cubits, the city being in the midst. This shall be to them the open land about the cities.</p>	<p>וּמִדַּתָּם מִחוּץ לָעִיר אֶת־פְּאֵת־קִדְמָה אֶלְפִים בָּאֲמָה וְאֶת־פְּאֵת־נֹגֵב אֶלְפִים בָּאֲמָה וְאֶת־פְּאֵת־יָם אֶלְפִים בָּאֲמָה וְאֶת־פְּאֵת־צָפוֹן אֶלְפִים בָּאֲמָה וְהָעִיר בִּתְּוֹךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגֵּרֵשֵׁי הָעָרִים:</p>	<p>5 וּמִדַּתָּם מִחוּץ לָעִיר אֶת־פְּאֵת־קִדְמָה אֶלְפִים בָּאֲמָה וְאֶת־פְּאֵת־נֹגֵב אֶלְפִים בָּאֲמָה וְאֶת־פְּאֵת־יָם אֶלְפִים בָּאֲמָה וְאֶת־פְּאֵת־צָפוֹן אֶלְפִים בָּאֲמָה וְהָעִיר בִּתְּוֹךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגֵּרֵשֵׁי הָעָרִים:</p>
<p>6 And the cities which ye shall give unto the Levites, they shall be the six cities of refuge, which ye shall give for the manslayer to flee thither; and beside them ye shall give forty and two cities.</p>	<p>וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָלוֹיִם אֵת שְׁש־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָגֵס שְׁמָה הִרְצֵחַ וְעָלִיתָם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר:</p>	<p>6 וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָלוֹיִם אֵת שְׁש־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָגֵס שְׁמָה הִרְצֵחַ וְעָלִיתָם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר:</p>
<p>7 All the cities which ye shall give to the Levites shall be forty and eight cities: them shall ye give with the open land about them.</p>	<p>כָּל־הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָלוֹיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֲתֶהֱן וְאֶת־מִגֵּרֵשֵׁיהֶן:</p>	<p>7 כָּל־הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָלוֹיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֲתֶהֱן וְאֶת־מִגֵּרֵשֵׁיהֶן:</p>

- (29) לנחל את בני ישראל. שהם ינחילו אותה להם למחלקותיה:
 (2) ומגורש. ריחוק מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר ואין רשאים לצנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה (ערכין לג, 3):
 (3) ולכל חיהם. לכל צרכיהם (גדרים פא, א):
 (4) אלף אמה סביב. ואחריו הוא אומר אלפים באמה הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אלף הפנימים למגורש והסביבות לשדות וכרמים (עירובין כא. סוטה כז, 3):

- And concerning the cities which ye shall give of the possession of the children of Israel, from the many ye shall take many, and from the few ye shall take few; each tribe according to its inheritance which it inheriteth shall give of its cities unto the Levites.'
- 8 וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאֲחֻזֹּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הָרֶבֶת תִּרְבּוּ וּמֵאֵת הַמְּעַט תִּמְעִיטוּ אִישׁ כְּפִי נַחֲלָתוֹ אֲשֶׁר יִנְחָלוּ יִתֵּן מֵעָרָיו לְלוֹוִים: (פ)
- 9 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- שְׁמִי (שְׂמִיעִי) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּמַר: וּמִלִּיל יֵי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר: לְאֹמַר:
- 10 'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,
- 10 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶרְצָהּ כְּנָעַן:
- 11 then ye shall appoint you cities to be cities of refuge for you, that the manslayer that killeth any person through error may flee thither.
- 11 וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם וְנָס שָׁמָּה רֹצֵחַ מִכַּחַט נַפֶּשׁ בְּשִׁגָּגָה:
- 12 And the cities shall be unto you for refuge from the avenger, that the manslayer die not, until he stand before the congregation for judgment.
- 12 וְהָיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד־עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט:
- 13 And as to the cities which ye shall give, there shall be for you six cities of refuge.
- 13 וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ־עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם:
- 14 Ye shall give three cities beyond the Jordan, and three cities shall ye give in the land of Canaan; they shall be cities of refuge.
- 14 אֹתוֹ שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעַבְרַת הַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה:
- 15 For the children of Israel, and for the stranger and for the settler among them, shall these six cities be for refuge, that every one that killeth any person through error may flee thither.
- 15 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵר וּלְתוֹשֵׁב בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ־הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לְנוֹס שָׁמָּה כָּל־מַכֵּה נַפֶּשׁ בְּשִׁגָּגָה:

(11) והקרייתם. אינן הקרייה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר (צראשית כו, כ) כי הקרה ה' אלהיך לפני (ספרי קנט):

(12) מגאל. מפני גואל הדם שהוא קרוב לנרצח (מכות יב, א):

(13) שש ערי מקלט. מגיד שאף על פי שהצדיל משה צחייו ג' ערים בעבר הירדן (דברים ז, מא) לא היו קולטות עד שנצחרו שלש שנתן יהושע צארכן כנען (מכות ט, ז. ספרי):

(14) את שלש הערים וגו'. אף על פי שצארכן כנען ט' שבטים וכאן אינן אלא שנים וחצי השווה מנין ערי מקלט שלהם משום דצגלעד נפישו רוצחים דכתיב (הושע ו, ח) גלעד קרית פועלי און עקובה מדם (מכות סס):

- 16 But if he smote him with an instrument of iron, so that he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. וְאִם־בְּכֵלִי בְרִזָּל וְהָכָהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: וְאִם בְּמֶאֱן דְּבְרִזָּל מָחָהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: אֶתְקַטְּלָא וְתִקְטִיל קְטוּלָא:
- 17 And if he smote him with a stone in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ הָכָהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: וְאִם בְּאֶבְנָא דְּמִתְנַסְבָּא בְּיָד דְּהוּא כְּמַסַּת דִּימוֹת בָּהּ מָחָהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: אֶתְקַטְּלָא וְתִקְטִיל קְטוּלָא:
- 18 Or if he smote him with a weapon of wood in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. אֹו בְּכֵלִי עֵץ־יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בּוֹ הָכָהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: אוֹ בְּמֶאֱן דָּאֵע דְּמִתְנַסִּיב בְּיָד דְּהוּא כְּמַסַּת דִּימוֹת בֵּיהּ מָחָהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: אֶתְקַטְּלָא וְתִקְטִיל קְטוּלָא:
- 19 The avenger of blood shall himself put the murderer to death; when he meeteth him, he shall put him to death. גָּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ בְּפָגְעוֹ־בּוֹ הוּא יִמָּתְנוּ: גָּאֵל דְּמָא הוּא יְקַטֹּל יְת קְטוּלָא כְּד אֶתְחַיִּיב לִיה מִן דִּינָא הוּא יְקַטְּלִיהָ:
- 20 And if he thrust him of hatred, or hurled at him any thing, lying in wait, so that he died; וְאִם־בְּשִׁנְאָה יְהַדְפֵּנוּ אוֹ־הַשְׁלִיךְ עָלָיו בְּצַדִּיקָה וַיָּמָת: וְאִם בְּשִׁנְאָה דְּחָהוּ אוֹ רָמָא עֲלוּהוּ בְּכַמְנָא וַיָּמָת: אֶתְקַטְּלָא וְתִקְטִיל קְטוּלָא:
- 21 or in enmity smote him with his hand, that he died; he that smote him shall surely be put to death: he is a murderer; the avenger of blood shall put the murderer to death when he meeteth him. אוֹ בְּדָבְבוּ מָחָהוּ בִּידֵיהּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: אֶתְקַטְּלָא וְתִקְטִיל קְטוּלָא: אוֹ בְּדָבְבוּ מָחָהוּ בִּידֵיהּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: גָּאֵל הַדָּם יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ בְּפָגְעוֹ־בּוֹ: אֶתְחַיִּיב לִיה:
- 22 But if he thrust him suddenly without enmity, or hurled upon him any thing without lying in wait, וְאִם בְּתַכְיָף בָּלֹא דְּבָבוּ דְּחָהוּ אוֹ רָמָא עֲלוּהוּ כָּל מֶאֱן בָּלֹא כְּמֶן לִיה: וְאִם בְּתַכְיָף בָּלֹא־אֵיבָה הִדְפֹּן אוֹ־הַשְׁלִיךְ עָלָיו כָּל־כְּלִי בָּלֹא צָדִיקָה:
- 23 or with any stone, whereby a man may die, seeing him not, and cast it upon him, so that he died, and he was not his enemy, neither sought his harm; אוֹ בְּכָל־אֶבֶן אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ בָּלֹא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא־אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבְּקֶשׁ רָעָתוֹ: אוֹ בְּכָל אֶבְנָא דְּהוּא כְּמַסַּת דִּימוֹת בָּהּ בָּלֹא חֲזִי וְרָמָא עֲלוּהוּ וַיָּמָת: אֶתְקַטְּלָא וְתִקְטִיל קְטוּלָא: לִיה וְלֹא תִבַּע בְּשִׁתִּיהּ:

(16) ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר צהורג צשוגג הסמוך לו אלא צהורג צמזיד וצא ללמד שההורג צכל דבר זריר שיהא צו שיעור כדי להמית שנאמר צכולס אשר ימות צו דמתרגמין דהיא כמסת דיםות צה חוץ מן הצרזל שגלוי וידוע לפני הקצ"ה שהצרזל ממית צכל שהוא אפילו מחט לפיכך לא נתנה צו תורה שיעור לכחצו צו אשר ימות צו ואם תאמר צהורג צשוגג הכחצו מדבר הרי הוא אומר למטה או צכל אצן אשר ימות צה צלא ראות וגו' למד על האמורים למעלה שצהורג צמזיד הכחצו מדבר (ספרי קס. סנהדרין עו, צ):

(17) באבן יד. שיש צה מלא יד (ספרי קס): אשר ימות בה. שיש צה שיעור להמית כתרגומו לפי שנאמר (שמות כא, יח) והכה איש את רעהו צאצן ולא נתן צה שיעור יכול צל שהוא לכך נאמר אשר ימות צה (ספרי קס):

(18) או בכלי עץ יד. לפי שנאמר (שמות כא, כ) וכי יכה איש את עבדו או את אמתו צשצט יכול צל שהוא לכך נאמר צעץ אשר ימות צו שיהא צו כדי להמית (ספרי קס):

(19) בפגעו בו. אפילו צתוך ערי מקלט:

(20) בצדיקה. כתרגומו צכמנא. צמארצ:

(22) בפתע. צאונס. ותרגומו צתכיף שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות להזהר עליו:

24	then the congregation shall judge between the smiter and the avenger of blood according to these ordinances;	וַשְּׁפֹטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמִּכֶּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה:	24
25	and the congregation shall deliver the manslayer out of the hand of the avenger of blood, and the congregation shall restore him to his city of refuge, whither he was fled; and he shall dwell therein until the death of the high priest, who was anointed with the holy oil.	וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת־הַרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהָשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וַיָּשָׁב בָּהּ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ:	25
26	But if the manslayer shall at any time go beyond the border of his city of refuge, whither he fleeth;	וְאִם־יֵצֵא הַרֹצֵחַ אֶת־גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוֹס שָׁמָּה:	26
27	and the avenger of blood find him without the border of his city of refuge, and the avenger of blood slay the manslayer; there shall be no bloodguiltiness for him;	וּמָצָא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וְרֹצֵחַ גֹּאֵל הַדָּם אֶת־הַרֹצֵחַ אֵין לוֹ דָּם:	27
28	because he must remain in his city of refuge until the death of the high priest; but after the death of the high priest the manslayer may return into the land of his possession.	כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הַרֹצֵחַ אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ:	28
29	And these things shall be for a statute of judgment unto you throughout your generations in all your dwellings.	וְהָיוּ אֵלֶּה לְכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם:	29
30	Whoso killeth any person, the murderer shall be slain at the mouth of witnesses; but one witness shall not testify against any person that he die.	כָּל־מִכְה־נֶּפֶשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצָח אֶת־הַרֹצֵחַ וְעַד אֶחָד לֹא־יַעֲנֶה בְּנֶפֶשׁ לְמוֹת:	30

(23) או בכל אבן אשר ימות בה. הכהן: בלא ראות. שלא ראשו: ויפל עליו. מכאן אמרו ההורג דרך ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה (מכות ז, ב):

(25) עד מות הכהן הגדול. שהוא בא להשרות שכניה בישראל ולהאריך ימיהם והרוצח בא לסלק את השכניה מישראל ומקצר את ימי החיים. אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול (ספרי קס). דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בחייו: אשר משח אותו בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים הוא שלא פירש מי משחו אלא כמו אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש. ורבותינו דרשוהו במסכת מכות (יא, ב) לראיית דבר ללמד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכאן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני שנאמר אשר משח אותו וכי הוא משחו לכהן או הכהן משח אותו אלא להביא את הנמשח בימיו שמחזירו במיתתו:

(27) אין לו דם. הרי הוא כהורג את המת שאין לו דם (מכות יב):

(29) בכל מושבותיכם. למד שמהא סנהדרין [קטנה] נוהגת בחוזה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל (שם ז, ב):

(30) כל מכה נפש וגו'. הצא להרגו על שהכה את הנפש: לפי עדים ירצח. שיעידו שצמוד וזהו התראה

31	Moreover ye shall take no ransom for the life of a murderer, that is guilty of death; but he shall surely be put to death.	וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רָצֹחַ וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן עַל אִנְשׁ אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע לְמוֹת כִּי־מוֹת יוּמָת:	31
32	And ye shall take no ransom for him that is fled to his city of refuge, that he should come again to dwell in the land, until the death of the priest.	וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן לְמַעַרְק לְקָרִית שִׁיבּוּתֶיהָ לְמִתָּב בְּאֶרֶץ עַד דִּימוֹת כֹּהֵנָּה:	32
33	So ye shall not pollute the land wherein ye are; for blood, it polluteth the land; and no expiation can be made for the land for the blood that is shed therein, but by the blood of him that shed it.	וְלֹא תִחַיִּיבוּן יֵת אֶרֶץ דְּאִתּוֹן בְּה אֲרִי דְמָא הוּא מַחֲיִיב יֵת אֶרֶץ וְלֹא־רֵעָא לֹא מִתְּכַפֵּר עַל דָּם זָכָא דְאִתְאַשַׁד בְּה אֱלֵהִין בְּדָם אֲשֶׁדִּיהָ:	33
34	And thou shalt not defile the land which ye inhabit, in the midst of which I dwell; for I the LORD dwell in the midst of the children of Israel.'	וְלֹא תִטְמֵא אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בְּה אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)	34
XXXVI	And the heads of the fathers' houses of the family of the children of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of the sons of Joseph, came near, and spoke before Moses, and before the princes, the heads of the fathers' houses of the children of Israel;	וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיִּדְבְּרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אָבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	עצמי
2	and they said: 'The LORD commanded my lord to give the land for inheritance by lot to the children of Israel; and my lord was commanded by the LORD to give the inheritance of Zelophehad our brother unto his daughters.	וַיֹּאמְרוּ יֵת רַבּוֹנִי פְקִיד יְיָ לְמַתָּן יֵת אֶרֶץ בְּאַחְסָנָא בְּעֶדְכָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרַבּוֹנִי אִתְּפַקֵּד בְּמִימְרָא דֵּי לְמַתָּן יֵת אַחְסָנָת צִלְפַּחַד אַחֵינוּא לְבָנֹתֶיהָ:	2

הרגו (ספרי קסא):

(31) ולא תקחו כופר. לא יפטר צממון (כחצות לו. ספרי שס):

(32) ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו. למי שנס אל עיר מקלטו שהרג צשוג אינו נפטר מגלות צממון ליתן כופר לשוץ לשבת צארכ צטרס ימות הכהן (ספרי שס): לנוס. כמו לָקַח כמו (מיכה ב, ח) שוץ מלחמה ששבו מן המלחמה וכן (זפניה ג, יח) גוגי ממועד וכן (יהושע ה, ה) כי מולים היו כאשר תאמר שוץ על מי ששז כצר ומול על מי שמל כצר כן תאמר לנוס על מי שנס כצר וקורהו נוס כלומר מוצרה. ואם תאמר לנוס לצרוח ותפרשהו לא תקחו כופר למי שיש לו לצרוח לפטרו מן הגלות לא ידעתי היאך יאמר לשוץ לשבת צארכ הרי עדיין לא נס ומהיכן ישוב:

(33) ולא תחניפו. ולא תרשיעו. כתרומתו ולא תחייבו:

(34) אשר אני שכן בתוכה. שלא תשכינו אותי בטומאתה: כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל. אף צומן שהם טמאים שכינה (שרויה) ציניהם:

3 And if they be married to any of the sons of the other tribes of the children of Israel, then will their inheritance be taken away from the inheritance of our fathers, and will be added to the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will it be taken away from the lot of our inheritance.

4 And when the jubilee of the children of Israel shall be, then will their inheritance be added unto the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will their inheritance be taken away from the inheritance of the tribe of our fathers.'

5 And Moses commanded the children of Israel according to the word of the LORD, saying: 'The tribe of the sons of Joseph speaketh right.

6 This is the thing which the LORD hath commanded concerning the daughters of Zelophehad, saying: Let them be married to whom they think best; only into the family of the tribe of their father shall they be married.

7 So shall no inheritance of the children of Israel remove from tribe to tribe; for the children of Israel shall cleave every one to the inheritance of the tribe of his fathers.

8 And every daughter, that possesseth an inheritance in any tribe of the children of Israel, shall be wife unto one of the family of the tribe of her father, that the children of Israel may possess every man the inheritance of his fathers.

וְהָיוּ לְאָחִיד מִבְּנֵי שְׁבִטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרָעָה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסָף עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגֵּרָל נַחֲלָתָנוּ יִגְרָע:

וְאִם־יִהְיֶה תִּיבֹל לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מִטָּה אֲבֹתֵינוּ יִגְרָע נַחֲלָתָן:

וַיִּצְוּ מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יְהוָה לֵאמֹר כֵּן מִטָּה בְנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:

זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צֶלְפָּחָד לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֹד לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:

וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבֹתָיו יִדְּבָקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְכָל־בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאָחִיד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:

(3) ונוסף על נחלת המטה. שהרי צנה יורשה והנן מחסם על שצט אציו:

(4) ואם יהיה היובל. מכאן היה רצי יהודה אומר עמיד היוכל שיפסוק (כ"ו ויקרא פרשתא יג, א): ואם יהיה היובל. כלומר אין זו מכירה שחוזרת ציוכל שהירושה אינה חוזרת. ואפילו אם יהיה היוכל לא מחזור הנחלה לשצטו ונמלא שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם:

(8) וכל בת ירשת נחלה. שלא היה בן לאציה:

- 9 So shall no inheritance remove
from one tribe to another tribe;
for the tribes of the children of
Israel shall cleave each one to its
own inheritance.
- 9 וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה מִמַּטֵּה
לְמַטֵּה אֶחָד כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ
יִדְבְּקוּ מַטֹּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 10 Even as the LORD commanded
Moses, so did the daughters of
Zelophehad.
- 10 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
כִּמָּא דְּפָקִיד יְיָ ית מֹשֶׁה בֶּן
עֲבֵדָא בְּנֹת צֶלְפַּחָד:
- 11 For Mahlah, Tirzah, and Hoglah,
and Milcah, and Noah, the
daughters of Zelophehad, were
married unto their father's
brothers' sons.
- 11 וַתְּהַיְיָנָה מַחֲלָה תִּרְצָה וְהוּגֵלָה
וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בְּנֹת
צֶלְפַּחָד לְבָנֵי אֲחֵי אֲבוֹהֵיהֶן לְנָשִׁים:
- 12 They were married into the
families of the sons of Manasseh
the son of Joseph, and their
inheritance remained in the tribe
of the family of their father.
- 12 מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי־מֹנַשֶׁה בֶּן־
יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן
עַל־מַטֵּה מִשְׁפַּחַת אֲבוֹהֵיהֶן:
- 13 These are the commandments
and the ordinances, which the
LORD commanded by the hand
of Moses unto the children of
Israel in the plains of Moab by
the Jordan at Jericho.
- 13 אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת
מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:

*The Haftarah is Jeremiah 2:4 – 2:28 ע"פ 3:4 – 3:4 on page 197. Sepharadim read Jeremiah 2:4 – 2:28 ע"פ 4:1 – 4:2.
Read this Haftarah even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir is still read, on page 200.*

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-
כָּל-יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַּר
בְּעֶרְבָה מִזֹּל סוּף בֵּין-פָּאֵרָן וּבֵין-תֹּפֶל
וּלְבָן וְחֶזְרֹת וְדֵי זֵהָב:

כסו

THESE ARE the words which Moses spoke unto all Israel beyond the Jordan; in the wilderness, in the Arabah, over against Suph, between Paran and Tophel, and Laban, and Hazeroth, and Di-zahab.

אֶחָד עָשָׂר יוֹם מִחֹרֵב דֶּרֶךְ הַר-שֵׁעִיר
עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ:

2

It is eleven days journey from Horeb unto Kadesh-barnea by the way of mount Seir.

וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בַּעֲשָׂתֵי-עָשָׂר
חֹדֶשׁ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ
אֱלֹהֵם:

3

And it came to pass in the fortieth year, in the eleventh month, on the first day of the month, that Moses spoke unto the children of Israel, according unto all that the LORD had given him in commandment unto them;

אַחֲרֵי הַכּוֹתוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי
אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֵת עֹג מֶלֶךְ
הַבָּשָׁן אֲשֶׁר-יוֹשֵׁב בְּעַשְׂתָּרוֹת בְּאֶדְרֵי:

נזי

after he had smitten Sihon the king of the Amorites, who dwelt in Heshbon, and Og the king of Bashan, who dwelt in Ashtaroth, at Edrei;

בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הוֹאִיל
מֹשֶׁה בְּאֹר אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר:

5

beyond the Jordan, in the land of Moab, took Moses upon him to expound this law, saying:

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֶרֶב
לֵאמֹר רַב-לָכֶם שְׁבַת בְּהָר הַזֶּה:

6

The LORD our God spoke unto us in Horeb, saying: 'Ye have dwelt long enough in this mountain;

פָּנוּ וְסַעֲוּ לָכֶם וּבֵאוּ הָר הָאֱמֹרִי וְאֶל-
כָּל-שְׁכֵנֵי בְּעֶרְבָה בְּהָר וּבְשִׁפְלָה
וּבְגִבּוֹת וּבְחוּף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי
וְהַלְבִּזוֹן עַד-הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרָת:

7

turn you, and take your journey, and go to the hill-country of the Amorites and unto all the places nigh thereunto, in the Arabah, in the hill-country, and in the Lowland, and in the South, and by the sea-shore; the land of the Canaanites, and Lebanon, as far as the great river, the river Euphrates.

רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֵיכֶם אֶת-הָאָרֶץ בָּאוּ
וּרְשׁוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לְאֲבֹתֵיכֶם לְאֶבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב
לֵאמֹר לָהֶם וּלְזֶרְעָם אַחֲרֵיהֶם:

ישראל

Behold, I have set the land before you: go in and possess the land which the LORD swore unto your fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give unto them and to their seed after them.'

וְאָמַר אֲלֵכֶם בָּעֵת הַהוּא לֵאמֹר לֹא-
אֹכֵל לְבָדִי שְׂאֵת אֲתָכֶם:

9

And I spoke unto you at that time, saying: 'I am not able to bear you myself alone;

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּכֶם
הַיּוֹם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב:

10

the LORD your God hath multiplied you, and, behold, ye are this day as the stars of heaven for multitude.—

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתְכֶם יִסַּף עֲלֵיכֶם כָּכֶם
אֶלֶף פַּעַמִּים וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם כְּאֲשֶׁר
דִּבֶּר לָכֶם:

11

The LORD, the God of your fathers, make you a thousand times so many more as ye are, and bless you, as He hath promised you!

הפסרות

הפסרת במדבר

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftarah on page 203.

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם
אֲשֶׁר לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסְפָּר וְהָיָה בְּמִקְוֶה
אֲשֶׁר־יֹאמַר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם וַיֹּאמֶר
לָהֶם בְּנֵי אֱלֹהִים:

II:1

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living God.'

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יִחָדְדוּ
וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ
כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֵל:

2

And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel.

אָמְרוּ לְאַחֵיכֶם עַמִּי וּלְאֲחוֹתֵיכֶם
רַחֲמָה:

3

Say ye unto your brethren: 'Ammi'; and to your sisters, 'Ruhamah.'

רִיבו בְּאִמְכֶם לִיבו כִּי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי
וְאֲנֹכִי לֹא אִישָׁהּ וְתָסֵר זְנוּיֶיהָ מִפָּנֶיהָ
וְנִאֲפֹפֶיהָ מִבֵּין שָׁדֶיהָ:

4

Plead with your mother, plead; For she is not My wife, neither am I her husband; And let her put away her harlotries from her face, And her adulteries from between her breasts;

פֶּן־אֶפְשִׁיטָנָה עֲרֻמָּה וְהַצַּגְתִּיהָ כְּיוֹם
הַיִּלּוּדָה וְשָׁמַתִּיהָ כַּמִּדְבָּר וְשָׂתָהּ כְּאֶרֶץ
צָיָה וְהַמַּתִּיהָ בְּצָמָא:

5

Lest I strip her naked, And set her as in the day that she was born, And make her as a wilderness, And set her like a dry land, And slay her with thirst.

וְאֶת־בְּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי זְנוּנִים
הֵמָּה:

6

And I will not have compassion upon her children; For they are children of harlotry.

כִּי זָנְתָה אִמָּם הַבִּישָׁה הוֹרְתָם כִּי
אִמְרָה אֶלְכָּה אַחֲרֵי מְאֹהֲבֵי נַתַּנִּי לַחֲמִי
וּמִימִי צִמְרִי וּפִשְׁתִּי שִׁמְנִי וְשִׁקּוּנִי:

7

For their mother hath played the harlot, She that conceived them hath done shamefully; For she said: 'I will go after my lovers, That give me my bread and my water, My wool and my flax, mine oil and my drink.'

לִכְן הִנְנִי־שָׂדֶה אֶת־דֶּרֶכָּךְ בְּסִירִים
וְגִדְרָתִי אֶת־גְּדִרָּה וְנִתְיַבּוּתֶיהָ לֹא
תִמָּצָא:

8

Therefore, behold, I will hedge up thy way with thorns, And I will make a wall against her, That she shall not find her paths.

וְרָדְפָה אֶת־מְאֹהֲבֶיהָ וְלֹא־תִשְׁגֶּה אֹתָם
וּבִקְשָׁתָם וְלֹא תִמָּצָא וְאִמְרָה אֶלְכָּה
וְאֶשׁוּבָה אֶל־אִשִּׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי
אִז מֵעַתָּה:

9

And she shall run after her lovers, but she shall not overtake them, And she shall seek them, but shall not find them; Then shall she say: 'I will go and return to my first husband; For then was it better with me than now.'

וְהִיא לֹא יָדְעָה כִּי אֲנֹכִי נָתַתִּי לָהּ תְּדִגָן
וְהַתִּירֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְכֶסֶף הַרְבִּיתִּי לָהּ
וְזָהָב עָשׂוּ לְבָעַל:

10

For she did not know that it was I that gave her The corn, and the wine, and the oil, And multiplied unto her silver and gold, Which they used for Baal.

לָכֵן אֲשׁוּב וְלִקְחֹתִי דִגְנִי בְעֵתוֹ וְתִירוֹשִׁי בְּמוֹעֵדוֹ וְהִצַּלְתִּי צֹמְרִי וּפִשְׁתִּי לְכִסּוֹת אֶת־עֲרוֹתָהּ:	11	Therefore will I take back My corn in the time thereof, And My wine in the season thereof, And will snatch away My wool and My flax Given to cover her nakedness.
וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת־נִבְלָתָהּ לְעֵינֵי מְאַהֲבֶיהָ וְאִישׁ לֹא־יִצִּילֶנָּה מִיָּדִי:	12	And now will I uncover her shame in the sight of her lovers, And none shall deliver her out of My hand.
וְהִשְׁבַּתִּי כָל־מְשׁוֹשֶׁה חֲגֵה חֲדָשָׁה וְשַׁבָּתָהּ וְכָל מוֹעֵדָהּ:	13	I will also cause all her mirth to cease, Her feasts, her new moons, and her sabbaths, And all her appointed seasons.
וְהִשְׁמַתִּי גִפְנֶיהָ וְתַאֲנָתָהּ אֲשֶׁר אָמְרָה אֶתְנֶה הֶמָּה לִּי אֲשֶׁר נָתַנִּי־לִי מְאַהֲבֵי וְשִׁמְתִּים לְיָעַר וְאֶכְלָתֶם חֵית הַשָּׂדֶה:	14	And I will lay waste her vines and her fig-trees, Whereof she hath said: 'These are my hire That my lovers have given me'; And I will make them a forest, And the beasts of the field shall eat them.
וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יְמֵי הַבָּעָלִים אֲשֶׁר תִּקְטִיר לָהֶם וְתַעַד נִזְמָה וְחֻלִּיתָהּ וְתִלְךְ אַחֲרֵי מְאַהֲבֶיהָ וְאֵתִי שָׁכַחָה נָאִם־יְהוָה: (ס)	15	And I will visit upon her the days of the Baalim, Wherein she offered unto them, And decked herself with her ear-rings and her jewels, And went after her lovers, And forgot Me, saith the LORD.
לָכֵן הִנֵּה אֲנֹכִי מִפְתִּיחַ וְהִלַּכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר וּדְבַרְתִּי עַל־לִבָּהּ:	16	Therefore, behold, I will allure her, And bring her into the wilderness, And speak tenderly unto her.
וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־כְּרָמֶיהָ מִשָּׁם וְאֶת־עֵמֶק עֶכוֹר לְפֶתַח תְּקוּהָ וְעֲנָתָה שְׁמָה כִּי־מִי נַעֲוִיָּהּ וּכְיוֹם עֲלוֹתָהּ מֵאֶרֶץ־מִצְרָיִם:	17	And I will give her her vineyards from thence, And the valley of Achor for a door of hope; And she shall respond there, as in the days of her youth, And as in the day when she came up out of the land of Egypt.
וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נָאִם־יְהוָה תִּקְרָא אִישִׁי וְלֹא־תִקְרָאֵנִי עוֹד בַּעֲלִי:	18	And it shall be at that day, saith the LORD, That thou shalt call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali.
וְהִסַּרְתִּי אֶת־שְׁמוֹת הַבָּעָלִים מִפִּיהָ וְלֹא־יִזְכְּרוּ עוֹד בְּשֵׁמָם:	19	For I will take away the names of the Baalim out of her mouth, And they shall no more be mentioned by their name.
וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בְּיוֹם הַהוּא עִם־ חֵית הַשָּׂדֶה וְעִם־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֶמֶשׂ הָאֲדָמָה וְקִשְׁת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה אֲשַׁבֵּר מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁכַּבְתִּים לְבֵטַח:	20	And in that day will I make a covenant for them With the beasts of the field, and with the fowls of heaven, And with the creeping things of the ground; And I will break the bow and the sword and the battle out of the land, And will make them to lie down safely.
וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִּי לְעוֹלָם וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִּי בְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:	21	And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion.
וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִּי בְאֵמֻנָה וְיָדַעַת אֶת־ יְהוָה: (פ)	22	And I will betroth thee unto Me in faithfulness; And thou shalt know the LORD.

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצֹּרַחַה מִמִּשְׁפַּחַת
הַדָּנִי וּשְׁמוֹ מְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ עֲקָרָה וְלֹא
יָלְדָה:

XIII:2

And there was a certain man of Zorah, of the family of the Danites, whose name was Manoah; and his wife was barren, and bore not.

וַיֵּרָא מְלָאךְ-יְהוָה אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ הִנֵּה-נָא אֶת-עֲקָרְךָ וְלֹא יִלְדָּתְךָ
וְהָרִית וְיָלְדָתְךָ בֵּן:

3

And the angel of the LORD appeared unto the woman, and said unto her: 'Behold now, thou art barren, and hast not borne; but thou shalt conceive, and bear a son.

וְעַתָּה הִשָּׁמְרִי נָא וְאַל-תִּשְׁתִּי גֵיּוֹן וְשִׁכָר
וְאַל-תֹּאכְלִי כָל-טָמֵא:

4

Now therefore beware, I pray thee, and drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing.

כִּי הִנֵּךְ הָיָה וְיִלְדָתְךָ בֵּן וּמוֹרָה לֹא-
יֵעָלֶה עַל-רֹאשׁוֹ כִּי-נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה
הַנֶּעַר מִן-הַבֶּטֶן וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ
אֶת-יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים:

5

For, lo, thou shalt conceive, and bear a son; and no razor shall come upon his head; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb; and he shall begin to save Israel out of the hand of the Philistines.'

וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לֹאמַר
אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמַרְאֵהוּ
כְּמַרְאֵה מְלָאךְ הָאֱלֹהִים נֹרָא מְאֹד
וְלֹא שָׁאֲלָתִיהוּ אִי-מִנֵּה הוּא וְאֶת-שְׁמוֹ
לֹא-הִגִּיד לִי:

6

Then the woman came and told her husband, saying: 'A man of God came unto me, and his countenance was like the countenance of the angel of God, very terrible; and I asked him not whence he was, neither told he me his name;

וַיֹּאמֶר לִי הִנֵּךְ הָיָה וְיִלְדָתְךָ בֵּן וְעַתָּה
אֲל-תִשְׁתִּי גֵיּוֹן וְשִׁכָר וְאַל-תֹּאכְלִי כָל-
טָמֵא כִּי-נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר
מִן-הַבֶּטֶן עַד-יוֹם מוֹתוֹ: (פ)

7

but he said unto me: Behold, thou shalt conceive, and bear a son; and now drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb to the day of his death.'

וַיַּעֲתֶר מְנוּחַ אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי
אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ יָבוֹא-נָא
עוֹד אֵלֵינוּ וְיִרְנֵנוּ מִה-נַּעֲשֶׂה לְנֶעַר
הַיּוֹלֵד:

8

Then Manoah entreated the LORD, and said: 'Oh, LORD, I pray Thee, let the man of God whom Thou didst send come again unto us, and teach us what we shall do unto the child that shall be born.'

וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מְנוּחַ וַיָּבֹא
מְלָאךְ הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל-הָאִשָּׁה וְהִיא
יוֹשֶׁבֶת בַּשָּׂדֶה וּמְנוּחַ אִשָּׁה אֵין עִמָּה:

9

And God hearkened to the voice of Manoah; and the angel of God came again unto the woman as she sat in the field; but Manoah her husband was not with her.

וַתַּמְהַר הָאִשָּׁה וַתָּרֶץ וַתִּגֵּד לְאִישָׁהּ
וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ
אֲשֶׁר-בָּא בְיוֹם אֵלַי:

10

And the woman made haste, and ran, and told her husband, and said unto him: 'Behold, the man hath appeared unto me, that came unto me that day.'

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מְנוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא
אֶל-הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ
אֲשֶׁר-דִּבַּרְתָּ אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי:

11

And Manoah arose, and went after his wife, and came to the man, and said unto him: 'Art thou the man that spakest unto the woman?' And he said: 'I am.'

- 12 וַיֹּאמֶר מְנוּחַ עֲתָה יָבֵא דְבָרֶיךָ מֵה־יְהוָה מִשְׁפַּט־הַנֶּעַר וּמַעֲשָׂהוּ:
- 13 וַיֹּאמֶר מְלָאךְ יְהוָה אֶל־מְנוּחַ מִכָּל אֲשֶׁר־אָמַרְתִּי אֶל־הָאִשָּׁה תִּשְׁמָר:
- 14 מִכָּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִגֶּפֶן הַיֵּין לֹא תֹאכַל וַיֵּין וְשִׁכָר אֶל־תִּשָּׂה וְכָל־טְמֵאָה אֶל־תֹּאכַל כָּל אֲשֶׁר־צִוִּיתִי תִשְׁמָר: (ס)
- 15 וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל־מְלָאךְ יְהוָה נַעֲצְרָה־נָּא אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עֲזִים:
- 16 וַיֹּאמֶר מְלָאךְ יְהוָה אֶל־מְנוּחַ אִם־תַּעֲצֹרְנִי לֹא־אֲכַל בְּלֶחְמְךָ וְאִם־תַּעֲשֶׂה עֹלָה לַיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא־יָדַע מְנוּחַ כִּי־מְלָאךְ יְהוָה הוּא:
- 17 וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל־מְלָאךְ יְהוָה מִי שְׁמֶךָ כִּי־יָבֵא (כ' דְּבָרֶיךָ) [ק' דְּבָרֶיךָ] וְכַבֵּדְנִי:
- 18 וַיֹּאמֶר לוֹ מְלָאךְ יְהוָה לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשְׁמִי וְהוּא־פָּלֵא: (פ)
- 19 וַיִּקַּח מְנוּחַ אֶת־גְּדִי הָעֲזִים וְאֶת־הַמִּנְחָה וַיַּעַל עַל־הַצֹּר לַיהוָה וּמִפְּלֹא לַעֲשׂוֹת וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים:
- 20 וַיְהִי בְעֵלוֹת הַלֶּהֶב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ הַשְּׁמִימָה וַיַּעַל מְלָאךְ־יְהוָה בְּלֶהֱב הַמִּזְבֵּחַ וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם אֲרָצָה:
- 21 וְלֹא־יָסַף עוֹד מְלָאךְ יְהוָה לְהִרְאֹה אֶל־מְנוּחַ וְאֶל־אִשְׁתּוֹ אַי יָדַע מְנוּחַ כִּי־מְלָאךְ יְהוָה הוּא:
- 22 וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל־אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי אֱלֹהִים רָאִינוּ:
- 23 וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוֹ חֲפֹץ יְהוָה לְהַמִּיתֵנוּ לֹא־לָקַח מִיָּדֵנוּ עֹלָה וּמִנְחָה וְלֹא הִרְאָנוּ אֶת־כָּל־אֱלֹה וְכָעַת לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ כִּזְאת:
- 24 וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שַׁמְשׁוֹן וַיִּגְדַּל הַנֶּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה:
- And Manoah said: 'Now when thy word cometh to pass, what shall be the rule for the child, and what shall be done with him?'
- And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Of all that I said unto the woman let her beware.
- She may not eat of any thing that cometh of the grapevine, neither let her drink wine or strong drink, nor eat any unclean thing; all that I commanded her let her observe.'
- And Manoah said unto the angel of the LORD: 'I pray thee, let us detain thee, that we may make ready a kid for thee.'
- And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Though thou detain me, I will not eat of thy bread; and if thou wilt make ready a burnt-offering, thou must offer it unto the LORD.' For Manoah knew not that he was the angel of the LORD.
- And Manoah said unto the angel of the LORD: 'What is thy name, that when thy words come to pass we may do thee honour?'
- And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore askest thou after my name, seeing it is hidden?'
- So Manoah took the kid with the meal-offering, and offered it upon the rock unto the LORD; and [the angel] did wondrously, and Manoah and his wife looked on.
- For it came to pass, when the flame went up toward heaven from off the altar, that the angel of the LORD ascended in the flame of the altar; and Manoah and his wife looked on; and they fell on their faces to the ground.
- But the angel of the LORD did no more appear to Manoah or to his wife. Then Manoah knew that he was the angel of the LORD.
- And Manoah said unto his wife: 'We shall surely die, because we have seen God.'
- But his wife said unto him: 'If the LORD were pleased to kill us, He would not have received a burnt-offering and a meal-offering at our hand, neither would He have shown us all these things, nor would at this time have told such things as these.'
- And the woman bore a son, and called his name Samson; and the child grew, and the LORD blessed him.

וַתְּחַלּ רִיחַ יְהוָה לִפְעָמוֹ בְּמַחֲנֵה־דָן
בֵּין צֹרַחַ וּבֵין אֶשְׁתָּאוֹל: (פ)

25

And the spirit of the LORD began to move him in Mahaneh-dan, between Zorah and Eshtaol.

הפטרת בהעלתך

The Haftarah is Zechariah 2:14 – 4:7.

רְנִי וְשִׂמְחִי בַת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא
וְשֹׁכְנֹתִי בְּתוֹכְךָ נְאֻם־יְהוָה:

II:14

'Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the LORD.

וְנִלְווּ גוֹיִם רַבִּים אֶל־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וְהָיוּ לִי לְעָם וְשֹׁכְנֹתִי בְּתוֹכְךָ וְיָדַעַתְּ
כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ:

15

And many nations shall join themselves to the LORD in that day, and shall be My people, and I will dwell in the midst of thee; and thou shalt know that the LORD of hosts hath sent me unto thee.

וְנָחַל יְהוָה אֶת־יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל
אֲדָמַת הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלַם:

16

And the LORD shall inherit Judah as His portion in the holy land, and shall choose Jerusalem again.

הִסָּתֵם כָּל־בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נִעֹזֵר
מִמַּעוֹן קֹדֶשׁוֹ: (פ)

17

Be silent, all flesh, before the LORD; for He is aroused out of His holy habitation.

וַיִּרְאֵנִי אֶת־יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד
לִפְנֵי מַלְאָךְ יְהוָה וְהַשָּׁטָן עֹמֵד עַל־
יְמִינוֹ לְשָׁטְנוֹ:

III:1

And he showed me Joshua the high priest standing before the angel of the LORD, and Satan standing at his right hand to accuse him.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׁטָן יִגְעַר יְהוָה
בְּךָ הַשָּׁטָן וְיִגְעַר יְהוָה בְּךָ הַבָּחַר
בִּירוּשָׁלַם תִּלּוֹא זֶה אוֹד מִצֵּל מָאֵשׁ:

2

And the LORD said unto Satan: 'The LORD rebuke thee, O Satan, yea, the LORD that hath chosen Jerusalem rebuke thee; is not this man a brand plucked out of the fire?'

וַיַּהֲשֵׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים צוּאִים וְעָמַד
לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ:

3

Now Joshua was clothed with filthy garments, and stood before the angel.

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל־הָעֹמְדִים לִפְנָיו לֵאמֹר
הִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצּוּאִים מֵעָלָיו וַיֹּאמֶר
אֵלָיו רְאֵה הָעֲבִרְתִּי מֵעָלֶיךָ עֲוֹנוֹךָ
וְהִלְבַּשׁ אֶתְךָ מַחְלָצוֹת:

4

And he answered and spoke unto those that stood before him, saying: 'Take the filthy garments from off him.' And unto him he said: 'Behold, I cause thine iniquity to pass from thee, and I will clothe thee with robes.'

וַאֲמַר יוֹשִׁימוּ צִנִּיף טָהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ
וַיִּשְׁימוּ הַצִּנִּיף הַטָּהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ
וַיִּלְבְּשֵׁהוּ בְּגָדִים וּמַלְאָךְ יְהוָה עֹמֵד:

5

And I said: 'Let them set a fair mitre upon his head.' So they set a fair mitre upon his head, and clothed him with garments; and the angel of the LORD stood by.

וַיַּעַד מַלְאָךְ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר:

6

And the angel of the LORD forewarned Joshua, saying:

כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־בְּדַרְכִּי תֵלֵךְ וְאִם־אֶת־מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמֹר וְגַם־אֶתְּהִל תִּדְרִין אֶת־בֵּיתִי וְגַם־תִּשְׁמֹר אֶת־חֲצָרֵי וְנָתַתִּי לָךְ מִהֲלָכִים בֵּין הָעַמִּים הָאֵלֶּה:

שָׁמַע־נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶתְּהִל וְרַעֲיָהּ הַיֹּשְׁבִים לִפְנֵיהֶ כִּי־אֲנֹשִׁי מוֹפֵת הִמָּה כִּי־הִנֵּנִי מְבִיא אֶת־עַבְדִּי צִמְח:

כִּי הִנֵּה הָאֶבֶן אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ עַל־אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם הִנֵּנִי מִפֶּתַח פֶּתַחָהּ נֹאֵם יְהוָה צְבָאוֹת וּמִשְׁתִּי אֶת־עֵינֵי הָאָרֶץ־הַזֹּאת בְּיוֹם אֶחָד:

בְּיוֹם הַהוּא נֹאֵם יְהוָה צְבָאוֹת תִּקְרָאוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ אֶל־תַּחַת גֶּפֶן וְאֶל־תַּחַת הָאֵנָה:

וַיָּשָׁב הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיַּעֲרֵנִי כְּאִשׁ אֲשֶׁר־יָעוֹר מִשְׁנָתוֹ:

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה (כ) וַיֹּאמֶר [ק' וְאָמַר] רָאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָהּ וְגִלְגָּה עַל־רֹאשָׁהּ וּשְׁבָעָה נִרְתִּיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וּשְׁבָעָה מוֹצָקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְּמִין הַגִּלְגָּה וְאֶחָד עַל־שְׂמאלָהּ:

וָאֲנִי וָאָמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר מָה־אֵלֶּה אֲדֹנִי:

וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא יָדַעְתָּ מִה־הֵמָּה אֵלֶּה וָאָמַר לֹא אֲדֹנִי:

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־יְהוָה אֶל־זִרְבָּבֶל לֵאמֹר לֹא בְחֵיל וְלֹא בְכַח כִּי אִם־בְּרוּחִי אִמַּר יְהוָה צְבָאוֹת:

מִי־אַתָּה הַר־הַגָּדוֹל לִפְנֵי זִרְבָּבֶל לְמִי־שֶׁר וְהוֹצִיא אֶת־הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה תִּשְׁאֲלוֹת תֵּן תֵּן לָהּ: (פ)

'Thus saith the LORD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

Hear now, O Joshua the high priest, thou and thy fellows that sit before thee; for they are men that are a sign; for, behold, I will bring forth My servant the Shoot.

For behold the stone that I have laid before Joshua; upon one stone are seven facets; behold, I will engrave the graving thereof, saith the LORD of hosts: And I will remove the iniquity of that land in one day.

In that day, saith the LORD of hosts, shall ye call every man his neighbour under the vine and under the fig-tree.

IV:1 And the angel that spoke with me returned, and waked me, as a man that is wakened out of his sleep.

2 And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

3 and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

4 And I answered and spoke to the angel that spoke with me, saying: 'What are these, my lord?'

5 Then the angel that spoke with me answered and said unto me: 'Knowest thou not what these are?' And I said: 'No, my lord.'

6 Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the LORD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the LORD of hosts.

7 Who art thou, O great mountain before Zerubbabel? thou shalt become a plain; and he shall bring forth the top stone with shoutings of Grace, grace, unto it.'

הפטרת שלח לך

The Haftarah is Joshua 2:1 – 2:24.

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן מִן-הַשְּׁטִים
שְׁנַיִם-אֲנָשִׁים מְרַגְלִים חֲרַשׁ לֵאמֹר
לָכוּ רְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וְאֶת-יְרִיחוֹ וְנִלְכוּ
וַיָּבֹאוּ בֵּית-אִשָּׁה זֹנָה וּשְׁמָהּ רַחַב
וַיִּשְׁכְּבוּ-שָׁמָּה:

II:1

And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there.

וַיֹּאמֶר לְמַלְךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה
אֲנָשִׁים בָּאוּ הֵנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְחַפֵּר אֶת-הָאָרֶץ:

2

And it was told the king of Jericho, saying: 'Behold, there came men in hither to-night of the children of Israel to search out the land.'

וַיִּשְׁלַח מַלְךְ יְרִיחוֹ אֶל-רַחַב לֵאמֹר
הוֹצִיאי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלַיָּךְ אֲשֶׁר-
בָּאוּ לְבִיתְךָ כִּי לְחַפֵּר אֶת-כָּל-הָאָרֶץ
בָּאוּ:

3

And the king of Jericho sent unto Rahab, saying: 'Bring forth the men that are come to thee, that are entered into thy house; for they are come to search out all the land.'

וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת-שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנּוּ
וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא
יָדַעְתִּי מֵאֵין הֵמָּה:

4

And the woman took the two men, and hid them; and she said: 'Yea, the men came unto me, but I knew not whence they were;

וַיְהִי הַשָּׁעַר לִסְגֹּר בַּחֲשָׁךְ וְהָאֲנָשִׁים
יָצְאוּ לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים
רָדְפוּ מִתֵּר אַחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁגֹּחוּם:

5

and it came to pass about the time of the shutting of the gate, when it was dark, that the men went out; whither the men went I know not; pursue after them quickly; for ye shall overtake them.'

וְהִיא הֶעֱלָתָם הַגִּגֶּה וַתִּטְמְנֵם בַּפִּשְׁתִּי
הָעֵץ הָעֹרְכוֹת לָהּ עַל-הַגֵּג:

6

But she had brought them up to the roof, and hid them with the stalks of flax, which she had spread out upon the roof.

וְהָאֲנָשִׁים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם בְּרֹדֶף הַיַּרְדֵּן
עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשָּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרָי
כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ הָרֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם:

7

And the men pursued after them the way to the Jordan unto the fords; and as soon as they that pursued after them were gone out, the gate was shut.

וְהִמָּה טָרַם יֹשְׁכֵבִין וְהִיא עָלְתָה
עֲלֵיהֶם עַל-הַגֵּג:

8

And before they were laid down, she came up unto them upon the roof;

וַתֹּאמֶר אֶל-הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי-נָתַן
יְהוָה לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ וְכִי-נִפְלָה
אִימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי נָמְגוּ כָל-יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם:

9

and she said unto the men: 'I know that the LORD hath given you the land, and that your terror is fallen upon us, and that all the inhabitants of the land melt away before you.

כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר-הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת-
מִי יַם-סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֹאתְכֶם מִמִּצְרַיִם
וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי
אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיתָן וּלְעוֹג אֲשֶׁר
הִחָרַמְתֶּם אוֹתָם:

10

For we have heard how the LORD dried up the water of the Red Sea before you, when ye came out of Egypt; and what ye did unto the two kings of the Amorites, that were beyond the Jordan, unto Sihon and to Og, whom ye utterly destroyed.

וּנְשָׁמַע וַיִּמָּס לִבָּנוּ וְלֹא-קָמָה עוֹד
רוּחַ בָּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הוא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-
הָאָרֶץ מִתַּחַת:

11 And as soon as we had heard it, our hearts did melt, neither did there remain any more spirit in any man, because of you; for the LORD your God, He is God in heaven above, and on earth beneath.

וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּנָא לִי בִיהוָה כִּי-עָשִׂיתִי
עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם-אִתָּם עִם-בֵּיתִי
אֲבִי חֶסֶד וְנָתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֶת:

12 Now therefore, I pray you, swear unto me by the LORD, since I have dealt kindly with you, that ye also will deal kindly with my father's house—and give me a true token—

וְהַחַיִּיתֶם אֶת-אָבִי וְאֶת-אִמִּי וְאֶת-אָחִי
וְאֶת- (כ') אַחֹותַי [ק' אַחִיוֹתַי] וְאֶת כָּל-
אֲשֶׁר לָהֶם וְהַצַּלְתֶּם אֶת-נַפְשֵׁינוּ
מִמּוֹת:

13 and save alive my father, and my mother, and my brethren, and my sisters, and all that they have, and deliver our lives from death.'

וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם
לָמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת-דְּבָרֵנוּ
זֶה וְהָיָה בְּתִי-יִהְיֶה לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ
וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וְאֱמֶת:

14 And the men said unto her: 'Our life for yours, if ye tell not this our business; and it shall be, when the LORD giveth us the land, that we will deal kindly and truly with thee.'

וַתִּזְרְקֵם בַּחֲבֵל בְּעַד הַחַלּוֹן כִּי בֵיתָהּ
בְּקִיר הַחוּמָה וּבְחוּמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת:

15 Then she let them down by a cord through the window; for her house was upon the side of the wall, and she dwelt upon the wall.

וַתֹּאמֶר לָהֶם הִתְּרָה לָכֵן פֶּן-יִפְגְּעוּ
בְּכֶם הָרֹדְפִים וְנִחַבְתֶּם שְׁמָה שְׁלֹשַׁת
יָמִים עַד שׁוּב הָרֹדְפִים וְאַחֵר תֵּלְכוּ
לְדֶרֶכְכֶּם:

16 And she said unto them: 'Get you to the mountain, lest the pursuers light upon you; and hide yourselves there three days, until the pursuers be returned; and afterward may ye go your way.'

וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נָקִים אֲנַחְנוּ
מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשָּׁבְעָתָנוּ:

17 And the men said unto her: 'We will be guiltless of this thine oath which thou hast made us to swear.

הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים בָּאָרֶץ אֶת-תְּקֹנֹת
חוּטֵי הַשָּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרִי בַּחַלּוֹן אֲשֶׁר
הוֹרְדָתָנוּ בּוֹ וְאֶת-אֲבִיד וְאֶת-אִמּוֹ
וְאֶת-אֲחִיד וְאֶת כָּל-בֵּית אֲבִיד תֹּאסֶפִי
אֵלֶיךָ הַבֵּיתָה:

18 Behold, when we come into the land, thou shalt bind this line of scarlet thread in the window which thou didst let us down by; and thou shalt gather unto thee into the house thy father, and thy mother, and thy brethren, and all thy father's household.

וְהָיָה כָל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִדִּלְתֵי בֵיתְךָ
הַחוּצָה דָּמּוּ בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ נָקִים וְכָל
אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בַּבַּיִת דָּמּוּ בְּרֹאשׁוֹ
אִם-יָד תִּהְיֶה-בּוֹ:

19 And it shall be, that whosoever shall go out of the doors of thy house into the street, his blood shall be upon his head, and we will be guiltless; and whosoever shall be with thee in the house, his blood shall be on our head, if any hand be upon him.

וְאִם-תִּגִּידִי אֶת-דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיִינוּ נָקִים
מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשָּׁבְעָתָנוּ:

20 But if thou utter this our business, then we will be guiltless of thine oath which thou hast made us to swear.'

וַתֹּאמֶר כְּדִבְרֵיכֶם כֵּן-הוּא וַתִּשְׁלַחֵם
וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֶׁר אֶת-תְּקֹנֹת הַשָּׁנִי בַּחַלּוֹן:

21 And she said: 'According unto your words, so be it.' And she sent them away, and they departed; and she bound the scarlet line in the window.

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הַהָרָה וַיָּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד-שָׁבוּ הָרֹדְפִים וַיִּבְקְשׂוּ הָרֹדְפִים בְּכָל-הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ:

22 And they went, and came unto the mountain, and abode there three days, until the pursuers were returned; and the pursuers sought them throughout all the way, but found them not.

וַיָּשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדּוּ מִהָהָר וַיַּעֲבְרוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וַיִּסְפְּרוּ-לוֹ אֵת כָּל-הַמַּצָּאוֹת אֲשֶׁר:

23 Then the two men returned, and descended from the mountain, and passed over, and came to Joshua the son of Nun; and they told him all that had befallen them.

וַיֹּאמְרוּ אֶל-יְהוֹשֻׁעַ כִּי-נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ אֶת-כָּל-הָאָרֶץ וְגַם-נִמְגּוּ כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵינוּ: (ס)

24 And they said unto Joshua: 'Truly the LORD hath delivered into our hands all the land; and moreover all the inhabitants of the land do melt away before us.'

הפסרת קורח

The Haftarah is I Samuel 11:14 – 12:22. On Rosh Hodesh, read the Maftir and Haftarah on page 200.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם לְכוּ וְנִלְכָּה הַגִּלְגָּל וְנַחֲדַשׁ שָׁם הַמְּלֹכָה:

XI:14 Then said Samuel to the people: 'Come and let us go to Gilgal, and renew the kingdom there.'

וַיֵּלְכוּ כָּל-הָעָם הַגִּלְגָּל וַיַּמְלִכוּ שָׁם אֶת-שָׁאוּל לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָּל וַיִּזְבְּחוּ-שָׁם זִבְחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׂמַח שָׁם שָׁאוּל וְכָל-אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד-מָאד: (פ)

15 And all the people went to Gilgal; and there they made Saul king before the LORD in Gilgal; and there they sacrificed sacrifices of peace-offerings before the LORD; and there Saul and all the men of Israel rejoiced greatly.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל הִנֵּה שָׁמַעְתִּי בְקוֹלְכֶם לְכָל אֲשֶׁר-אָמַרְתֶּם לִי וְאִמְלִיד עֲלֵיכֶם מֵלֶךְ:

XII:1 And Samuel said unto all Israel: 'Behold, I have hearkened unto your voice in all that ye said unto me, and have made a king over you.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מַתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם וְאֲנִי זָקֵנִתִּי וְשִׁבְתִּי וּבְנֵי הַנֶּם אִתְּכֶם וְאֲנִי הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנְעֹרִי עַד-הַיּוֹם הַזֶּה:

2 And now, behold, the king walketh before you; and I am old and grayheaded; and, behold, my sons are with you; and I have walked before you from my youth unto this day.

הֲנִי עֲנוּ בִּי נֹגֵד יְהוָה וְנִגַּד מִשִּׁיחוּ אֶת-שׁוֹר׃ מִי לָקַחְתִּי וְחִמּוֹר מִי לָקַחְתִּי וְאֶת-מִי עֲשָׂקְתִּי אֶת-מִי רָצוּתִי וּמִי מִי לָקַחְתִּי כֹפֶר וְאֲעֲלִים עֵינִי בּוֹ וְאֲשִׁיב לָכֶם:

3 Here I am; witness against me before the LORD, and before His anointed: whose ox have I taken? or whose ass have I taken? or whom have I defrauded? or whom have I oppressed? or of whose hand have I taken a ransom to blind mine eyes therewith? and I will restore it you.'

וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשָׂקְתָנוּ וְלֹא רָצוּתָנוּ וְלֹא לָקַחְתָּ מִי־אִישׁ מִדְּאִישׁ מְאוּמָּה:

4 And they said: 'Thou hast not defrauded us, nor oppressed us, neither hast thou taken aught of any man's hand.'

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד יְהוָה בְּכֶם וְעַד
מְשִׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מָצָאתֶם בְּיָדִי
מֵאוֹמָה וַיֹּאמְרוּ עַד: (פ)

5 And he said unto them: 'The LORD is witness against you, and His anointed is witness this day, that ye have not found aught in my hand.' And they said: 'He is witness.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר
עָשָׂה אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וְאֲשֶׁר
הֵעֲלָה אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

6 And Samuel said unto the people: 'It is the LORD that made Moses and Aaron, and that brought your fathers up out of the land of Egypt.

וְעַתָּה הִתְיַצְבוּ וְאִשְׁפָּטָה אִתְּכֶם לִפְנֵי
יְהוָה אֵת כָּל-צַדִּיקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר-עָשָׂה
אִתְּכֶם וְאֶת-אֲבוֹתֵיכֶם:

7 Now therefore stand still, that I may plead with you before the LORD concerning all the righteous acts of the LORD, which He did to you and to your fathers.

כַּאֲשֶׁר-בָּא יַעֲקֹב מִצְרַיִם וַיִּזְעְקוּ
אֲבוֹתֵיכֶם אֶל-יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-
מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וַיֹּצִיאוּ אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם
מִמִּצְרַיִם וַיִּשְׁבּוּם בְּמָקוֹם הַזֶּה:

8 When Jacob was come into Egypt, then your fathers cried unto the LORD, and the LORD sent Moses and Aaron, who brought forth your fathers out of Egypt, and they were made to dwell in this place.

וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכְּרוּ
אֹתָם בְּיַד סִיסְרָא שַׂר-צָבָא חֲצֹר
וּבְיַד-פִּלְשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב
וַיִּלָּחֲמוּ בָּם:

9 But they forgot the LORD their God, and He gave them over into the hand of Sisera, captain of the host of Hazor, and into the hand of the Philistines, and into the hand of the king of Moab, and they fought against them.

וַיִּזְעְקוּ אֶל-יְהוָה (כ' וַיֹּאמֶר) [ק'
וַיֹּאמְרוּ] חָטֵאוּנוּ כִּי עֲזַבְנוּ אֶת-יְהוָה
וְנַעֲבֹד אֶת-הַבְּעֵלִים וְאֶת-הָעִשְׂתָּרוֹת
וְעַתָּה הַצִּילֵנוּ מִיַּד אֹיְבֵינוּ וְנַעֲבֹדְךָ:

10 And they cried unto the LORD, and said: We have sinned, because we have forsaken the LORD, and have served the Baalim and the Ashtaroth; but now deliver us out of the hand of our enemies, and we will serve Thee.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-יֵרֻבְבָּעַל וְאֶת-בְּדָן
וְאֶת-יִפְתָּח וְאֶת-שְׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם
מִיַּד אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וַתִּשְׁכְּבוּ בְטָח:

11 And the LORD sent Jerubbaal, and Bedan, and Jephthah, and Samuel, and delivered you out of the hand of your enemies on every side, and ye dwelt in safety.

וַתֵּרְאוּ כִּי-נָחָשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן בָּא
עֲלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי-מֶלֶךְ יִמְלֹךְ
עָלֵינוּ וַיְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מֶלֶכְכֶּם:

12 And when ye saw that Nahash the king of the children of Ammon came against you, ye said unto me: Nay, but a king shall reign over us; when the LORD your God was your king.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בָּחַרְתֶּם אֲשֶׁר
שָׁאַלְתֶּם וְהִנֵּה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

13 Now therefore behold the king whom ye have chosen, and whom ye have asked for; and, behold, the LORD hath set a king over you.

אִם-תִּירָאוּ אֶת-יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ
וּשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת-פִּי
יְהוָה וְהִיתֶם גַּם-אִתָּם וְגַם-הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר
מֶלֶךְ עֲלֵיכֶם אַחֵר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

14 If ye will fear the LORD, and serve Him, and hearken unto His voice, and not rebel against the commandment of the LORD, and both ye and also the king that reigneth over you be followers of the LORD your God—;

וְאִם-לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמִרְיָתֶם
אֶת-פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד-יְהוָה בָּכֶם
וּבְאֲבוֹתֵיכֶם:

15 but if ye will not hearken unto the voice of the LORD, but rebel against the commandment of the LORD, then shall the hand of the LORD be against you, and against your fathers.

גַּם־עַתָּה הִתְנַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר
הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר יַהֲוֶה עֹשֶׂה לְעֵינֵיכֶם:

16 Now therefore stand still and see this great thing, which the LORD will do before your eyes.

הֲלֹא קִצִּיר־חִטִּים הַיּוֹם אֲקַרְא אֶל־
יַהֲוֶה וַיִּתֵּן קָלֹת וּמָטָר וּדְעוּ וּרְאוּ כִּי־
רַעַתְכֶם רַבָּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יַהֲוֶה
לְשֹׂאֵל לָכֶם מֶלֶךְ: (ס)

17 Is it not wheat harvest to-day? I will call unto the LORD, that He may send thunder and rain; and ye shall know and see that your wickedness is great, which ye have done in the sight of the LORD, in asking you a king.'

וַיִּקְרָא שָׁמוּאֵל אֶל־יַהֲוֶה וַיִּתֵּן יַהֲוֶה
קָלֹת וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָל־
הָעָם מְאֹד אֶת־יַהֲוֶה וְאֶת־שָׁמוּאֵל:

18 So Samuel called unto the LORD; and the LORD sent thunder and rain that day; and all the people greatly feared the LORD and Samuel.

וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אֶל־שָׁמוּאֵל הַתְּפַלֵּל
בְּעַד־עַבְדֶּיךָ אֶל־יַהֲוֶה אֱלֹהֵינוּ וְאֵל־
נַמּוֹת כִּי־יִסָּפְנוּ עָלֵינוּ כָּל־חַטֹּאתֵינוּ רָעָה
לְשֹׂאֵל לָנוּ מֶלֶךְ:

19 And all the people said unto Samuel: 'Pray for thy servants unto the LORD thy God, that we die not; for we have added unto all our sins this evil, to ask us a king.'

וַיֹּאמֶר שָׁמוּאֵל אֶל־הָעָם אַל־תִּירְאוּ
אִתְּם עֲשִׂיתֶם אֵת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת אֲדָּךְ
אֶל־תְּסֹרּוּ מֵאַחֲרַי יַהֲוֶה וַעֲבַדְתֶּם אֶת־
יַהֲוֶה בְּכָל־לְבַבְכֶּם:

20 And Samuel said unto the people: 'Fear not; ye have indeed done all this evil; yet turn not aside from following the LORD, but serve the LORD with all your heart;

וְלֹא תִסְרוּ כִּי אַחֲרַי תִּהְיוּ אֲשֶׁר לֹא־
יוֹעִילוּ וְלֹא יִצְּלוּ כִּי־תִהְיוּ הָמָּה:

21 and turn ye not aside; for then should ye go after vain things which cannot profit nor deliver, for they are vain.

כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יַהֲוֶה אֶת־עַמּוֹ בְּעַבְדּוֹ שָׁמוּ
הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יַהֲוֶה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם
לֹא לָעָם:

22 For the LORD will not forsake His people for His great name's sake; because it hath pleased the LORD to make you a people unto Himself.

הפטרת חקת

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33. On Rosh Hodesh, read the Maftir and Haftarah on page 200.

וַיִּפְתָּח הַגִּלְעָדִי הַיְּהוּדִי גִבּוֹר חָיִל וְהוּא
בֶּן־אִשָּׁה זֹנָה וַיּוֹלֵד גִּלְעָד אֶת־יִפְתָּח:

XI:1 Now Jephthah the Gileadite was a mighty man of valour, and he was the son of a harlot; and Gilead begot Jephthah.

וַתֵּלֶד אִשְׁת־גִּלְעָד לוֹ בָּנִים וַיִּגְדְּלוּ
בְּנֵי־הָאִשָּׁה וַיַּגְרִשׁוּ אֶת־יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ
לוֹ לֹא־תִנָּחַל בְּבֵית־אֲבִינוּ כִּי בֶן־אִשָּׁה
אַחֲרֵת אָתָּה:

2 And Gilead's wife bore him sons; and when his wife's sons grew up, they drove out Jephthah, and said unto him: 'Thou shalt not inherit in our father's house; for thou art the son of another woman.'

וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִבְּנֵי אָחִיו וַיָּשָׁב בְּאֶרֶץ
טוֹב וַיִּתְּלַקְטוּ אֶל־יִפְתָּח אַנְשִׁים רִיקִים
וַיֵּצְאוּ עִמּוֹ: (פ)

3 Then Jephthah fled from his brethren, and dwelt in the land of Tob; and there were gathered vain fellows to Jephthah, and they went out with him.

וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-יִשְׂרָאֵל:	4	And it came to pass after a while, that the children of Ammon made war against Israel.
וַיְהִי כִּאֲשֶׁר-נִלָּחֲמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-יִשְׂרָאֵל וַיָּלְכוּ זִקְנֵי גִלְעָד לִקְחַת אֶת-יִפְתָּח מֵאֶרֶץ טוֹב:	5	And it was so, that when the children of Ammon made war against Israel, the elders of Gilead went to fetch Jephthah out of the land of Tob.
וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לָכֵה וְהָיִיתָ לָּנוּ לְקָצִין וְנִלָּחֲמָה בְּבְנֵי עַמּוֹן:	6	And they said unto Jephthah: 'Come and be our chief, that we may fight with the children of Ammon.'
וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לְזִקְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אַתֶּם שִׂנְאֵתֶם אוֹתִי וְהִגַּרְשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי וּמִדָּוֶעַ בְּאַתֶּם אֵלַי עַתָּה כִּאֲשֶׁר צָר לָכֶם:	7	And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'Did not ye hate me, and drive me out of my father's house? and why are ye come unto me now when ye are in distress?'
וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי גִלְעָד אֶל-יִפְתָּח לְכֹן עִתָּה שְׁבָנוּ אִלֶּיךָ וְהִלַּכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלָּחֲמָתָ בְּבְנֵי עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ לְכָל יִשְׂרָאֵל גִּלְעָד:	8	And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'Therefore are we returned to thee now, that thou mayest go with us, and fight with the children of Ammon, and thou shalt be our head over all the inhabitants of Gilead.'
וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֶל-זִקְנֵי גִלְעָד אִם-מְשִׁיבִים אַתֶּם אוֹתִי לְהִלָּחֵם בְּבְנֵי עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה אוֹתָם לִפְנֵי אֲנִי אֶהְיֶה לָכֶם לְרֹאשׁ:	9	And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'If ye bring me back home to fight with the children of Ammon, and the LORD deliver them before me, I will be your head.'
וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי-גִלְעָד אֶל-יִפְתָּח יְהוָה יְהִיָּה שֹׁמֵעַ בִּינוֹתֵינוּ אִם-לֹא כִדְבָרְךָ כֵּן נַעֲשֶׂה:	10	And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'The LORD shall be witness between us; surely according to thy word so will we do.'
וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם-זִקְנֵי גִלְעָד וַיִּשְׁמְנוּ הָעָם אוֹתוֹ עָלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקָצִין וַיְדַבֵּר יִפְתָּח אֶת-כָּל-דְּבָרָיו לִפְנֵי יְהוָה בַּמִּצְפָּה: (פ)	11	Then Jephthah went with the elders of Gilead, and the people made him head and chief over them; and Jephthah spoke all his words before the LORD in Mizpah.
וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מְלָאכִים אֶל-מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן לֵאמֹר מִה-לִּי וְלִךָ כִּי-בָאתָ אֵלַי לְהִלָּחֵם בְּאַרְצִי:	12	And Jephthah sent messengers unto the king of the children of Ammon, saying: 'What hast thou to do with me, that thou art come unto me to fight against my land?'
וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן אֶל-מְלָאכֵי יִפְתָּח כִּי-לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת-אַרְצִי בְּעֻלוֹתָיו מִמִּצְרַיִם מֵאֶרְנוֹן וְעַד-הַיַּבֹּק וְעַד-הַיַּרְדֵּן וְעַתָּה הָשִׁיבָה אֹתָהֶן בְּשָׁלוֹם:	13	And the king of the children of Ammon answered unto the messengers of Jephthah: 'Because Israel took away my land, when he came up out of Egypt, from the Arnon even unto the Jabbok, and unto the Jordan; now therefore restore those cities peaceably.'
וַיֹּסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל-מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן:	14	And Jephthah sent messengers again unto the king of the children of Ammon;

וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח לֹא־לָקַח
יִשְׂרָאֵל אֶת־אֶרֶץ מוֹאָב וְאֶת־אֶרֶץ בְּנֵי
עַמּוֹן:

15 and he said unto him: 'Thus saith Jephthah: Israel took not away the land of Moab, nor the land of the children of Ammon.

כִּי בַעֲלוֹתָם מִמִּצְרַיִם וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל
בַּמִּדְבָּר עַד־יַם־סוּף וַיָּבֹא קִדְשָׁה:

16 But when they came up from Egypt, and Israel walked through the wilderness unto the Red Sea, and came to Kadesh;

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מְלָאכִים וְאֶל־מֶלֶךְ
אֱדוֹם וְאֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב וַיֹּאמֶר אֶעֱבְרָה־נָּא בְּאֶרְצְךָ
וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם אֶל־מֶלֶךְ
מוֹאָב שָׁלַח וְלֹא אָבָה וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל
בְּקִדְשָׁה:

17 then Israel sent messengers unto the king of Edom, saying: Let me, I pray thee, pass through thy land; but the king of Edom hearkened not. And in like manner he sent unto the king of Moab; but he would not; and Israel abode in Kadesh.

וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיָּסֹב אֶת־אֶרֶץ אֱדוֹם
וְאֶת־אֶרֶץ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ
לְאֶרֶץ מוֹאָב וַיַּחֲנוּן בְּעֵבֶר אַרְנוֹן וְלֹא־
בָּאוּ בְּגִבּוֹל מוֹאָב כִּי אַרְנוֹן גְּבוּל
מוֹאָב:

18 Then he walked through the wilderness, and compassed the land of Edom, and the land of Moab, and came by the east side of the land of Moab, and they pitched on the other side of the Arnon; but they came not within the border of Moab, for the Arnon was the border of Moab.

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מְלָאכִים אֶל־סִיחוֹן
מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וַיֹּאמֶר
לוֹ יִשְׂרָאֵל נַעֲבְרָה־נָּא בְּאֶרְצְךָ עַד־
מְקוֹמִי:

19 And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, the king of Heshbon; and Israel said unto him: Let us pass, we pray thee, through thy land unto my place.

וְלֹא־הֵאֱמִין סִיחוֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עָבַר
בְּגִבּוֹלוֹ וַיֵּאַסֶּף סִיחוֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ
וַיַּחֲנוּ בִּיהֶזָּה וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל:

20 But Sihon trusted not Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and pitched in Jahaz, and fought against Israel.

וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־סִיחוֹן
וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיִּכּוּם
וַיִּירֶשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי
וַיֹּשֶׁב הָאֶרֶץ הַהִיא:

21 And the LORD, the God of Israel, delivered Sihon and all his people into the hand of Israel, and they smote them; so Israel possessed all the land of the Amorites, the inhabitants of that country.

וַיִּירְשׁוּ אֶת כָּל־גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאַרְנוֹן
עַד־הַיַּבֵּק וּמִן־הַמִּדְבָּר עַד־הַיַּרְדֵּן:

22 And they possessed all the border of the Amorites, from the Arnon even unto the Jabbok, and from the wilderness even unto the Jordan.

וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ
אֶת־הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה
תִּירְשָׁנִי:

23 So now the LORD, the God of Israel, hath dispossessed the Amorites from before His people Israel, and shouldst thou possess them?

הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יוֹרִישְׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ
אוֹתָו תִּירֶשׁ וְאַתָּה כָּל־אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה
אֶל־תִּינּוּ מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירֶשׁ:

24 Wilt not thou possess that which Chemosh thy god giveth thee to possess? So whomsoever the LORD our God hath dispossessed from before us, them will we possess.

וְעַתָּה הֲטוֹב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק בֶּן־
צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב הֲרֹוּב רָב עִם־
יִשְׂרָאֵל אִם־נִלְחָם נִלָּחֵם בָּם:

25 And now art thou any thing better than Balak the son of Zippor, king of Moab? did he ever strive against Israel, or did he ever fight against them?

בְּשֶׁבֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבֹן וּבְכְנֻזֵּיהֶּ
וּבְעֶרְעוֹר וּבְכְנֻזֵּיהֶּ וּבְכָל־הָעָרִים
אֲשֶׁר עַל־יְדֵי אַרְנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה
וּמִדָּוֶה לֹא־הִצִּילָתָם בְּעֵת הַהִיא:

26 While Israel dwelt in Heshbon and its towns, and in Aroer and its towns, and in all the cities that are along by the side of the Arnon, three hundred years; wherefore did ye not recover them within that time?

וְאֵנֹכִי לֹא־חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עָשִׂה אִתִּי
רָעָה לְהִלָּחֶם בִּי יִשְׁפֹּט יְהוָה הַשֹּׁפֵט
הַיּוֹם בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן:

27 I therefore have not sinned against thee, but thou doest me wrong to war against me; the LORD, the Judge, be judge this day between the children of Israel and the children of Ammon.'

וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל־דְּבָרֵי
יִפְתָּח אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו: (פ)

28 Howbeit the king of the children of Ammon hearkened not unto the words of Jephthah which he sent him.

וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־
הַגִּלְעָד וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפֵּה
גִּלְעָד וּמִמִּצְפֵּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן:

29 Then the spirit of the LORD came upon Jephthah, and he passed over Gilead and Manasseh, and passed over Mizpeh of Gilead, and from Mizpeh of Gilead he passed over unto the children of Ammon.

וַיִּדָּר יִפְתָּח נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־
נָתַן תִּתֵּן אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי:

30 And Jephthah vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver the children of Ammon into my hand,

וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְּלֹתַי בֵּיתִי
לְקִרְאָתִי בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן
וְהָיָה לַיהוָה וְהִעֲלִיתִהוּ עֹלָה: (פ)

31 then it shall be, that whatsoever cometh forth of the doors of my house to meet me, when I return in peace from the children of Ammon, it shall be the LORD'S, and I will offer it up for a burnt-offering.'

וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֶם
בָּם וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ:

32 So Jephthah passed over unto the children of Ammon to fight against them; and the LORD delivered them into his hand.

וַיִּכֹּם מֵעְרוֹעֵר וְעַד־בְּאֵד מִנֵּית עֲשָׂרִים
עִיר וְעַד אָבֶל כְּרָמִים מִכָּה גְדוֹלָה
מְאֹד וַיִּכְנְעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: (פ)

33 And he smote them from Aroer until thou come to Minnith, even twenty cities, and unto Abel-cheramim, with a very great slaughter. So the children of Ammon were subdued before the children of Israel.

הפסרת בלק

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8.

וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים
רַבִּים כְּטֹל מֵאֵת יְהוָה כְּרִבְיָכִים עָלֶי-
עֵשֶׂב אֲשֶׁר לֹא־יִקְוָה לְאִישׁ וְלֹא יִחָל
לְבָנֵי אָדָם: (פ)

V:6 And the remnant of Jacob shall be in the midst of many peoples, As dew from the LORD, as showers upon the grass, That are not looked for from man, Nor awaited at the hands of the sons of men.

וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב
עַמִּים רַבִּים כְּאֶרֶיָּה בְּכַהֲמוֹת יַעַר
כְּכֹפִיר בְּעֶדְרֵי־צֹאן אֲשֶׁר אִם־עָבַר
וְרָמַס וְטָרַף וְאִין מִצִּיל:

7 And the remnant of Jacob shall be among the nations, in the midst of many peoples, As a lion among the beasts of the forest, As a young lion among the flocks of sheep, Who, if he go through, treadeth down and teareth in pieces, And there is none to deliver.

תָּרִם יָדְךָ עַל־צָרֶיךָ וְכָל־אֹיְבֶיךָ יִכָּרְתוּ:

8 Let Thy hand be lifted up above Thine adversaries, And let all Thine enemies be cut off. .

וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נֶאֱמָר־יְהוָה וְהִכַּרְתִּי סוּסֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְהִאֲבֹדְתִי מִרְכָּבְתֶּיךָ:

9 And it shall come to pass in that day, saith the LORD, That I will cut off thy horses out of the midst of thee, And will destroy thy chariots;

וְהִכַּרְתִּי עָרֵי אֶרֶצְךָ וְהִרְסֹתִי כָל־מִבְצָרֶיךָ:

10 And I will cut off the cities of thy land, And will throw down all thy strongholds;

וְהִכַּרְתִּי כִשְׁפִים מִיָּדְךָ וּמַעֲוָנִים לֹא יִהְיוּ־לְךָ:

11 And I will cut off witchcrafts out of thy hand; And thou shalt have no more soothsayers;

וְהִכַּרְתִּי פְסִילֶיךָ וּמַצְבֹּתֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְלֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה עוֹד לַמַּעֲשֵׂה יָדֶיךָ:

12 And I will cut off thy graven images and thy pillars out of the midst of thee; And thou shalt no more worship the work of thy hands.

וְנִתְּשֹׁתִי אֲשֵׁרֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְהִשְׁמַדְתִּי עָרֶיךָ:

13 And I will pluck up thy Asherim out of the midst of thee; And I will destroy thine enemies.

וְעָשִׂיתִי בָאָף וּבְחֵמָה נֶקֶם אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ: (פ)

14 And I will execute vengeance in anger and fury upon the nations, Because they hearkened not.

שָׁמְעוּ־נָא אֶת אֲשֶׁר־יְהוָה אָמַר קוֹם רִיב אֶת־הַהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלְךָ:

VI:1 Hear ye now what the LORD saith: Arise, contend thou before the mountains, And let the hills hear thy voice.

שָׁמְעוּ הָרִים אֶת־רִיב יְהוָה וְהָאֲתָנִים מוֹסְדֵי אָרֶץ כִּי רִיב לִיהוָה עִם־עַמּוֹ וְעַם־יִשְׂרָאֵל יִתְנַכַּח:

2 Hear, O ye mountains, the LORD'S controversy, And ye enduring rocks, the foundations of the earth; For the LORD hath a controversy with His people, And He will plead with Israel.

עַמִּי מַה־עָשִׂיתִי לָךְ וּמָה הִלַּאתִיךָ עֲנֵה כִּי:

3 O My people, what have I done unto thee? And wherein have I wearied thee? Testify against Me.

כִּי הֵעַלְתִּיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית עֲבָדִים פָּדִיתִיךָ וְאִשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרְיָם:

4 For I brought thee up out of the land of Egypt, And redeemed thee out of the house of bondage, And I sent before thee Moses, Aaron, and Miriam.

עַמִּי זָכַר־נָא מַה־יַּעַץ בָּלַק מֶלֶךְ מוֹאָב וּמַה־עָנָה אֹתוֹ בִּלְעָם בֶּן־בְּעֹר מִן־הַשָּׂטִיִּם עַד־הַגִּלְגָּל לִמְעַן דַּעַת צְדָקוֹת יְהוָה:

5 O My people, remember now what Balak king of Moab devised, And what Balaam the son of Beor answered him; From Shittim unto Gilgal, That ye may know the righteous acts of the LORD.

בְּמָה אֶקְדֶּם יְהוָה אֶפְרָא לֵאלֹהֵי מְרוֹם הָאֶקְדֵּמֶנּוּ בַּעֲלֹתוֹת בַּעֲגֻלִים בְּגִי שָׁנָה:

6 'Wherewith shall I come before the LORD, And bow myself before God on high? Shall I come before Him with burnt-offerings, With calves of a year old?

הִירְצָה יְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים בִּרְבָבוֹת נַחֲלֵי־שָׁמֶן הֲאֵתֵן בְּכוֹרִי פִשְׁעֵי פִרְי בִטְנִי חַטָּאת נַפְשִׁי:

7 Will the LORD be pleased with thousands of rams, With ten thousands of rivers of oil? Shall I give my first-born for my transgression, The fruit of my body for the sin of my soul?

הִגִּיד לְךָ אָדָם מַה־טוֹב וּמַה־יִּהְיֶה
דּוֹרֵשׁ מִמּוֹד כִּי אִם־עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט
וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהִצָּנֵעַ לְכַת עִם־
אֱלֹהֶיךָ: (ס)

8

It hath been told thee, O man, what is good, And what the LORD doth require of thee: Only to do justly, and to love mercy, and to walk humbly with thy God.

הפטרות פינחס

The Haftarah is I Kings 18:46 – 19:21. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftarah on page 195 instead.

וַיִּדְיֵהוָה הֵיטָהּ אֶל־אֱלִיָּהוּ וַיִּשְׁנֶם
מִתְנִיּוֹ וַיֵּרֶץ לִפְנֵי אַחָאָב עַד־בִּצְעָה
יִזְרְעֶאלָה:

XVIII:46

And the hand of the LORD was on Elijah; and he girded up his loins, and ran before Ahab to the entrance of Jezreel.

וַיִּגַּד אַחָאָב לְאִיזֶבֶל אֵת כָּל־אֲשֶׁר
עָשָׂה אֱלִיָּהוּ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר הִרְגָה אֶת־
כָּל־הַנְּבִיאִים בַּחֶרֶב:

XIX:1

And Ahab told Jezebel all that Elijah had done, and withal how he had slain all the prophets with the sword.

וַתִּשְׁלַח אִיזֶבֶל מַלְאָךְ אֶל־אֱלִיָּהוּ
לֵאמֹר כֹּה־יַעֲשֶׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפּוּן
כִּי־כַעַת מָחָר אֲשִׁים אֶת־נַפְשְׁךָ כַּנֶּפֶשׁ
אֲחֵר מֵהֶם:

2

Then Jezebel sent a messenger unto Elijah, saying: 'So let the gods do [to me], and more also, if I make not thy life as the life of one of them by to-morrow about this time.'

וַיֵּרָא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־נַפְשׁוֹ וַיָּבֹא בְּאֵר
שֶׁבַע אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיֵּנַח אֶת־נַעֲרֹ שָׁם:

3

And when he saw that, he arose, and went for his life, and came to Beer-sheba, which belongeth to Judah, and left his servant there.

וְהוּא־הִלֵּךְ בַּמִּדְבָּר יְדֵדֶךָ יוֹם וַיָּבֹא
וַיֵּשֶׁב תַּחַת רָתֶם (כ' אַחַת) [ק' אַחֶד]
וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמְרוּ רַב
עֲתָה יִהְיֶה קַח נַפְשִׁי כִּי־לֹא־טוֹב אֲנִי
מֵאֲבֹתַי:

4

But he himself went a day's journey into the wilderness, and came and sat down under a broom-tree; and he requested for himself that he might die; and said: 'It is enough; now, O LORD, take away my life; for I am not better than my fathers.'

וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רָתֶם אַחֶד וַהֲגִה־זֶה
מַלְאָךְ נֹגַע בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכוּל:

5

And he lay down and slept under a broom-tree; and, behold, an angel touched him, and said unto him: 'Arise and eat.'

וַיִּבֹט וַהֲגִה מִרְאֲשָׁתּוֹ עֵגֶת רִצְפִּים
וַצַּפַּחַת מַיִם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתַּ וַיִּשְׁכַּב:

6

And he looked, and, behold, there was at his head a cake baked on the hot stones, and a cruse of water. And he did eat and drink, and laid him down again.

וַיֵּשֶׁב מַלְאָךְ יְהוָה | שְׁנִית וַיִּגַּע־בּוֹ
וַיֹּאמֶר קוּם אֲכַל כִּי רַב מִמּוֹד הַדֶּרֶךְ:

7

And the angel of the LORD came again the second time, and touched him, and said: 'Arise and eat; because the journey is too great for thee.'

וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה וַיֵּלֶךְ בְּכֹחוֹ
הָאֲכִילָה הָיָא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה עַד הָר הָאֱלֹהִים חֶרֶב:

8

And he arose, and did eat and drink, and went in the strength of that meal forty days and forty nights unto Horeb the mount of God.

וַיָּבֹא־שָׁם אֶל־הַמְּעָרָה וַיֵּלֶן שָׁם וַהֲגָה
דְּבַר־יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מִה־לָּךְ פֹּה
אֵלֶיךָ:

9 And he came thither unto a cave, and lodged there; and, behold, the word of the LORD came to him, and He said unto him: 'What doest thou here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ
הָרְגוּ בַחֶרֶב וְאֶתְּרָא אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׁוּ
אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ:

10 And he said: 'I have been very jealous for the LORD, the God of hosts; for the children of Israel have forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars, and slain Thy prophets with the sword; and I, even I only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר צֵא וְעֲמַדְתָּ בְּהָרֹה לִפְנֵי יְהוָה
וַהֲגָה יְהוָה עֲבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחֹזֶק
מִפָּרֶק הָרִים וּמִשִּׁבְר סָלַעִים לִפְנֵי
יְהוָה לֹא בְרוּחַ יְהוָה וְאַחֲרֵי הָרוּחַ
רָעַשׁ לֹא בָרֶעַשׁ יְהוָה:

11 And He said: 'Go forth, and stand upon the mount before the LORD.' And, behold, the LORD passed by, and a great and strong wind rent the mountains, and broke in pieces the rocks before the LORD; but the LORD was not in the wind; and after the wind an earthquake; but the LORD was not in the earthquake;

וְאַחֲרֵי הָרֶעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה וְאַחֲרֵי
הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דַּקָּה:

12 and after the earthquake a fire; but the LORD was not in the fire; and after the fire a still small voice.

וַיְהִי כַשְׁמַע אֵלָיו וַיִּלְט פָּנָיו בְּאַדְרָתּוֹ
וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמְּעָרָה וַהֲגָה אֵלָיו
קוֹל וַיֹּאמֶר מִה־לָּךְ פֹּה אֵלֶיךָ:

13 And it was so, when Elijah heard it, that he wrapped his face in his mantle, and went out, and stood in the entrance of the cave. And, behold, there came a voice unto him, and said: 'What doest thou here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ
הָרְגוּ בַחֶרֶב וְאֶתְּרָא אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׁוּ
אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ: (ס)

14 And he said: 'I have been very jealous for the LORD, the God of hosts; for the children of Israel have forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars, and slain Thy prophets with the sword; and I, even I only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדַרְכְּךָ
מִדְּבָרָה דַּמָּשֶׁק וְכָאתָ וּמְשַׁחְתָּ אֶת־
חִזְאֵל לְמֶלֶךְ עַל־אַרָּם:

15 And the LORD said unto him: 'Go, return on thy way to the wilderness of Damascus; and when thou comest, thou shalt anoint Hazael to be king over Aram;

וְאֶת יְהוּא בֶן־נִמְשִׁי תִמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־
יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַי מֵאֵבֶל
מִחוּלָה תִמְשַׁח לְנָבִיא תַּחְתִּיךָ:

16 and Jehu the son of Nimshi shalt thou anoint to be king over Israel; and Elisha the son of Shaphat of Abel-meholah shalt thou anoint to be prophet in thy room.

וְהִזָּה תִּנְמָלֵט מִחֶרֶב חִזְאֵל יָמִית יְהוּא
וְהִנְמָלֵט מִחֶרֶב יְהוּא יָמִית אֵלִישָׁע:

17 And it shall come to pass, that him that escapeth from the sword of Hazael shall Jehu slay; and him that escapeth from the sword of Jehu shall Elisha slay.

וְהִשְׁאֲרֵתִי בְיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים
כָּל־הַפְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לַבַּעַל
וְכָל־הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נָשָׁק לוֹ:

18 Yet will I leave seven thousand in Israel, all the knees which have not bowed unto Baal, and every mouth which hath not kissed him.'

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁם וַיִּמָּצָא אֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטָן
וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי צִמְדִּים לְפָנָיו
וְהוּא בְּשָׁנִים הָעֶשְׂרִי וַיַּעֲבֹר אֵלָיו
וַיִּשְׁלַךְ אֶדְרֵתוֹ אֵלָיו:

19 So he departed thence, and found Elisha the son of Shaphat, who was plowing, with twelve yoke of oxen before him, and he with the twelfth; and Elijah passed over unto him, and cast his mantle upon him.

וַיַּעֲזֹב אֶת־הַבָּקָר וַיִּרְרָץ אַחֲרָיו אֵלָיו
וַיֹּאמֶר אֲשַׁקֶּה־נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאַלְכֶּה
אַחֲרָיָה וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ שׁוּב כִּי מָה־
עָשִׂיתִי לָךְ:

20 And he left the oxen, and ran after Elijah, and said: 'Let me, I pray thee, kiss my father and my mother, and then I will follow thee.' And he said unto him: 'Go back; for what have I done to thee?'

וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת־צִמְדֵי הַבָּקָר
וַיִּזְבְּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בִּשְׁלֵם הַבָּשָׂר
וַיִּתֵּן לָעָם וַיֹּאכְלוּ וַיָּקֶם וַיֵּלֶךְ אַחֲרָיו
אֵלָיו וַיַּשְׁרֵתָהוּ: (פ)

21 And he returned from following him, and took the yoke of oxen, and slew them, and boiled their flesh with the instruments of the oxen, and gave unto the people, and they did eat. Then he arose, and went after Elijah, and ministered unto him.

הפטרת מטות

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3. This Haftarah is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ בֶן־חִלְקִיָּהוּ מִן־
הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בְּעִנְתוֹת בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן:

I:1 THE WORDS of Jeremiah the son of Hilkiyah, of the priests that were in Anathoth in the land of Benjamin,

אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר־יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי
יֹאשִׁיָּהוּ בֶן־אָמֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בִּשְׁלֹשׁ־
עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמָלְכוֹ:

2 to whom the word of the LORD came in the days of Josiah the son of Amon, king of Judah, in the thirteenth year of his reign.

וַיְהִי בִימֵי יְהוֹיָכִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ
מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־תָּם עֲשֵׂתִי עֲשֵׂרָה
שָׁנָה לְצִדְקִיָּהוּ בֶן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה עַד־גָּלוֹת יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ
הַחֲמִישִׁי: (פ)

3 It came also in the days of Jehoiakim the son of Josiah, king of Judah, unto the end of the eleventh year of Zedekiah the son of Josiah, king of Judah, unto the carrying away of Jerusalem captive in the fifth month.

וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

4 And the word of the LORD came unto me, saying:

בְּטֶרֶם (כ' אֲצוּרְךָ) [ק' אֲצִרְךָ]
בְּבֶטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מִרֶחֶם
הַקִּדְשִׁיךָ נָבִיא לְגוֹיִם נִתְּתִיךָ:

5 Before I formed thee in the belly I knew thee, And before thou camest forth out of the womb I sanctified thee; I have appointed thee a prophet unto the nations.

וַאֲמַר אֶהְיֶה אֲדֹנָי יְהוָה הַנֶּה לֹא־יָדַעְתִּי
דִּבֶּר כִּי־נַעַר אָנֹכִי: (ס)

6 Then said I: 'Ah, Lord GOD! behold, I cannot speak; for I am a child.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תֹּאמַר נַעַר אָנֹכִי
כִּי עַל־כָּל־אֲשֶׁר אֶשְׁלַחְךָ תִּלְדָּה וְאָתָּה
כָּל־אֲשֶׁר אֲצִוְּךָ תִּדְבֹּר:

7 But the LORD said unto me: Say not: I am a child; For to whomsoever I shall send thee thou shalt go, And whatsoever I shall command thee thou shalt speak.

אֶל-תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי-אֲתָךְ אֲנִי
לְהַצִּילָךְ נָאִם-יְהוָה:

8 Be not afraid of them; For I am with thee to deliver thee, Saith the LORD.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-יָדוֹ וַיַּגַּע עַל-פִּי
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרִי
בְּפִיךָ:

9 Then the LORD put forth His hand, and touched my mouth; and the LORD said unto me: Behold, I have put My words in thy mouth;

רְאֵה הַפְקַדְתִּיךָ הַיּוֹם הַזֶּה עַל-
הַגּוֹיִם וְעַל-הַמְּמַלְכוֹת לְנָתוּשׁ
וּלְנִתּוּץ וּלְהַאֲבִיד וּלְהָרוֹס לְבָנוֹת
וּלְנָטוּעַ: (פ)

10 See, I have this day set thee over the nations and over the kingdoms, To root out and to pull down, And to destroy and to overthrow; To build, and to plant.

וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מַה-אַתָּה
רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וַאֲמַר מִקַּל שָׁקֵד אֲנִי
רֹאֶה:

11 Moreover the word of the LORD came unto me, saying: 'Jeremiah, what seest thou?' And I said: 'I see a rod of an almond-tree.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטַבְתָּ לְרְאוֹת כִּי-
שָׁקֵד אֲנִי עַל-דְּבָרִי לַעֲשׂוֹתוֹ: (ס)

12 Then said the LORD unto me: 'Thou hast well seen; for I watch over My word to perform it.'

וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מַה
אַתָּה רֹאֶה וַאֲמַר סִיר נָפוּחַ אֲנִי רֹאֶה
וּפָנָיו מִפְּנֵי צָפוֹנָה:

13 And the word of the LORD came unto me the second time, saying: 'What seest thou?' And I said: 'I see a seething pot; and the face thereof is from the north.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפְתָּח הָרֶעָה
עַל כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

14 Then the LORD said unto me: 'Out of the north the evil shall break forth upon all the inhabitants of the land.'

כִּי הִנְנִי קֹרָא לְכָל-מִשְׁפָּחוֹת מַמְלָכוֹת
צָפוֹנָה נָאִם-יְהוָה וּבָאוּ וַנִּתְּנוּ אִישׁ
כִּסְאוֹ פֶּתַח וְשַׁעַר יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל-
חוֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל-עָרֵי יְהוּדָה:

15 For, lo, I will call all the families of the kingdoms of the north, saith the LORD; and they shall come, and they shall set every one his throne at the entrance of the gates of Jerusalem, and against all the walls thereof round about, and against all the cities of Judah.

וּדְבַרְתִּי מִשְׁפָּטֵי אוֹתָם עַל כָּל-רַעְתָּם
אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם:

16 And I will utter My judgments against them touching all their wickedness; in that they have forsaken me, and have offered unto other gods, and worshipped the work of their own hands.

וְאַתָּה תֵּאָזֵר מִתְּנִיךְ וְקִמַּמְתָּ וּדְבַרְתָּ
אֲלֵיהֶם אֵת כָּל-אֲשֶׁר אֲנִי אֹצֵר אֵל-
תַּחַת מִפְּנֵיהֶם פֶּן-אֲחַתְּךָ לְפָנֵיהֶם:

17 Thou therefore gird up thy loins, and arise, and speak unto them all that I command thee; be not dismayed at them, lest I dismay thee before them.

וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּנִיךְ הַיּוֹם לְעִיר מְבֻצָּר
וּלְעַמּוּד בְּרֹזֶל וּלְחָמוֹת נְחֹשֶׁת עַל-
כָּל-הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ
לְכַהֲנֶיהָ וּלְעַם הָאָרֶץ:

18 For, behold, I have made thee this day a fortified city, and an iron pillar, and brazen walls, against the whole land, against the kings of Judah, against the princes thereof, against the priests thereof, and against the people of the land.

וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא-יִנְכָּלוּ לָךְ כִּי-אַתָּה
אֲנִי נָאִם-יְהוָה לְהַצִּילָךְ: (פ)

19 And they shall fight against thee; but they shall not prevail against thee; For I am with thee, saith the LORD, to deliver thee.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:	II:1	And the word of the LORD came to me, saying:
הֲלֹךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֶּתָּ כָּל־לַילֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאַרְצָן לֹא זָרוּעָה:	2	Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the LORD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown.
קָדַשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ כָּל־אֲכָלֶיהָ יֵאָשְׁמוּ רָעָה תִּבָּא אֲלֵיהֶם נָאֻם־יְהוָה: (פ)	3	Israel is the LORD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the LORD.

הפטרת מסעי

The Haftarah is Jeremiah 2:4 – 2:28 & 3:4 – 3:4. Read this Haftarah even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir is still read, on page 200.

שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכָל־ מִשְׁפְּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:	II:4	Hear ye the word of the LORD, O house of Jacob, and all the families of the house of Israel;
כֹּה אָמַר יְהוָה מִה־מִּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי וַיֵּלְכוּ אַחֲרַי הַהֶבֶל וַיִּהְיֶה בָלֹו:	5	Thus saith the LORD: What unrighteousness have your fathers found in Me, that they are gone far from Me, and have walked after things of nought, and are become nought?
וְלֹא אָמְרוּ אֵינָהּ יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֶתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הַמּוֹלִיד אֶתָנוּ בַּמִּדְבָּר בְּאַרְצָן עֲרֵבָה וְשׁוֹחַהּ בְּאַרְצָן צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאַרְצָן לֹא־עָבַר בָּהּ אִישׁ וְלֹא־ יָשַׁב אָדָם שָׁם:	6	Neither said they: 'Where is the LORD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no man passed through, and where no man dwelt?'
וָאָבִיא אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ הַפְּרִמָּל לֶאֱכֹל פִּרְיָהּ וְשׁוֹבָהּ וְתִבְאוּ וְתִטְמְאוּ אֶת־ אֶרֶצִי וְנִחַלְתִּי שְׁמַתְּם לְתוֹעֵבָה:	7	And I brought you into a land of fruitful fields, to eat the fruit thereof and the good thereof; but when ye entered, ye defiled My land, and made My heritage an abomination.
הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אֵינָהּ יְהוָה וְתַפְשִׁי הַתּוֹרָה לֹא יָדְעוּנִי וְהַרְעִים פָּשְׁעוּ בִּי וְהַנְּבִאִים נִבְּאוּ בַּפֶּעַל וְאַחֲרַי לֹא־ יֹעִלוּ הִלְכוּ:	8	The priests said not: 'Where is the LORD?' And they that handle the law knew Me not, and the rulers transgressed against Me; the prophets also prophesied by Baal, and walked after things that do not profit.
לְכֵן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נָאֻם־יְהוָה וְאֶת־ בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב:	9	Wherefore I will yet plead with you, saith the LORD, and with your children's children will I plead.
כִּי עָבְרוּ אֵינִי כִּתְיִים וְרָאוּ וְקִדְּרָ שְׁלָחוּ וְהִתְבּוֹנְנוּ מֵאֵד וְרָאוּ הֵן הִיְתָה כִּזָּאת:	10	For pass over to the isles of the Kittites, and see, and send unto Kedar, and consider diligently, and see if there hath been such a thing.
הֲהִימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים וְעַמִּי הִמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלֹא יוֹעִיל:	11	Hath a nation changed its gods, which yet are no gods? But My people hath changed its glory For that which doth not profit.

שְׁמוֹ שָׁמַיִם עַל־זֹאת וְשַׁעְרֵי חָרְבוּ מֵאֵד
נֶאֱמַר יְהוָה:

12 Be astonished, O ye heavens, at this, and be
horribly afraid, be ye exceeding amazed, saith the
LORD.

כִּי־שְׁתֵּימֵן רָעוֹת עָשָׂה עִמִּי אֱתִי עֲזָבוּ
מִקְוֵי מַיִם חַיִּים לְחֹצֵב לְהֵם בְּאֵרוֹת
בְּאֶרֶץ נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא־יִכְלוּ הַמַּיִם:

13 For My people have committed two evils: They
have forsaken Me, the fountain of living waters,
and hewed them out cisterns, broken cisterns,
That can hold no water.

הַעֲבָד יִשְׂרָאֵל אִם־יֵלִיד בֵּית הָאֵל
מִדּוֹעַ הִנֵּה לְבָז:

14 Is Israel a servant? Is he a home-born slave? Why
is he become a prey?

עָלִיו יִשְׁאָגוּ כְּפָרִים נִתְּנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתִּיחוּ
אֶרְצוֹ לְשִׁמְהָ עָרָיו (כ') נִצְתָה [ק]
נִצְתָה מִבְּלִי יֹשֵׁב:

15 The young lions have roared upon him, and let
their voice resound; and they have made his land
desolate, his cities are laid waste, without
inhabitant.

גַּם־בְּנֵי־נֹף (כ') וְתַחְפָּנֶס [ק]
וְתַחְפָּנֶס יִרְעוּד קֶדְקֵד:

16 The children also of Noph and Tahpanhes feed
upon the crown of thy head.

הֲלוֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּעֵת מוֹלֶכְךָ בְּדֶרֶךְ:

17 Is it not this that doth cause it unto thee, that
thou hast forsaken the LORD thy God, when He
led thee by the way?

וְעַתָּה מַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לְשִׁתּוֹת
מִי שִׁחֹר וּמַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ אַשּׁוּר
לְשִׁתּוֹת מִי נָהָר:

18 And now what hast thou to do in the way to
Egypt, to drink the waters of Shihor? Or what
hast thou to do in the way to Assyria, to drink the
waters of the River?

תִּסְבֶּךָ רַעֲתֶךָ וּמִשְׁבּוֹתֶיךָ תוֹכֶחְךָ
וְדַעִי וְרֹאִי כִי־רָע וְמָר עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְלֹא פָחַדְתִּי אֱלֹהֶיךָ נֶאֱמַר אֲדֹנָי
יְהוָה צְבָאוֹת:

19 Thine own wickedness shall correct thee, and thy
backslidings shall reprove thee: Know therefore
and see that it is an evil and a bitter thing, that
thou hast forsaken the LORD thy God, neither is
My fear in thee, Saith the Lord GOD of hosts.

כִּי מֵעוֹלָם שִׁבַּרְתִּי עֲלֶיךָ נִתְקַתִּי
מוֹסְרוֹתֶיךָ וְתֹאמְרִי לֹא (כ')
אֲעֹבֵד [ק] אֲעֹבֵד כִּי עַל־כָּל־
גִּבְעָה גִבְהָה וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן אֶת־
צִעָה זָנַח:

20 For of old time I have broken thy yoke, and burst
thy bands, and thou saidst: 'I will not transgress';
upon every high hill And under every leafy tree
Thou didst recline, playing the harlot.

וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֵק כָּלָה זָרַע אֲמַת
וְאִיךָ נִהְפַכְתָּ לִּי סוּרִי הִגַּפְן נִכְרִיָה:

21 Yet I had planted thee a noble vine, Wholly a right
seed; How then art thou turned into the
degenerate plant Of a strange vine unto Me?

כִּי אִם־תִּכְבֹּסִי בַּנֶּחֶר וְתִרְבִּי־לָךְ
בְּרִית נִכְתָּם עֲוֹנֶךָ לִפְנֵי נֶאֱמַר אֲדֹנָי
יְהוָה:

22 For though thou wash thee with nitre, and take
thee much soap, yet thine iniquity is marked
before Me, saith the Lord GOD.

אֵיךְ תֹּאמְרִי לֹא נִטְמָאתִי אַחֲרֵי
הַבַּעַלִּים לֹא תִלְכְּתִי רְאִי דֶרֶכְךָ בְּנִיא
דָּעִי מַה עָשִׂית בְּכִרְהָ קָלָה מִשְׁרָכָה
דֶּרֶכֶיהָ:

23 How canst thou say: 'I am not defiled, I have not
gone after the Baalim'? See thy way in the valley,
know what thou hast done; thou art a swift young
camel traversing her ways;

פָּרָהּ לִמְד מְדָבָר בָּאוֹת (כ' נפשו) [ק'
נִפְשָׁה] שְׁאֶפָה רוּחַ תִּאֲנֶתָה מִי יִשְׁכְּנָה
כָּל-מִבְקְשֶׁיהָ לֹא יִיעָפוּ בְּחֹדְשָׁהּ
יִמָּצְאוּנָהּ:

24

A wild ass used to the wilderness, that snuffeth up
the wind in her desire; her lust, who can hinder it?
All they that seek her will not weary themselves; in
her month they shall find her.

מִנְעִי רִגְלְךָ מִיָּחָף (כ' וגורנד) [ק'
וּגְרוֹנָךְ] מִצִּמְאָה וּתֹאמְרִי נוֹאֵשׁ לֹא
כִּי-אֶתְבְּתִי זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶיךָ:

25

Withhold thy foot from being unshod, and thy
throat from thirst; but thou saidst: 'There is no
hope; No, for I have loved strangers, and after
them will I go.'

כְּבִשְׁתַּ גִּנְבֹּל כִּי יִמָּצָא כֵּן הַבִּישׁוֹ
בֵּית יִשְׂרָאֵל תִּמָּא מַלְכֵיהֶם שְׂרִיָּהֶם
וְכֹהֲנֵיהֶם וְנָבִיאֵיהֶם:

26

As the thief is ashamed when he is found, so is the
house of Israel ashamed; they, their kings, their
princes, and their priests, and their prophets;

אֲמֹרִים לְעֵץ אָבִי אֶתָּה וְלֶאֱבֹן אֶתָּה (כ'
יִלְדַתְנִי) [ק' יִלְדַתְנִי] כִּי-פָנּוּ אֵלַי עָרְף
וְלֹא פָנִים וּבָעֵת רָעָתָם יֹאמְרוּ קוֹמָה
וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

27

Who say to a stock: 'Thou art my father', and to a
stone: 'Thou hast brought us forth', for they have
turned their back unto Me, and not their face; but
in the time of their trouble they will say: 'Arise,
and save us.'

וְאֵיזָה אֱלֹהֶיהָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּהּ יִקְוֹמוּ
אִם-יוֹשִׁיעוּךָ בְּעֵת רָעָתְךָ כִּי מִסְפַּר
עָרֶיךָ הָיוּ אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה: (ס)

28

But where are thy gods that thou hast made thee?
Let them arise, if they can save thee in the time of
thy trouble; for according to the number of thy
cities Are thy gods, O Judah.

הֲלוֹא מְעַתָּה (כ' קראתי) [ק' קראת]
לִי אָבִי אֶלּוּף נַעֲרִי אֶתָּה:

III:4

Didst thou not just now cry unto Me: 'My father,
Thou art the friend of my youth.'

מפטיר לשבת ראש חודש

צמדצ"ח ט"ט-ט"ו

Numbers 15-28:9

וּבַיּוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי-כִבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה
תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֵלֶת מִנְחָה
בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ:

XXVIII:9

And on the sabbath day two he-lambs of the first year without blemish, and two tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, and the drink-offering thereof.

עֹלֹת שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד
וְנִסְכָּה: (פ)

10

This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.

וּבִרְאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֲלֶיהָ
לִיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל
אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שֶׁבַע תְּמִימִם:

11

And in your new moons ye shall present a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;

וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה
בַּשֶּׁמֶן לַפָּר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֵלֶת
מִנְחָה בְּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן לְאַיִל הָאֶחָד:

12

and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for each bullock; and two tenth parts of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for the one ram;

וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה
בַּשֶּׁמֶן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד עֲלֶיהָ רֵיחַ נִיחֹחַ
אֲשֶׁה לִיהוָה:

13

and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.

וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַתֵּין יִהְיֶה לַפָּר
וּשְׁלִישִׁת הַתֵּין לְאַיִל וּרְבִיעֵת הַתֵּין
לַכֶּבֶשׂ יֵינן זֹאת עֹלֹת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ
לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:

14

And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year.

וּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת לִיהוָה
עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)

15

And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.

הפטרת שבת ראש חודש

ישעיהו ס"ו א'-כ"ד

Isaiah 24-66:1

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ
תַּחֲמֹס רִגְלִי אֵי-זֶה בַּיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ-לִי
וְאֵי-זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי:

LXVI:1

Thus saith the LORD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

וְאֵת-כָּל-אֱלֹהֵי יָדַי עָשָׂתָה וַיְהִיו
כָּל-אֱלֹהֵי נַאֲם-יְהוָה וְאֵל-זֶה אֶפְיֹס
אֶל-עֵינִי וְנִכַּח-רוּחַ וַתִּרְדּוּ עַל-דְּבָרִי:

2

For all these things hath My hand made, and so all these things came to be, saith the LORD; but on this man will I look, even on him that is poor and of a contrite spirit, and trembleth at My word.

שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר מִכַּחֲאִישׁ זֹבַח הַשֶּׁה
עָרַף כָּלֵב מַעֲלָה מִנְחָה דֶם־חֲזִיר
מִזְבִּיר לִבְנֵה מִבְרָךְ אֲנִי גַם־הֵמָּה
בָּחָרוּ בְּדַרְכֵיהֶם וּבִשְׁקֻצֵיהֶם נִפְשָׁם
חִפְצָה:

גַּם־אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלָלֵיהֶם וּמִגִּוְרָתָם
אָבִיא לָהֶם יַעַן קָרָאתִי וְאִין עֲוֹנָה
דִּבַּרְתִּי וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי
וּבְאַשֶׁר לֹא־חִפְצָתִי בָחָרוּ: (ס)

שָׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה הַחֲרָדִים אֶל־דְּבָרוֹ
אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שְׂנֵאִיכֶם מְנַדִּיכֶם לְמַעַן
שְׁמִי יִכְבֵּד יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם
יָהִם וַיִּבְשׁוּ:

קוֹל שָׁאוֹן מֵעִיר קוֹל מִהִיכָל קוֹל יְהוָה
מִשָּׁלֵם גְּמוּלָה לְאֹיְבָיו:

בְּטָרִם תַּחֲוִיל יִלְדָה בְּטָרִם יָבֹוא תִּבֵּל
לָהּ וְהִמְלִיטָה זָכָר:

מִי־שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כְּאֵלֶּה
הַיּוֹחֵל אֶרֶץ בְּנוֹם אֶחָד אִם־יִנְלֵד גּוֹי
כַּעַם אַחַת כִּי־תִלֵּד גַּם־יִלְדָה צִיּוֹן
אֶת־בְּנֵיהָ:

הֲאֲנִי אֲשַׁבֵּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמֶר
יְהוָה אִם־אֲנִי הַמוֹלִיד וְעַצְרְתִּי אָמַר
אֶל־הָיִד: (ס)

שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ
כָּל־אֲהַבֶיהָ שִׂישׁוּ אִתָּהּ מְשׁוֹשׁ
כָּל־הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ:

לְמַעַן תִּינָקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשָּׂד תִּנְחַמֶיהָ
לְמַעַן תִּמְצְאוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם מִזֵּי כְבוֹדָהּ:
(ס)

כִּי־כֵהָ אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹטֶה־אֵלֶיהָ
כְּנָהָר שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם
וַיִּנְקֶתָם עַל־צֵד תִּשָּׂאוּ וְעַל־כַּרְפּוֹם
תִּשְׁעֲשְׂעוּ:

כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמַר תִּנְחַמְנוּ כֵּן אֲנִכִּי
אֲנַחְמָכֶם וּבִירֹשָׁלַם תִּנְחַמְנוּ:

He that killeth an ox is as if he slew a man; he that sacrificeth a lamb, as if he broke a dog's neck; He that offereth a meal-offering, as if he offered swine's blood; he that maketh a memorial-offering of frankincense, as if he blessed an idol; according as they have chosen their own ways, and their soul delighteth in their abominations;

Even so I will choose their mockings, And will bring their fears upon them; Because when I called, none did answer; When I spoke, they did not hear, But they did that which was evil in Mine eyes, And chose that in which I delighted not.

Hear the word of the LORD, Ye that tremble at His word: Your brethren that hate you, that cast you out for My name's sake, have said: 'Let the LORD be glorified, That we may gaze upon your joy', But they shall be ashamed.

Hark! an uproar from the city, Hark! it cometh from the temple, Hark! the LORD rendereth recompense to His enemies.

Before she travailed, she brought forth; Before her pain came, She was delivered of a man-child.

Who hath heard such a thing? Who hath seen such things? Is a land born in one day? Is a nation brought forth at once? For as soon as Zion travailed, She brought forth her children.

Shall I bring to the birth, and not cause to bring forth? Saith the LORD; Shall I that cause to bring forth shut the womb? Saith thy God.

Rejoice ye with Jerusalem, And be glad with her, all ye that love her; Rejoice for joy with her, All ye that mourn for her;

That ye may suck, and be satisfied With the breast of her consolations; That ye may drink deeply with delight Of the abundance of her glory.

For thus saith the LORD: Behold, I will extend peace to her like a river. And the wealth of the nations like an overflowing stream, and ye shall suck thereof: Ye shall be borne upon the side, and shall be dandled upon the knees.

As one whom his mother comforteth, So will I comfort you; and ye shall be comforted in Jerusalem.

וּרְאִיתֶם וְשֵׁשׁ לִבְכֶּם וְעֲצָמוֹתֵיכֶם
כִּדְשָׁא תִפְרָחְנָה וְנוֹדְעָה יַד־יְהוָה
אֶת־עַבְדֵּי וְזַעַם אֶת־אֹיְבָיו: (ס)

כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכִסּוּפָה
מִרְכַּבְתּוֹ לְהָשִׁיב בַּחֲמָה אָפּוֹ וְגַעְרָתוֹ
בַּלְהִיב־אֵשׁ:

כִּי בָאֵשׁ יִהְיֶה נִשְׁפָּט וּבְחֶרֶב
אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוֹ חֲלָלִי יִהְיֶה:

הַמְתַּקְדָּשִׁים וְהַמְטַהֲרִים אֶל־הַגִּזְזוֹת
אֶחָד (כ' אֶחָד) וְק' אֶחָד בְּתוֹךְ אֲכָלִי
בָּשָׂר הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהַעֲכָבָר יִחָדּוּ
יִסָּפוּ נַאֲם־יְהוָה:

וְאֲנֹכִי מַעֲשִׂיהֶם וּמַחֲשַׁבְתֵּיהֶם בָּאָה
לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְשֹׁנוֹת וַיָּבֹאוּ
וְרָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי:

וְשִׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשַׁלַּחְתִּי מֵהֶם
פְּלִיטִים אֶל־הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלֹד
מִזְכֵּי קֶשֶׁת תִּבְל וַיִּנּוּן הָאִיִּים הַרְחָקִים
אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֶת־שְׁמִעִי וְלֹא־רָאוּ
אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ אֶת־כְּבוֹדִי בְּגוֹיִם:

וְהִבִּיאוּ אֶת־כָּל־אֲחֵיכֶם מִכָּל־הַגּוֹיִם
מִנְחָה לַיהוָה בַּסּוּסִים וּבַרְכָב
וּבַצִּבִּיּוֹת וּבַפָּרָדִים וּבַכֶּרְפוֹת עַל
הַר קָדְשִׁי יְרוּשָׁלַם אָמַר יְהוָה כֹּאֲשֶׁר
יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּנְחָה בְּכָלִי
טָהוֹר בֵּית יְהוָה:

וְגַם־מֵהֶם אֶקַּח לַכֹּהֲנִים לְלוֹיִם אָמַר
יְהוָה:

כִּי כֹאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ
הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים לִפְנֵי
נַאֲם־יְהוָה כֵּן יַעֲמֵד זַרְעְכֶם וְשִׁמְכֶם:

וְהָיָה מִדִּי־חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת
בְּשַׁבְּתוֹ יָבוֹא כָל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת
לִפְנֵי אָמַר יְהוָה:

14 And when ye see this, your heart shall rejoice, and
your bones shall flourish like young grass; and the
hand of the LORD shall be known toward His
servants, and He will have indignation against His
enemies.

15 For, behold, the LORD will come in fire, And His
chariots shall be like the whirlwind; to render His
anger with fury, And His rebuke with flames of
fire.

16 For by fire will the LORD contend, And by His
sword with all flesh; And the slain of the LORD
shall be many.

17 They that sanctify themselves and purify
themselves to go unto the gardens, behind one in
the midst, Eating swine's flesh, and the detestable
thing, and the mouse, Shall be consumed
together, saith the LORD.

18 For I [know] their works and their thoughts; [the
time] cometh, that I will gather all nations and
tongues; and they shall come, and shall see My
glory.

19 And I will work a sign among them, and I will
send such as escape of them unto the nations, to
Tarshish, Pul and Lud, that draw the bow, to
Tubal and Javan, to the isles afar off, that have not
heard My fame, neither have seen My glory; and
they shall declare My glory among the nations.

20 And they shall bring all your brethren out of all
the nations for an offering unto the LORD, upon
horses, and in chariots, and in fitters, and upon
mules, and upon swift beasts, to My holy
mountain Jerusalem, saith the LORD, as the
children of Israel bring their offering in a clean
vessel into the house of the LORD.

21 And of them also will I take for the priests and for
the Levites, saith the LORD.

22 For as the new heavens and the new earth, which I
will make, shall remain before Me, saith the LORD,
so shall your seed and your name remain.

23 And it shall come to pass, that from one new
moon to another, and from one sabbath to
another, shall all flesh come to worship before Me,
Saith the LORD.

וַיֵּצְאוּ וַיֵּרְאוּ בַּפְּגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים
בִּי כִּי תוֹלְעֵתָם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא
תִכָּבֵּה וְהָיוּ דְרָאוֹן לְכָל-בָּשָׂר׃ וְהָיָה
מִדֵּי חֹדֶשׁ בַּחֲדָשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בַּשַּׁבָּת
יָבוֹא כָל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אִמּוֹר יִהְיֶה

24 And they shall go forth, and look Upon the
carcasses of the men that have rebelled against Me;
For their worm shall not die, Neither shall their
fire be quenched; And they shall be an abhorring
unto all flesh.

הפטרת שבת מחר חודש

שמואל א כ: י"ח-מ"ז

I Samuel 42:20:18

וַיֹּאמֶר-לוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וּנְכַלְדָּתָ
כִּי יִפְקֹד מוֹשְׁבֶךָ׃

XX:18

And Jonathan said unto him: 'To-morrow is the
new moon; and thou wilt be missed, thy seat will
be empty.

וְשָׁלַשְׁתָּ תִּתְרַד מָאֹד וּבֹאֲתָ אֶל-הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר-נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה
וַיֵּשְׁבֶתָ אֵצֶל הָאֶבֶן הָאֵזֶל׃

19 And in the third day thou shalt hide thyself well,
and come to the place where thou didst hide
thyself in the day of work, and shalt remain by the
stone Ezel.

וְאֲנִי שְׁלֹשֶׁת חֲחָצִים צִדָּה אוֹרֶה
לְשַׁלַּח-לִי לְמִטְרָה׃

20 And I will shoot three arrows to the side-ward, as
though I shot at a mark.

וְהִנֵּה אֲשַׁלַּח אֶת-הַנָּעַר לְךָ מֵצֵא
אֶת-הַחֲחָצִים אִם-אָמַרְ אֲמַר לְנָעַר
הִנֵּה הַחֲחָצִים מִמֶּנֶּה וְהִנֵּה קָחְנוּ וּנְכַלָּה
כִּי-שָׁלוֹם לְךָ וְאֵין דְּבָר תִּירָה׃

21 And, behold, I will send the lad: Go, find the
arrows. If I say unto the lad: Behold, the arrows
are on this side of thee; take them, and come; for
there is peace to thee and no hurt, as the LORD
liveth.

וְאִם-כָּה אֲמַר לְעֹלָם הִנֵּה הַחֲחָצִים
מִמֶּנֶּה וְהִלָּאָה לְךָ כִּי שְׁלַחְךָ יִתְּנָה׃

22 But if I say thus unto the boy: Behold, the arrows
are beyond thee; go thy way; for the LORD hath
sent thee away.

וְהִדְבָּר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה
יְהוָה בֵּינִי וּבֵינְךָ עַד-עוֹלָם׃ (ס)

23 And as touching the matter which I and thou
have spoken of, behold, the LORD is between me
and thee for ever.'

וַיִּסְתֵּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיָּשֶׁב
הַמֶּלֶךְ (כ' ע"ל) [ק' אֶל-] לֶאֱכֹל׃

24 So David hid himself in the field; and when the
new moon was come, the king sat him down to
the meal to eat.

וַיָּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל-מוֹשְׁבּוֹ כַּפְּעָם בְּפָעַם
אֶל-מוֹשֵׁב הַקִּיר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיָּשֶׁב
אֲבִנֶר מֵצֵד שְׂאוֹל וַיִּפְקֹד מָקוֹם דָּוִד׃

25 And the king sat upon his seat, as at other times,
even upon the seat by the wall; and Jonathan
stood up, and Abner sat by Saul's side; but
David's place was empty.

וְלֹא-דִבֶּר שְׂאוֹל מְאוּמָּה בְּיוֹם הַהוּא
כִּי אָמַר מִקְרָה הוּא בָלְתִי טָהוֹר הוּא
כִּי-לֹא טָהוֹר׃ (ס)

26 Nevertheless Saul spoke not any thing that day;
for he thought: 'Something hath befallen him, he
is unclean; surely he is not clean.'

וַיְהִי מִמָּחָרֵת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד
מָקוֹם דָּוִד (פ') וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל
אֶל-יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מַדּוּעַ לֹא-בָּא בֶן-יֵשׁוּ
גַם-תָּמוּל גַּם-הַיּוֹם אֶל-הַלֶּחֶם׃

27 And it came to pass on the morrow after the new
moon, which was the second day, that David's
place was empty; and Saul said unto Jonathan his
son: 'Wherefore cometh not the son of Jesse to
the meal, neither yesterday, nor to-day?'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת-שְׂאוֹל נִשְׂאָל נִשְׂאָל
דָּוִד מֵעַמּוּדֵי עַד-בֵּית לָחֶם׃

28 And Jonathan answered Saul: 'David earnestly
asked leave of me to go to Beth-lehem;

וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי נָא כִּי זָבַחַ מִשְׁפָּחָה
לָנוּ בְּעִיר וְהוּא צְוָה-לִּי אָחִי וְעַתָּה
אִם-מִצָּאֵתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אִמְלֹטָה נָא
וְאֶרְאֶה אֶת-אָחִי עַל-כֵּן לֹא-בָא
אֶל-שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ: (ס)

29 and he said: Let me go, I pray thee; for our family hath a sacrifice in the city; and my brother, he hath commanded me; and now, if I have found favour in thine eyes, let me get away, I pray thee, and see my brethren. Therefore he is not come unto the king's table.'

וַיִּחַר-אַף וַיִּשְׁאֹל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר
לוֹ בֶן-נָעוּת הַמֶּרְדּוּת הֲלוֹא יָדַעְתִּי
כִּי-בָחַר אֶתְּךָ לְבֶן-יִשְׁשִׁי לְבִשְׁתֶּךָ
וּלְבִשְׁתָּ עֲרוֹת אִמֶּךָ:

30 Then Saul's anger was kindled against Jonathan, and he said unto him: 'Thou son of perverse rebellion, do not I know that thou hast chosen the son of Jesse to thine own shame, and unto the shame of thy mother's nakedness?

כִּי כָל-הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן-יִשְׁשִׁי חַי
עַל-הָאָדָמָה לֹא תִכּוֹן אִתָּךְ וּמַלְכוּתְךָ
וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן-מוֹת
הוּא: (ס)

31 For as long as the son of Jesse liveth upon the earth, thou shalt not be established, nor thy kingdom. Wherefore now send and fetch him unto me, for he deserveth to die.'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת-שְׁאֹל אָבִיו וַיֹּאמֶר
אֵלָיו לָמָּה יוֹמַת מָה עָשָׂה:

32 And Jonathan answered Saul his father, and said unto him: 'Wherefore should he be put to death? what hath he done?'

וַיִּשְׁלֹש שְׁאֹל אֶת-הַחֲנִית עָלָיו לְהַפְתּוֹ
וַיֵּדַע יְהוֹנָתָן כִּי-כָלָה הָיָא מֵעַם אָבִיו
לְהָמִית אֶת-דָּוִד: (ס)

33 And Saul cast his spear at him to smite him; whereby Jonathan knew that it was determined of his father to put David to death.

וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעַם הַשֻּׁלְחָן בְּחַרְי-אָף
וְלֹא-אָכַל בַּיּוֹם-הַהוּא הַשְּׁנִי לֶחֶם כִּי
נִעְצַב אֶל-דָּוִד כִּי הִכְלִמוֹ אָבִיו: (ס)

34 So Jonathan arose from the table in fierce anger, and did eat no food the second day of the month; for he was grieved for David, and because his father had put him to shame.

וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשֶּׁדָּה
לְמוֹעֵד דָּוִד וְנָעַר קָטָן עִמּוֹ:

35 And it came to pass in the morning, that Jonathan went out into the field at the time appointed with David, and a little lad with him.

וַיֹּאמֶר לְנָעָרוֹ רֵץ מִצָּא נָא אֶת-הַחֲצִיצִים
אֲשֶׁר אֲנֹכִי מוֹרֶה הַנָּעַר רֵץ וְהוּא-יִרְהַ
הַחֲצִי לְהַעֲבֵרוֹ:

36 And he said unto his lad: 'Run, find now the arrows which I shoot.' And as the lad ran, he shot an arrow beyond him.

וַיָּבֹא הַנָּעַר עַד-מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה
יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר
וַיֹּאמֶר הֲלוֹא הַחֲצִי מִמָּוֶה וְהִלָּאָה:

37 And when the lad was come to the place of the arrow which Jonathan had shot, Jonathan cried after the lad, and said: 'Is not the arrow beyond thee?'

וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר מִהֲרָה
חֻשָּׁה אֶל-תַּעֲמֹד וַיִּלָּקֵט נָעַר יְהוֹנָתָן
אֶת- (כ' הַחֲצִי) [ק' תַּחֲצִים] וַיָּבֹא
אֶל-אֲדֹנָיו:

38 And Jonathan cried after the lad: 'Make speed, hasten, stay not.' And Jonathan's lad gathered up the arrows, and came to his master.

וְהַנָּעַר לֹא-יָדָע מֵאוֹמָה אֵד יְהוֹנָתָן
וְדָוִד יָדָעוּ אֶת-הַדָּבָר: (ס)

39 But the lad knew not any thing; only Jonathan and David knew the matter.

וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת-כְּלָיו אֶל-הַנֶּעֱר
אֲשֶׁר-לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הַבֵּיָא הָעִיר:

40

And Jonathan gave his weapons unto his lad, and said unto him: 'Go, carry them to the city.'

הַנֶּעֱר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֲצֹל הַנָּגֶב וַיִּפֹּל
לְאַפָּיו אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
וַיִּשָּׁקוּ אִישׁ אֶת-רֵעֵהוּ וַיִּבְכּוּ אִישׁ
אֶת-רֵעֵהוּ עַד-דָּוִד הִגְדִּיל:

41

And as soon as the lad was gone, David arose out of a place toward the South, and fell on his face to the ground, and bowed down three times; and they kissed one another, and wept one with another, until David exceeded.

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר
יְהוָה יִהְיֶה בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זֵרְעִי וּבֵין
זֵרְעֶךָ עַד-עוֹלָם: (פ)

42

And Jonathan said to David: 'Go in peace, forasmuch as we have sworn both of us in the name of the LORD, saying: The LORD shall be between me and thee, and Between my seed and thy seed, for ever.'